

DIAGNOZA EKSPORTU FIRM Z LUBELSKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO W LATACH 2015-2023

dr hab. Tomasz Białowąs, prof. UMCS

Katedra Gospodarki Światowej i Integracji Europejskiej, Instytut Ekonomii i Finansów, Wydział Ekonomiczny, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

dr Jarosław Kuśpit

Katedra Polityki Gospodarczej i Bankowości, Instytut Ekonomii i Finansów, Wydział Nauk Społecznych, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

dr hab. Paweł Pasierbiak, prof. UMCS

Katedra Gospodarki Światowej i Integracji Europejskiej, Instytut Ekonomii i Finansów, Wydział Ekonomiczny, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

dr Monika Wojtas

Katedra Gospodarki Światowej i Integracji Europejskiej, Instytut Ekonomii i Finansów, Wydział Ekonomiczny, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

LUBLIN 2024

Wydarzenie realizowane przy wsparciu finansowym Gminy Lublin, w ramach Programu Lublin Akademicki”

The event is carried out with the financial support of The City of Lublin, as part of the Academic Lublin Program

Spis treści

Wstęp	7
1. Streszczenie	10
2. Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne rozwoju eksportu	12
2.1. Uwarunkowania zewnętrzne mające źródło w gospodarce światowej	12
2.2. Uwarunkowania wewnętrzne wynikające z makrootoczenia krajowego.....	20
3. Charakterystyka eksportu przedsiębiorstw Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego i Lublina	27
3.1. Wartość, dynamika na tle tendencji ogólnokrajowych.....	27
3.2. Udział eksportu LOM i Lublina w polskim eksporcie.....	29
3.3. Struktura rzeczowa (przedmiotowa) eksportu LOM i Lublina	30
3.4. Struktura przedmiotowa eksportu LOM i Lublina na tle Polski.....	33
3.5. Struktura geograficzna eksportu LOM i Lublina.....	36
3.6. Zmiany struktury geograficznej eksportu LOM i Lublina.....	38
3.7. Struktura geograficzna eksportu LOM i Lublina na tle Polski.....	39
4. Analiza głównych sekcji i grup towarowych w eksporcie LOM	41
4.1. Najważniejsze grupy towarowe w eksporcie LOM w wybranych dominujących sekcjach....	41
4.2. Sekcja XVII. Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe	43
4.2.1. Struktura geograficzna.....	46
4.2.2. Analiza grup towarowych	48
4.2.2.1. Części i akcesoria do pojazdów samochodowych objętych pozycjami od 8701 do 8705.	
4.2.2.2. Części statków powietrznych i statków kosmicznych, objętych pozycją 8801, 8802 lub 8806, gdzie indziej niesklasyfikowane	51
4.2.2.3. Przyczepy i naczepy; pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części.....	53
4.2.2.4. Samochody i pozostałe pojazdy silnikowe przeznaczone do przewozu osób (inne niż obj. poz. 8702), włącznie z samochodami osobowo-towarowymi i wyścigowymi	55
4.2.2.5. Ciągniki (inne niż ciągniki objęte pozycją 8709)	57
4.3. Sekcja XVI. Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny.....	59
4.3.1. Struktura rzeczowa	59
4.3.2. Struktura geograficzna.....	62
4.3.3. Analiza grup towarowych	65
4.3.3.1. Pompy do cieczy, nawet wyposażone w urządzenia pomiarowe; podnośniki do cieczy.....	65

4.3.3.2.	Silniki elektryczne i prądnice (z wyłączeniem zespołów prądotwórczych)	67
4.3.3.3.	Maszyny żniwne i omlotowe, prasy do belowania słomy i paszy; kosiarki do trawników; sortowniki jaj, owoców I. pozost. prod. rolnych (inne niż objęte poz. 8437).....	69
4.3.3.4.	Drut izolowany, kable oraz pozostałe izolowane przewody elektr.; przewody z włókien opt., nawet połączone z przewodnikami prądu elektr. lub wyposaż. w złączki	71
4.3.3.5.	Wały napęd. i korby; obudowy łożysk i łożyska ślizg.; mech. i przekł. zębate; skrzynie przekł. i pozost. ukł. zmieniające prędkość; koła zamach.; sprzęgła itp.....	74
4.4.	Sekcja VI. Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych	76
4.4.1.	Struktura rzeczowa	76
4.4.2.	Struktura geograficzna.....	78
4.4.3.	Analiza grup towarowych	80
4.4.3.1.	Węgiel (sadze oraz inne postacie węgla, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone) (2803)	80
4.4.3.2.	Organiczne środki powierzchniowo czynne (inne niż mydło); preparaty powierzchniowo czynne, preparaty do prania nawet zawierające mydło, inne niż z poz. 3401 (3402)	82
4.4.3.3.	Albuminy (włączając koncentraty dwu lub więcej białek serwatki, zawierające w przeliczeniu na suchą substancję więcej niż 80 % masy białka serwatki), albuminiany i pozostałe pochodne albumin (3502)	84
4.4.3.4.	Mydło; organiczne produkty i preparaty powierzchniowo czynne, stosowane jako mydło, w postaci kostek lub ukształtowanych kawałków, nawet zawierające mydło; organiczne produkty i preparaty powierzchniowo czynne do mycia skóry, w płynie lub w postaci kremów i pakowane do sprzedaży detalicznej, nawet niezawierające mydła; papier, watolina, filc i włóknina, impregnowane, powleczone lub pokryte mydłem lub detergentem (3401)	86
4.4.3.5.	Alkohole alifatyczne i ich fluorowcowane, sulfonowane, nitrowane lub nitrozowane pochodne (2905)	88
4.5.	Sekcja IV. Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu	90
4.5.1.	Struktura rzeczowa	90
4.5.2.	Struktura geograficzna.....	93
4.5.3.	Analiza grup towarowych	95

4.5.3.1.	Kiełbasy i podobne wyroby z mięsa, podrobów lub krwi; przetwory żywnościowe na bazie tych wyrobów (1601)	95
4.5.3.2.	Mięso, podroby lub krew, przetworzone lub zakonserwowane, inne niż w pozycji 160100 (1602)	97
4.5.3.3.	Chleb, bułki, pieczywo cukiernicze, ciasta i ciastka i inne wyroby piekarnicze, nawet zawierające kakao, opłatki, puste kapsułki stosowane do celów farmaceutycznych, wafle, papier ryżowy (1905)	98
4.5.3.4.	Wody, włącznie z mineralnymi i gazowanymi słodzone, lub wody aromatyzowane i pozostałe napoje bezalkoholowe, z wyłączeniem soków owocowych i warzywnych, objętych pozycją 2009 i mleka (2202)	100
4.5.3.5.	Czekolada i pozostałe przetwory spożywcze zawierające kakao (1806)	102
4.6.	Sekcja XV. Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych	104
4.6.1.	Struktura rzeczowa	105
4.6.2.	Struktura geograficzna.....	107
4.6.3.	Analiza grup towarowych	110
4.6.3.1.	Sztaby, pręty i kształtowniki z aluminium (7604)	110
4.6.3.2.	Sztaby i pręty pozostałe, z żeliwa lub stali niestopowej, oprócz wymienionych w pozycjach 7213 i 7214 (7215).....	112
4.6.3.3.	Sprężyny i pióra do resorów, z żeliwa lub stali (7320).....	114
4.6.3.4.	Artykuły z żeliwa lub stali, gdzie indziej niewymienione (7326)	116
4.6.3.5.	Konstrukcje (z wyłączeniem pozycji 9406) i części konstrukcji z aluminium; płyty, pręty, kątowniki, kształtowniki, profile, rury itp. z aluminium, stosowane w konstrukcjach (7610).....	119
4.7.	Sekcja II. Produkty pochodzenia roślinnego	122
4.7.1.	Struktura rzeczowa	122
4.7.2.	Struktura geograficzna.....	124
4.7.3.	Analiza grup towarowych	126
4.7.3.1.	Owoce i orzechy, niegotowane lub gotowane na parze lub w wodzie, zamrożone, nawet zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego (0811).....	126
4.7.3.2.	Warzywa (niegotowane lub gotowane na parze albo w wodzie), zamrożone (0710)	128
4.7.3.3.	Jabłka, gruszki i pigwy, świeże (0808).....	129
4.7.3.4.	Kawa, nawet palona lub bezkofeinowa; łupinki i łuski kawy; substytuty kawy zawierające kawę naturalną w każdej proporcji (0901).....	131

4.7.3.5. Rośliny i części roślin (włącznie z nasionami i owocami), w rodzaju stosowanych głównie w perfumerii, farmacji lub do celów owadobójczych, grzybobójczych lub podobnych, świeże, schłodzone, zamrożone lub suszone, nawet krojone, kruszone lub proszkowane (1211)	132
4.8. Sekcja I. Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego	134
4.8.1. Struktura rzeczowa	134
4.8.2. Struktura geograficzna.....	137
4.8.3. Analiza grup towarowych	139
4.8.3.1. Sery i twarogi (0406)	139
4.8.3.2. Mleko i śmietana, zagęszczone lub zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego (0402).....	141
4.8.3.3. Mleko i śmietana, niezagęszczone ani niezawierające dodatku cukru lub innego środka słodzącego (0401).....	142
4.8.3.4. Mięso z bydła, świeże lub schłodzone (0201).....	144
4.8.3.5. Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana ukwaszona, jogurt, kefir, sfermentowane lub zakwaszone mleko i śmietana, nawet zagęszczone lub słodzone lub aromatyzowane, lub zawierające owoce, orzechy, kakao (040).....	145
5. Wyniki ankiety	148
6. Wnioski i rekomendacje	177
Bibliografia	179
Spis tabel	180
Spis wykresów	184

Wstęp

Stowarzyszenie Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego (LOM) powołano formalnie w 2022 roku. W skład Stowarzyszenia wchodzi 22 gminy: Lublin, Bełżyce, Bychawa, Garbów, Głusk, Jabłonna, Jastków, Kamionka, Konopnica, gmina Lubartów, Miasto Lubartów, Łęczna, Mełgiew, Nałęczów, Niedrzwica Duża, Niemce, Piaski, Spiczyn, Strzyżewice, Świdnik, Wojciechów i Wólka oraz 4 powiaty: lubelski, lubartowski, puławski i świdnicki. Należy jednak zaznaczyć, że pierwsze inicjatywy współpracy w ramach LOM datowane są na 2005 rok. Realnym przejawem była współpraca jednostek samorządu terytorialnego w ramach programu „Lubelski Obszar Metropolitalny – Przyjazny Inwestorom” – realizowanego od 2008 r. przy współfinansowaniu z funduszy Unii Europejskiej. Jak więc widać, aspekt współpracy międzynarodowej był od początku przedmiotem zainteresowania LOM. Zauważyć także należy, że wspólną zdolność do eksportu i współpracy międzynarodowej wymienia się jako cechę (kryterium) istnienia obszaru metropolitalnego (Szmytkie, 2013).

Eksport uważany jest za kluczowy czynnik rozwoju gospodarczego w Polsce od początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Podobną rolę przypisuje mu się także na poziomie województw (Pangsy-Kania, Wierzbicka, Czarnomska, 2023). Lubelszczyzna, w tym także LOM, zajmuje odległe miejsce w strukturze regionalnej polskiego eksportu. Udział analizowanego obszaru metropolitalnego w eksporcie Polski jest niższy, niż wynikałoby to z potencjału ludnościowego, zatrudnienia, powierzchni czy też znaczenia regionu w produkcji sprzedanej przemysłu i Produkcie Krajowym Brutto kraju. Sytuacja taka świadczy o niepełnym wykorzystaniu możliwości rozwojowych jakie niesie ze sobą eksport. Wstępna analiza danych dotyczących sprzedaży za granicę towarów wskazuje jednak, że w latach 2015-2023 nastąpił wzrost udziału LOM w polskim eksporcie. Ta pozytywna tendencja stała się przedmiotem zainteresowania autorów niniejszego opracowania.

Cele niniejszego raportu dotyczą dwóch obszarów badawczych. Po pierwsze, raport zawiera diagnozę obecnego stanu eksportu towarów realizowanego przez firmy z LOM i Lublina. Przyprorowadzone analizy pozwolą na określenie zmian jakie nastąpiły w wartości, dynamice oraz strukturze przedmiotowej i geograficznej eksportu LOM. Co istotne, szczegółowość badania nie ogranicza się jedynie do poziomu sekcji nomenklatury CN, ale dokładniej charakteryzuje sprzedaż za granicę grup towarów wytwarzanych w LOM. Dało to możliwość określenia wiodących grup towarowych w eksporcie oraz identyfikację głównych rynków zbytu. Okresem badawczym, który przyjęto w opracowaniu są lata 2015-2023. Autorzy w opracowaniu chcą uzyskać odpowiedź na następujące pytania badawcze:

- Jakie zmiany wystąpiły w eksporcie LOM na tle tendencji eksportu Polski?
- Firmy z jakich branż wykazywały największą dynamikę i dominują w sprzedaży na rynki zagraniczne?
- Jakie rynki stanowią najważniejsze zagraniczne rynki zbytu dla produkcji wytwarzanej w LOM?

Drugim obszarem badawczym jest analiza i interpretacja wyników ankiety przeprowadzonej wśród eksporterów z LOM. W tej części autorzy chcieli określić jakie są przyczyny obecnego stanu eksportu w ocenie firm z subregionu. Koncentrowali się na uzyskaniu odpowiedzi na następujące pytania:

- Jaki jest poziom aktywności eksportowej firm i z jakich form ekspansji korzystają?
- Jakie bariery dostrzegają eksporterzy dla rozwoju sprzedaży za granicę?
- W jakim zakresie korzystają z różnych form wsparcia sprzedaży eksportowej?
- Jakich zmian oczekują eksporterzy z LOM w instrumentach wsparcia ze strony otoczenia biznesu?

Założone przez autorów cele badania wpłynęły na strukturę raportu. Ponieważ eksport firm z LOM realizowany był w badanym okresie w warunkach dużych zmian zachodzących zarówno w otoczeniu międzynarodowym, jak też w makrootoczeniu krajowym, to w pierwszej kolejności zdiagnozowano najważniejsze czynniki w obu tych zakresach. Na potrzeby niniejszego opracowania zmiany te analizowane będą głównie z punktu widzenia ich wpływu na sytuację eksporterów. Do najważniejszych determinant o charakterze globalnym, mających swoje źródło w gospodarce światowej, oddziałujących na handel zagraniczny należały: koniunktura w gospodarce światowej, pandemia COVID-19, wojna w Ukrainie i rosnący poziom ryzyka geopolitycznego oraz geoeconomicznego, a także Brexit. W grupie czynników krajowych największy wpływ na eksporterów miały wzrost poziomu inflacji i zmiany kursu walutowego. Ponadto zwrócono uwagę na: stan koniunktury gospodarczej, sytuację na rynku pracy oraz zmiany regulacji prawnych w gospodarce.

Kolejną część raportu stanowi szczegółowa analiza eksportu firm z LOM i Lublina w analizowanym okresie. Zmiany wartości, dynamiki, oraz struktury rzeczowej i geograficznej zostały zaprezentowane na tle tendencji w eksporcie Polski. Na podstawie analizy wyników eksportu LOM w 2023 r. wskazano siedem wiodących sekcji towarowych. Dalsza część raportu koncentruje się na szczegółowej analizie zmian eksportu realizowanego w tych sekcjach. Pozwoliło to na określenie pięciu wiodących grup towarów, w ramach każdej sekcji, sprzedawanych przez firmy

z LOM za granicę. Łącznie raport zawiera więc szczegółową analizę 35 najważniejszych grup towarowych. Ich badanie polegało na określeniu udziału grypy w eksporcie sekcji, oraz zmian jakie nastąpiły w znaczeniu głównych rynków zbytu.

W badaniu zastosowano podejście mieszane, łączące metody ilościowe oraz analizę danych zastanych (desk research), aby uzyskać pełniejszy obraz analizowanego zagadnienia. Wykorzystano następujące metody:

- **Analiza desk research**, która polegała na przeglądzie dostępnych źródeł, takich jak raporty, dane statystyczne, publikacje branżowe oraz dokumenty strategiczne dotyczące czynników wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na potencjał eksportowy firm z LOM. Analiza pozwoliła na zidentyfikowanie kluczowych trendów oraz określenie zewnętrznych i wewnętrznych czynników wpływających na eksport LOM.
- **Analiza danych statystycznych** pozyskanych z baz Krajowej Administracji Celno-Skarbowej. Dane te charakteryzują się wysokim stopniem dezagregacji – 4 cyfrowe grupy HS. Jest to jedyne źródło tego typu statystyk na poziomie regionalnym.
- **Badania ilościowe**, które obejmowały ankietyzację przedstawicieli przedsiębiorstw z LOM i dostarczyły danych na temat potencjału eksportowego, czynników wspierających i barier w rozwoju wymiany handlowej.

Takie podejście metodologiczne i dobór metod i technik, w tym szczegółowa analiza desk research, umożliwiło uzyskanie przekrojowych i pogłębionych informacji, które zostały wykorzystane do sformułowania wniosków i rekomendacji dotyczących wsparcia działalności eksportowej LOM.

Przeprowadzona analiza posłużyła do zdiagnozowania najważniejszych branż eksportowych LOM. Wśród firm z tych branż, w kolejnym etapie badań, przeprowadzono ankietę mającą na celu określenie form i zakresu ich ekspansji zagranicznej. Analiza wyników ankiety stanowi końcową część raportu. Interpretacja uzyskanych odpowiedzi pozwoliła na wskazanie najważniejszych barier dla rozwoju eksportu, zgłaszanych przez eksporterów. Raport identyfikuje także rzeczywiste potrzeby firm w zakresie form i instrumentów wsparcia dla umiędzynarodowienia ich działalności.

Niniejszy raport ma w zamyśle autorów stanowić punkt wyjścia do dalszych badań, mających na celu określenie struktury eksportu o największym potencjale do rozwoju. Ma także umożliwić wskazanie najbardziej perspektywicznych rynków eksportowych.

1. Streszczenie

Działalność eksportowa lubelskich przedsiębiorstw w latach 2015-2023 [kształtowana była przez czynniki globalne](#), mające swoje źródło w gospodarce światowej, w tym m. in. takie jak: koniunktura w gospodarce światowej, pandemia COVID-19, agresja militarna Rosji w Ukrainie, konflikt handlowy między Stanami Zjednoczonymi i Chinami, Brexit.

[Gospodarka światowa rozwijała się w sposób nie zrównoważony](#), co odzwierciedliło się w wysokich wahaniami dynamiki Produktu Krajowego Brutto oraz wartości handlu międzynarodowego oraz zagranicznych inwestycji bezpośrednich.

[Pandemia COVID-19 miała zdecydowanie negatywny wpływ na sytuację w zakresie handlu międzynarodowego](#), prowadząc początkowo do zaburzeń podaży (kryzys zaopatrzeniowy), a następnie zaburzeń po stronie popytowej, które wraz ze spadkiem wydatków konsumentów, prowadziły do szybkiego spadku aktywności gospodarczej.

[Napięcia geopolityczne na świecie](#) (wojna w Ukrainie, sytuacja na Bliskim Wschodzie czy potencjalny konflikt Chiny-Tajwan) tworzą niestabilne warunki funkcjonowania podmiotom zaangażowanym w transakcje ponadgraniczne, zarówno w obszarze handlu, jak i inwestycji.

[Rywalizacja polityczno-ekonomiczna między Stanami Zjednoczonymi i Chinami](#), tj. dwoma największymi gospodarkami świata powoduje, że napięcia przekładają się na inne kraje, pozostające w sferze ich wpływu. Nie sprzyja to rozwojowi międzynarodowej wymiany gospodarczej.

[Brexit pogorszył warunki prawne prowadzenia handlu z Wielką Brytanią](#) przedsiębiorstw pochodzących z Unii Europejskiej, w tym pochodzących z LOM. Przywrócenie kontroli celnych, konieczność przygotowywania dokumentacji przewozowej czy deklaracji pochodzenia produktów stanowią dodatkowe obciążenia administracyjne, które wpływają negatywnie na czas realizacji i koszt podejmowanych transakcji.

[W analizowanym okresie występowały istotne zmiany w krajowym makrootoczeniu, które wpływały na sytuację przedsiębiorstw eksportujących](#). Wśród uwarunkowań o takim charakterze szczególną uwagę zwrócono na: zmiany stanu koniunktury gospodarczej, wzrost poziomu inflacji, wahania kursu walutowego, sytuację na rynku pracy oraz zmiany regulacji prawnych w gospodarce. Na potrzeby niniejszego opracowania zmiany te analizowane są głównie z punktu widzenia ich wpływu na eksporterów.

[W latach 2015-2023 średnie tempo wzrostu wartości eksportu było w LOM i Lublinie wyższe niż dynamika eksportu Polski](#). W efekcie odnotowano wzrost udziału LOM i Lublina w polskim eksporcie, choć nadal pozostaje on stosunkowo niski względem potencjału regionu.

Struktura rzeczowa eksportu LOM jest stosunkowo zaawansowana i zbliżona do ogólnokrajowej, z dominacją maszyn, urządzeń transportowych oraz produktów chemicznych.

W strukturze rzeczowej eksportu przedsiębiorstw z LOM oraz Lublina w analizowanym okresie można wskazać kilka dominujących sekcji. Najważniejsza pod względem wartości eksportu LOM w 2023 r. była *Sekcja XVII. Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe*. Drugą pozycję zajmowała sekcja *XVI. Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny* która w przypadku Lublina zajmowała pierwsze miejsce.

Kierunki zmian udziału najważniejszych sekcji w przypadku LOM oraz Lublina były takie same. Największy spadek udziału dotyczył sekcji *XVII. Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe*. Drugą sekcją, w której także wystąpił spadek udziału była *VI. Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych*. Największy wzrost udziału w eksporcie LOM dotyczył sekcji *XVI. Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny* *IV. Gotowe artykuły spożywcze, napoje bezalkoholowe i alkoholowe, tytoń*, a także *III. Tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego*. W przypadku eksportu Lublina najbardziej wzrósł udział sekcji *IV. Gotowe artykuły spożywcze, napoje bezalkoholowe i alkoholowe, tytoń*.

Pod względem geograficznym eksport LOM koncentrował się głównie na rynkach europejskich, do których trafiało ponad 80% wartości eksportowanych towarów, lecz zauważalny był wzrost znaczenia rynków pozaeuropejskich, m.in. USA i Indii.

Do najważniejszych kierunków eksportowych dla przedsiębiorstw z Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego i Lublina w 2023 r. należały, podobnie jak w przypadku eksportu Polski, Niemcy, które miały wyraźną przewagę nad pozostałymi rynkami. Dominacja tego kraju w polskim eksporcie była jednak zdecydowanie większa. Na pozycji drugiej znalazła się Wielka Brytania. Pierwszą piątkę wiodących rynków docelowych uzupełniały Włochy, Niderlandy oraz Ukraina.

Wśród firm z branż o największym znaczeniu w eksporcie LOM, w kolejnym etapie badań, przeprowadzono ankietę mającą na celu zbadanie opinii eksporterów na temat ich działalności na rynkach zagranicznych. Analiza i interpretacja odpowiedzi podmiotów uczestniczących w badaniu ankietowym pozwoliła na identyfikację najważniejszych barier dla rozwoju eksportu. Wskazano także formy, zakres i doświadczenie badanych firm w sprzedaży za granicę. Eksporterzy określili również swoje oczekiwania w zakresie form i instrumentów wsparcia ze strony otoczenia biznesu dla umiędzynarodowienia ich działalności.

Przeprowadzone analizy a także zawarte w raporcie wnioski i rekomendacje mają w zamyśle autorów stanowić punkt wyjścia do dalszych badań, mających na celu określenie struktury rzeczowej i geograficznej eksportu o największym potencjale do rozwoju.

2. Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne rozwoju eksportu

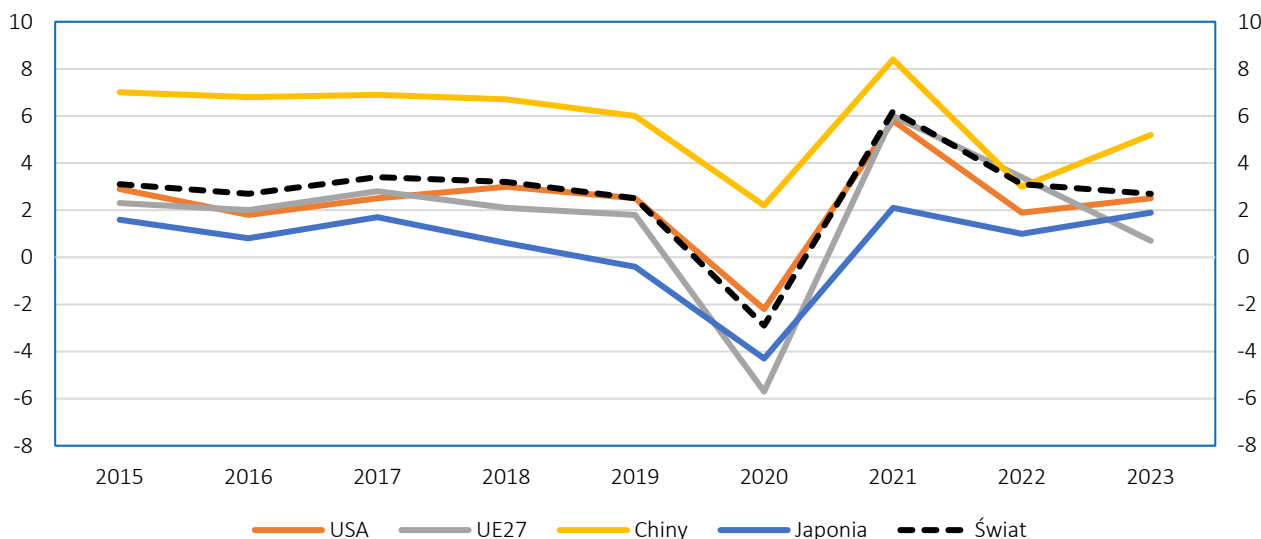
2.1. Uwarunkowania zewnętrzne mające źródło w gospodarce światowej

Działalność eksportowa podmiotów gospodarczych kształtowana jest przez wiele różnorodnych czynników. Ta część opracowania poświęcona jest analizie determinant o charakterze globalnym, mających swoje źródło w gospodarce światowej, bowiem zjawiska i procesy, które zachodzą w skali ogólnoświatowej mają znaczący wpływ na warunki funkcjonowania przedsiębiorstw eksportowych.

Analizowany okres 2015-2023 obfitował w wydarzenia w gospodarce światowej, które kształtowały warunki rozwoju działalności eksportowej przedsiębiorstw z Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego. Do najważniejszych czynników oddziałujących na handel zagraniczny należały: koniunktura w gospodarce światowej, pandemia COVID-19, wojna w Ukrainie i rosnący poziom ryzyka geopolitycznego oraz geoeconomicznego (w tym rosnąca rywalizacja gospodarcza Stanów Zjednoczonych i Chin), a także Brexit. Analiza tych czynników pozwoli na określenie stopnia stabilności otoczenia międzynarodowego przedsiębiorstw działających w sferze handlu zagranicznego.

Koniunktura w gospodarce światowej

W latach 2015-2023 gospodarka światowa rozwijała się w sposób nie zrównoważony. Średnia dynamika wzrostu Produktu Krajowego Brutto na świecie wyniosła 2,67%, co można ocenić jako wynik relatywnie dobry, niemniej w różnych podokresach sytuacja kształtowała się w sposób zróżnicowany (por. wykres 1). Po początkowym okresie stabilnego wzrostu w granicach 2,5-3,4% w latach 2015-2019, w kolejnym roku PKB świata zmniejszył się w wartościach absolutnych o 2,9%. Do takiej sytuacji przyczyniły się wysokie spadki w największych gospodarkach: UE27 (-5,7%), Japonii (-4,3%), Stanach Zjednoczonych (-2,2%). Dotychczasowy motor rozwoju i druga gospodarka świata – Chiny, zdecydowanie spowolniły dynamikę rozwojową. O ile w latach 2015-2018 wzrost PKB tego kraju był zbliżony do 7%, o tyle w 2020 r. spadł do 2,2%.

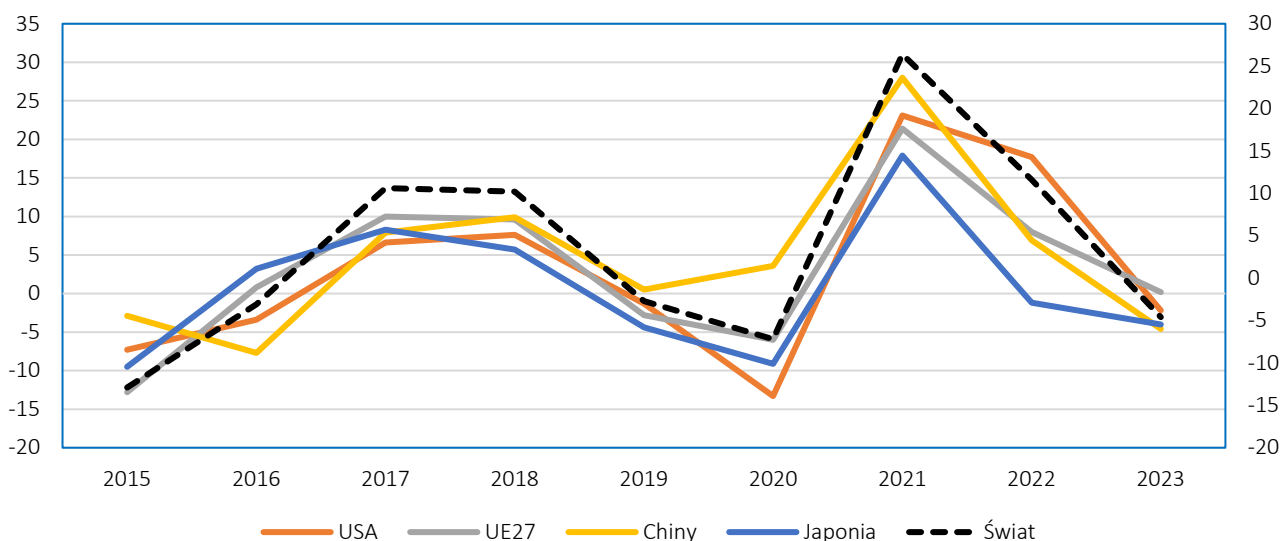

Wykres 1 Dynamika realnego PKB: świata, USA, UE, Japonii i Chin w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie (UN Trade & Development, 2024d).

Powodem tego ogólnoświatowego załamania gospodarczego była pandemia COVID-19, która różnymi kanałami wpłynęła zdecydowanie negatywnie na gospodarki, w tym handel międzynarodowy oraz przepływy zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Rosnące ryzyko działalności gospodarczej oraz wprowadzane środki mające zapobiegać rozprzestrzenianiu się koronawirusa, wpłynęły na obniżenie aktywności gospodarczej na całym świecie. W 2021 r. sytuacja poprawiła się, a PKB świata zwiększył się o 6,2%, znowu za pośrednictwem dynamicznego wzrostu w najważniejszych gospodarkach globu: Chin (+8,4% w 2021 r.), Stanów Zjednoczonych (+5,8%) i UE27 (+6%). Niemniej w kolejnym roku – w konsekwencji agresji militarnej Rosji na Ukrainę – tempo wzrostu gospodarczego obniżyło się we wszystkich wskazanych na wykresie 1 gospodarkach. Odnotowana w tym roku dynamika PKB świata wyniosła 3,1%, co oznaczało jej spadek o 50% w porównaniu do roku poprzedniego. W następnym roku tempo wzrostu PKB świata obniżyło się do 2,7%.

Wspomniana wcześniej niestabilność w zakresie handlu i inwestycji (ZIB) zilustrowana została na wykresie 2 i wykresie 3. Ogólnie rzecz biorąc w analizowanym okresie wartość światowego handlu wzrosła z 16,6 bln USD (2015) do 23,8 bln (2023), co oznaczało nominalny wzrost o 48%. Niemniej wzrost ten był nierównomierny. W ciągu tego okresu można zaobserwować trwające po kilka lat podokresy naprzemiennego wzrostu i spadku dynamiki globalnego handlu.

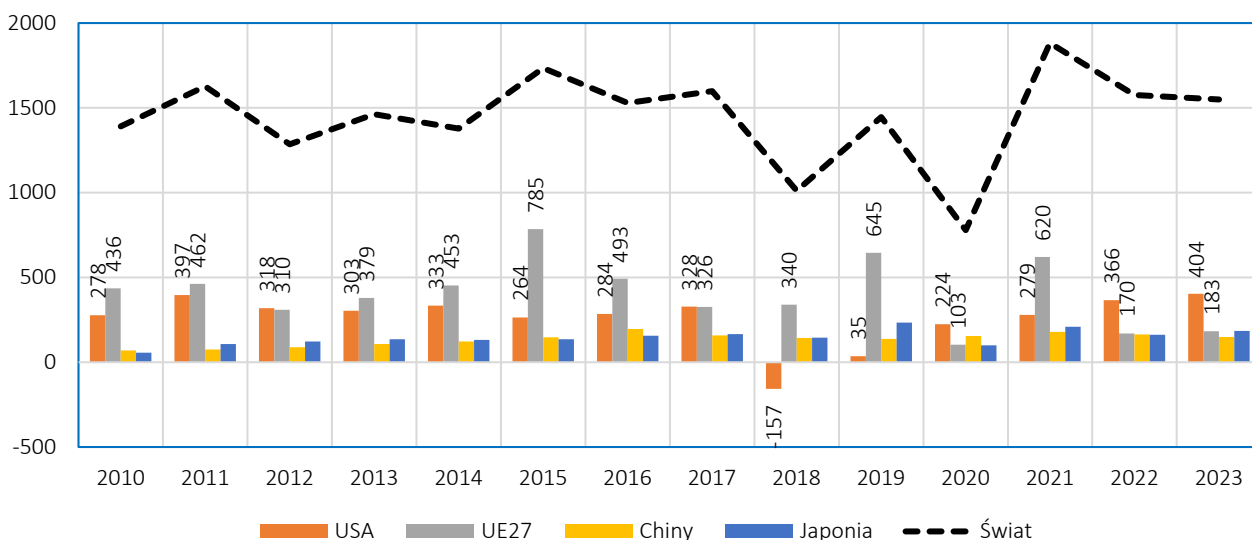

Wykres 2 Dynamika wzrostu eksportu w wybranych gospodarkach w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie (UN Trade & Development, 2024b).

W 2015 r. wszystkie najważniejsze gospodarki wykazały ujemną dynamikę eksportu w ujęciu wartościowym. W największym stopniu wartość tego strumienia spadła w przypadku Unii Europejskiej (-12,8%), Japonii (-9,5%) oraz Stanów Zjednoczonych (-7,3%). W następnym roku również w kilku przypadkach odnotowano spadki, niemniej nie były one już tak wysokie. Spadek wartości eksportu wynikał z kilku czynników w tym, ze spowolnienia gospodarczego Chin, poważnej recesji gospodarczej Brazylii, spadających cen ropy naftowej i innych surowców naturalnych oraz ze zmian kursu dolara amerykańskiego (WTO, 2016). W latach 2017-2018 sytuacja w zakresie handlu światowego zaczęła się poprawiać, a dynamika wzrostu była pozytywna zarówno dla świata, jak i poszczególnych przedstawionych na wykresie gospodarek. Wspomniana pandemia COVID-19 przyniosła kolejne załamanie handlu w 2020 r. (WTO, 2020). Wprowadzane przez większość krajów ograniczenia w przepływie towarów, zakłócenia w globalnych łańcuchach dostaw, a także zmniejszone możliwości świadczenia usług doprowadziły do głębokiego załamania handlu, ocenianego jako bardziej poważnego niż w przypadku tzw. globalnego kryzysu gospodarczego 2008-2009. Sądząc po danych z wykresu 2, w 2021 i 2022 r. handel międzynarodowy powrócił na ścieżkę wzrostu, niemniej była ona dość krótkotrwała. W 2023 r. wartość handlu międzynarodowego spadła po raz kolejny, tym razem o 4,6%. O ile skutki pandemii wciąż były odczuwalne, to dołączyły do nich nowe problemy, wynikające z rosyjskiej agresji na Ukrainę, zmniejszenia bezpieczeństwa obrotu międzynarodowego, rosnącej inflacji w wielu krajach, wprowadzania bardziej restrykcyjnej polityki monetarnej oraz rosnącego zadłużenia (WTO, 2023b, 2023a).

Stan koniunktury w gospodarce światowej jest również pochodną międzynarodowych przepływów kapitału. Pozytywnie oceniane przez inwestorów warunki prowadzenia działalności sprzyjają zazwyczaj wzrostowi zaangażowania kapitałowego za granicą, w tym przepływowi zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Na podstawie danych z wykresu 3, można stwierdzić, iż w analizowanym okresie inwestorzy byli dość powściągliwi w rozwijaniu swoich aktywności, przynajmniej w odniesieniu do okresów poprzednich, sprzed kryzysu 2008-2009.

Wykres 3 Odływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich dla wybranych gospodarek w latach 2010-2023, mld USD

Źródło: Opracowanie własne na podstawie (UN Trade & Development, 2024a).

Na wykresie 3 przedstawiono dane dotyczące odpływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich po 2010 roku. Do 2017 r. wartość inwestycji wahała się, jednak nie były to tak duże zmiany, jak te, które dokonały się w latach 2018-2019. W 2017 r. wartość rocznego odpływu ZIB wyniosła 1,6 bln USD, a w 2020 r. poziom inwestycji spadł do 780 mld USD, a więc o ponad 50%. Ograniczenie aktywności gospodarczej, które miało miejsce na całym świecie, przełożyło się na zdecydowany spadek wartości inwestowanego za granicą kapitału. W kolejnych latach sytuacja się nieco poprawiła – wartość ZIB wzrosła do 1,9 bln USD w 2021 r., by w kolejnych latach (2022-2023) obniżyć się do poziomu po ok. 1,6 bln USD.

Pandemia COVID-19

Pandemia wywołana przez koronawirusa SARS-CoV-2, która rozpoczęła się w marcu 2020 r. mocno wstrząsnęła gospodarką światową. Szok rozpoczął się od kryzysu zaopatrzeniowego. W celu

powstrzymania rozprzestrzeniania się wirusa wprowadzono instrumenty negatywnie oddziałujące na funkcjonowanie przedsiębiorstw, logistykę, łańcuchy zaopatrzeniowe czy dostępność pracowników. Następnie kryzys rozprzestrzenił się w obszarze popytu, wraz ze spadkiem wydatków konsumentów i bardzo szybkim spadkiem aktywności gospodarczej. Wiele krajów przechodziło wielowymiarowy kryzys obejmujący szok w dziedzinie ochrony zdrowia, wewnętrzne zakłócenia gospodarcze, pikujący popyt zewnętrzny, zakłócenia w przepływie kapitału czy spadek cen surowców (IMF, 2020). Wprowadzane kwarantanny, regionalne lockdowny oraz konieczność utrzymania dystansu społecznego w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się wirusa ograniczyły mobilność ludzi, a w konsekwencji najbardziej dotknęły te sektory, których funkcjonowanie opiera się na interakcjach społecznych – transport, turystyka, rozrywka czy hotelarstwo (szeroko rozumiany sektor usług). Tego rodzaju zakłócenia wewnątrz gospodarek narodowych rozlewały się do krajów partnerskich. W warunkach dużej otwartości gospodarczej, współzależności handlowej i kapitałowej oraz funkcjonowania w ramach międzynarodowych łańcuchów wartości, negatywne efekty w tych obszarach przyczyniały się do pogłębiania kryzysu. Izolujące się gospodarki zmniejszały zaangażowanie w handel międzynarodowy, produkcję międzynarodową oraz międzynarodowe przepływy kapitału. Jednocześnie warto podkreślić, że pandemia miała zróżnicowany wpływ na kraje i sektory. Te kraje, których gospodarki oparte były na usługach (np. turystycznych) oraz eksporcie surowców, a także te, które miały mniejsze możliwości reagowania na kryzys instrumentami polityki fiskalnej, zdecydowanie mocniej odczuły kryzys i dłużej wchodziły na ścieżkę odbudowy. Dodatkowo, tego typu cechy strukturalne gospodarek jak: udział pracy, która może być wykonywana zdalnie, udział małych i średnich przedsiębiorstw w zatrudnieniu, wielkość rynków finansowych czy dostęp do infrastruktury cyfrowej – również miały znaczenie dla głębokości kryzysu, możliwości i tempa jego pokonania (IMF, 2020). W drugiej połowie 2020 r. sytuacja zaczęła się poprawiać. Początkowo ożywienie gospodarcze odnotowano w krajach, które mogły odpowiedzieć na silny popyt na produkty wspierające pracę zdalną oraz środki medyczne do walki z pandemią. Dopiero w dalszej kolejności poprawę koniunktury zaczęły odczuwać pozostałe kraje. Gdy wydawało się, że gospodarka światowa stopniowo zaczyna wracać na ścieżkę rozwoju, sytuacja skomplikowała się wraz z agresją militarną Rosji w Ukrainie.

Agresja militarna Rosji w Ukrainie i napięcia geopolityczne

Agresja Rosji w Ukrainie jest ważnym czynnikiem oddziałującym na warunki funkcjonowania przedsiębiorstw, szczególnie tych, które operują na obszarze bliskim wobec toczącego się konfliktu.

Ponadto, inne napięcia geopolityczne, w tym sytuacja na Bliskim Wschodzie czy potencjalny konflikt Chiny-Tajwan, tworzą mało sprzyjające warunki polityczne dla stabilnego rozwoju wymiany międzynarodowej. Obecnie mamy do czynienia z tzw. polikryzysem, czyli równoczesnym występowaniem wielu kryzysów (wojna, skutki pandemii, niekorzystne trendy makroekonomiczne, itp.). Wojna w Ukrainie spowodowała gwałtowne zmiany w handlu międzynarodowym. Zakłócone zostały dostawy surowców, w szczególności ropy naftowej i gazu, a także aluminium i stali, co spowodowało konieczność szybkiego przestawienia źródeł zaopatrzenia dla niemal wszystkich odbiorców. Dodatkowo, wojna wpływa na podejmowanie decyzji o skracaniu długości łańcuchów produkcyjnych, zmniejszanie powiązań inter-regionalnych oraz świadome rozwijanie powiązań intra-regionalnych. Stoi to w sprzeczności z promowanym przez Światową Organizację Handlu (WTO) (2023a) multilateralnym systemem handlu i współpracy międzynarodowej.

Poza wciąż toczącym się konfliktem w Ukrainie występują jeszcze inne poważne zagrożenia geopolityczne wpływające ogólną sytuację gospodarczą na świecie. Eskalacja konfliktu w Gazie czy Libanie i zaangażowanie dodatkowych aktorów (np. Iranu) mogłoby dodatkowo zakłócić funkcjonowanie gospodarki globalnej. Już w chwili obecnej ataki terrorystyczne na Morzu Czerwonym powodują problemy na głównej trasie przewozów między Europą i Azją, wydłużając czas i koszty transportu ze względu na rosnące stawki frachtów (ADB, 2024). Ciągłe napięcia w relacjach Chińska Republika Ludowa – Tajwan skłaniają firmy do rekonfiguracji geograficznej łańcuchów produkcyjnych w tak wrażliwej i strategicznej branży jaką są półprzewodniki. Dla przykładu, w sierpniu 2024 r. TSMC, główny producent półprzewodników na świecie rozpoczął budowę fabryki chipów w Niemczech oraz kontynuuje tego rodzaju działalność inwestycyjną w Japonii i Stanach Zjednoczonych.

Konflikt handlowy między Stanami Zjednoczonymi i Chinami

Konflikt handlowy między Stanami Zjednoczonymi i Chinami to jeden z głównych przykładów i powodów wzrostu sentymentu protekcyjnego we współczesnych relacjach między państwami, a jednocześnie czynnik znacząco osłabiający siłę powiązań gospodarczych w skali globalnej. Konkretnie działania protekcyjnego rozpoczęły się w marcu 2018 r., kiedy ówczesna administracja prezydencka w Stanach Zjednoczonych wprowadziła globalne cła na stal i aluminium, dla ochrony producentów krajowych przed importem, głównie z Chin (Bown, 2021). Działania odwetowe podejmowane przez Chiny, a następnie ponownie przez USA i Chiny objęły stosunkowo dużą wartość handlu między partnerami i doprowadziły do znacznego wzrostu poziomu ceł we

wzajemnej wymianie. Ta odłona protekcjonizmu zakończyła się w styczniu 2020 r. wraz z podpisaniem porozumienia handlowego między rywalami. Ponieważ dodatkowym ograniczeniem taryfowym podlegały dobra pośrednie, stanowiące elementy produktów finalnych, negatywny wpływ protekcjonizmu uwidocznił się nie tylko w bilateralnych relacjach USA-Chiny, ale również w relacjach tych krajów z innymi partnerami handlowymi. Wu et al. (2021, p. 3526) szacują, że największe straty w postaci pośrednich kosztów taryfowych poniosły Stany Zjednoczone (10 mld USD), Chiny (6,5 mld USD), ale również Unia Europejska, Kanada i Meksyk (każdy z nich po ok. 0,7 mld USD). Bariery handlowe mają szczególne znaczenie w warunkach występowania rozwiniętych w wysokim stopniu globalnych łańcuchów wartości, ponieważ wzrost kosztów jest tutaj funkcją wykładniczą, a nie linearną. Wynika to z faktu, iż geograficznie rozproszone i niejednokrotnie długie sieci produkcyjne powodują, że dobra pośrednie i komponenty mogą nawet kilka razy przekraczać granicę celną, co powoduje kilkukrotne nakładanie na nie taryf celnych, a w konsekwencji szybki wzrost kosztów.

Utrzymujący się wysoki deficyt handlowy Stanów Zjednoczonych z Chinami oraz rywalizacja polityczno-ekonomiczna między tymi dwoma największymi gospodarkami świata powodują, że napięcia między tymi gospodarkami nie zmniejszają się, lecz mają tendencję do eskalacji. Stany Zjednoczone w październiku 2022 r. wprowadziły ograniczenia na eksport do Chin rozwiązań z dziedziny sztucznej inteligencji, zaawansowanych chipów oraz komputerów kwantowych, a w dalszej kolejności wprowadziły bariery na import stali, samochodów elektrycznych i paneli słonecznych (Rockwell, 2024, pp. 4–5). Jednocześnie zachęcają swoich stronników do wprowadzania podobnych ograniczeń, co prowadzi do większej fragmentacji gospodarki światowej (np. Unia Europejska wprowadziła dodatkowe cła na import samochodów elektrycznych z Chin (Bartlett-Imadegawa & de Beaurepaire, 2024)). W przypadku podjęcia działań retorsyjnych przez Chiny sytuacja ta może negatywnie wpłynąć na intensywność powiązań produkcyjnych, handlowych i kapitałowych na świecie.

Brexit

Decyzja o opuszczeniu Unii Europejskiej przez Wielką Brytanię (tzw. Brexit) podjęta w referendum w czerwcu 2016 r. była istotnym czynnikiem wpływającym na funkcjonowanie nie tylko przedsiębiorstw brytyjskich, ale również dość silnie powiązanych z Wielką Brytanią przedsiębiorstw europejskich. Wielka Brytania była ważnym rynkiem eksportowym i importowym dla krajów Unii Europejskiej, ale także liczącym się inwestorem i miejscem przeznaczenia

europiejskich inwestycji. Tym samym pogorszenie warunków prawnych prowadzenia współpracy handlowej z Wielką Brytanią ma silny wpływ na podmioty eksportujące na ten rynek, w tym te, pochodzące z Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego. Wielka Brytania uzgodniła warunki i wyszła z Unii Europejskiej z końcem stycznia 2020 r., a do końca tego roku była tzw. członkiem niegłosującym UE (Dunin-Wąsowicz, 2022). Niepewność dotycząca ostatecznego kształtu przyszłej umowy o wystąpieniu i umowy o współpracy Wielkiej Brytanii z UE negatywnie oddziaływały na rozwój wzajemnej wymiany handlowej. Według danych UN Trade & Development (2024c) eksport krajów UE27 oraz Polski do Wielkiej Brytanii spadł w 2020 r. o odpowiednio 12,2% i 4,4%. Wielka Brytania spadła również w rankingu najważniejszych rynków zbytu dla krajów europejskich. Przywrócenie kontroli celnych, konieczność przygotowywania dokumentacji przewozowej czy deklaracji pochodzenia produktów niosą ze sobą dodatkowe obciążenia administracyjne, które wpływają na czas realizacji i koszt podejmowanych transakcji. W warunkach funkcjonowania Wielkiej Brytanii na wspólnym rynku Unii Europejskiej tego rodzaju obowiązki nie były konieczne.

Również dla samej Wielkiej Brytanii skutki Brexitu nie były pozytywne, a niektórzy dowodzą, że przeważały negatywne efekty tego procesu. A. Posen (2022) w swojej analizie wskazuje, iż Wielka Brytania wolniej od pozostałych krajów wychodziła z kryzysu pandemicznego, również jej otwartość handlowa od czasu wystąpienia z Unii Europejskiej spadła w większym stopniu niż pozostałych krajów. Wielkość zagranicznych inwestycji bezpośrednich lokowanych w tym kraju po Brexicie także się zmniejszyła, do tego pojawiły się negatywne tendencje w zakresie migracji (emigracja z Wielkiej Brytanii przeważała nad imigracją do tego kraju). Długookresowe efekty tych wszystkich zmian zachodzących w gospodarce Wielkiej Brytanii ujawnią się w przyszłości, niemniej mogą one przynieść obniżenie presji konkurencyjnej na firmy krajowe, co może skutkować osłabieniem ich innowacyjności. Ponadto, mniejszy zasób siły roboczej oraz napływających ZIB może spowodować spadek produktywności w kraju. W konsekwencji, zmniejszony popyt Brytyjczyków na produkty importowane może przyczynić się do spadku eksportu ich dotychczasowych partnerów handlowych z Unii Europejskiej, w tym polskich eksporterów.

Przedstawione powyżej uwarunkowania globalne działalności eksportowej wskazują, iż polscy eksporterzy, w tym również ci z Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego, funkcjonują w bardzo zmiennym otoczeniu międzynarodowym. Zasadniczo zmiany, które zachodziły miały negatywne konsekwencje dla stabilności działalności eksportowej. Pandemia COVID-19, wojna w Ukrainie czy Brexit powinny być traktowane jako szok zewnętrzny, który zakłócał swobodę realizacji transakcji eksportowych. Jeżeli jednak wartość tych transakcji rosła, jak miało miejsce w przypadku

eksporterów z LOM, to było to zasługą skutecznego dostosowania się przedsiębiorstw do pojawiających się ograniczeń.

2.2. Uwarunkowania wewnętrzne wynikające z makrootoczenia krajowego

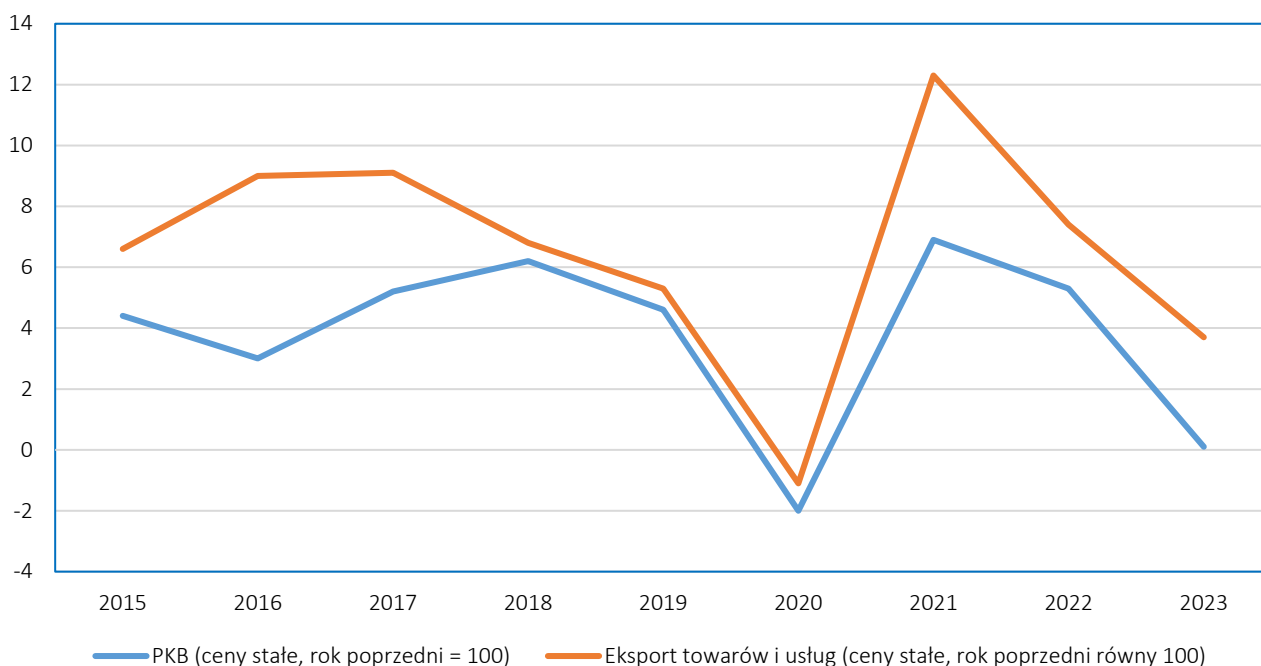
Obok zjawisk zachodzących w otoczeniu międzynarodowym, istotny wpływ na sytuację firm eksportujących z LOM miały zmiany zachodzące w makrootoczeniu krajowym. Należy zaznaczyć, że zjawiska globalne obok swojego bezpośredniego wpływu na handel, zmieniały również charakter poszczególnych podsystemów makrootoczenia w Polsce i w sposób pośredni oddziaływały na sytuację eksporterów. Co istotne, wpływ ten był niejednoznaczny i różnokierunkowy, zarówno pozytywny jak i negatywny. Przykładem może być wpływ pandemii COVID-19 na handel zagraniczny. Jak wspomniano wcześniej, pandemia wywołała ogólnie negatywne skutki dla handlu światowego. Niemniej w tym kontekście polski eksport odczuł te zmiany relatywnie słabiej. Należy pamiętać, że handel towarami w mniejszym stopniu, niż handel usługami był dotknięty negatywnym oddziaływaniem pandemii. W strukturze rzeczowej polskiego eksportu duże znaczenie mają grupy dóbr konsumpcyjnych, których montaż odbywa się na terenie Polski. Ponieważ programy osłonowe uruchomione przez rządy w krajach, które są głównymi rynkami eksportowymi dla polskich przedsiębiorstw skierowane były głównie na ochronę miejsc pracy i dochodów pracowników, to w efekcie stabilizowało popyt na tych rynkach. W warunkach wzrostu niepewności konsumentów dotyczącej przyszłości, większe znaczenie w ich decyzjach zakupowych ma cena produktu. Polskie towary eksportowe cechuje relatywnie wysoka konkurencyjność cenowa. Dodatkowo, nastąpiły korzystne zmiany w strukturze konsumpcji na rynkach eksportowych. Popyt rynkowy na towary, także pochodzące z zagranicy, był utrzymywany na tych rynkach z uwagi na bariery, które wystąpiły na części rynku usług w związku z pandemią. Obostrzenia i zakazy wprowadzone w czasie pandemii uniemożliwiały lub ograniczały nabywanie wielu rodzajów usług (turystycznych, gastronomicznych, kosmetycznych, itp.) (Ambroziak, 2020). Dlatego konsumenci byli skłonni zwiększać wydatki na zakup towarów, szczególnie tych, które dawały możliwość substytucji usług (na przykład sprzęt audio-video, kosmetyki, sprzęt komputerowy). W przypadku niektórych towarów pandemia spowodowała więc bezpośrednio wzrost popytu rynkowego, szczególnie w pierwszych miesiącach jej trwania. Obok wcześniej wymienionych, dotyczyło to także środków utrzymania czystości i dezynfekcji, farmaceutyków czy żywności. Dla polskiego eksportu istotne znaczenie miały zmiany jakie nastąpiły w warunkach pandemii w międzynarodowych łańcuchach dostaw. Korporacje międzynarodowe, dążąc do globalnej efektywności, były wcześniej skłonne lokalizować

poszczególne fazy procesu produkcji bądź zaopatrzenia w krajach oferujących korzyści kosztowe (głównie w Azji). Oznaczało to jednak znaczne wydłużenie łańcuchów dostaw. Skutki pandemii powodowały, że pojawiły się trudności z realizacją dostaw od producentów w tych krajach. Firmy miały problemy z wytworzeniem produktów ze względu na zwolnienia chorobowe, kwarantannę czy ograniczenia w przemieszczaniu się ludzi. Albo też znacząco rosły koszty dostaw ze względu na zmiany, które wystąpiły na rynku usług transportowych. Znaczne ograniczenie pasażerskiego ruchu lotniczego spowodowało zmniejszenie możliwości wysyłki ładunków handlowych. Bardziej restrykcyjne kontrole sanitarne na granicach wydłużyły czas transportu i także podniosły koszty. Według danych OECD, koszt frachtu lotniczego na trasie Chiny-Ameryka Północna wzrósł w lutym 2020 r. o 30% w stosunku do października 2019. Dla połączeń Europa-Ameryka Północna koszt ten był wyższy o 60%. W okresie kilku miesięcy koszty frachtu morskiego także zwiększyły się o kilkadziesiąt procent (Ambroziak, 2020). W przypadku łańcuchów dostaw, dla korporacji międzynarodowych większe znaczenie niż wzrost kosztów miały jednak problemy z utrzymaniem terminowości i rytmiczności dostaw. W tych warunkach zaczęły one poszukiwać bardziej stabilnych, niezawodnych i bliżej zlokalizowanych dostawców. W związku z tym firmy działające w Polsce, ze względu na bliskie położenie oraz, jak na warunki europejskie, relatywnie niskie koszty mogły tym oczekiwaniom sprostać.

Jak wspomniano, w analizowanym okresie występowały istotne zmiany w krajowym makrootoczeniu przedsiębiorstw eksportujących. Zjawiska te wynikały zarówno z wpływu otoczenia międzynarodowego, jak też czynników wewnętrznych. W tej drugiej grupie należy zwrócić uwagę w szczególności na: zmiany stanu koniunktury gospodarczej wzrost poziomu inflacji, zmiany kursu walutowego, sytuację na rynku pracy oraz zmiany regulacji prawnych w gospodarce. Na potrzeby niniejszego opracowania zmiany te analizowane będą głównie z punktu widzenia ich wpływu na sytuację eksporterów.

Wzrost gospodarczy

Syntetycznym miernikiem stanu koniunktury w gospodarce jest wskaźnik zmian Produktu Krajowego Brutto. Przez większość analizowanego okresu tempo wzrostu PKB w Polsce utrzymywało się na wysokim poziomie (wykres 4). Przez cały okres (wyjątek to 2023 rok) było ono wyższe niż zmiany realnego PKB świata i gospodarek UE-27, Japonii i USA (wykres 1). Spadek o -2% wystąpił jedynie w 2020 r., co miało związek z konsekwencjami pandemii COVID-19. Rekordowo wysoki poziom odnotowano natomiast w 2021 r. (6,9%).

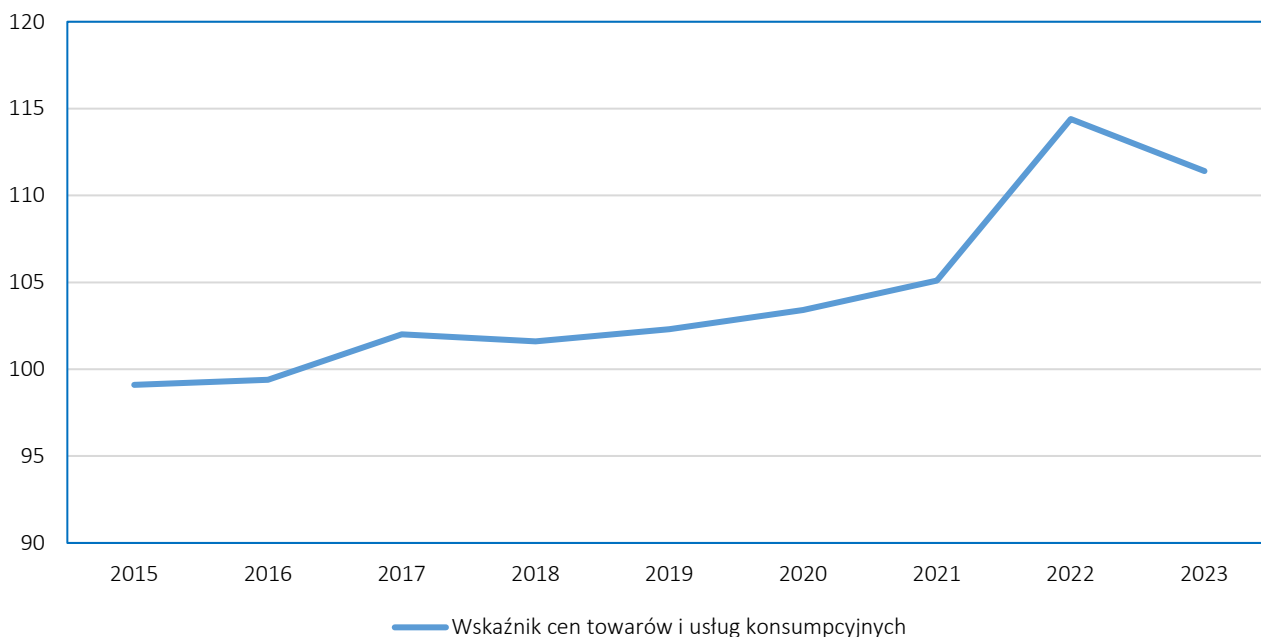
Wykres 4 Dynamika PKB i eksportu towarów i usług Polski w latach 2015 – 2023 (ceny stałe, rok poprzedni = 100, w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie (GUS, 2024).

Analiza danych przedstawionych na wykresie 4 wskazuje także, że przez wszystkie lata dynamika polskiego eksportu towarów i usług była wyższa niż zmiany PKB. Potwierdza to jego rolę jako kluczowego czynnika wzrostu gospodarczego w Polsce.

Inflacja

Tempo zmian poziomu cen na rynku krajowym jest istotnym wskaźnikiem z punktu widzenia eksporterów. Z jednej strony wpływa na zmiany poziomu cen zaopatrzeniowych, co ma konsekwencje dla wzrostu kosztów. Może to zmuszać eksporterów do podwyżki cen na rynkach zagranicznych lub powodować zmniejszenie opłacalności eksportu. Z drugiej natomiast obrazuje zmiany cen produktów finalnych na rynku krajowym, który to rynek stanowić może alternatywę dla sprzedaży eksportowej. Zmienia się więc relacja opłacalności zbytu w kraju do eksportu za granicę. Zmiany poziomu inflacji w Polsce w badanym okresie zaprezentowano na wykresie (wykres 5).

Wykres 5 Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w Polsce w latach 2015-2023

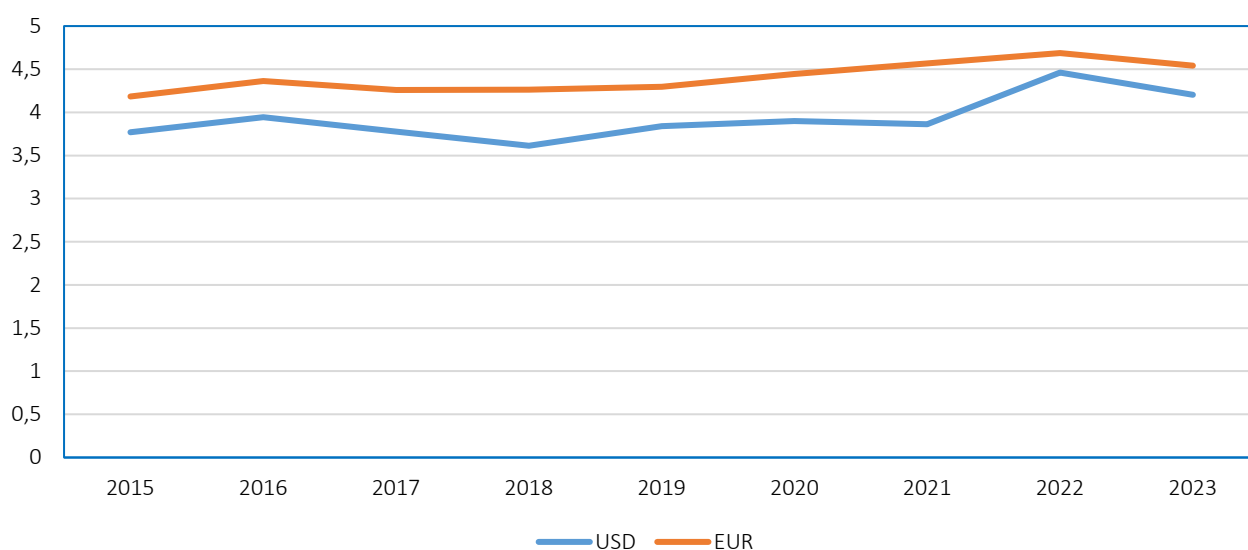
Źródło: Opracowanie własne na podstawie (GUS, 2024).

Analiza danych wskazuje, że w latach 2015-2019 inflacja pozostawała na relatywnie niskim poziomie poniżej 2,5%. Zauważyć należy, że w pierwszych dwóch latach występowały wręcz zjawiska deflacyjne. Wzrost poziomu cen powyżej celu inflacyjnego Narodowego Banku Polskiego wystąpił od 2020 r. (3,4%) i tendencja ta utrzymała się także w roku następnym (5,1%). Pomimo wzrostu, poziom inflacji był względnie niski i stabilny. Gwałtowna zmiana wystąpiła w 2022 r., kiedy to inflacja wzrosła do 14,4%. Także w 2023 r. poziom wzrostu cen był nadal wysoki (11,4%). Abstrahując od przyczyn i licznych skutków wzrostu inflacji w Polsce, gdyż nie jest to przedmiotem niniejszego opracowania, należy uznać, że dla eksporterów tak znaczny wzrost poziomu inflacji stanowił niewątpliwie duży problem. Obok wspomnianego wcześniej negatywnego wpływu na koszty produkcji i opłacalność eksportu, należy także wspomnieć o wzroście stóp procentowych. Było to konsekwencją polityki antyinflacyjnej banku centralnego. Dla eksporterów oznaczało natomiast wzrost kosztu kredytów niezbędnych dla realizacji produkcji eksportowej, inwestycji i kredytowania sprzedaży za granicę.

Kurs walutowy

Kurs walutowy stanowi jeden z najważniejszych parametrów wpływających na sytuację eksporterów. Determinuje bowiem konkurencyjność cenową ich oferty na rynkach zagranicznych i opłacalność sprzedaży eksportowej. Istotna jest stabilność poziomu kursu, ponieważ jej wysoki

poziom ogranicza ryzyko kursowe w rozliczeniach i eliminuje koszty związane z jego ograniczaniem. Wpływa także na wzrost opłacalności eksportu w przeliczeniu na walutę krajową, przy tendencji do jej deprecjacji. Na potrzeby opracowania analizie poddane zostanie kształtowanie się kursu złotego (PLN) wobec dwóch walut, w których najczęściej denominowany i rozliczany jest polski eksport tj. euro (EUR) i dolara amerykańskiego (USD). Zaznaczyć należy, że badaniu poddano poziom kursów średnich w poszczególnych latach. Mogły natomiast występować większe wahania krótkookresowe.

Wykres 6 Kurs PLN do USD i EUR w latach 2015 – 2023 (Kurs średni roczny NBP)

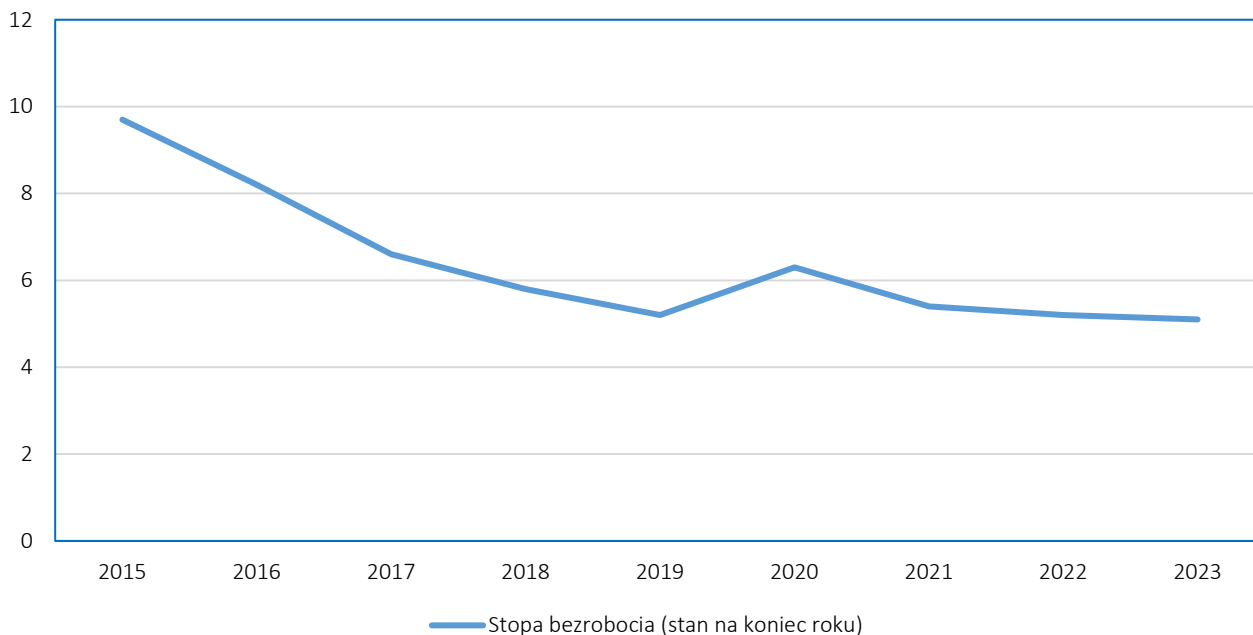
Źródło: Opracowanie własne na podstawie (GUS, 2024).

Euro ma zdecydowanie największy udział w rozliczeniach polskiego eksportu. Kurs PLN do EUR wykazywał w latach 2015-2023 względną stabilność i przeważały zmiany w kierunku deprecjacji. Jedynie w latach 2015 (0,02%), 2017 (2,38%) i 2023 (3,07%) wystąpiła niewielka aprecjacja kursu złotego. Największy spadek wartości PLN nastąpił w 2016 r., kiedy kurs zmienił się o 4,25% w stosunku do roku poprzedniego. Kształtowanie się kursu w analizowanym okresie należy uznać z jednej strony za czynnik pozytywny dla eksporterów, ze względu na niski poziom ryzyka kursowego. Z drugiej natomiast było czynnikiem niekorzystnym, szczególnie w latach 2021-2023, czyli okresie wysokiej inflacji. Wspomniane wcześniej negatywne skutki wzrostu poziomu inflacji dla opłacalności i konkurencyjności cenowej eksportu mogą być niwelowane przez odpowiednią zmianę poziomu nominalnego kursu walutowego. Poziom deprecjacji niższy niż poziom inflacji, co miało miejsce we wskazanych latach, powoduje realny wzrost wartości waluty krajowej względem euro, co było sytuacją niekorzystną dla eksporterów. Porównując dane z lat 2015 i 2023 można zauważyć,

że kurs PLN wobec EUR zmienił się o 8,61%, co oznaczało deprecjację polskiej waluty o 0,36 PLN za 1 EUR. W tym samym czasie łączny wzrost inflacji wyniósł 46%. W analizowanym okresie kurs PLN do USD podlegał częstszym i większym zmianom. W czterech latach nastąpiła aprecjacja PLN (2017, 2018, 2021 i najwyższa w 2023 r. o 5,81%). W pozostałych latach występowała deprecjacja PLN, często na wysokim poziomie (w 2015 o 19,49% i w 2022 o 15,48%). Eksporterzy rozliczający się w dolarach amerykańskich musieli się więc borykać z wysokim poziomem ryzyka kursowego. Jednocześnie jednak wysoki poziom deprecjacji w 2022 r. rekompensował im skokowy wzrost inflacji do 14,4%. Ta korzystna dla eksporterów sytuacja nie wystąpiła już w kolejnym roku, kiedy przy utrzymującej się nadal wysokiej inflacji (11,4%), wartość PLN wobec USD wzrosła o 5,81%. W latach 2015–2023 kurs PLN do USD zmienił się o 11,46%, co oznaczało cenę USD wyższą o 0,432 PLN w porównaniu do początku okresu badawczego.

Sytuacja na rynku pracy

W analizowanym okresie następowała systematyczna poprawa sytuacji na rynku pracy. Przejawiało się to spadkiem stopy rejestrowanego bezrobocia z 9,7% w roku 2015, do 5,2% w roku 2023. Jedynie w 2020 r. bezrobocie wzrosło do poziomu 6,3% (wobec 5,2% w 2019). Zmiana ta była oczywistą konsekwencją sytuacji związanej z pandemią COVID-19. Z punktu widzenia firm eksportujących zmiany na rynku pracy oznaczały jednak wzrost problemów z pozyskiwaniem wykwalifikowanych pracowników, a w rezultacie, do konkurowania o takich pracowników podwyżkami wynagrodzeń.

Wykres 7 Stopa rejestrowanego bezrobocia w Polsce w latach 2015-2023 (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie (GUS, 2024).

Zmiany regulacji prawnych w gospodarce

Liczne zmiany przepisów prawnych mających wpływ na sytuację eksporterów, które nastąpiły w analizowanym okresie wynikały zarówno ze zobowiązań międzynarodowych (np. wdrażanie regulacji UE), jak też z realizacji krajowych polityk społeczno-gospodarczych (np. rozwiązania fiskalne w programie Polski Ład). Ich charakter i zakres był bardzo zróżnicowany. Często zmiany były wprowadzane czasowo lub dotyczyły jedynie wybranych branż gospodarki. Autorzy niniejszego opracowania, biorąc pod uwagę jego cel, nie zamierzają poddawać analizie poszczególnych rozwiązań, a tym bardziej ich skutków. Pragną jedynie zwrócić uwagę na znaczenie tego czynnika. Z uwagi na ogólny charakter i skutek dla wszystkich firm eksportujących, jako przykład można wskazać zmiany związane z systematyczną podwyżką tzw. płacy minimalnej. W 2015 r. jej poziom wynosił 1750 PLN. Po podwyżkach w kolejnych latach, na koniec 2023 r. osiągnęła ona wysokość 3600 PLN (Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, 2023). Oznaczało to wzrost aż o 105,7%. Konsekwencją był także wzrost obciążeń działalności gospodarczej składkami na ubezpieczenia społeczne i składki zdrowotnej (także zmiany przepisów w tym zakresie). Wywołało to również wzrost presji ze strony pracowników na podwyżkę płac. Z punktu widzenia firm zajmujących się eksportem oznaczało to wzrost kosztów bezpośrednich i pośrednich związanych z wynagrodzeniami. To powodowało wzrost ogółu kosztów działalności i obniżało

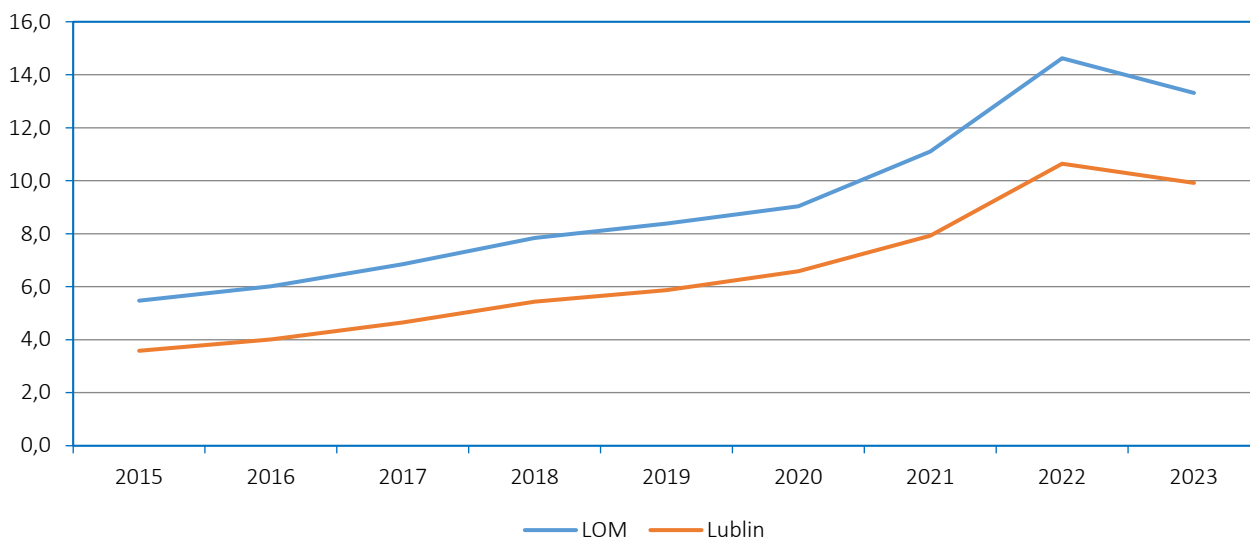
rentowność produkcji na eksport, lub wywierało presję na podwyżkę cen zbytu – a więc obniżało konkurencyjność oferty eksportowej na rynkach zagranicznych.

Przedstawiona powyżej charakterystyka zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań działalności eksportowej przedsiębiorstw z Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego pozwala stwierdzić, że analizowany okres obfitował w szereg zdarzeń, które wymuszały na eksporterach intensywne działania dostosowawcze. Ogólnie niesprzyjające płynnej działalności eksportowej czynniki mające źródło w gospodarce światowej (koniunktura, pandemia, Brexit itp.) oraz wynikające z makrootoczenia krajowego (inflacja, zmiany kursów walutowych etc.), mimo wszystko nie spowodowały załamania eksportu. Wartość tego strumienia w analizowanym okresie wzrosła, lecz prawdopodobnie wzrost mógłby być większy w bardziej stabilnych uwarunkowaniach.

3. Charakterystyka eksportu przedsiębiorstw Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego i Lublina

3.1. Wartość, dynamika na tle tendencji ogólnokrajowych

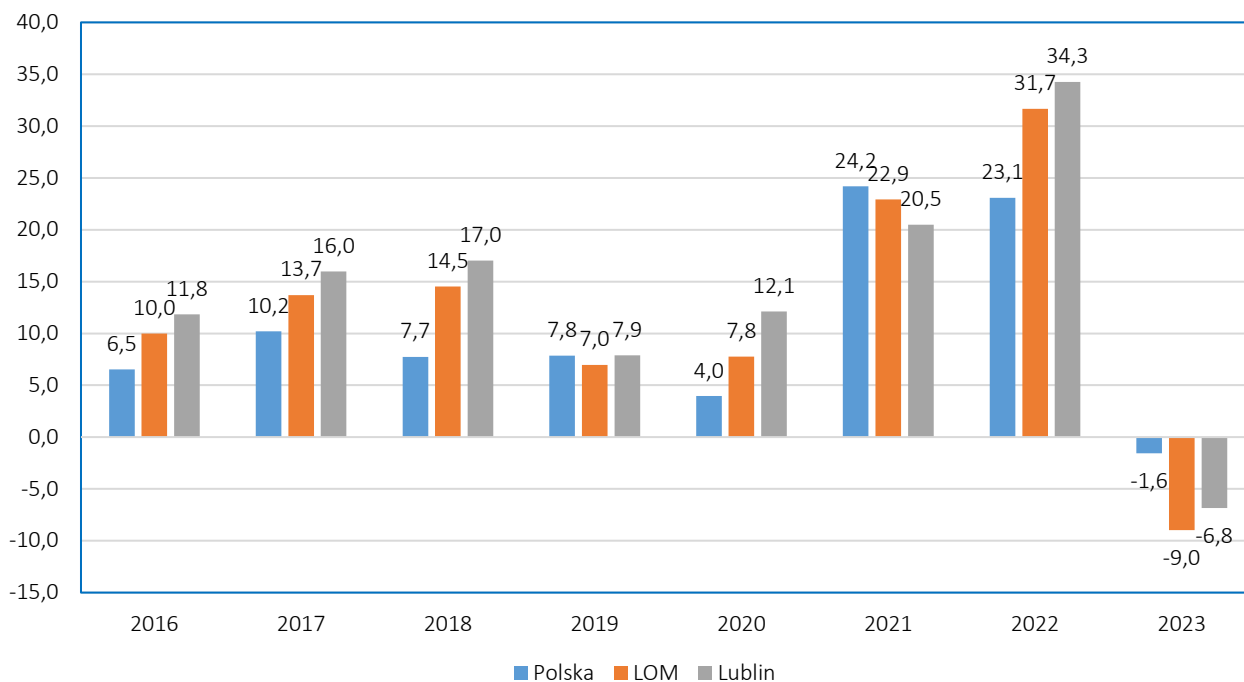
Wartość eksportu towarów Lublina w latach 2015-2023 wzrosła z około 3,6 mld PLN do 9,9 mld PLN. W tym samym czasie eksport Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego (LOM) wzrósł z 5,5 mld PLN do 13,3 mld PLN. Szczególnie wysoki wzrost wartości eksportu przypadał na lata 2021-2022. Do roku 2020 średni roczny wzrost wartości zarówno Lublina jak i LOM nie przekraczał 1 mld PLN. W 2021 r. wartość eksportu Lublina wzrosła o 1,3 mld PLN, a LOM o 2,1 mld PLN, natomiast w roku 2022 wzrosty wyniosły odpowiednio 2,7 mld i 3,5 mld PLN. Po dwuletnim okresie szybkiego rozwoju eksportu w 2023 r. nastąpił wysoki i co warto podkreślić, jedyny w analizowanym okresie spadek wartości eksportu: Lublina o 0,7 mld PLN, a LOM o 1,3 mld PLN (por. wykres 8).

Wykres 8 Wartość eksportu Lublina i Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego w latach 2015-2023 w mld PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Analiza dynamiki eksportu wykonana na tle Polski pozwala na sformułowanie kilku wniosków. Przede wszystkim w całym analizowanym okresie (lata 2015-2023) średnie tempo wzrostu wartości eksportu było w Lublinie i LOM wyższe niż dynamika eksportu Polski. Wartość eksportu Lublina rosła w latach 2016-2023 w średnim tempie 14,1%, eksportu LOM 12,3%, a eksportu Polski 10,2%. Niższe tempo wzrostu eksportu LOM i Lublina niż eksportu Polski występowało jedynie w roku 2021, a LOM w roku 2019. Ponadto załamanie wartości eksportu w roku 2023 było w przypadku LOM i Lublina znacznie większe niż eksportu Polski. Wartość eksportu Lublina spadła w 2023 r. o 6,8%, LOM o 9,0%, a Polski o 1,6% (por. wykres 9). Po drugie, możemy wskazać trzy etapy wyraźnie różniące się dynamiką wzrostu eksportu. Pierwszy przypada na lata 2015-2018 i charakteryzuje się wysokim i rosnącym z roku na rok tempem wzrostu, które było znacznie wyższe do średniej krajowej. Drugi, lata 2019-2020, charakteryzował się dużym spadkiem dynamiki, która była szczególnie widoczna w LOM. W przypadku Lublina spowolnienie było mniejsze i dotyczyło głównie roku 2019. Trzeci etap przypada na lata 2021-2023 i charakteryzuje się bardzo wysoką dynamiką, zwłaszcza w roku 2022.

Wykres 9 Tempo wzrostu wartości eksportu Lublina, LOM i Polski w latach 2016-2023 w %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

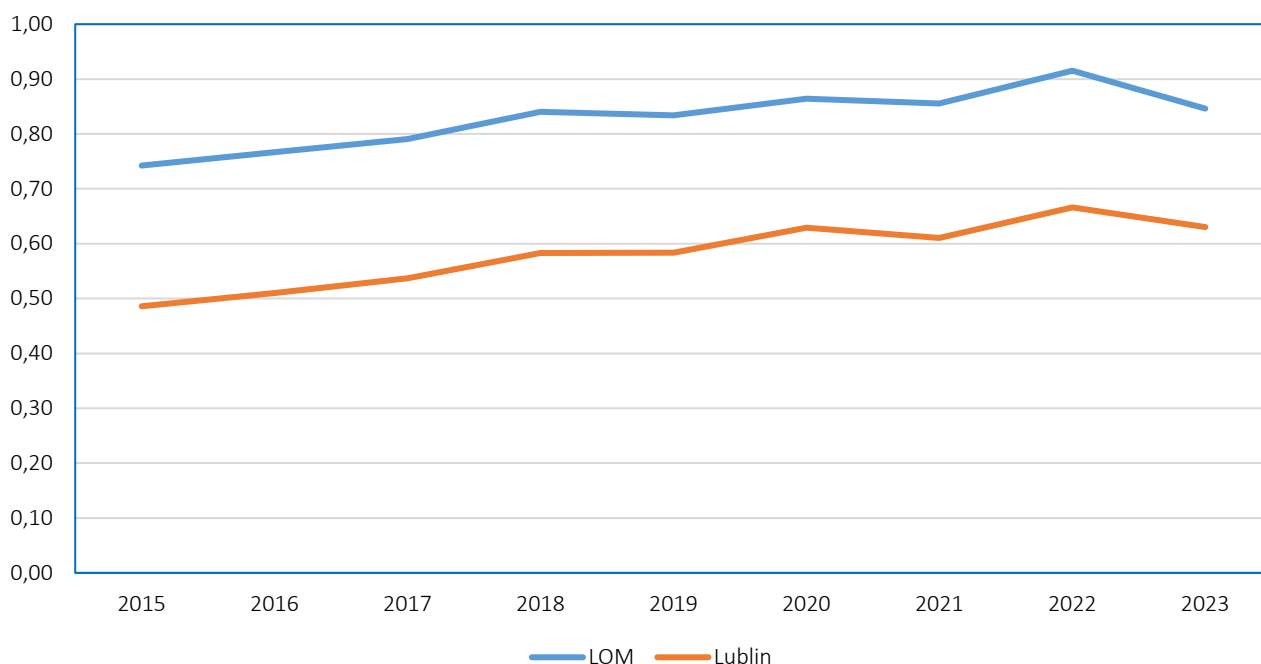
3.2. Udział eksportu LOM i Lublina w polskim eksporcie

Wysokie tempo wzrostu wartości eksportu Lublina i Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego znalazło odzwierciedlenie we ich rosnącym udziale w eksporcie Polski. W roku 2015 udział Lublina w eksporcie Polski wynosił 0,49% i wzrósł do 0,63% w roku 2023 (por. wykres 10). W analogicznym okresie udział LOM wzrósł z 0,74% do 0,85%. W obu przypadkach najwyższy udział w eksporcie Polski odnotowano w roku 2022 i wynosił on 0,67% dla Lublina i 0,92% dla LOM.

Warto jednak wyraźnie podkreślić, że udziały te znajdują się na poziomie znacznie poniżej potencjału wynikającego z udziału Lubelszczyzny w krajowej populacji, zatrudnieniu, produkcji czy też PKB. Zgodnie z badaniem przeprowadzonym przez S. Pangsy-Kanię, K. Wierzbicką i A. Czarnomską (2023) województwo lubelskie znajdowało się obok województw świętokrzyskiego, podlaskiego, opolskiego i warmińsko mazurskiego, w grupie regionów, których udział w eksporcie Polski w latach 1993-2019 nie przekraczał 2%.

Pewnym problemem, który uniemożliwia dokładne oszacowanie udziału poszczególnych regionów, w tym Lublina i LOM, w eksporcie Polski jest niedoskonałość danych statystycznych pochodzących z KAS. W roku 2019 aż 25,5% wartości eksportu Polski zostało przypisane do kategorii województwo niesklasyfikowane. Tak wysoki udział kategorii niesklasyfikowane wynika z rozwoju przedsiębiorstw eksportujących oraz ich działalności prowadzonej w różnych województwach.

Skutkiem tego jest trudność w dokładnym przypisaniu kierunków i udziałów w eksporcie i imporcie poszczególnych województw.

Wykres 10 Udział Lublina i Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego w eksporcie Polski w latach 2015-2023 w %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

3.3. Struktura rzeczowa (przedmiotowa) eksportu LOM i Lublina

W strukturze rzeczowej eksportu przedsiębiorstw z Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego w analizowanym okresie można wskazać kilka najważniejszych sekcji. Najważniejsza pod względem wartości eksportu była *Sekcja XVII. Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe*, która w 2023 r. odpowiadała za 17,8% eksportu towarów. Drugą pozycję zajmowała sekcja *XVI. Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny* (15,4%). Na kolejnych miejscach znalazły się trzy sekcje o bardzo zbliżonym udziale w całkowitym eksporcie. Były to sekcje: *VI. Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych* (12,8%), *IV. Gotowe artykuły spożywcze, napoje bezalkoholowe i alkoholowe, tytoń* (12,7%) oraz *XV. Metale nieszlachetne i art. z metali nieszlachetnych* (12,5%). Udział powyżej 5% uzyskały jeszcze dwie kolejne sekcje obejmujące produkty pochodzenia rolniczego: *I. Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego* (6,5%) oraz *II. Produkty pochodzenia roślinnego* (6,4%).

Analizując udział poszczególnych sekcji towarowych w eksporcie Lublina można zaobserwować, że największe znaczenie miały dokładnie te same sekcje. Różnica dotyczyła jedynie

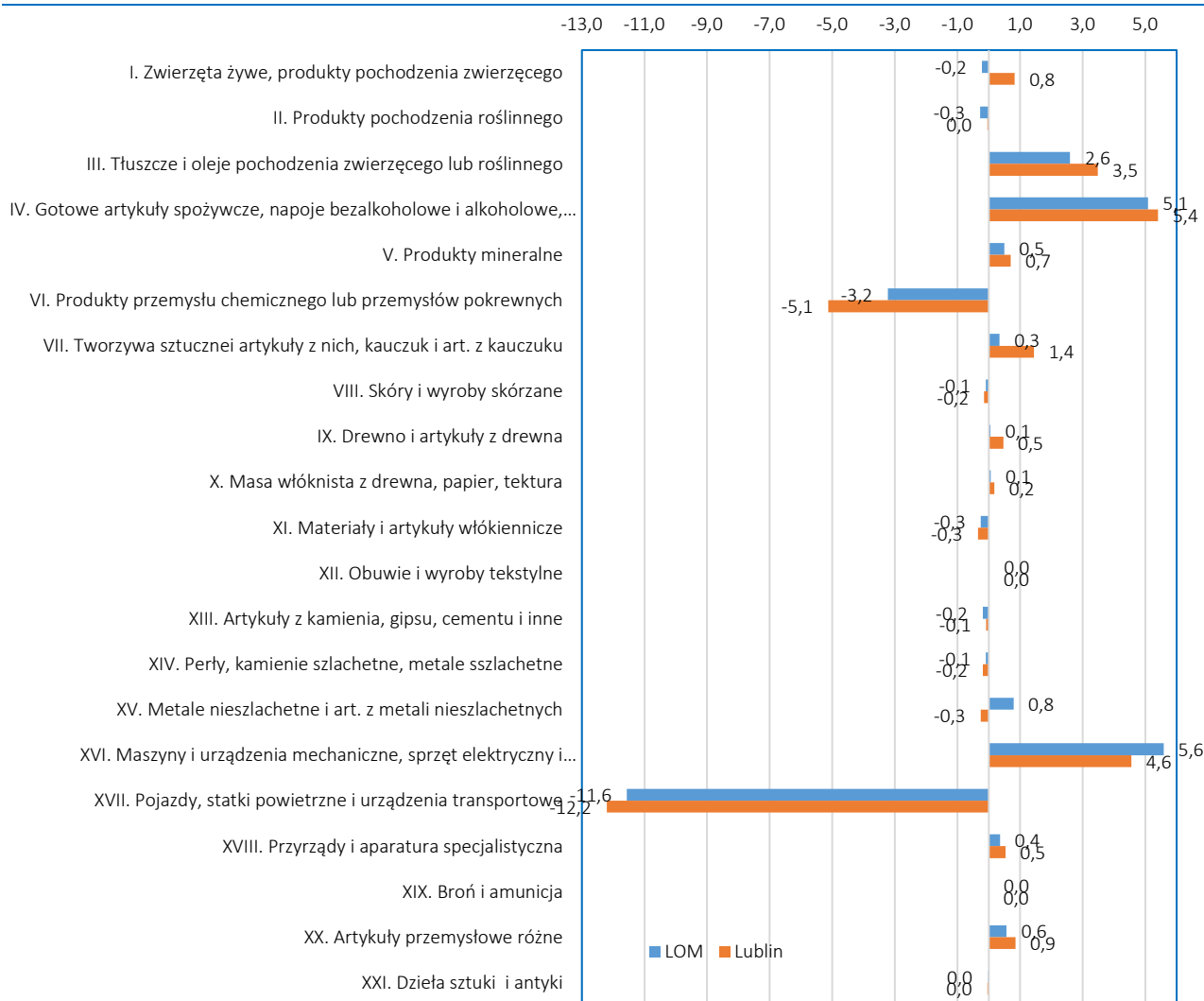
ich kolejności na liście. W przypadku Lublina pierwszą sekcją była XVI. *Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny* z udziałem 17,5% w 2023 r. Drugie miejsce przypadło na *Gotowe artykuły spożywcze, napoje bezalkoholowe i alkoholowe, tytoń* (sekcja IV) z udziałem 16,9%. Na trzeciej pozycji znalazła się XV. *Metale nieszlachetne i art. z metali nieszlachetnych* (udział 14,2%), czwartą zajmowały VI. *Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych* (11,9%), a dopiero na piątym miejscu znalazły się XVII. *Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe* (10,3%). Listę sekcji, które osiągały udział powyżej 5% zamykały, ponownie jak w przypadku eksportu LOM sekcje: I. *Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego* (7,7%) oraz II. *Produkty pochodzenia roślinnego* (6,0%). Zidentyfikowane najważniejsze sekcje w eksporcie LOM stanowiły łącznie 84% całkowitej wartości eksportu, a w przypadku Lublina 84,4%. W roku 2015 wskaźniki te wynosiły odpowiednio: 87,8% oraz 91,3%. Zatem w analizowanym okresie nieznacznie wzrosło znaczenie pozostałych sekcji spoza wskazanej grupy. Większa zmiana w tym zakresie nastąpiła w przypadku Lublina niż LOM.

Tabela 1 Przedmiotowa struktura eksportu LOM i Lublina w roku 2015 i 2023 w %

Sekcja	2015		2023	
	LOM	Lublin	LOM	Lublin
I. Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego	6,70	6,87	6,48	7,70
II. Produkty pochodzenia roślinnego	6,64	6,04	6,37	6,00
III. Tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego	0,08	0,10	2,67	3,58
IV. Gotowe artykuły spożywcze, napoje bezalkoholowe i alkoholowe, tytoń	7,58	11,45	12,67	16,86
V. Produkty mineralne	0,13	0,06	0,62	0,76
VI. Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych	16,01	17,02	12,78	11,89
VII. Tworzywa sztuczne i artykuły z nich, kauczuk i art. z kauczuku	3,95	1,95	4,29	3,39
VIII. Skóry i wyroby skórzane	0,12	0,19	0,03	0,04
IX. Drewno i artykuły z drewna	1,99	1,38	2,04	1,85
X. Masa włóknista z drewna, papier, tektura	1,63	1,20	1,69	1,38
XI. Materiały i artykuły włókiennicze	2,59	2,50	2,34	2,15
XII. Obuwie i wyroby tekstylne	0,14	0,20	0,16	0,21
XIII. Artykuły z kamienia, gipsu, cementu i inne	0,57	0,35	0,37	0,27
XIV. Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne	0,15	0,19	0,06	0,00
XV. Metale nieszlachetne i art. z metali nieszlachetnych	11,70	14,45	12,49	14,19
XVI. Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny	9,78	12,92	15,36	17,47
XVII. Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe	29,41	22,50	17,84	10,29
XVIII. Przystroje i aparatura specjalistyczna	0,29	0,20	0,65	0,73
XIX. Broń i amunicja	0,00	0,00	0,00	0,00
XX. Artykuły przemysłowe różne	0,53	0,37	1,10	1,23
XXI. Dzieła sztuki i antyki	0,03	0,04	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

W roku 2015 zarówno w eksporcie LOM, jak i przedsiębiorstw z Lublina dominowały te same sekcji towarowe. Nastąpiły jednak pewne zmiany jeśli chodzi o ich udział w eksporcie. Kierunki zmian udziału najważniejszych sekcji w przypadku LOM oraz Lublina były takie same. Największy spadek udziału dotyczył sekcji XVII. *Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe* i wynosił 12,2 p. p. w przypadku LOM oraz 11,6 p. p. dla Lublina. Drugą sekcją, w której także wystąpił spadek udziału była VI. *Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych*. Udziały zmniejszyły się odpowiednio o 3,2 p. p. oraz 5,1 p. p. Największy wzrost udziału w eksporcie LOM dotyczył sekcji XVI. *Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny* (5,6 p. p.), IV. *Gotowe artykuły spożywcze, napoje bezalkoholowe i alkoholowe, tytoń* (5,1 p. p.), a także III. *Tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego* (2,6 p. p.). W przypadku eksportu Lublina najbardziej wzrósł udział sekcji IV. *Gotowe artykuły spożywcze, napoje bezalkoholowe i alkoholowe, tytoń* (5,4 p. p.). Wyraźną poprawę zanotowano także w sekcjach XVI. *Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny* (4,6 p. p.) oraz III. *Tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego* (3,5 p. p.). Ta kategoria towarów wyróżniała się największym umocnieniem swojej pozycji spośród sekcji z udziałem poniżej 5%. Zmiany udziału pozostałych sekcji były niewielkie (wykres 11).

Wykres 11 Zmiany przedmiotowej struktury eksportu LOM i Lublina w latach 2015-2023 w p. p.

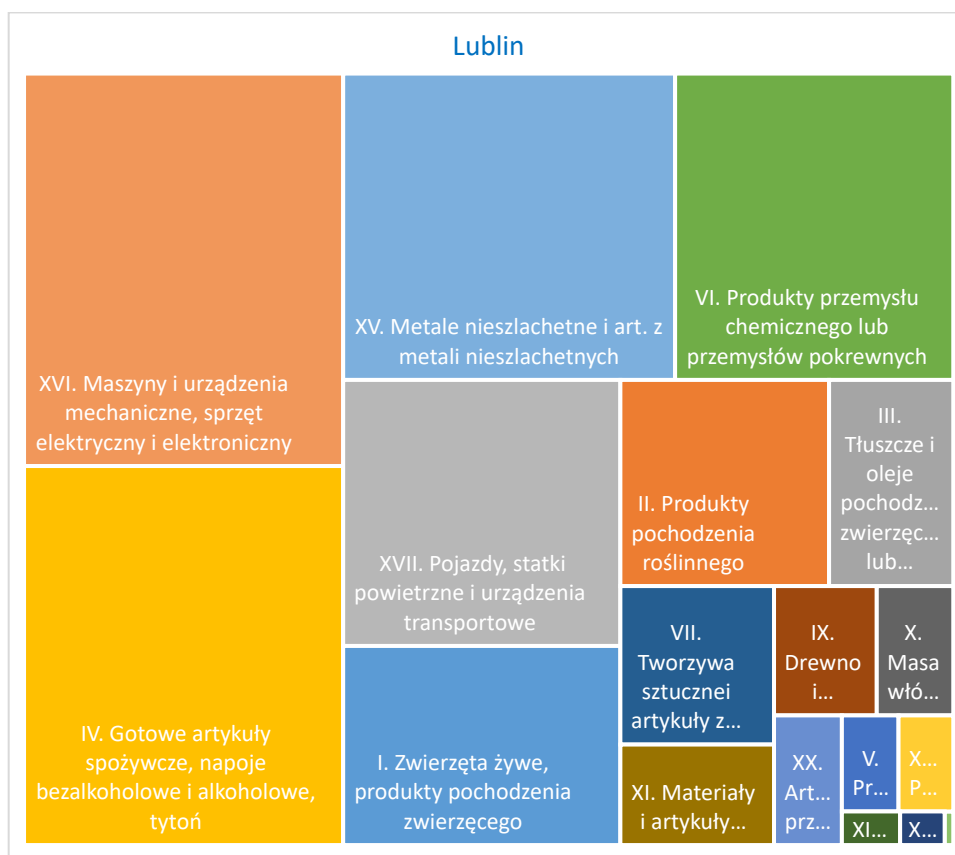
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

3.4. Struktura przedmiotowa eksportu LOM i Lublina na tle Polski

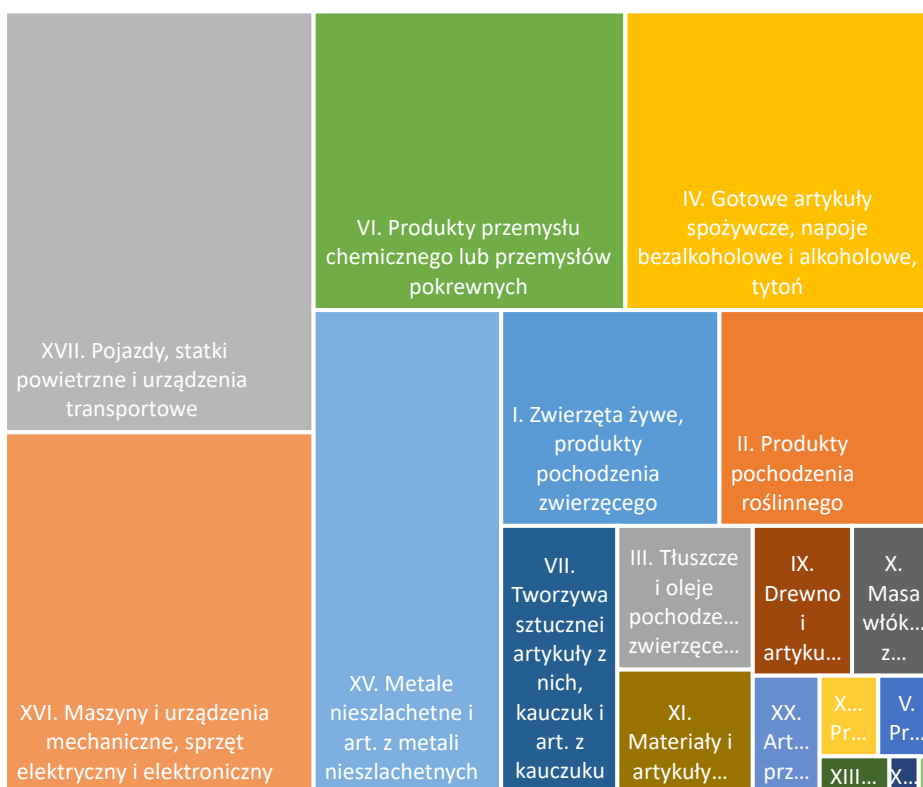
Porównując strukturę przedmiotową eksportu LOM i Lublina w 2023 r. z danymi dla Polski należy zaznaczyć, że pięcioma najważniejszymi sekcjami pod względem udziału w eksporcie były te same sekcje we wszystkich trzech przypadkach, różnica dotyczyła pozycji w rankingu oraz udziału w obrotach. Największe znaczenie w eksporcie Polski, podobnie jak w przypadku Lublina miała sekcja XVI. *Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny*. Jej udział w polskim eksporcie był jednak zdecydowanie większy i wynosił 25,4%. Sekcja XVII. *Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe* stanowiła 10,8%, a XV. *Metale nieszlachetne i art. z metali nieszlachetnych* – 10,2%. Były to udziały zbliżone do tych odnotowanych w LOM i Lublinie z wyjątkiem LOM i sekcji XVII, która miała w tym przypadku zdecydowanie większe znaczenie. W sekcji VI. *Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych* oraz IV. *Gotowe artykuły*

spożywcze, napoje bezalkoholowe i alkoholowe, tytoń udziały w eksporcie Polski były niższe i wynosiły odpowiednio 7,5% oraz 6,8%. W przypadku Polski relatywnie większe znaczenie miały jeszcze dwie inne sekcje, których udział przekraczał 5%. Były to: VII. Tworzywa sztuczne i artykuły z nich, kauczuk i art. z kauczuku (6,8%) oraz XX. Artykuły przemysłowe różne (6,2%). Te kategorie towarów nie odgrywały istotnej roli w lubelskim eksporcie. Polski eksport charakteryzował się większą dywersyfikacją. Wymienione najważniejsze sekcje stanowiły jedynie 73,7% całkowitej wartości sprzedaży za granicą. Zdecydowanie mniejszą rolę na poziomie krajowym odgrywał z kolei eksport

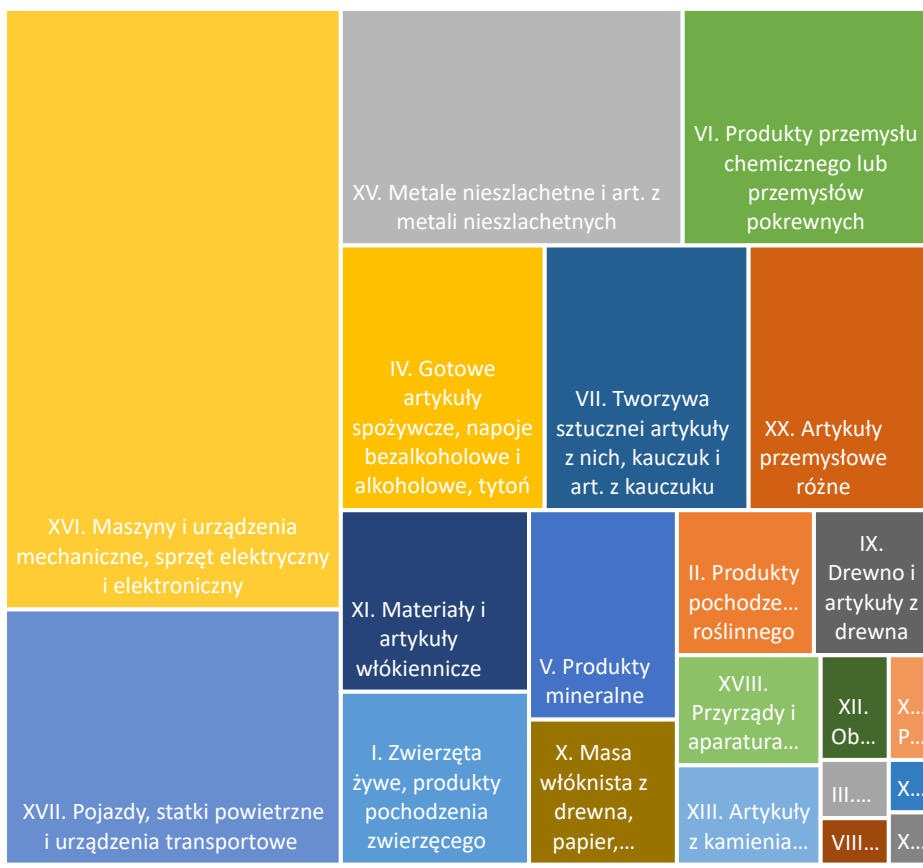
w dwóch ostatnich sekcjach istotnych w przypadku LOM i Lublina, czyli I. Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego (4,1%) oraz II. Produkty pochodzenia roślinnego (2,5%).

LOM

Polska

Wykres 12 Porównanie przedmiotowej struktury eksportu Polski, LOM i Lublina w roku 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

3.5. Struktura geograficzna eksportu LOM i Lublina

Do najważniejszych kierunków eksportowych dla przedsiębiorstw z Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego w 2023 r. należały przede wszystkim Niemcy, które miały wyraźną przewagę nad pozostałymi rynkami z udziałem 20,9%. Na pozycji drugiej i trzeciej znalazły się Wielka Brytania oraz Włochy, do których trafiało odpowiednio 10,8% oraz 9,5% wartości eksportowanych towarów. Te trzy kraje nie zmieniły swojej pozycji w porównaniu z rokiem 2015. Kolejne miejsca w 2023 r. zajmowały: Ukraina (5,8%), Niderlandy (5,7%) oraz Stany Zjednoczone (5%). Spośród tej grupy w 2015 r. do sześciu najważniejszych rynków należały jedynie Stany Zjednoczone. Nie znalazły się w niej z kolei Czechy i Słowacja. Wśród najważniejszych miejsc docelowych dla eksportu LOM dominowały kraje europejskie z udziałem 77,7% w roku 2023, który spadł z 81,6% w roku 2015 (tabela 2).

Tabela 2 Struktura geograficzna eksportu LOM w latach 2015 i 2023 w %

Kraj	2015	2023
Niemcy	28,0	20,9
Wielka Brytania	11,3	10,8
Włochy	11,2	9,5
Ukraina	3,3	5,8
Niderlandy	1,3	5,7
Stany Zjednoczone	4,0	5,0
Czechy	5,1	4,8
Słowacja	6,1	3,9
Belgia	2,5	3,3
Węgry	2,9	3,3
Francja	3,4	2,9
Rumunia	1,9	2,0
Białoruś	1,3	1,5
Indie	0,0	1,2
Meksyk	1,3	1,0
Luksemburg	0,8	1,0
Litwa	0,6	0,9
Japonia	0,2	0,7
Rosja	1,2	0,4
Bułgaria	0,3	0,4
RPA	0,0	0,4
Chiny	0,3	0,3
Łotwa	0,3	0,3
Korea Południowa	0,2	0,3
Estonia	0,1	0,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

W przypadku działalności eksportowej przedsiębiorców z Lublina także najważniejszym kierunkiem były Niemcy, których udział wynosił w 2023 r. 20,6%, a drugim rynkiem była Wielka Brytania (13,6%). Trzecią pozycję jednak w tym przypadku zajmowały Niderlandy (6,8%). Grupę krajów z udziałem w eksporcie powyżej 5% w 2023 r. dopełniały Włochy (6,4%), Ukraina (5,7%) oraz Czechy (5,4%). Podobnie jak w przypadku eksportu LOM nowym rynkiem w tym zestawieniu w porównaniu do 2015 r. jest Ukraina, a nie znalazła się w nim z kolei Słowacja, która 2015 r. była czwartym najważniejszym kierunkiem eksportowym Lublina z udziałem 8,3%. Także w przypadku Lublina eksport trafiał przede wszystkim na rynki krajów europejskich. W 2023 r. ich udział wynosił 81%, choć wyraźny jest wzrost zróżnicowania kierunków geograficznych czego dowodem może być fakt, że w 2015 r. do Europy trafiało 87,7% wartości eksportu.

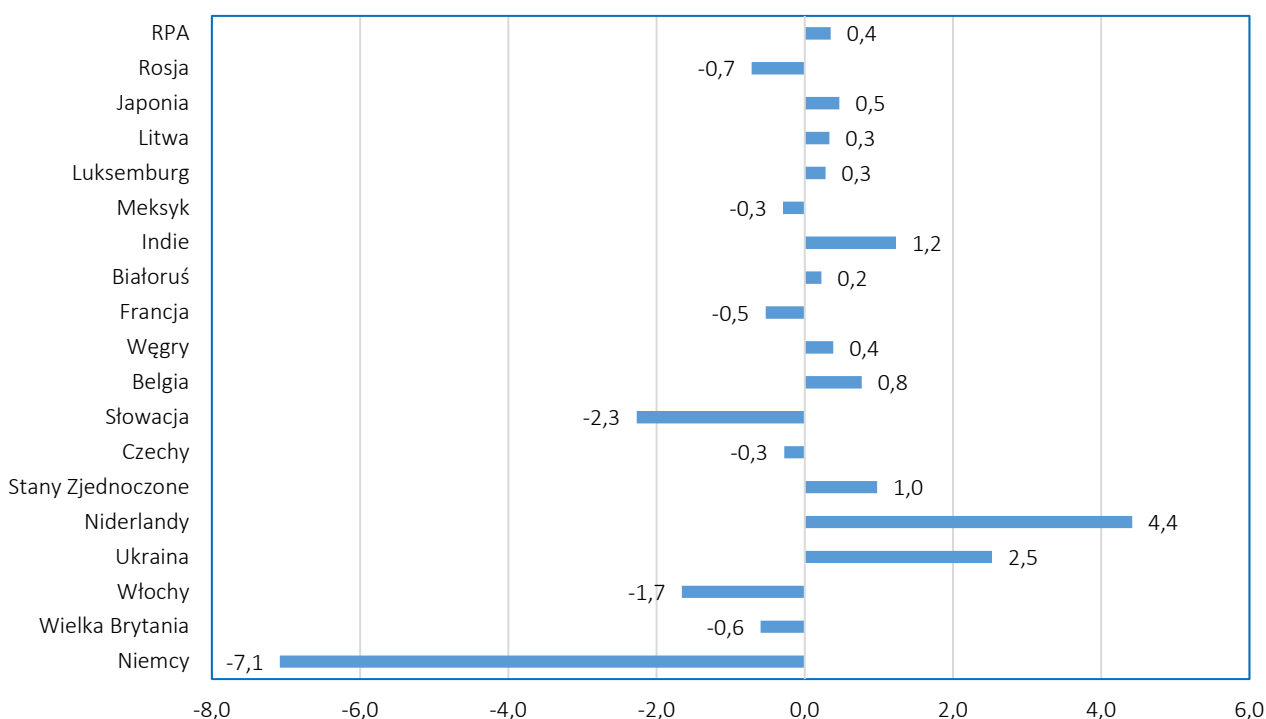
Tabela 3 Struktura geograficzna eksportu Lublina w latach 2015 i 2023 w %

Kraj	2015	2023
Niemcy	31,2	20,6
Wielka Brytania	15,4	13,6
Niderlandy	1,6	6,8
Włochy	6,5	6,4
Ukraina	3,2	5,7
Czechy	6,4	5,4
Słowacja	8,3	4,7
Węgry	3,6	3,6
Belgia	2,3	3,5
Stany Zjednoczone	2,0	2,4
Francja	2,2	2,3
Rumunia	1,6	1,8
Indie	0,0	1,7
Meksyk	2,0	1,4
Białoruś	1,2	1,4
Luksemburg	1,0	1,4
Japonia	0,4	0,9
Litwa	0,5	0,9
RPA	0,0	0,5
Bułgaria	0,2	0,4
Chiny	0,3	0,4
Korea Południowa	0,2	0,4
Rosja	0,7	0,3
Łotwa	0,3	0,3
Estonia	0,1	0,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

3.6. Zmiany struktury geograficznej eksportu LOM i Lublina

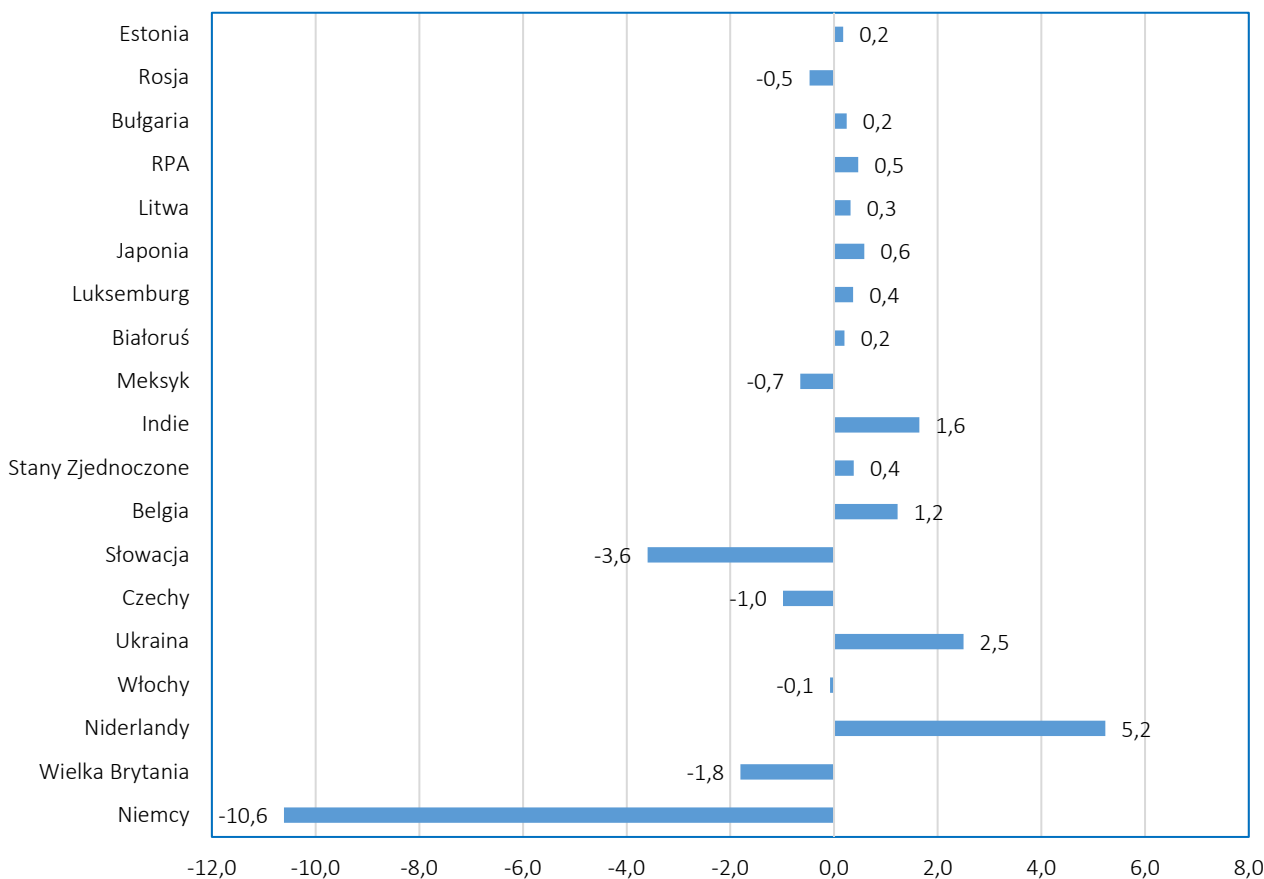
Najważniejsze zmiany jakie wystąpiły w strukturze geograficznej eksportu przedsiębiorstw z Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego w okresie 2015-2023 (wykres 13) obejmowały spadek udziału Niemiec o 7,1 p. p. Ponadto spadki dotyczyły Słowacji (2,3 p. p.) i Włoch (1,7%), a także Rosji (0,7 p. p.) i Wielkiej Brytanii (0,6 p. p.). Największej poprawy pozycji doświadczyły Niderlandy (o 4,4 p. p.) oraz Ukraina (2,5 p. p.). Warto podkreślić wzrost znaczenia Indii (o 1,2 p. p.) oraz Stanów Zjednoczonych (o 1 p. p.), które świadczą o wychodzeniu lokalnych eksporterów na rynki pozaeuropejskie.

Wykres 13 Zmiany geograficznej struktury eksportu LOM w latach 2015-2023 w p. p.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

W eksporcie Lublina, podobnie jak w przypadku LOM, największy spadek udziału dotyczył Niemiec i wyniósł w tym przypadku 10,6 p. p. Wyraźne spadki zanotowano także w przypadku Słowacji (3,6 p. p.), Wielkiej Brytanii (1,8 p. p.) oraz Czech (1p.p.). Swoją pozycję w największym stopniu umocniły Niderlandy (wzrost udziału o 5,2 p. p.), Ukraina (2,5 p. p.), Indie (1,6 p. p.) oraz Belgia (1,2 p. p.). W przypadku innych rynków nie odnotowano bardzo wyraźnych zmian (wykres 14).

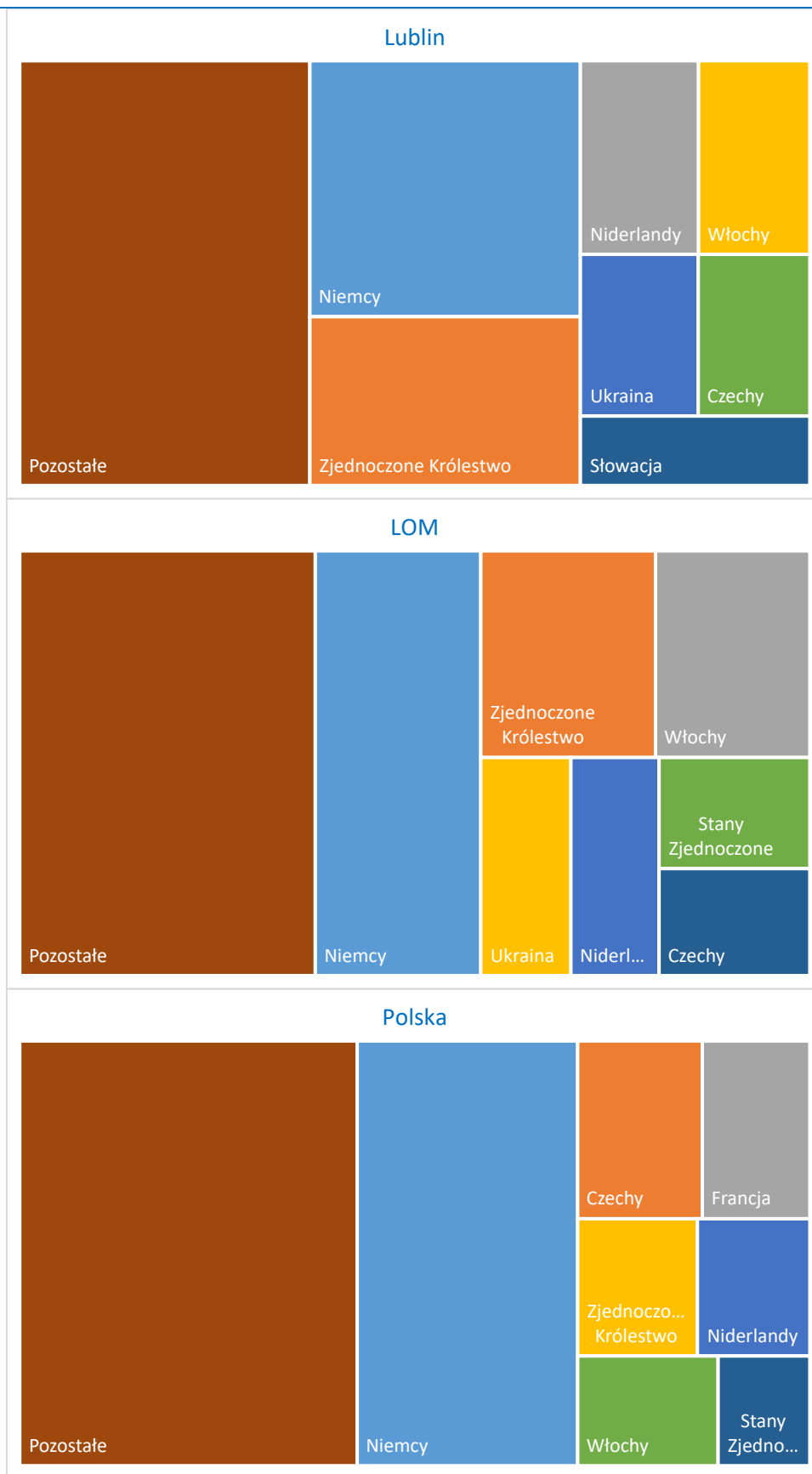

Wykres 14 Zmiany geograficznej struktury eksportu Lublina w latach 2015-2023 w p. p.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

3.7. Struktura geograficzna eksportu LOM i Lublina na tle Polski

Porównanie struktury geograficznej LOM, Lublina i Polski (wykres 15) pozwala stwierdzić, że we wszystkich trzech przypadkach głównym kierunkiem eksportowym w 2023 r. były Niemcy. Dominacja tego kraju w polskim eksporcie była jednak zdecydowanie większa, a jego udział wynosił 27,9%. Następne pozycje zajmowały Czechy (6,6%) oraz Francja (5,7%), których udział w eksporcie LOM i Lublina był mniej znaczący, szczególnie w przypadku rynku francuskiego. Z kolei Wielka Brytania, Niderlandy oraz Włochy miały zdecydowanie większe znaczenie w przypadku lubelskiego eksportu, a ich udziały w krajowym odptywie towarów wynosiły odpowiednio: 4,9%, 4,6% i 4,6%. Zauważalny jest także brak Ukrainy w czołówce rynków eksportowych na poziomie krajowym, która zdecydowanie zwiększyła znaczenie w eksporcie LOM oraz Lublina.

Wykres 15 Porównanie geograficznej struktury eksportu Polski, LOM i Lublina w 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Podsumowując warto zaznaczyć, że w całym analizowanym okresie (z wyjątkiem roku 2023) eksport LOM i Lublina rósł, a średnie tempo wzrostu wartości eksportu było wyższe niż dynamika eksportu Polski. W efekcie wzrósł także ich udział do polskiego eksportu, chociaż ciągle pozostaje poniżej potencjału. Dominujący udział w eksporcie miało pięć najważniejszych sekcji, które były takie same jak w przypadku eksportu Polski, różnice dotyczyły jedynie pozycji w rankingu i konkretnych udziałów procentowych. W eksporcie LOM dominującą rolę miała sekcja XVII. *Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe*. W strukturze geograficznej, podobnie jak w przypadku Polski, dominowały kraje europejskie. Były to przede wszystkim Niemcy, ale duże znaczenie miały także Wielka Brytania, Niderlandy, Włochy oraz Ukraina.

4. Analiza głównych sekcji i grup towarowych w eksporcie LOM

4.1. Najważniejsze grupy towarowe w eksporcie LOM w wybranych dominujących sekcjach

Analizując najważniejsze grupy towarowe w eksporcie przedsiębiorstw z Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego w 2023 r. na liście 15 najważniejszych dominowały grupy z sekcji XVII *Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe* – aż 4 grupy z tej sekcji znalazły się w zestawieniu w tabeli 4. Najważniejszą grupą były *Części i akcesoria do pojazdów samochodowych objętych pozycjami od 8701 do 8705*, które stanowiły ponad 7% całkowitego eksportu LOM. Drugą pozycję zajmowała grupa *Części statków powietrznych i statków kosmicznych...* również zaklasyfikowana do sekcji XVII. Z sekcji XV *Metale nieszlachetne i art. z metali nieszlachetnych* na liście znalazły się trzy grupy, a najwyżej z nich (na pozycji piątej) uplasowały się *Sztaby, pręty i kształtowniki z aluminium* z udziałem w eksporcie całkowitym wynoszącym 3,33%. Z sekcji I, IV i XVI uwzględniono w zestawieniu po dwie grupy, a z sekcji II i VI po jednej. Trzecią najważniejszą grupą z udziałem 4,36% były *Pompy do cieczy, nawet wyposażone w urządzenia pomiarowe; podnośniki do cieczy* (sekcja XVI), czwarte miejsce zajmował *Węgiel* (sekcja VI), którego udział w eksporcie LOM w 2023 roku wynosił 3,4%. Łącznie wskazane w zestawieniu 15 grup towarowych stanowiła 44,14% całkowitego eksportu LOM w 2023 r.

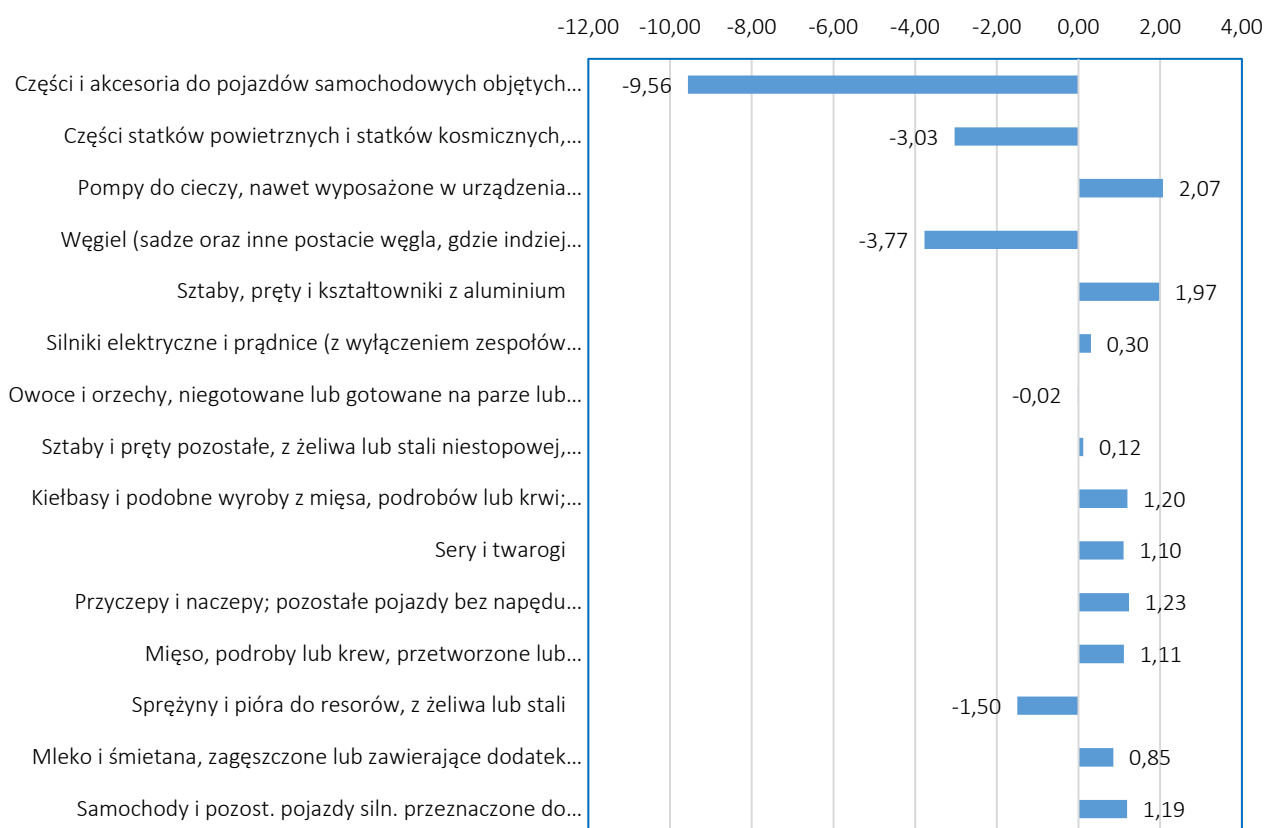
Tabela 4 Przedmiotowa struktura eksportu LOM – 15 najważniejszych grup towarowych z sekcji dominujących w eksporcie w 2023 r., w tys. PLN i %

Grupa	Wartość	Udział
Części i akcesoria do pojazdów samochodowych objętych pozycjami od 8701 do 8705	935217,99	7,03%
Części statków powietrznych i statków kosmicznych, objętych pozycją 8801, 8802 lub 8806, gdzie indziej niesklasyfikowane	820180,84	6,16%
Pompy do cieczy, nawet wyposażone w urządzenia pomiarowe; podnośniki do cieczy	579779,40	4,36%
Węgiel (sadze oraz inne postacie węgla, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone)	452236,40	3,40%
Sztaby, pręty i kształtowniki z aluminium	443284,40	3,33%

Silniki elektryczne i prądnice (z wyłączeniem zespołów prądotwórczych)	386194,70	2,90%
Owoce i orzechy, niegotowane lub gotowane na parze lub w wodzie, zamrożone, nawet zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego	372740,40	2,80%
Sztaby i pręty pozostałe, z żeliwa lub stali niestopowej, oprócz wymienionych w pozycjach 7213 i 7214 (włączone do kategorii: Pozostałe)	314603,52	2,36%
Kiełbasy i podobne wyroby z mięsa, podrobów lub krwi; przetwory żywnościowe na bazie tych wyrobów	280004,09	2,10%
Sery i twarogi	247327,88	1,86%
Przyczepy i naczepy; pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części:	232684,87	1,75%
Mięso, podroby lub krew, przetworzone lub zakonserwowane, inne niż w pozycji 160100	231383,69	1,74%
Sprężyny i pióra do resorów, z żeliwa lub stali	210894,54	1,58%
Mleko i śmietana, zagęszczone lub zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego	194158,44	1,46%
Samochody i pozostałe pojazdy silnikowe przeznaczone do przewozu osób (inne niż obj. poz. 8702), włącznie z samochodami osobowo-towarowymi i wyścigowymi	174524,02	1,31%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Jeśli chodzi o zmiany jakie nastąpiły w analizowanym okresie to najważniejszą z nich był spadek udziału grupy *Części i akcesoria do pojazdów samochodowych* (o 9,56 p. p.), która w roku 2015 stanowiła 16,6% całkowitego eksportu. Wyraźne spadki dotyczyły także grup *Części statków powietrznych i statków kosmicznych* (o 3,03 p. p.) oraz *Węgiel* (o 3,77 p. p.). W przypadku większości pozostałych analizowanych grup w okresie 2015-2023 zanotowano wzrost udziału w całkowitym eksporcie LOM, największe zmiany dotyczyły grup *Pompy do cieczy...* (o 2,07 p.p.) oraz *Sztaby pręty i kształtowniki z aluminium* (o 1,97 p. p.).

Wykres 16 Zmiany udziału najważniejszych grup towarowych w eksporcie LOM w latach 2015-2023 w p. p.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.2. Sekcja XVII. Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe

Sekcja pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe w roku 2023 posiadała najwyższy udział w eksporcie LOM. Wynosił on 17,84%. W strukturze eksportu tej sekcji dominowały dwie grupy: *Części i akcesoria do pojazdów samochodowych objętych pozycjami od 8701 do 8705* oraz *Części statków powietrznych i statków kosmicznych, objętych pozycją 8801, 8802 lub 8806, gdzie indziej niesklasyfikowane*. Ich udziały wynosiły odpowiednio 39,39% i 34,54%, a wartość 935,2 mln PLN

i 820,2 mln PLN. W tym miejscu należy podkreślić, że produkty należące do grupy *Części statków powietrznych i statków kosmicznych, objętych pozycją 8801, 8802 lub 8806, gdzie indziej niesklasyfikowane* pojawiły się w eksporcie LOM dopiero w latach 2022-2023, a w okresie wcześniejszym nie stanowiły przedmiotu eksportu. Kolejne miejsca zajmowały *Przyczepy i naczepy; pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części (9,8%), Samochody i pozostałe pojazdy silnikowe przeznaczone do przewozu osób (inne niż obj. poz. 8702), włącznie z samochodami osobowo-towarowymi i wyścigowymi (7,35%)* oraz *Ciągniki (inne niż ciągniki objęte pozycją 8709) (7,35%)*. Udziały pozostałych grup towarów zaliczonych do analizowanej sekcji nie przekraczały 0,8%, a wartość eksportu była niższa od 20 mln PLN.

Tabela 5 Struktura rzeczowa eksportu LOM w sekcji Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe w 2023 r., tys. PLN i %

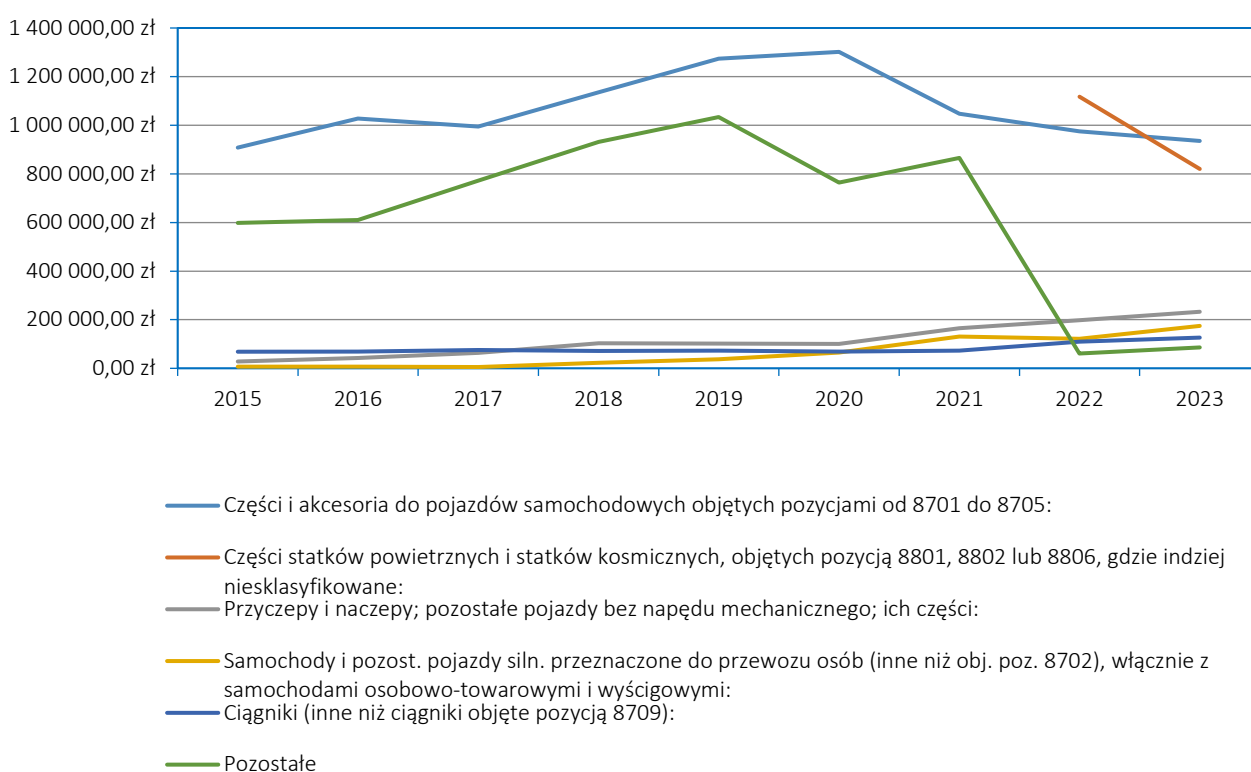
Sekcja	Wartość (tys. PLN)	Udział
Części i akcesoria do pojazdów samochodowych objętych pozycjami od 8701 do 8705:	935 217,99 zł	39,39 %
Części statków powietrznych i statków kosmicznych, objętych pozycją 8801, 8802 lub 8806, gdzie indziej niesklasyfikowane:	820 180,84 zł	34,54 %
Przyczepy i naczepy; pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części:	232 684,87 zł	9,80 %
Samochody i pozost. pojazdy siln. przeznaczone do przewozu osób (inne niż obj. poz. 8702), włącznie z samochodami osobowo-towarowymi i wyścigowymi:	174 524,02 zł	7,35 %
Ciągniki (inne niż ciągniki objęte pozycją 8709):	126 424,47 zł	5,32 %
Pojazdy silnikowe do transportu towarów:	18 254,88 zł	0,77 %
Nadwozia (włączając kabiny), do pojazdów silnikowych objętych pozycjami od 8701 do 8705:	16 307,62 zł	0,69 %
Bezzałogowe statki powietrzne:	12 631,54 zł	0,53 %
Motocykle (włączając motorowery) oraz rowery wyposażone w pomocnicze silniki; z wózkiem bocznym lub bez; wózki boczne:	11 041,46 zł	0,47 %
Jachty i pozostałe jednostki pływające, wycieczkowe lub sportowe; łodzie wioślarskie i kajaki:	10 905,32 zł	0,46 %
Pozostałe	16 321,11 zł	0,69 %
Suma	2 374 494,11 zł	100,00 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Analizując zmiany zachodzące w rzeczowej strukturze eksportu sekcji *Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe* w latach 2015-2023 możemy wskazać pewne prawidłowości. Przede wszystkim praktycznie w całym analizowanym okresie bo jedynie za wyjątkiem roku 2022,

najwyższą wartość miał eksport *Części i akcesoria do pojazdów samochodowych objętych pozycjami od 8701 do 8705*. Niemniej jednak eksport tej grupy charakteryzował się wysokimi zmianami wartości. W latach 2015-2020 dominowały tendencje wzrostowe, a wartość eksportu wzrosła z 1027,5 mln. PLN do 1301,7 mln PLN. Po okresie wzrostu pojawiła się tendencja spadkowa i dotyczyła ona lat 2021-2023. W roku 2023 wartość eksportu omawianej grupy spadła poniżej 1 mld PLN do 935,2 mln PLN. Drugą omawianą grupą są *Części statków powietrznych i statków kosmicznych, objętych pozycją 8801, 8802 lub 8806, gdzie indziej niesklasyfikowane*. Po raz pierwszy eksport tej grupy pojawił się w roku 2022, a jego wartość była na tyle wysoka (1117,3 mln PLN), że pozwoliła na zajęcie pozycji najważniejszego produktu w ramach sekcji XVII. Jednak już w roku 2023 nastąpił wysoki spadek wartości eksportu omawianej grupy do 820,2 mln PLN.

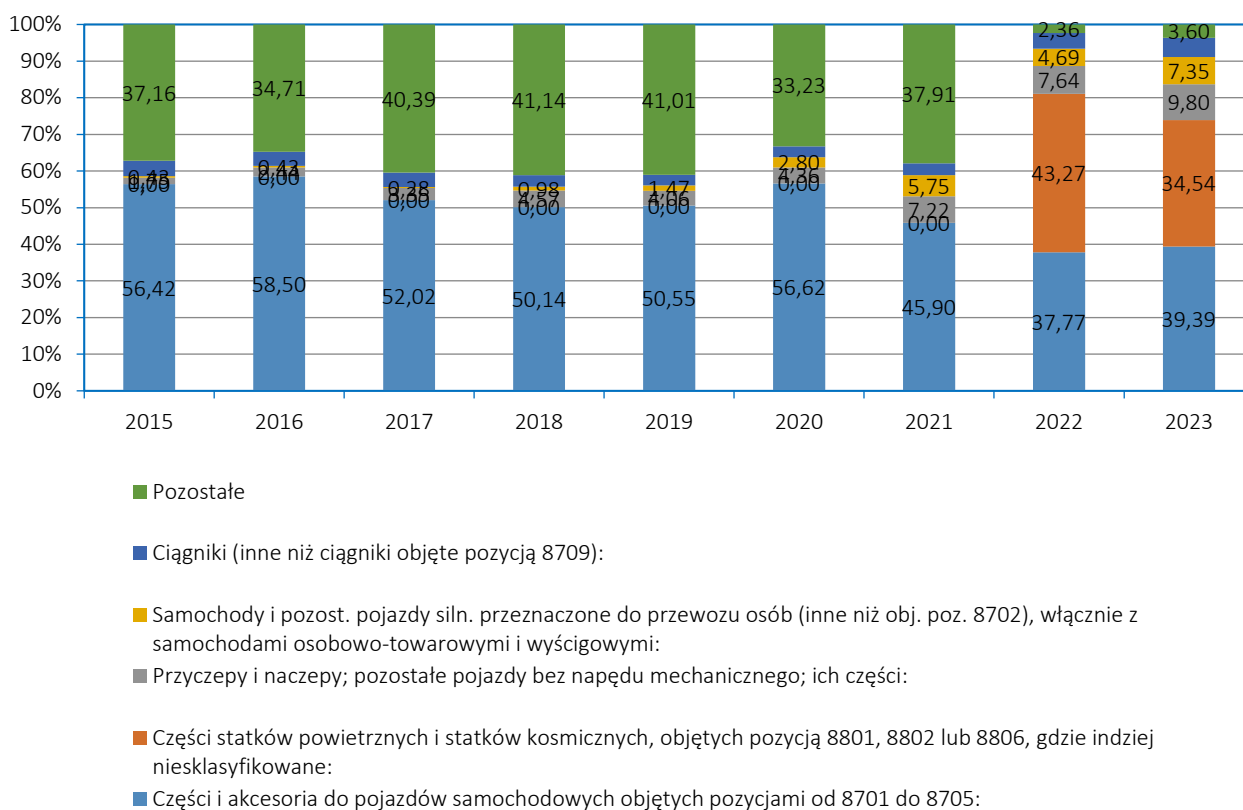
Wartość eksportu pozostałych trzech głównych grup towarowych (*Przyczepy i naczepy; pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części, Samochody i pozostałe pojazdy silnikowe przeznaczone do przewozu osób (inne niż obj. poz. 8702), włącznie z samochodami osobowo-towarowymi i wyścigowymi i Ciągniki (inne niż ciągniki objęte pozycją 8709)*) była znacznie niższa i jedynie w przypadku przyczep i naczep w roku 2023 przekroczyła 200 mln PLN.

Wykres 17 Wartość eksportu LOM wybranych pięciu grup sekcji Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe w latach 2015-2023, tys. PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Zmiany w rzeczowej strukturze eksportu sekcji *Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe* w latach 2015-2023 polegały przede wszystkim na powolnym spadku udziału części i akcesoriów do pojazdów samochodowych objętych pozycjami od 8701 do 8705. Udział tej grupy spadł z 56,42% w roku 2015 do 39,39% w roku 2023. W znacznym stopniu zmiana ta spowodowana była pojawieniem się nowej grupy produktów *Części statków powietrznych i statków kosmicznych, objętych pozycją 8801, 8802 lub 8806, gdzie indziej niesklasyfikowane*, które uzyskały bardzo silną pozycję w eksporcie. W roku 2022 ich udział wynosił 43,27% i spadł w roku 2023 do 34,54%. Udział grupy *Przyczepy i naczepy pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części* charakteryzował się wyraźną tendencją wzrostową z 1,75% w roku 2015 do 9,80% w roku 2023. Podobnie zachowywał się eksport grupy *Samochody i pozostałe pojazdy silnikowe przeznaczone do przewozu osób (inne niż obj. poz. 8702), włącznie z samochodami osobowo-towarowymi i wyścigowymi*. Udział tej grupy wzrósł z 0,43% w roku 2015 do 7,35% w roku 2023. Największą stabilnością udziału charakteryzował się eksport grupy *Ciągniki (inne niż ciągniki objęte pozycją 8709)*, który w całym analizowanym okresie mieścił się w przedziale 2,90%-5,32%.

Wykres 18 Najważniejsze sekcje eksportu LOM w sekcji *Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe* w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.2.1. Struktura geograficzna

Geograficzna struktura eksportu sekcji *Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe* w roku 2023 skoncentrowana była na trzech dużych rynkach. Największym odbiorcą były Włochy, do których wyeksportowano produkty o łącznej wartości 613,0 mln PLN (udział w eksporcie sekcji XVII wynosił 25,82%). Na drugim miejscu znalazły się Niemcy z wartością eksportu 456,7 mln PLN i udziałem w eksporcie sekcji 19,23%. Trzecie miejsce z udziałem 17,75% należało do Stanów Zjednoczonych. Kolejne miejsca zajmowały Ukraina (8,26%), Francja (4,16%), Węgry (3,50%) i Słowacja (3,07%). Znaczenie pozostałych rynków było niewielkie, a ich udziały w eksporcie sekcji nie przekraczały 2,3%.

Tabela 6 10 najważniejszych rynków eksportowych LOM w sekcji Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe w 2023 r., tys. PLN i %

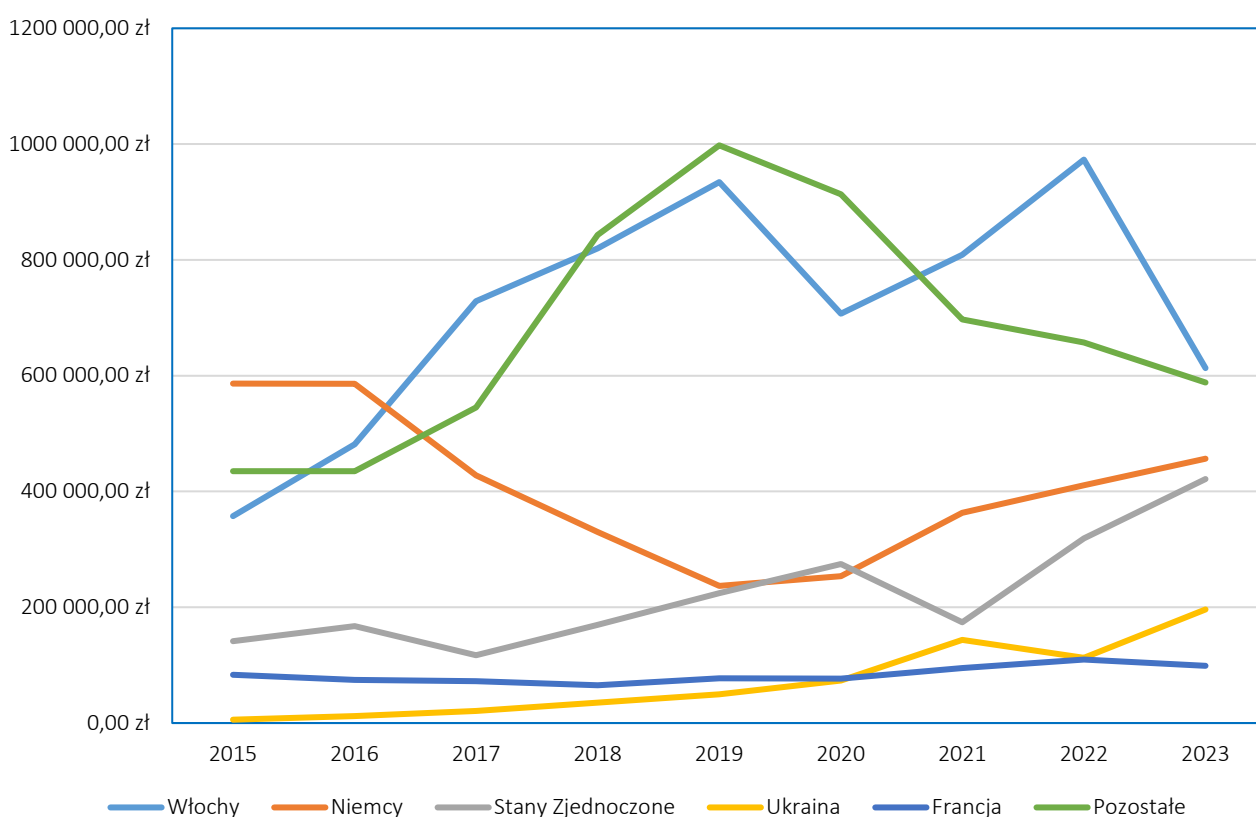
Kraj	Wartość	Udział
Włochy	613006,61	25,82%
Niemcy	456723,13	19,23%
Stany Zjednoczone	421453,92	17,75%
Ukraina	196165,13	8,26%
Francja	98758,05	4,16%
Węgry	83190,11	3,50%
Słowacja	72859,16	3,07%
Czechy	54161,57	2,28%
Portugalia	40532,68	1,71%
Hiszpania	33779,88	1,42%
Pozostałe	303863,88	12,80%
Suma	2374494,11	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Tendencje zachodzące w wartości eksportu na poszczególne rynki różniły się istotnie pomiędzy krajami. Wartość eksportu do Włoch rosła stabilnie w latach 2015-2019 z 357,4 mln PLN do 934,4 mln PLN. W roku 2020 nastąpił bardzo wysoki, wynoszący ponad 200 mln PLN spadek, jednak nie miał on charakteru długoterminowego i w latach 2021-2022 wzrostowa tendencja powróciła. W roku 2022 odnotowano maksymalną wartość eksportu do Włoch, która wyniosła 973,2 mln PLN. Niestety w roku 2023 ponownie nastąpił spadek wartości eksportu, tym razem o ponad 300 mln PLN, a wartość eksportu osiągnęła 613,0 mln PLN. Drugim pod względem wartości rynkiem zbytu były Niemcy, a tendencje w rozwoju ich eksportu, zwłaszcza w latach 2015-2019 były przeciwne do zmian charakteryzujących rynek Włoch. Wartość eksportu do Niemiec w latach 2015-

2019 spadła z 586,3 mln PLN do 236,9 mln PLN. Od roku 2020 możemy obserwować stały wzrost wartości eksportu, który w roku 2023 osiągnął 456,7 mln PLN.

Warto zwrócić uwagę na stale rosnącą wartość eksportu na rynek Stanów Zjednoczonych. W roku 2015 wynosiła ona 141,3 mln PLN i wzrosła do 421,4 mln PLN. Spadki wartości miały miejsce jedynie w roku 2017 i 2021. Tendencja wzrostowa charakteryzowała również rynek Ukrainy, a jedynym rokiem spadkowym był 2022. Wartość eksportu grupy *Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe* do Ukrainy wzrosła z 5,8 mln PLN w roku 2015 do 196,2 mln PLN. Wśród analizowanych krajów najmniejsze zmiany wartości eksportu dotyczyły Francji. Przez cały okres 2015-2023 mieściła się ona w granicach 65,3 mln PLN i 109,6 mln PLN.

Wykres 19 Eksport LOM w sekcji *Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe* do wybranych partnerów w latach 2015-2023, tys. PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

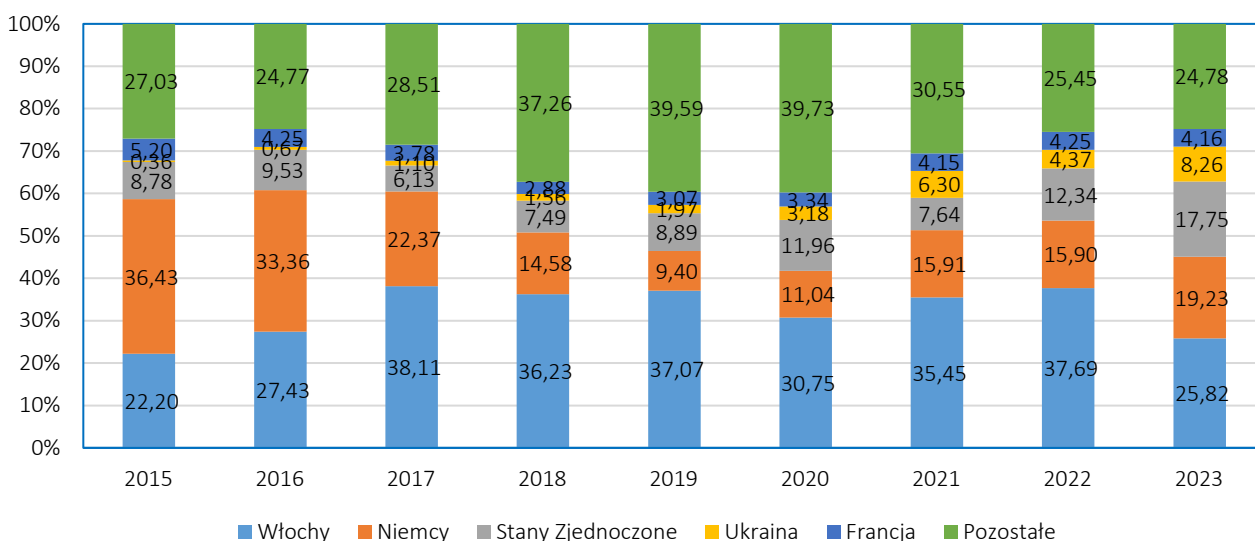
Zróznicowane tempo i kierunek zmian wartości eksportu między krajami znalazło odzwierciedlenie w przesunięciach w strukturze geograficznej eksportu LOM w sekcji *Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe*. Możemy wyróżnić dwa etapy wyraźnie różniące się zachodzącymi tendencjami. Pierwszy przypada na lata 2015-2019, drugi na lata 2020-2023. Wśród najważniejszych zmian zachodzących w pierwszym etapie możemy wskazać:

- wzrost udziału Włoch z 22,20% do 37,07%;

- spadek udziału Niemiec z 36,43% do 9,40% i Francji z 5,20% do 3,07%;
- utrzymanie udziału przez Stany Zjednoczone.

Po roku 2020 zmiany polegały na:

- wzroście udziału rynku Niemiec z 11,04% w roku 2020 do 19,23% w roku 2023, Stanów Zjednoczonych z 11,96% do 17,75%, Ukrainy z 3,18% do 8,26% i Francji z 3,34% do 4,16%;
- spadku udziału Włoch z 30,75% w roku 2020 do 25,82% w roku 2023 i krajów sklasyfikowanych jako pozostałe z 39,73% do 24,78%.

Wykres 20 Struktura geograficzna eksportu LOM w sekcji Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.2.2. Analiza grup towarowych

4.2.2.1. Części i akcesoria do pojazdów samochodowych objętych pozycjami od 8701 do 8705

Najważniejszą grupą towarową w ramach sekcji Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe były w roku Części i akcesoria do pojazdów samochodowych objętych pozycjami od 8701 do 8705. Produkty do niej należące były eksportowane do 54 krajów jednak jedynie 12 z nich miało udział przekraczający 1%. Największym rynkiem zbytu produktów tej grupy w roku 2023 były Niemcy, których rynek koncentrował 36,86% całkowitego eksportu omawianej grupy, a wartość eksportu wynosiła 344,7 mln PLN. Drugim, dużym rynkiem zbytu były Włochy z udziałem 21,33% i wartością eksportu na poziomie 199,5 mln PLN. Na trzecim miejscu znalazły się Węgry (8,30%), a kolejne miejsca zajęły Słowacja (7,40%), Francja (6,45%) i Czechy (3,77%). Udziały pozostałych rynków nie przekraczały 3%.

Tabela 7 Eksport LOM w grupie Części i akcesoria do pojazdów samochodowych objętych pozycjami od 8701 do 8705 - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %

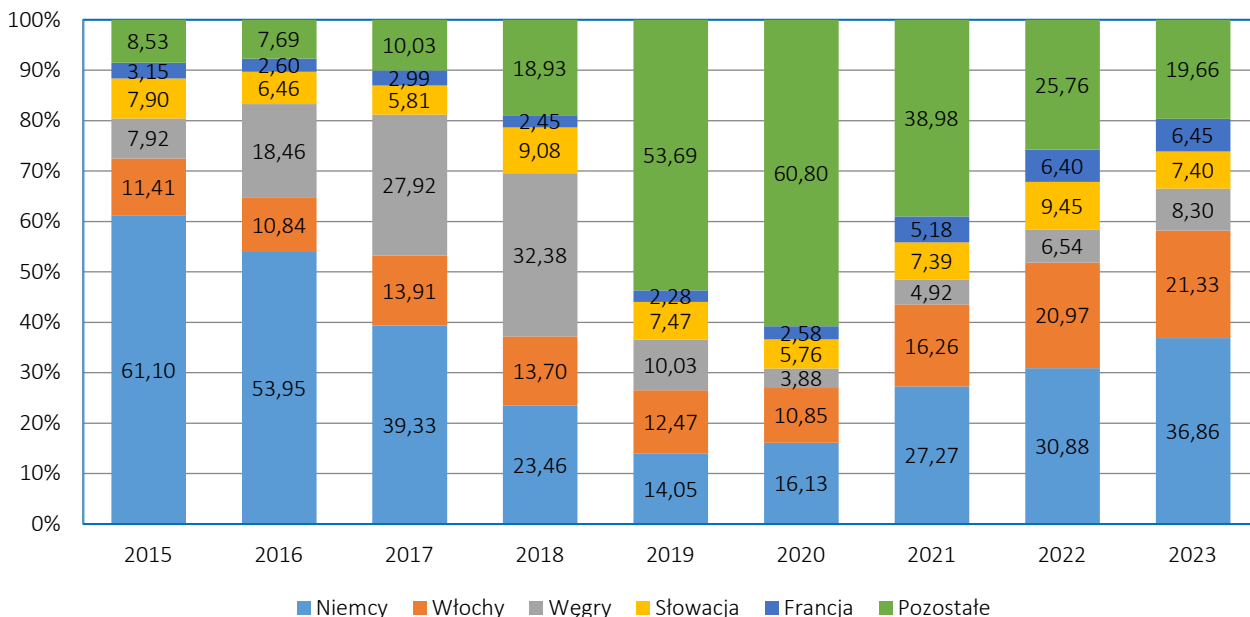
Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Niemcy	344691,37	36,86%
Włochy	199482,96	21,33%
Węgry	77585,36	8,30%
Słowacja	69236,15	7,40%
Francja	60338,88	6,45%
Czechy	35237,30	3,77%
Belgia	27371,24	2,93%
Hiszpania	25257,28	2,70%
Zjednoczone Emiraty Arabskie	16154,48	1,73%
Ukraina	14561,90	1,56%
Rumunia	14432,18	1,54%
Portugalia	12504,72	1,34%
Turcja	8789,81	0,94%
Finlandia	5839,29	0,62%
Zjednoczone Królestwo	4751,22	0,51%
Austria	3377,87	0,36%
Stany Zjednoczone	3296,07	0,35%
Słowenia	3180,97	0,34%
Kirgistan	2968,20	0,32%
Niderlandy	1729,28	0,18%
Kanada	1466,94	0,16%
Armenia	724,48	0,08%
Brazylia	502,86	0,05%
Litwa	346,78	0,04%
Estonia	254,27	0,03%
Szwecja	204,48	0,02%
Norwegia	145,23	0,02%
Republika Korei	143,77	0,02%
Bośnia i Hercegowina	127,43	0,01%
Islandia	66,67	0,01%
Irlandia	63,41	0,01%
Meksyk	55,22	0,01%
Serbia	54,19	0,01%
Izrael	42,83	0,00%
Kosowo	41,52	0,00%
Gruzja	32,74	0,00%
Chorwacja	25,34	0,00%
Dania	20,48	0,00%
Szwajcaria	19,30	0,00%
Grecja	18,75	0,00%
Kazachstan	11,74	0,00%
Arabia Saudyjska	11,21	0,00%
Białoruś	11,05	0,00%
Łotwa	10,18	0,00%
Tajlandia	9,27	0,00%

Republika Południowej Afryki	8,34	0,00%
Tajwan	3,55	0,00%
Czarnogóra	2,99	0,00%
Chiny	2,64	0,00%
Bułgaria	1,95	0,00%
Kraje i terytoria niewyszczególnione w ramach handlu zewnętrznego	0,89	0,00%
Malta	0,54	0,00%
Macedonia Północna	0,45	0,00%
Maroko	0,00	0,00%
Suma	935217,99	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Zachodzące w geograficznej strukturze eksportu grupy *Części i akcesoria do pojazdów samochodowych objętych pozycjami od 8701 do 8705* w latach 2015-2023 w znacznym stopniu zostały zdeterminowane przez trzy rynki: Niemcy, Włochy i Węgry. W przypadku Niemiec możemy wskazać dwa etapy: pierwszy przypadający na lata 2015-2019, który charakteryzował się szybkim i silnym spadkiem udziału Niemiec z 61,1% do 14,05% i drugim od roku 2020, w którym udział Niemiec ponownie wzrósł do 36,86% w roku 2023. Udział Włoch w latach 2015-2020 był relatywnie stabilny i mieścił się w granicach 10-14%. Od roku 2021 rozpoczął się natomiast okres szybkiego wzrostu znaczenia rynku Włoch do 21,33% na koniec okresu. Rynek Węgier zyskiwał wyraźnie na znaczeniu w latach 2015-2018. W okresie tym jego udział wzrósł z 7,92% do 32,38%. Jednak rok 2019 przyniósł głębokie załamanie eksportu do Węgier, których udział spadł do 10,03%, a dalszy spadek nastąpił w roku kolejnym do 3,88%. Od roku 2021 możemy obserwować ponowny wzrost znaczenia Węgier, których udział w roku 2023 osiągnął 8,30%.

Znacznie mniejsze udziały w eksporcie, ale również mniejsza skala wahań dotyczyła Francji i Słowacji. Udział Francji w latach 2015-2020 był relatywnie stabilny i wynosił około 2-3%. W latach 2021-2023 nastąpił skokowy wzrost znaczenia rynku francuskiego do poziomu 5-6% eksportu omawianej grupy. Pozycja Słowacji jako rynku docelowego podlegała w latach 2015-2023 wahaniom, a udział w całkowitym eksporcie mieścił się w przedziale od 5-10%.

Wykres 21 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Części i akcesoria do pojazdów samochodowych objętych pozycjami od 8701 do 8705w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.2.2.2. Części statków powietrznych i statków kosmicznych, objętych pozycją 8801, 8802 lub 8806, gdzie indziej niesklasyfikowane

Szczególną grupę wśród dotychczas analizowanych stanowią *Części statków powietrznych i statków kosmicznych, objętych pozycją 8801, 8802 lub 8806, gdzie indziej niesklasyfikowane*. Eksport produktów do niej zaliczanych rozpoczął się dopiero w roku 2022, jednak uzyskała ona od razu bardzo wysoki udział w eksporcie całej sekcji. W roku 2023 wartość eksportowanych produktów wynosiła 820,2 mln PLN, a produkty trafiały do 34 krajów. Większość rynków docelowych miała jednak marginalne znaczenie, a udział dwóch największych skupiał 95,77% eksportu całej grupy. Najważniejszym odbiorcą były Stany Zjednoczone z udziałem 50,89% eksportu, a drugie miejsce należało do Włoch z udziałem 44,88%. Kolejne miejsca zajmowały Algieria (1,67%), Zjednoczone Królestwo (1,05%) i Filipiny (0,99%). Udziały pozostałych rynków nie przekraczały 0,2%.

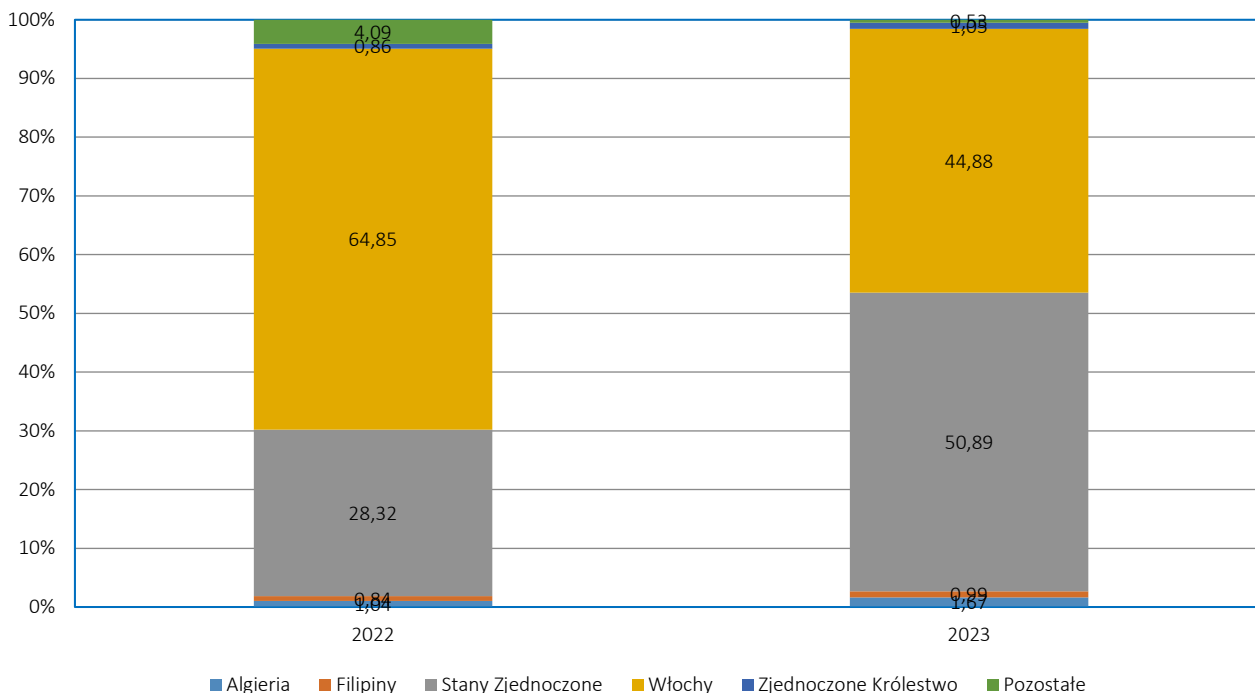
Tabela 8 Eksport LOM w grupie Części statków powietrznych i statków kosmicznych, objętych pozycją 8801, 8802 lub 8806, gdzie indziej niesklasyfikowane - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Stany Zjednoczone	417 369,10	50,89%
Włochy	368 095,33	44,88%
Algieria	13 666,05	1,67%
Zjednoczone Królestwo	8 587,50	1,05%
Filipiny	8 133,93	0,99%

Australia	1 356,94	0,17%
Czechy	996,29	0,12%
Francja	401,50	0,05%
Zjednoczone Emiraty Arabskie	247,94	0,03%
Japonia	207,94	0,03%
Brazylia	124,96	0,02%
Hiszpania	119,54	0,01%
Austria	112,34	0,01%
Szwajcaria	111,35	0,01%
Indie	109,50	0,01%
Nowa Zelandia	104,10	0,01%
Senegal	79,49	0,01%
Trynidad i Tobago	72,36	0,01%
Kanada	70,13	0,01%
Republika Południowej Afryki	55,18	0,01%
Nigeria	51,73	0,01%
Maroko	21,68	0,00%
Katar	21,09	0,00%
Arabia Saudyjska	20,40	0,00%
Norwegia	15,63	0,00%
Republika Korei	10,45	0,00%
Argentyna	4,20	0,00%
Indonezja	3,81	0,00%
Malezja	3,60	0,00%
Meksyk	2,78	0,00%
Ukraina	2,51	0,00%
Izrael	1,01	0,00%
Tajwan	0,37	0,00%
Azerbejdżan	0,12	0,00%
Suma	820 180,84	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Pomimo krótkiego okresu analizy, który obejmuje zaledwie dwa lata, w geograficznej strukturze nastąpiły relatywnie wysokie zmiany. Dotyczyły one przede wszystkim spadku udziału Włoch z 64,85% do 44,58% przy równoczesnym wzroście pozycji Stanów Zjednoczonych z 28,32% do 50,89%. Udziały pozostałych głównych rynków były niskie, a w roku 2023 jeszcze spadły.

Wykres 22 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Części statków powietrznych i statków kosmicznych, objętych pozycją 8801, 8802 lub 8806, gdzie indziej niesklasyfikowane w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.2.2.3. Przyczepy i naczepy; pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części

Trzecią analizowaną grupą w ramach sekcji XVII są *Przyczepy i naczepy; pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części*. Wartość eksportu tej grupy w roku 2023 wynosiła 232,7 mln PLN, a produkty były eksportowane na 52 rynki. Największy udział miał rynek Niemiec, do którego wyeksportowano produkty o łącznej wartości 72,5 mln PLN, co stanowiło 31,17% eksportu omawianej grupy produktów. Drugie miejsce zajmowała Francja z udziałem 10,35%, a kolejne miejsca należały do Czech (6,94%), Austrii (5,84%), Niderlandów (3,99%), Rumunii (3,67%) i Chorwacji (3,42%). Udziały pozostałych rynków nie przekraczały 2%.

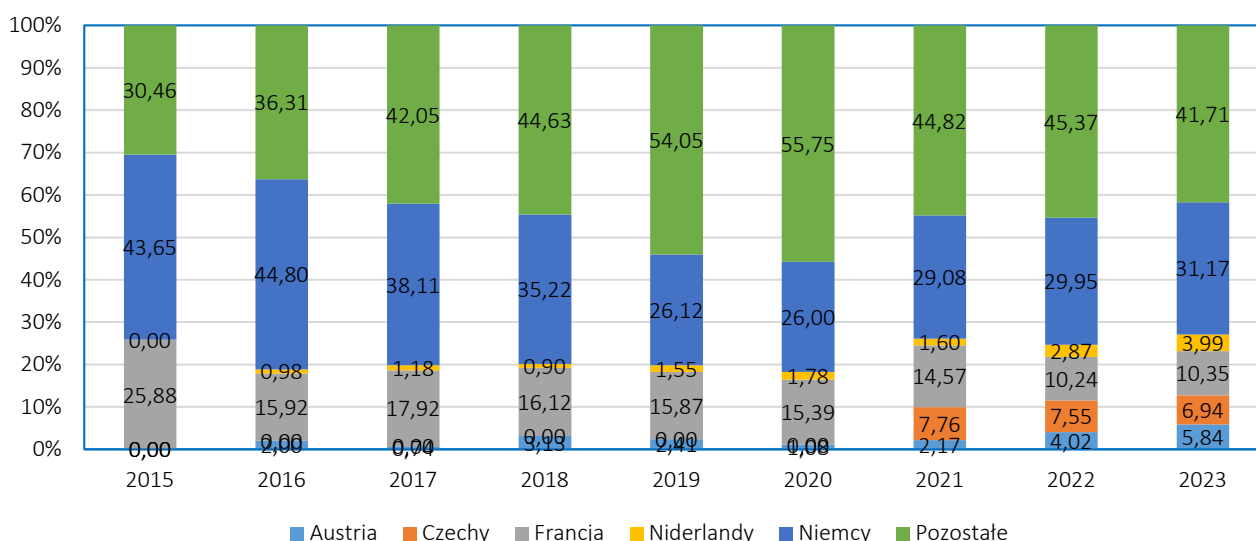
Tabela 9 Eksport LOM w grupie *Przyczepy i naczepy; pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części* - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Niemcy	72 531,54	31,17%
Francja	24 086,61	10,35%
Czechy	16 151,28	6,94%
Austria	13 578,49	5,84%
Niderlandy	9 289,01	3,99%
Rumunia	8 549,16	3,67%

Chorwacja	7 946,47	3,42%
Litwa	6 076,58	2,61%
Zjednoczone Królestwo	5 989,71	2,57%
Norwegia	5 711,78	2,45%
Ukraina	5 418,86	2,33%
Włochy	5 146,01	2,21%
Węgry	5 063,03	2,18%
Szwajcaria	4 951,81	2,13%
Finlandia	4 485,71	1,93%
Hiszpania	4 140,97	1,78%
Belgia	3 688,89	1,59%
Szwecja	3 459,46	1,49%
Dania	3 363,43	1,45%
Słowacja	2 833,99	1,22%
Portugalia	2 751,15	1,18%
Bułgaria	2 562,73	1,10%
Izrael	2 227,47	0,96%
Grecja	1 798,58	0,77%
Irlandia	1 458,71	0,63%
Łotwa	1 088,47	0,47%
Słowenia	1 035,21	0,44%
Zjednoczone Emiraty Arabskie	742,92	0,32%
Serbia	723,28	0,31%
Uzbekistan	684,33	0,29%
Estonia	604,69	0,26%
Cypr	580,23	0,25%
Republika Korei	505,80	0,22%
Turcja	474,11	0,20%
Chile	452,42	0,19%
Macedonia Północna	432,23	0,19%
Luksemburg	379,92	0,16%
Bośnia i Hercegowina	365,36	0,16%
Białoruś	329,82	0,14%
Urugwaj	203,04	0,09%
Kazachstan	200,98	0,09%
Islandia	174,20	0,07%
Algieria	147,47	0,06%
Kirgistan	143,52	0,06%
Azerbejdżan	62,50	0,03%
Gruzja	30,45	0,01%
Armenia	21,75	0,01%
Mongolia	21,14	0,01%
Tadżykistan	10,00	0,00%
Malta	5,48	0,00%
Republika Mołdawii	3,62	0,00%
Czarnogóra	0,54	0,00%
Suma	232 684,87	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Oceniając zmiany zachodzące w geograficznej strukturze eksportu w grupie *Przyczepy i naczepy; pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części* w latach 2015-2023 możemy stwierdzić, że przez większość badanego okresu dokonywały się one pomiędzy Francją a Niemcami. Udział rynku Niemiec w eksporcie grupy spadał w latach 2015-2020 z 43,65% do 26,00%, a następnie od roku 2021 ustabilizował się na poziomie 29-30%. Udział Francji w roku 2015 wynosił 25,88% i spadł w roku 2016 do 15,92%. Następnie w latach 2017-2021 kształtował się na poziomie około 14-17% i ponownie istotnie spadł w latach 2022-2023 do 10%. Trzecim rynkiem były Czechy, do których eksport rozpoczął się w roku 2021. Już w pierwszym roku rynek Czech uzyskał 7,76% udziału, który nieznacznie spadł do roku 2023 do 6,94%. Udziały pozostałych dwóch największych rynków zbytu, Austrii i Niderlandów, są znacznie niższe, jednak również zyskują na znaczeniu, szczególnie w latach 2021-2023. W przypadku Austrii udział w latach 2021-2023 wzrósł z 2,17% do 5,84%, a Niderlandów z 1,60% do 3,99%.

Wykres 23 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie *Przyczepy i naczepy; pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części* w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.2.2.4. Samochody i pozostałe pojazdy silnikowe przeznaczone do przewozu osób (inne niż obj. poz. 8702), włącznie z samochodami osobowo-towarowymi i wyścigowymi

Produkty grupy *Samochody i pozostałe pojazdy silnikowe przeznaczone do przewozu osób (inne niż obj. poz. 8702), włącznie z samochodami osobowo-towarowymi i wyścigowymi* były eksportowane w roku 2023 do 15 krajów, a wartość eksportu osiągnęła 174,5 mln PLN.

Największym rynkiem zbytu była Ukraina, do której wyeksportowano produkty o wartości 132,6 mln PLN, co stanowiło 75,95% całkowitego eksportu grupy. Mamy więc do czynienia z bardzo wysoką koncentracją na jednym rynku. Drugim rynkiem eksportowym była Białoruś z udziałem 10,71% i wartością eksportu wynoszącą 18,7 mln PLN. Kolejne dwa miejsca zajęły Niemcy (8,13%) i Francja (2,79%). Udziały pozostałych rynków nie przekraczały 1%.

Tabela 10 Eksport LOM w grupie Samochody i pozostałe pojazdy silnikowe przeznaczone do przewozu osób (inne niż obj. poz. 8702), włącznie z samochodami osobowo-towarowymi i wyścigowymi i - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %

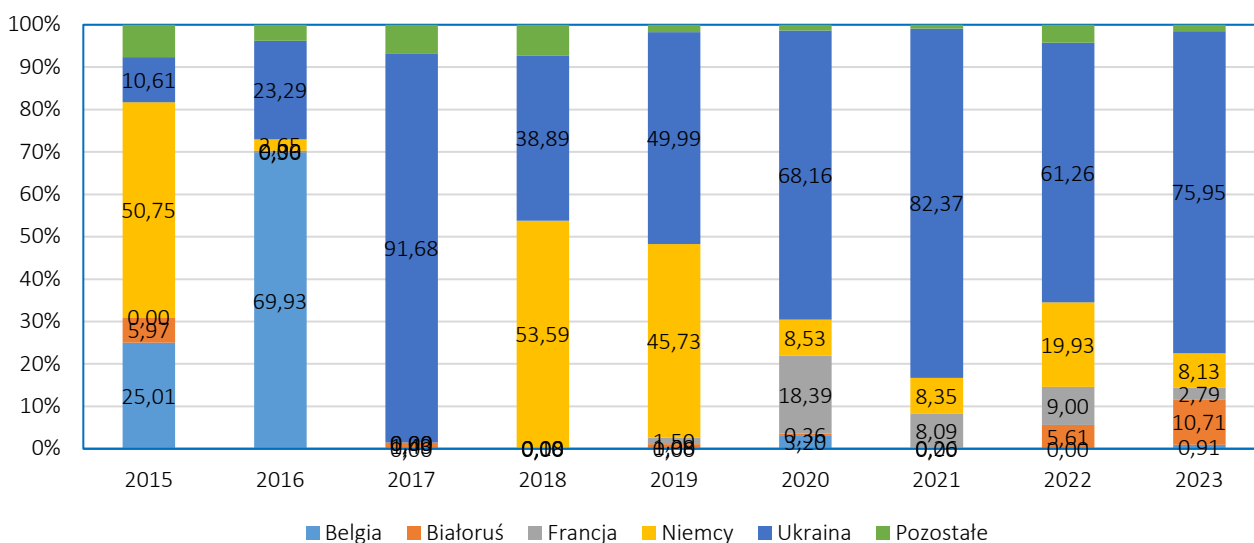
Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Ukraina	132556,01	75,95%
Białoruś	18694,96	10,71%
Niemcy	14187,88	8,13%
Francja	4861,87	2,79%
Belgia	1594,57	0,91%
Izrael	754,00	0,43%
Luksemburg	546,33	0,31%
Szwajcaria	413,79	0,24%
Kazachstan	309,83	0,18%
Słowacja	241,08	0,14%
Serbia	130,10	0,07%
Gruzja	101,50	0,06%
Stany Zjednoczone	78,30	0,04%
Republika Mołdawii	42,51	0,02%
Albania	11,31	0,01%
Suma	174524,02	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Zmiany zachodzące w geograficznej strukturze eksportu grupy *Samochody i pozostałe pojazdy silnikowe przeznaczone do przewozu osób (inne niż obj. poz. 8702)*, włącznie z samochodami osobowo-towarowymi i wyścigowymi w latach 2015-2023 były spowodowane głównie wahaniami wartości eksportu do Ukrainy, Niemiec i Belgii. Ostatni z wymienionych rynków – Belgia – był bardzo ważnym kierunkiem eksportu podmiotów z LOM w latach 2015-2016. W roku 2015 udział Belgii wynosił 25,01% i wzrósł do 69,93 w roku 2016. W kolejnych latach znaczenie tego rynku było bardzo małe. Udział Niemiec podlegał bardzo dużym wahaniami. W roku 2015 na ich rynek trafiło 50,75% eksportu omawianej grupy, w roku 2016 już tylko 2,65%, a w 2017 nie wykazano transakcji eksportowych. Ponownie duży wzrost udziału nastąpił w latach 2018-2019 i wynosił odpowiednio 53,59% i 45,73%. Tak silna pozycja rynku niemieckiego nie utrzymała się w kolejnych latach. W latach 2020-2021 udział spadł do około 8%. W roku 2022 odnotowano wzrost do 19,93%, jednak w roku 2023 nastąpił ponowny spadek do poziomu z lat 2020-2021.

Najwyższy udział w eksporcie miał rynek Ukrainy. Jego znaczenie szybko rosło w latach 2015-2017 z 10,61% do 91,68%. W roku 2018 wartość eksportu gwałtownie spadła do 38,89%, ale od roku 2019 znaczenie rynku Ukrainy ponownie rośnie. W roku 2023 jej udział stanowił ¾ eksportu omawianej grupy.

Kolejnymi dwoma rynkami zbytu są Białoruś i Francja. W przypadku rynku Białorusi wartość eksportu podlega bardzo wysokim wahaniom rocznym co przekłada się na dużą niestabilność udziału. W roku 2015 do Białorusi trafiło 5,97% eksportu analizowanej grupy. W latach 2016-2021 udział ich rynku nie przekraczał 1,5%. Ostatnie dwa lata przyniosły jednak bardzo duży wzrost znaczenia Białorusi jako kierunku eksportu, a udziały w latach 2022-2023 wynosiły odpowiednio 5,61% i 10,71%. Francja jako rynek eksportowy zaistniała w roku 2019 uzyskując 1,50% udziału w eksporcie omawianej grupy. W roku 2020 nastąpił wysoki wzrost do 18,39%, wynik ten nie został już jednak powtórzony. W latach 2021-2022 udział Francji wynosił około 9%, a w roku 2023 spadł do 2,79%.

Wykres 24 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Samochody i pozostałe pojazdy silnikowe przeznaczone do przewozu osób (inne niż obj. poz. 8702), włącznie z samochodami osobowo-towarowymi i wyścigowymi w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.2.2.5. Ciągniki (inne niż ciągniki objęte pozycją 8709)

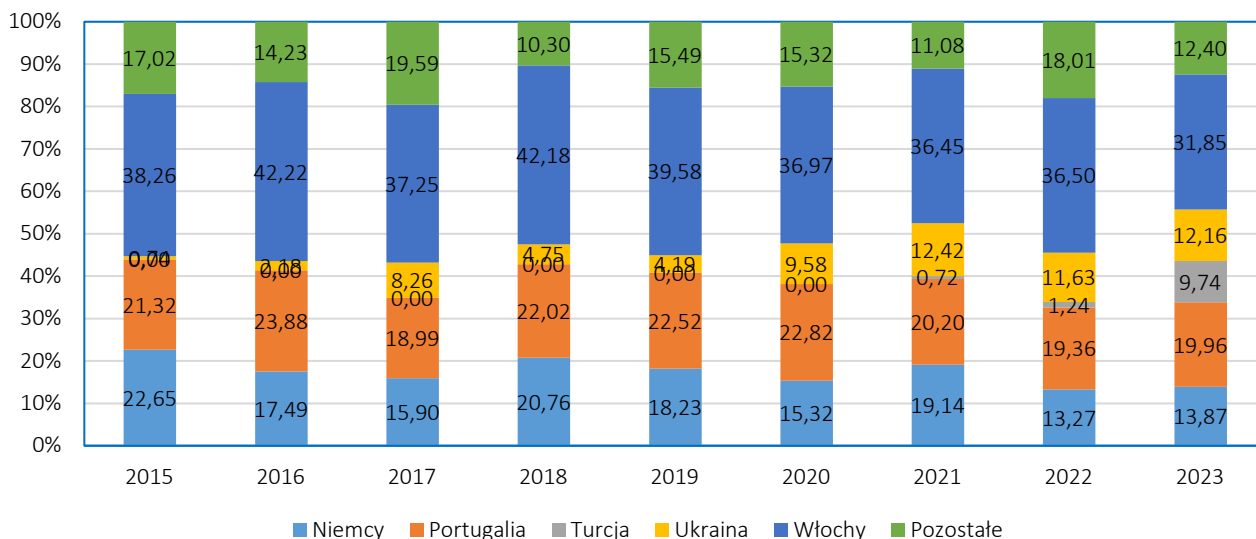
Ostatnią analizowaną grupą towarową w ramach sekcji XVII są *Ciągniki inne niż ciągniki objęte pozycją 8709*). Wartość jej eksportu w roku 2023 wyniosła 126,4 mln PLN, a produkty eksportowano do 24 krajów. Największym rynkiem zbytu były Włochy z udziałem 31,85%, do których wyeksportowano produkty o wartości 40,3 mln PLN. Kolejne miejsca zajmowały Portugalia (19,96%), Niemcy (13,87%), Ukraina (12,16%) i Turcja (9,74%).

Tabela 11 Eksport LOM w grupie Ciągniki (inne niż ciągniki objęte pozycją 8709) - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Włochy	40271,81	31,85%
Portugalia	25239,32	19,96%
Niemcy	17538,98	13,87%
Ukraina	15376,85	12,16%
Turcja	12317,11	9,74%
Francja	7174,97	5,68%
Hiszpania	3628,16	2,87%
Kanada	1761,00	1,39%
Czechy	921,59	0,73%
Uzbekistan	464,64	0,37%
Łotwa	309,05	0,24%
Słowacja	307,23	0,24%
Azerbejdżan	207,19	0,16%
Słowenia	142,62	0,11%
Mongolia	129,56	0,10%
Jordania	123,22	0,10%
Litwa	109,78	0,09%
Armenia	107,28	0,08%
Estonia	105,05	0,08%
Austria	72,50	0,06%
Zjednoczone Emiraty Arabskie	60,66	0,05%
Kazachstan	35,24	0,03%
Gruzja	11,40	0,01%
Belgia	9,26	0,01%
	126424,47	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

W porównaniu z wcześniej analizowanymi grupami towarowymi w ramach XVII sekcji geograficzna struktura eksportu w grupie *Ciągniki (inne niż ciągniki objęte pozycją 8709)* podlegała w latach 2015-2023 niewielkim zmianom i można uznać ją za stabilną. W całym analizowanym okresie najwyższy udział w eksporcie miał rynek Włoch. Ich udział podlegał pewnym wahaniom, ale trudno wskazać wyraźne tendencje. Mieścił się w przedziale od 32-42%. Drugim rynkiem była Portugalia, której udział był jeszcze stabilniejszy i oscylował wokół 20% z odchyleniem około 2% w górę i w dół. Trzecim rynkiem zbytu były Niemcy. W tym przypadku możemy mówić o spadkowej tendencji i powolnej utracie znaczenia tego rynku. W roku 2015 udział Niemiec wynosił 22,65% i spadł do 13,87% w roku 2023. Udziały Niemiec przejął Ukraina, na której rynek w roku 2015 trafiało zaledwie 0,74% eksportu analizowanej grupy, a w roku 2023 było to już 12,16% oraz Turcja. Rynek turecki jest kierunkiem eksportu od roku 2021, a jego znaczenie systematycznie rośnie. W roku 2021 trafiało tam zaledwie 0,72% eksportu, a w 2023 roku 9,74%.

Wykres 25 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Ciągniki (inne niż ciągniki objęte pozycją 8709) w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.3. Sekcja XVI. Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny

4.3.1. Struktura rzeczowa

Udział sekcji XVI *Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny* w eksporcie LOM w roku 2023 wynosił 15,4% i zajmowała ona drugie miejsce po grupie XVII. Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe. Eksport tej sekcji charakteryzował się wysoką koncentracją zarówno przedmiotową, jak również geograficzną. Dziesięć największych grup pod względem eksportu na poziomie 4-cyfrowych sekcji HS na 122, w których wykazano aktywność eksportową, miało 75,05% udziału w całkowitym eksporcie grupy. Natomiast udział 10 głównych rynków eksportowych na 115, do których eksportowano produkty grupy XVI wynosił 76,9%.

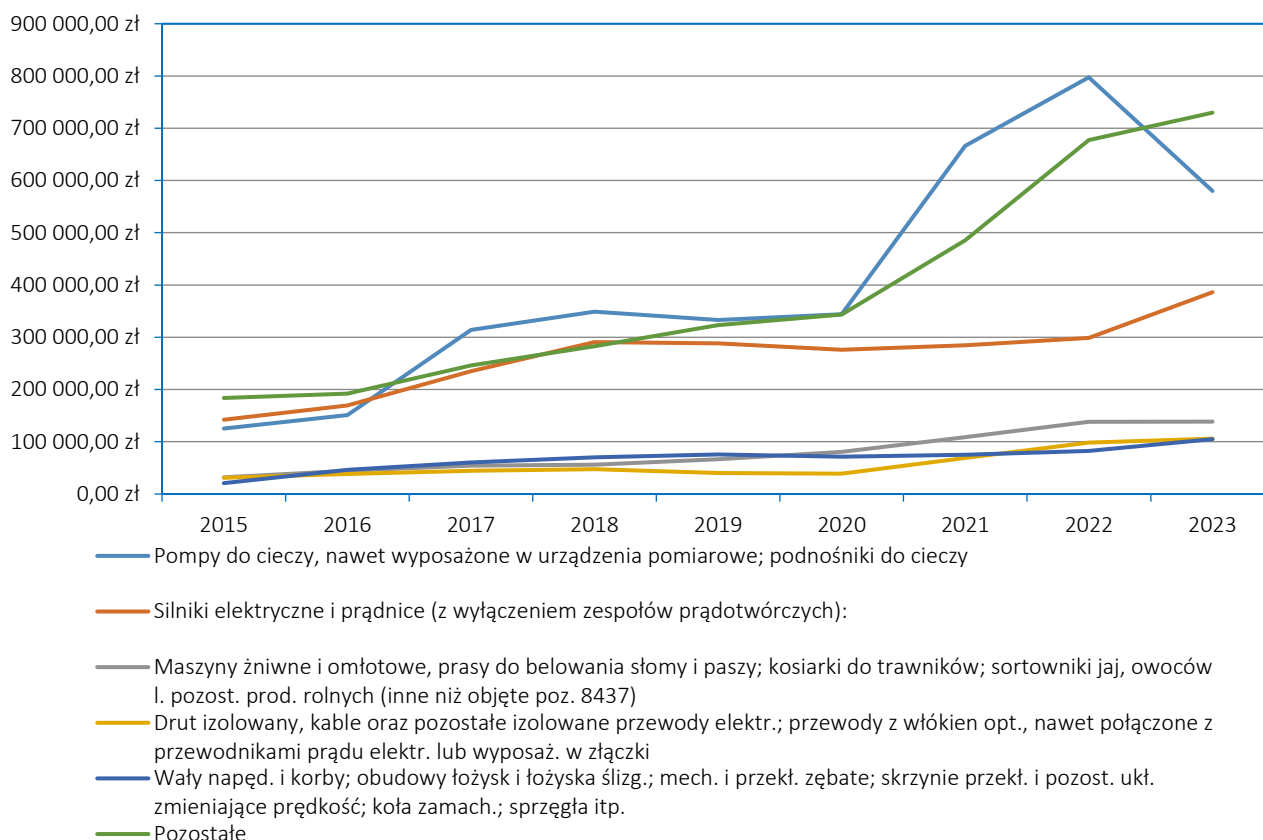
Najwyższy udział w eksporcie XVI grupy HS w roku 2023 miały sekcje *Pompy do cieczy, nawet wyposażone w urządzenia pomiarowe; podnośniki do cieczy (28,35%), Silniki elektryczne i prądnice (z wyłączeniem zespołów prądotwórczych) (18,88%)* oraz *Maszyny żniwne i omlotowe, prasy do belowania słomy i paszy; kosiarki do trawników; sortowniki jaj, owoców i pozostałych produktów rolnych (inne niż objęte poz. 8437) (6,77%)*. Istotne znaczenie miały również *Drut izolowany, kable oraz pozostałe izolowane przewody elektr.; przewody z włókien opt., nawet połączone z przewodnikami prądu elektr. lub wyposaż. w złączki (5,18%)* oraz *Wały napęd. i korby; obudowy łożysk i łożyska ślizg.; mech. i przekł. zębate; skrzynie przekł. i pozost. ukł. zmieniające prędkość; koła zamach.; sprzęgła itp. (5,13%)*. Udziały pozostałych grup nie przekraczały 4%.

Tabela 12 Struktura rzeczowa eksportu LOM w sekcji Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny w 2023 r., tys. PLN i %

Sekcja	Wartość (tys. PLN)	Udział
Pompy do cieczy, nawet wyposażone w urządzenia pomiarowe; podnośniki do cieczy	579779,4	28,35%
Silniki elektryczne i prądnice (z wyłączeniem zespołów prądotwórczych)	386194,7	18,88%
Maszyny żniwne i omlotowe, prasy do belowania słomy i paszy; kosiarki do trawników; sortowniki jaj, owoców l. pozost. prod. rolnych (inne niż objęte poz. 8437)	138542,2	6,77%
Drut izolowany, kable oraz pozostałe izolowane przewody elektr.; przewody z włókien opt., nawet połączone z przewodnikami prądu elektr. lub wyposaż. w złączki	105961,5	5,18%
Wały napęd. i korby; obudowy łożysk i łożyska ślizg.; mech. i przekł. zębate; skrzynie przekł. i pozost. ukl. zmieniające prędkość; koła zamach.; sprzęgła itp.	104971,5	5,13%
Maszyny i urządzenia mechaniczne do wykonywania funkcji specjalnych, niewymienione ani niewłączone gdzie indziej w dziale 84	61974,4	3,03%
Aparatura do telefonii i telegrafii przewodowej oraz aparatura telekomunikacyjna do systemów przewodowych na prąd nośny lub cyfrowych, elektryczna; wideofony	53615,8	2,62%
Maszyny do obróbki gumy lub tworzyw sztucznych lub do produkcji wyrobów z tych materiałów, niewymienione ani niewłączone gdzie indziej w dziale 84	35560,6	1,74%
Spycharki czołowe, spycharki skośne, równiarki, niwelatory, zgarniarki, koparki, czerparki, ładowarki, podbijarki mechaniczne i walce drogowe, samobieżne	34440,9	1,68%
Rezystory (włączając reostaty i potencjometry), niebędące rezystorami grzejnymi	33889,7	1,66%
Pozostałe	510346,7	24,95%
Suma	2045277,3	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

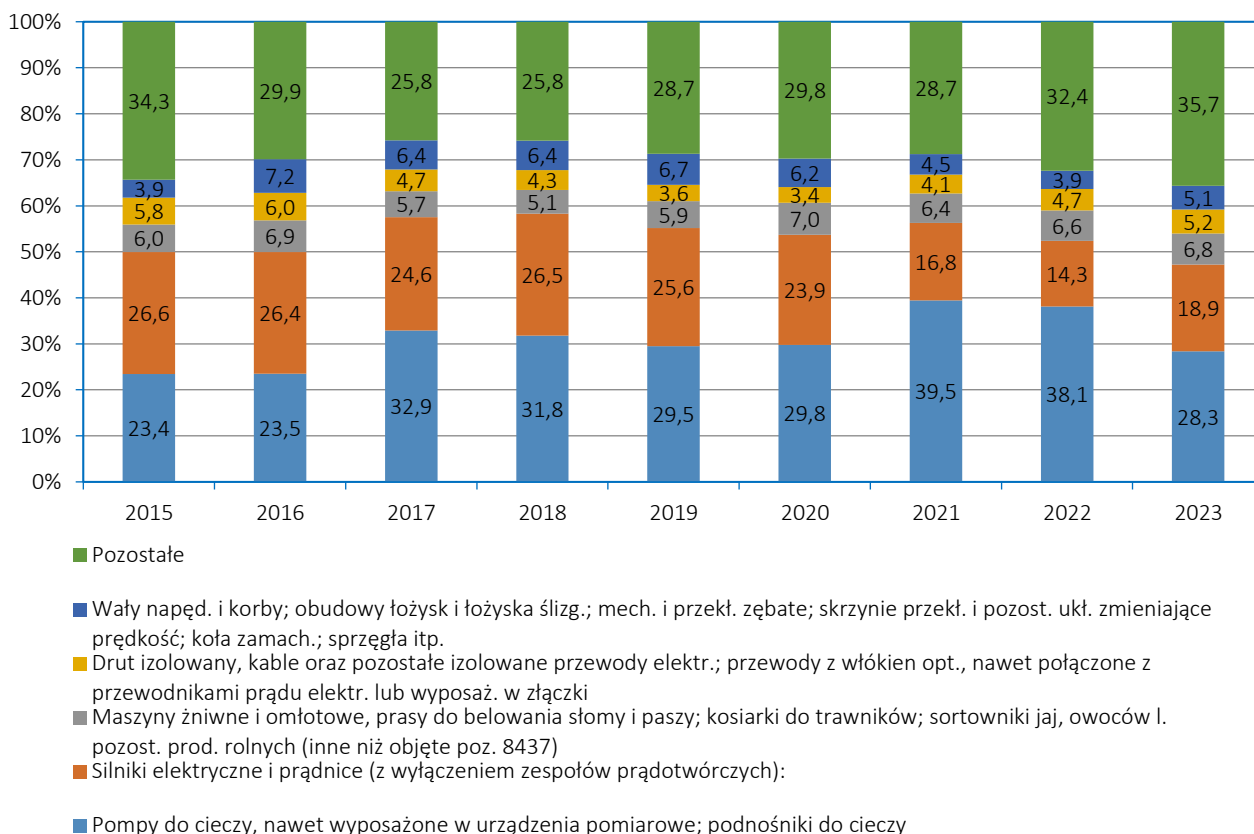
Analiza zmian udziałów pięciu najważniejszych grup pozwala na wskazanie kilku prawidłowości. Przede wszystkim na zmiany wartości całej sekcji XVI największy wpływ miały wahania wartości eksportu *pomp do cieczy, nawet wyposażonych w urządzenia pomiarowe; podnośniki do cieczy oraz silników elektrycznych i prądnic (z wyłączeniem zespołów prądotwórczych)*. O ile wartość eksportu pozostałych głównych grup towarowych pozostawały relatywnie stabilne w analizowanym okresie, to eksport dwóch wskazanych grup podlegał dużym zmianom. W przypadku pomp do cieczy w latach 2015-2018 oraz 2020-2022 mieliśmy wyraźną tendencję wzrostową. W latach 2019-2020 nastąpiła stagnacja, a w roku 2023 duże załamanie eksportu. W przypadku silników elektrycznych okresy wzrostu wartości eksportu przypadały na lata 2015-2018 oraz rok 2023, natomiast w latach 2019-2022 występowały tendencje stagnacyjne.

Wykres 26 Wartość eksportu LOM wybranych pięciu grup sekcji Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny w latach 2015-2023, tys. PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Analizując zmiany udziałów pięciu najważniejszych grup w eksporcie LOM w sekcji *Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny* w latach 2015-2023 możemy wskazać kilka tendencji. Wysokie wahania wartości eksportu pomp do cieczy znalazły odzwierciedlenie w dużych sięgających 10 punktów procentowych rocznie zmian udziału tej grupy. Skokowe wzrosty wystąpiły w roku 2017 (wzrost z 23,5% do 32,9%) oraz w roku 2021 (wzrost z 29,8% do 39,5%), a największy spadek miał miejsce w roku 2023 (z 38,1% do 28,3%). Udział silników elektrycznych w eksporcie maszyn i urządzeń mechanicznych w latach 2015-2019 pozostawał relatywnie stabilny i wahał się w granicach 24-26%. Spadkowa tendencja pojawiła się w roku 2020 i trwała do roku 2022. W roku 2023 nastąpił wyraźny wzrost udziału do 18,9%. Udziały trzech pozostałych głównych grup towarowych nie przekraczały 7,2% i podlegały dużo mniejszym wahanom rocznym.

Wykres 27 Najważniejsze sekcje eksportu LOM w sekcji Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.3.2. Struktura geograficzna

Geograficzna struktura eksportu sekcji *Maszyny i urządzenia mechaniczne* charakteryzowała się wysoką koncentracją. Udział dziesięciu głównych rynków eksportowych w roku 2023 wynosił 76,9%. Największym rynkiem docelowym były Niemcy, do których wyeksportowano produkty o wartości 658,4 mln PLN co stanowiło 32,2% wartości całkowitej eksportu omawianej sekcji. Kolejne miejsca zajmowały Stany Zjednoczone (8,9%), Meksyk (6,7%), Czechy (5,0%) i Ukraina (4,9%).

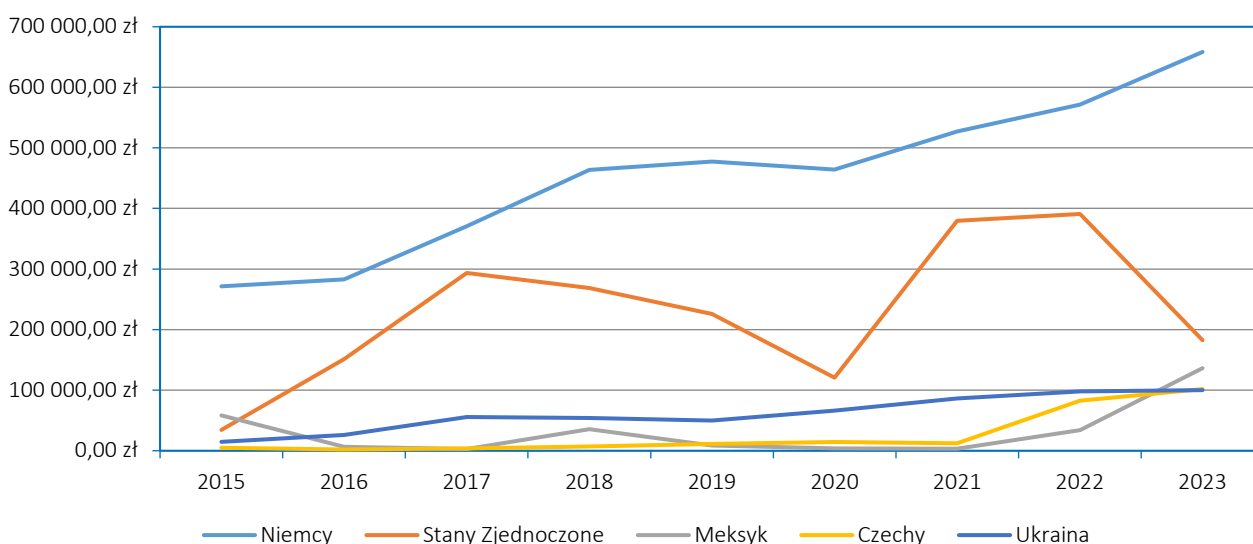
Tabela 13 10 najważniejszych rynków eksportowych LOM w sekcji Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Niemcy	658371,9	32,2%
Stany Zjednoczone	182683,6	8,9%
Meksyk	136310,1	6,7%
Czechy	101754,4	5,0%
Ukraina	100040,2	4,9%

Japonia	90943,8	4,4%
Indie	87750,4	4,3%
Słowacja	85643,0	4,2%
Włochy	84824,1	4,1%
Republika Południowej Afryki	44891,5	2,2%
Pozostałe	472064,2	23,1%
Suma	2045277,3	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Tendencje rozwojowe w eksporcie sekcji *Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny* były zróżnicowane w zależności od rynku docelowego. O ile w przypadku eksportu do Niemiec, Czech i Ukrainy zasadniczo dominowały tendencje wzrostowe i jedynie w przypadku Niemiec w roku 2020 nastąpił niewielki spadek, to w eksporcie do krajów Ameryki Północnej występowały duże wahania wartości eksportu. Wyraźny wzrost miał miejsce w latach 2015-2017 oraz 2021-2022, natomiast okresy spadków przypadały na lata 2017-2020 i rok 2023. Jedynie w roku 2023 wartość eksportu do Stanów Zjednoczonych spadła o ponad 200 mln PLN. Jeszcze bardziej złożone zmiany dotyczyły eksportu kierowanego na rynek Meksyku. W tym przypadku eksport w latach 2015-2021 podlegał dużym rocznym wahanom, a jego wartość była niska. Wyraźny wzrost znaczenia rynku meksykańskiego nastąpił w latach 2022-2023, a wartość eksportu przekroczyła 136 mln PLN.

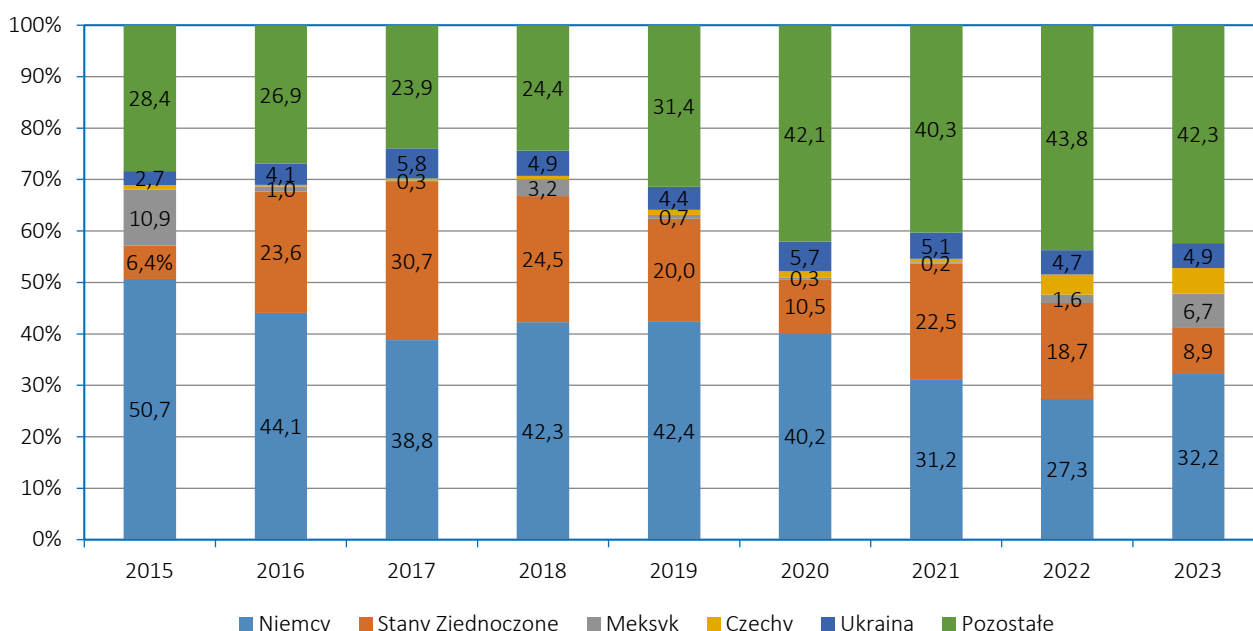

Wykres 28 Eksport LOM w sekcji *Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny* do wybranych partnerów w latach 2015-2023, tys. PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Konsekwencją dużych fluktuacji wartości eksportu na główne rynki były wysokie wahania ich udziałów w eksporcie sekcji *Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny*. Szczególnie istotne ze względu na udział w eksporcie były zmiany dotyczące pozycji rynków Niemiec i Stanów Zjednoczonych. W pierwszym przypadku udział rynku niemieckiego w eksporcie maszyn i urządzeń mechanicznych podmiotów z LOM malał w latach 2015-2017 z 50,7% do 38,8%. W tym samym czasie udział Stanów Zjednoczonych wzrósł z 6,4% do 30,7%. Kolejne trzy lata przyniosły stabilizację pozycji Niemiec na poziomie około 40-42%, która jednak nie miała charakteru długoterminowego. Już w latach 2021-2022 udział Niemiec zaczął spadać osiągając minimalny poziom 27,3% w roku 2022. Rynek Stanów Zjednoczonych od roku 2018 zaczął tracić na znaczeniu, a szczególnie niskie udziały odnotowano w latach 2020 (10,5%) i 2023 (8,9%).

Ciekawie zachowywał się udział Meksyku, który charakteryzował się wysoką ujemną korelacją z udziałem Stanów Zjednoczonych. W latach osłabienia pozycji USA zazwyczaj udział Meksyku rósł. Taka sytuacja miała miejsce w latach 2015, 2018 i 2023. Czechy jako istotny rynek zbytu pojawiły się w ostatnich dwóch latach, ale ciągle ich udział nie przekracza 5%. Najbardziej stabilny udział miał rynek Ukrainy, który nawet w obliczu wojny jedynie nieznacznie stracił na znaczeniu.

Wykres 29 Struktura geograficzna eksportu LOM w sekcji *Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny* w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.3.3. Analiza grup towarowych

4.3.3.1. Pompy do cieczy, nawet wyposażone w urządzenia pomiarowe; podnośniki do cieczy

Najważniejszą grupą towarową w eksporcie *maszyn i urządzeń mechanicznych, sprzętu elektrycznego i elektronicznego* były w roku 2023 pompy do cieczy. W grupie tej występowała wysoka koncentracja na czterech rynkach zbytu, ale brak było wyraźnej dominacji jednego rynku. Najsilniejszą pozycję miały Stany Zjednoczone, do których wyeksportowano produkty na kwotę 155,6 mln PLN, co dawało im 26,84% udziału w całkowitym eksporcie sekcji XVI. Na drugim miejscu znajdował się Meksyk z wartością eksportu wynoszącą 129,1 mln PLN (22,27% udziału w eksporcie sekcji). Kolejne miejsca zajęły rynki Japonii (15,67%), Indii (14,43%), Republiki Południowej Afryki (7,73%) i Tajlandii (5,50%). Udziały pozostałych krajów nie przekraczały 5%.

Analizując eksport tej grupy towarowej warto zwrócić uwagę na bardzo małe znaczenie rynku Unii Europejskiej. Będące zazwyczaj w ścisłej czołówce Niemcy znalazły się dopiero na 10 miejscu z udziałem 0,15%. Pozycja innych krajów UE była marginalna, a w pierwszej dwudziestce największych rynków zbytu znalazły się poza Niemcami jedynie bliskie geograficznie Czechy i Słowacja z udziałami wynoszącymi odpowiednio 0,06% i 0,02%.

Tabela 14 Eksport LOM w grupie Pompy do cieczy, nawet wyposażone w urządzenia pomiarowe; podnośniki do cieczy - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %

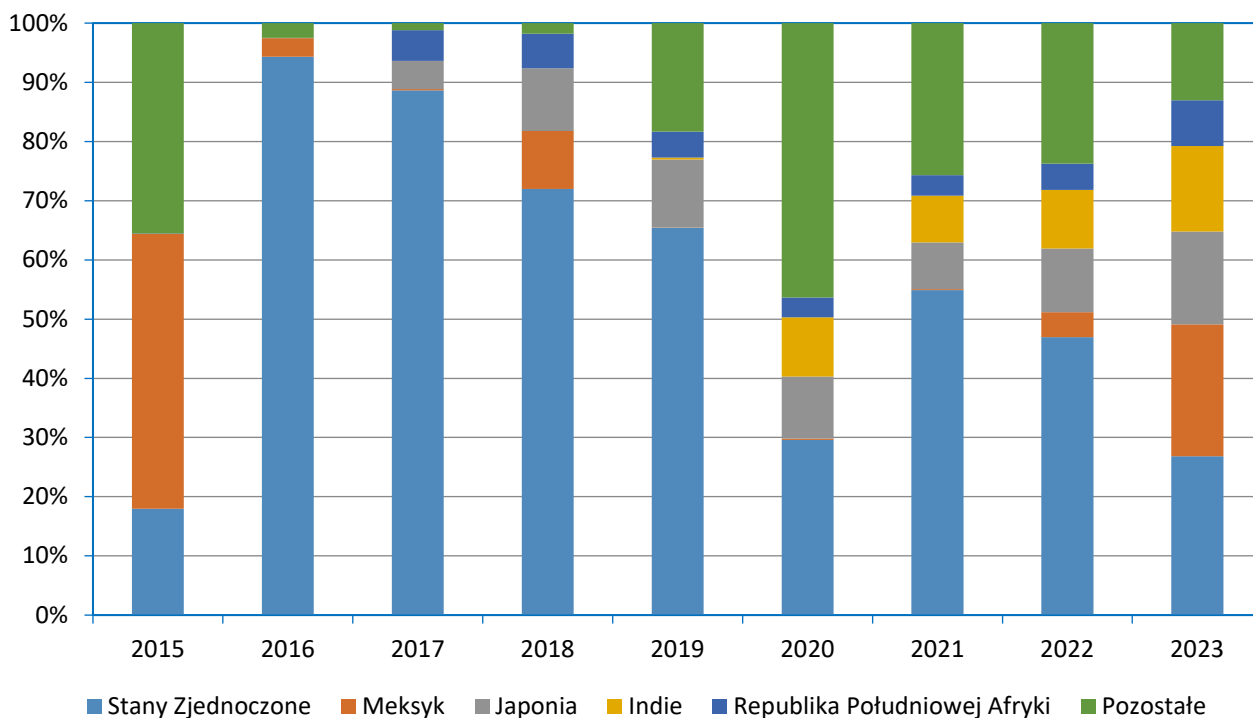
Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Stany Zjednoczone	155625,60	26,84%
Meksyk	129099,56	22,27%
Japonia	90842,32	15,67%
Indie	83682,63	14,43%
Republika Południowej Afryki	44839,12	7,73%
Tajlandia	31871,34	5,50%
Republika Korei	28507,28	4,92%
Chiny	9799,60	1,69%
Zjednoczone Emiraty Arabskie	885,23	0,15%
Niemcy	879,96	0,15%
Ukraina	791,15	0,14%
Zjednoczone Królestwo	679,28	0,12%
Turcja	466,19	0,08%
Czechy	363,68	0,06%
Algieria	349,66	0,06%
Australia	253,10	0,04%
Filipiny	156,53	0,03%

Islamska Republika Iranu	94,27	0,02%
Słowacja	87,17	0,02%
Ekwador	75,99	0,01%
Chile	72,19	0,01%
Szwajcaria	65,03	0,01%
Norwegia	39,14	0,01%
Armenia	30,61	0,01%
Kirgistan	29,72	0,01%
Kanada	29,46	0,01%
Litwa	27,75	0,00%
Malezja	27,65	0,00%
Węgry	15,10	0,00%
Rumunia	12,74	0,00%
Estonia	12,38	0,00%
Łotwa	9,95	0,00%
Bułgaria	8,11	0,00%
Peru	7,52	0,00%
Austria	7,09	0,00%
Sierra Leone	7,00	0,00%
Hiszpania	5,68	0,00%
Finlandia	4,71	0,00%
Francja	4,06	0,00%
Malta	2,92	0,00%
Słowenia	2,57	0,00%
Włochy	2,14	0,00%
Gruzja	1,79	0,00%
Grecja	1,32	0,00%
Szwecja	1,16	0,00%
Boliwariańska Republika Wenezueli	0,83	0,00%
Niderlandy	0,55	0,00%
Kraje i terytoria niewyszczególnione w ramach handlu zewnętrznego	0,45	0,00%
Republika Mołdawii	0,08	0,00%
Irak	0,03	0,00%
Maroko	0,02	0,00%
Suma	579779,39	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Znaczenie pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie *Pompy do cieczy, nawet wyposażone w urządzenia pomiarowe; podnośniki do cieczy* w latach 2015-2023 podlegało dużym wahaniom rocznym. Niemniej jednak poza rokiem 2015, w którym liderem był Meksyk,

najważniejszym rynkiem zbytu były Stany Zjednoczone. Ich udział wahał się w przedziale od 17,98% w roku 2015 do 94,34% w roku 2016. Również w przypadku Meksyku skala fluktuacji była bardzo wysoka, a udział wahał się od 0,25% w roku 2017 do 46,42% w roku 2015. Znacznie stabilniej kształtowały się udziały rynków Republiki Południowej Afryki, Indii i Japonii.

Wykres 30 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Pompy do cieczy, nawet wyposażone w urządzenia pomiarowe; podnośniki do cieczy w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.3.3.2. Silniki elektryczne i prądnice (z wyłączeniem zespołów prądotwórczych)

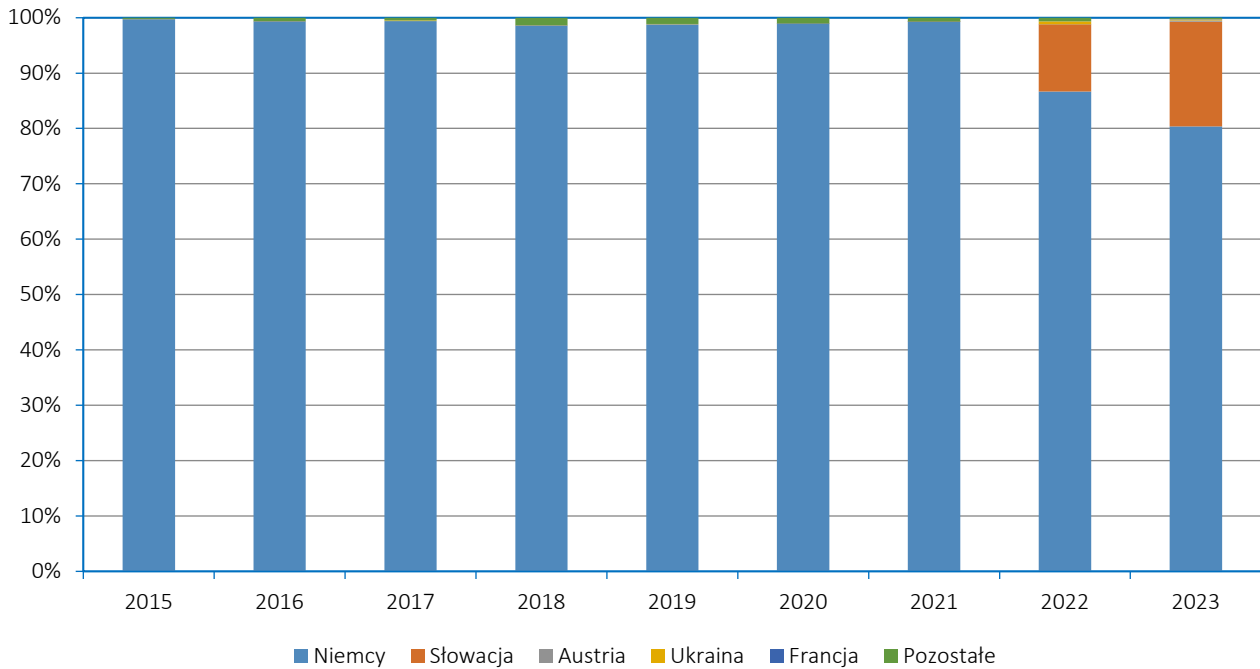
Drugą pod względem udziału grupą towarową w ramach sekcji *maszyn i urządzeń mechanicznych, sprzętu elektrycznego i elektronicznego* były *silniki elektryczne i prądnice (z wyłączeniem zespołów prądotwórczych)*. Charakteryzowała się ona bardzo wysoką koncentracją eksportu na rynku Niemiec. W roku 2023 na ich rynek trafiało 80,37% eksportu omawianej grupy, a wartość tego eksportu wynosiła 310,4 mln PLN. Na drugim miejscu znalazła się Słowacja z udziałem 18,90% (73,0 mln PLN), a zatem łączny udział dwóch najważniejszych rynków zbytu wynosił aż 99,27%. Znaczenie pozostałych rynków było marginalne.

Tabela 15 Eksport LOM w grupie Silniki elektryczne i prądnice (z wyłączeniem zespołów prądotwórczych) - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Niemcy	310 393,39	80,37%
Słowacja	72 995,40	18,90%
Austria	951,42	0,25%
Ukraina	595,32	0,15%
Francja	306,56	0,08%
Włochy	265,24	0,07%
Stany Zjednoczone	177,87	0,05%
Norwegia	120,07	0,03%
Algieria	102,15	0,03%
Zjednoczone Królestwo	60,62	0,02%
Egipt	51,99	0,01%
Zjednoczone Emiraty Arabskie	42,61	0,01%
Islamska Republika Iranu	30,67	0,01%
Angola	29,92	0,01%
Czechy	26,28	0,01%
Rumunia	14,20	0,00%
Litwa	8,98	0,00%
Węgry	3,98	0,00%
Chorwacja	3,03	0,00%
Armenia	2,87	0,00%
Grecja	2,73	0,00%
Słowenia	1,93	0,00%
Kazachstan	1,51	0,00%
Szwecja	1,33	0,00%
Republika Mołdawii	1,29	0,00%
Kirgistan	1,11	0,00%
Portugalia	1,10	0,00%
Hiszpania	0,82	0,00%
Gruzja	0,28	0,00%
Suma	386 194,66	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Analizując kształtowanie się udziałów poszczególnych rynków w eksporcie silników elektrycznych w latach 2015-2023 warto podkreślić bardzo wysoką koncentrację na rynku Niemiec, która jednak w kolejnych latach spada. W roku 2015 udział Niemiec wynosił 99,73% i utrzymywał się na poziomie 98-99% aż do roku 2021. W latach 2022-2023 zarysowała się wyraźna tendencja spadkowa spowodowana wzrostem znaczenia Słowacji jako rynku eksportowego.

Wykres 31 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Silniki elektryczne i prądnice (z wyłączeniem zespołów prądotwórczych) w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.3.3.3. Maszyny żniwne i omlotowe, prasy do belowania słomy i paszy; kosiarki do trawników; sortowniki jaj, owoców i. pozost. prod. rolnych (inne niż objęte poz. 8437)

Trzecią grupą produktową pod względem wartości eksportu w ramach sekcji XVI są *Maszyny żniwne i omlotowe, prasy do belowania słomy i paszy; kosiarki do trawników; sortowniki jaj, owoców i pozostałych produktów rolnych (inne niż objęte poz. 8437)*. Głównym kierunkiem eksportu w roku 2023 były Niemcy, na których rynek trafiało 40,19% eksportu omawianej grupy o wartości 55,7 mln PLN. Kolejne miejsca zajmowały Turcja (13,37%), Ukraina (8,44%), Włochy (7,68%) i Francja (4,77%). Udziały pozostałych rynków nie przekraczały 4%.

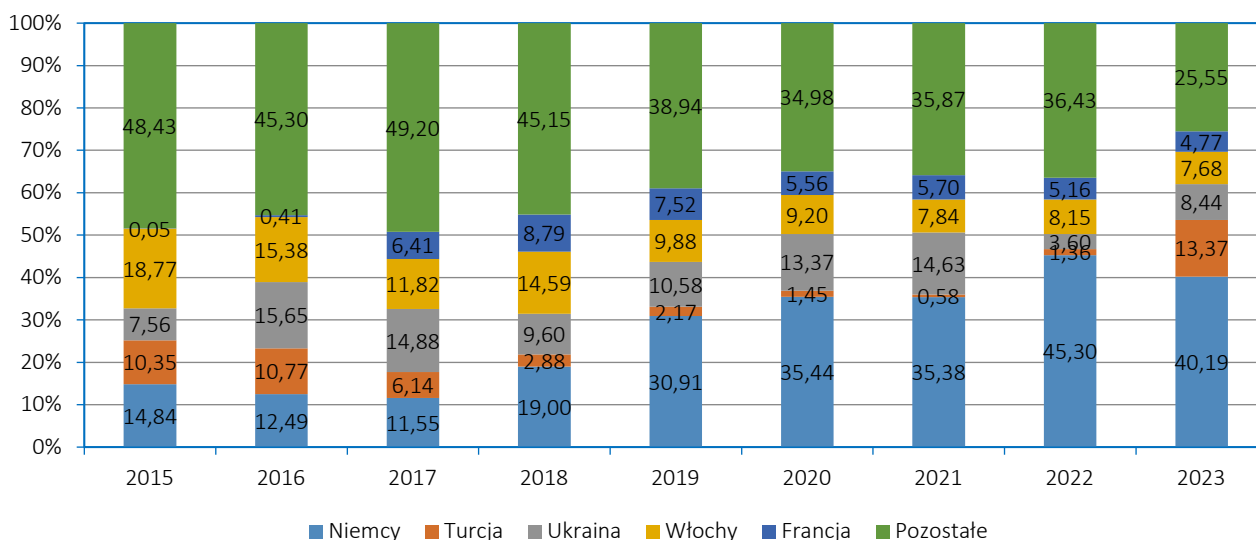
Tabela 16 Eksport LOM w grupie Maszyny żniwne i omlotowe, prasy do belowania słomy i paszy; kosiarki do trawników; sortowniki jaj, owoców i. pozost. prod. rolnych (inne niż objęte poz. 8437)- struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Niemcy	55 682,45	40,19%
Turcja	18 526,04	13,37%
Ukraina	11 697,99	8,44%
Włochy	10 639,16	7,68%
Francja	6 604,99	4,77%
Kazachstan	4 365,70	3,15%

Belgia	3 265,94	2,36%
Bułgaria	3 216,20	2,32%
Białoruś	2 678,69	1,93%
Federacja Rosyjska	2 509,61	1,81%
Węgry	2 286,25	1,65%
Serbia	2 260,19	1,63%
Egipt	1 951,58	1,41%
Rumunia	1 587,23	1,15%
Chorwacja	1 446,64	1,04%
Hiszpania	1 269,53	0,92%
Macedonia Północna	1 088,24	0,79%
Czechy	827,26	0,60%
Chile	692,83	0,50%
Łotwa	606,78	0,44%
Kosowo	569,68	0,41%
Republika Mołdawii	456,73	0,33%
Kirgistan	409,06	0,30%
Austria	388,06	0,28%
Gruzja	359,44	0,26%
Słowacja	265,97	0,19%
Litwa	263,79	0,19%
Irak	262,86	0,19%
Uzbekistan	257,80	0,19%
Peru	238,78	0,17%
Estonia	204,68	0,15%
Kanada	199,78	0,14%
Niderlandy	191,78	0,14%
Bośnia i Hercegowina	187,40	0,14%
Mongolia	176,84	0,13%
Słowenia	171,33	0,12%
Czarnogóra	168,21	0,12%
Albania	166,77	0,12%
Armenia	153,43	0,11%
Paragwaj	115,20	0,08%
Szwecja	71,65	0,05%
Stany Zjednoczone	22,93	0,02%
Norwegia	14,59	0,01%
Wielka Brytania	9,24	0,01%
Urugwaj	8,31	0,01%
Dania	4,58	0,00%
Szwajcaria	0,00	0,00%
	138 542,16	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Oceniając zmiany w geograficznej strukturze eksportu grupy towarowej *Maszyny żniwne i omlotowe, prasy do belowania słomy i paszy; kosiarki do trawników; sortowniki jaj, owoców i pozost. prod. rolnych (inne niż objęte poz. 8437)* możemy wskazać pewne cechy odróżniające ją od innych wcześniej omówionych. Przede wszystkim charakteryzowała się ona relatywnie wysoką stabilnością udziałów i zachodzących trendów. Pozycja Niemiec jako najważniejszego kierunku eksportu umacniała się, a ich udział wzrósł z 14,84% w roku 2015 do 40,19% w roku 2023. W tym samym czasie systematycznie spadał udział Włoch z 18,77% do 7,68%. Większą zmiennością cechowały się udziały rynków Turcji i Ukrainy, w których przypadku trudno również wskazać wyraźny trend. W przypadku Francji po skokowym wzroście udziału w latach 2017-2019 do ponad 8%, nastąpiła stabilizacja na poziomie około 5%.

Wykres 32 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie *Maszyny żniwne i omlotowe, prasy do belowania słomy i paszy; kosiarki do trawników; sortowniki jaj, owoców i pozost. prod. rolnych (inne niż objęte poz. 8437)* w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.3.3.4. Drut izolowany, kable oraz pozostałe izolowane przewody elektr.; przewody z włókien opt., nawet połączone z przewodnikami prądu elektr. lub wyposaż. w złączki

Kolejną analizowaną grupą towarową jest *Drut izolowany, kable oraz pozostałe izolowane przewody elektr.; przewody z włókien opt., nawet połączone z przewodnikami prądu elektr. lub wyposaż. w złączki*. Wśród głównych kierunków eksportu dominują dwa kraje. Najważniejszym rynkiem zbytu w roku 2023 były Niemcy, do których wyeksportowano produkty o wartości 63,1 mln PLN (59,52% udziału w eksporcie całkowitym) i Włochy z wartością eksportu 39,0 mln PLN (36,79% udziału

w eksporcie). Trzecim pod względem wartości eksportu rynkiem była Finlandia, do której wartość eksportu wynosiła już jedynie 2,1 mln PLN (1,99%). W przypadku pozostałych krajów wartość eksportu nie przekraczała 800 tys. PLN a udział w całkowitym eksporcie omawianej grupy był niższy od 0,8%.

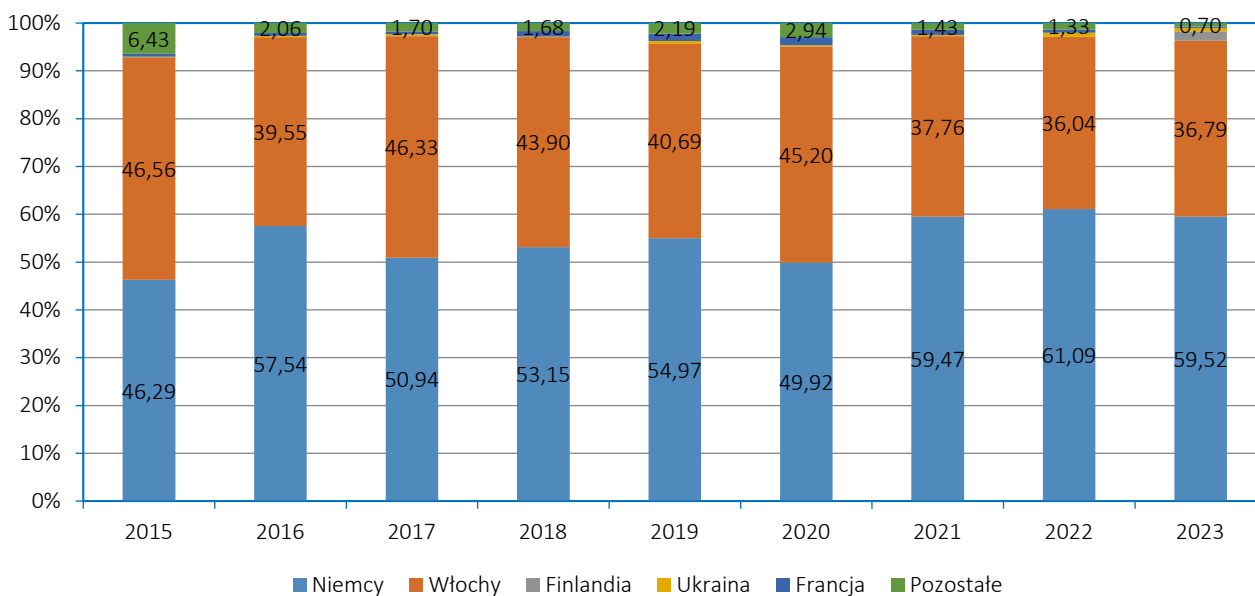
Tabela 17 Eksport LOM w grupie Drut izolowany, kable oraz pozostałe izolowane przewody elektr.; przewody z włókien opt., nawet połączone z przewodnikami prądu elektr. lub wyposaż. w złączki - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Niemcy	63067,23	59,52%
Włochy	38983,38	36,79%
Finlandia	2105,54	1,99%
Ukraina	772,46	0,73%
Francja	291,23	0,27%
Stany Zjednoczone	188,53	0,18%
Chorwacja	112,10	0,11%
Zjednoczone Emiraty Arabskie	99,44	0,09%
Brazylia	82,87	0,08%
Norwegia	45,49	0,04%
Czechy	31,30	0,03%
Austria	27,25	0,03%
Singapur	26,96	0,03%
Zjednoczone Królestwo	24,38	0,02%
Islamska Republika Iranu	23,91	0,02%
Łotwa	16,61	0,02%
Węgry	12,40	0,01%
Barbados	6,33	0,01%
Słowacja	5,61	0,01%
Rumunia	5,35	0,01%
Armenia	5,24	0,00%
Republika Korei	5,12	0,00%
Japonia	4,27	0,00%
Republika Mołdawii	3,03	0,00%
Szwajcaria	2,59	0,00%
Hiszpania	1,97	0,00%
Estonia	1,96	0,00%
Chiny	1,65	0,00%
Arabia Saudyjska	1,10	0,00%
Kirgistan	0,97	0,00%
Szwecja	0,82	0,00%
Grecja	0,77	0,00%
Bułgaria	0,74	0,00%

Słowenia	0,73	0,00%
Belgia	0,66	0,00%
Irlandia	0,49	0,00%
Niderlandy	0,28	0,00%
Serbia	0,21	0,00%
Dania	0,18	0,00%
Litwa	0,13	0,00%
Filipiny	0,08	0,00%
Turcja	0,07	0,00%
Kraje i terytoria niewyszczególnione w ramach handlu zewnętrznego	0,04	0,00%
Suma	105961,47	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Geograficzna struktura eksportu produktów należących do grupy *Drut izolowany, kable oraz pozostałe izolowane przewody elektr.; przewody z włókien opt., nawet połączone z przewodnikami prądu elektr. lub wyposaż. w złączki* podlegała w latach 2015-2023 niewielkim zmianom. Dotyczyły one zasadniczo dwóch rynków: Niemiec i Włoch. Udział Niemiec charakteryzował się tendencją wzrostową. W roku 2015 wynosił 46,29% i wzrósł do 59,52% w roku 2023. W tym samym czasie udział Włoch spadł z 46,56% do 36,79%. Udziały pozostałych trzech głównych rynków nie przekraczały 2%.

Wykres 33 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie *Drut izolowany, kable oraz pozostałe izolowane przewody elektr.; przewody z włókien opt., nawet połączone z przewodnikami prądu elektr. lub wyposaż. w złączki* w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.3.3.5. Wały napęd. i korby; obudowy łożysk i łożyska ślizg.; mech. i przekł. zębate; skrzynie przekł. i pozost. ukł. zmieniające prędkość; koła zamach.; sprzęgła itp.

Ostatnią analizowaną grupą towarową w ramach sekcji *Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny* są *Wały napęd. i korby; obudowy łożysk i łożyska ślizg.; mech. i przekł. zębate; skrzynie przekł. i pozost. ukł. zmieniające prędkość; koła zamach.; sprzęgła itp.* W roku 2023 najwyższy udział w eksporcie całkowitym miał rynek Czech (63,70%), a wartość wyeksportowanych produktów wyniosła 66,9 mln PLN. Na drugim miejscu znalazły się Niemcy z udziałem 30,31% i wartością eksportu 31,8 mln PLN. Trzecim rynkiem zbytu były Zjednoczone Emiraty Arabskie (3,63% udziału), a kolejne dwa miejsca zajęły odpowiednio Ukraina (1,10% udziału) i Austria (0,28%). Udziały pozostałych rynków nie przekraczały 0,25% eksportu grupy, a wartość eksportu była mniejsza od 300 tys. PLN.

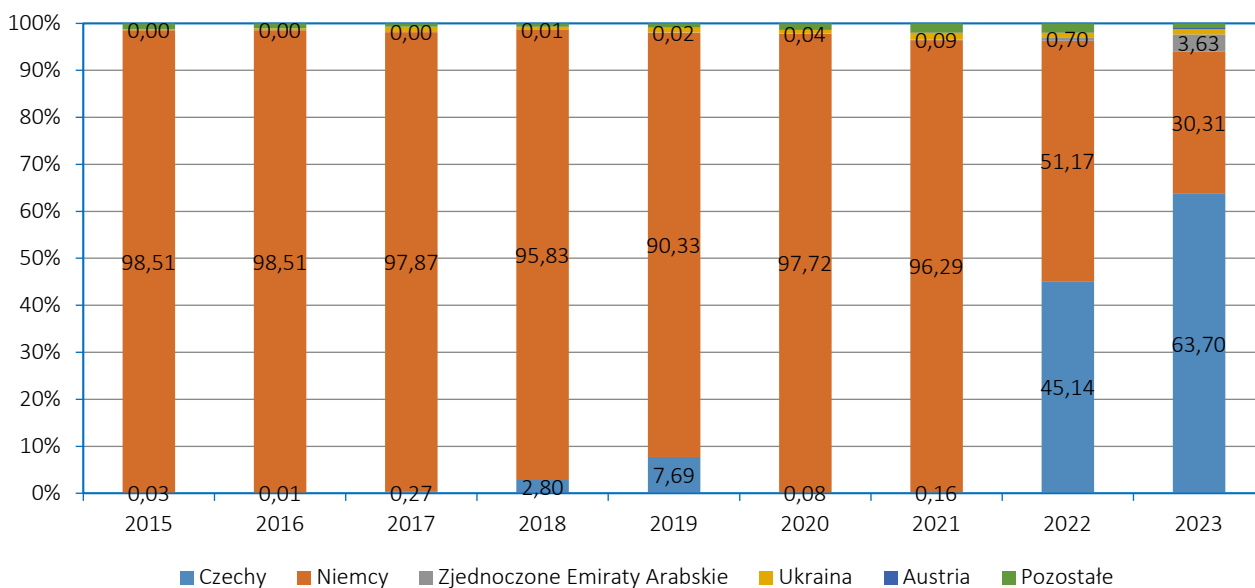
Tabela 18 Eksport LOM w grupie Wały napęd. i korby; obudowy łożysk i łożyska ślizg.; mech. i przekł. zębate; skrzynie przekł. i pozost. ukł. zmieniające prędkość; koła zamach.; sprzęgła itp.- struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Czechy	66871,58	63,70%
Niemcy	31821,40	30,31%
Zjednoczone Emiraty Arabskie	3813,76	3,63%
Ukraina	1152,09	1,10%
Austria	290,14	0,28%
Stany Zjednoczone	253,36	0,24%
Słowacja	175,76	0,17%
Francja	94,64	0,09%
Kazachstan	81,13	0,08%
Armenia	73,34	0,07%
Kirgistan	61,48	0,06%
Węgry	36,57	0,03%
Urugwaj	32,29	0,03%
Łotwa	29,96	0,03%
Szwecja	23,42	0,02%
Islamska Republika Iranu	22,18	0,02%
Litwa	21,44	0,02%
Zjednoczone Królestwo	18,84	0,02%
Estonia	18,19	0,02%
Portugalia	12,86	0,01%
Republika Mołdawii	12,55	0,01%
Turcja	10,56	0,01%

Republika Wybrzeża Kości Słoniowej	10,00	0,01%
Włochy	6,99	0,01%
Bułgaria	6,30	0,01%
Hiszpania	4,80	0,00%
Grecja	3,68	0,00%
Peru	3,04	0,00%
Rumunia	3,01	0,00%
Serbia	2,88	0,00%
Finlandia	1,88	0,00%
Niderlandy	0,89	0,00%
Norwegia	0,28	0,00%
Słowenia	0,28	0,00%
Meksyk	0,00	0,00%
Suma	104971,51	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Zmiany zachodzące w geograficznej strukturze eksportu grupy *Wały napęd. i korby; obudowy łożysk i łożyska ślizg.; mech. i przekł. zębate; skrzynie przekł. i pozost. ukt. zmieniające prędkość; koła zamach.; sprzęgła itp.* rozpoczęły się od roku 2018. W okresie wcześniejszym (lata 2015-2017) w strukturze eksportu dominowały Niemcy z udziałem wynoszącym około 98%. Od roku 2018 rozpoczął się wzrost znaczenia rynku Czech, szczególnie wysoki w latach 2022-2023. W roku 2022 ich udział w eksporcie grupy wynosił już 45,14%, a w roku 2023 Czechy zajmowały już pozycję największego rynku zbytu z udziałem 63,70%.

Wykres 34 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie *Wały napęd. i korby; obudowy łożysk i łożyska ślizg.; mech. i przekł. zębate; skrzynie przekł. i pozost. ukt. zmieniające prędkość; koła zamach.; sprzęgła itp.* w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.4. Sekcja VI. Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych

Produkty pochodzenia chemicznego stanowią trzecią co do ważności sekcję w eksporcie przedsiębiorstw Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego w 2023 r. Wartość eksportu wyniosła 1,701 mld PLN, co stanowiło 12,78% całkowitej wartości eksportu LOM.

4.4.1. Struktura rzeczowa

Struktura rzeczowa eksportu w sekcji *Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych* była dość mocno skoncentrowana (por. tabela 19). Dziesięć najważniejszych grup tej sekcji odpowiadało za 66,5% całkowitego eksportu. W 2023 r. jedna najważniejsza grupa (*Węgiel*) odpowiadała za ponad ¼ eksportu LOM z wartością eksportu na poziomie 452 mln PLN. Kolejne grupy miały już udziały poniżej 10 p. p., przy czym trzy z nich wykazały eksport na poziomie powyżej 100 mln PLN każda (*Organiczne środki powierzchniowo czynne; Albuminy oraz Mydło*).

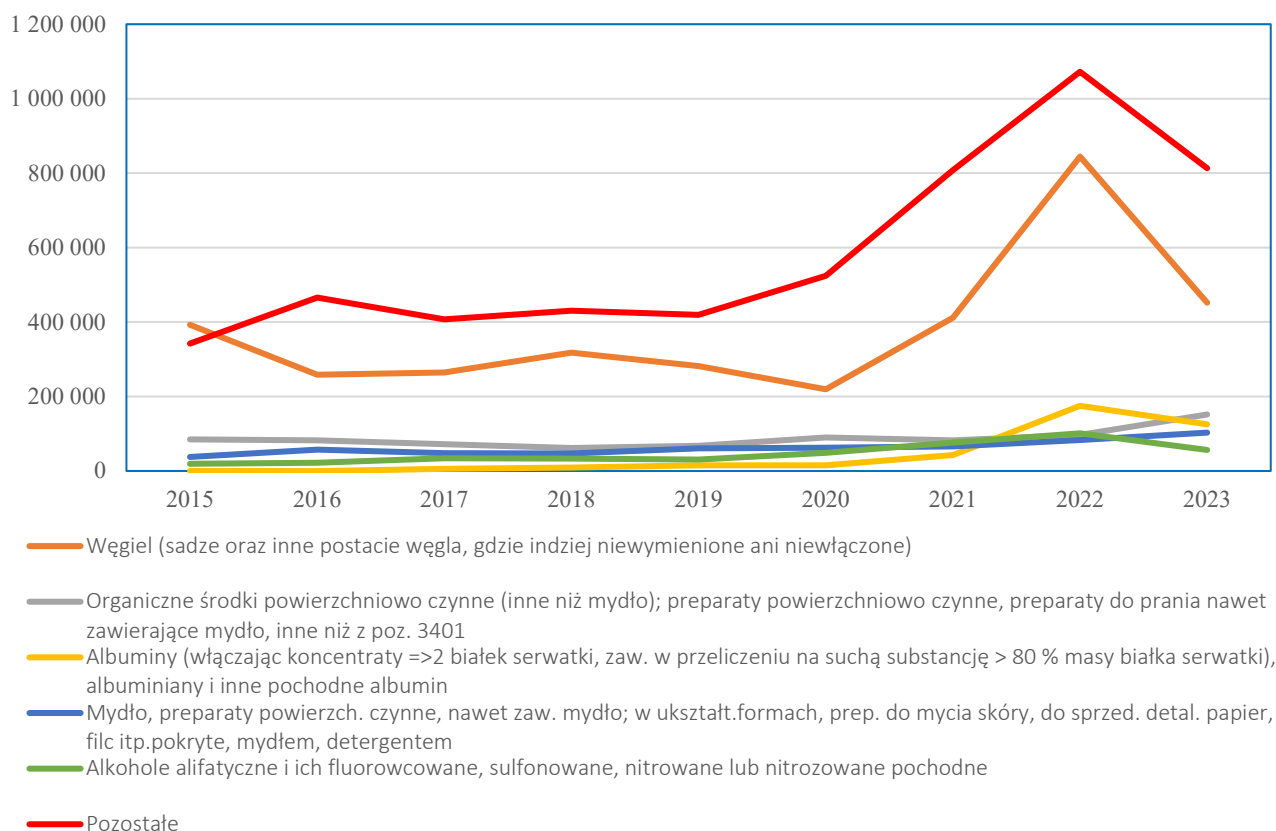
Tabela 19 Struktura rzeczowa eksportu LOM w sekcji Produktów przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych w 2023 r., tys. PLN i %

Sekcja	Wartość (tys. PLN)	Udział
Węgiel (sadze oraz inne postacie węgla, gdzie indziej niewymienione ani niewłócone)	452 236,4	26,6%
Organiczne środki powierzchniowo czynne (inne niż mydło); preparaty powierzchniowo czynne, preparaty do prania nawet zawierające mydło, inne niż z poz. 3401	151 761,5	8,9%
Albuminy (włączając koncentraty dwu lub więcej białek serwatki, zawierające w przeliczeniu na suchą substancję więcej niż 80 % masy białka serwatki), albuminiany i pozostałe pochodne albumin	125 153,2	7,4%
Mydło; organiczne produkty i preparaty powierzchniowo czynne, stosowane jako mydło, w postaci kostek lub ukształtowanych kawałków, nawet zawierające mydło; organiczne produkty i preparaty powierzchniowo czynne do mycia skóry, w płynie lub w postaci kremów i pakowane do sprzedaży detalicznej, nawet niezawierające mydła; papier, watalina, filc i włóknina, impregnowane, powleczone lub pokryte mydłem lub detergentem (3401)	103 032,6	6,1%
Alkohole alifatyczne i ich fluorowcowane, sulfonowane, nitrowane lub nitrozowane pochodne	56 288,4	3,3%
Leki (z wyłączeniem produktów objętych pozycją 3002, 3005 lub 3006) złożone z dwóch lub więcej składników, które zostały zmieszane razem do użytku terapeutycznego lub profilaktycznego, niepakowane do sprzedaży detalicznej w odmierzone dawki lub w postaci, lub w opakowania	54 922,2	3,2%
Preparaty do włosów	51 833,1	3,0%
Siarczany; aluny; nadtlenosiarczany (nadsiarżany)	51 413,4	3,0%
Kwasy karboksylowe z dodatkową tlenową grupą funkcyjną oraz ich bezwodniki, halogenki, nadtlenki i nadtlenokwasy; ich pochodne	45 204,4	2,7%
Wodór, gazy szlachetne i pozostałe niemetale	40 101,3	2,4%
Pozostałe	569 446,2	33,5%
Suma	1 701 392,7	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Wykres 35 przedstawia rozwój eksportu tych grup produktowych sekcji *Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych*, które były najważniejsze w 2023 r. Na pięć przedstawionych na wykresie grup, *Węgiel* wykazywał najwyższe wartości eksportu LOM. Między

2015 a 2020 r. występowała lekka tendencja spadkowa wartości eksportowanego surowca, niemniej w kolejnych dwóch latach wartość eksportu wzrosła do 844,4 mln PLN w 2022 r. W kolejnym roku wartość ta zmniejszyła się niemal o połowę (452,2 mln PLN). Pozostałe grupy wykazywały niższe wartości eksportu, przy czym warto podkreślić rolę grupy *Albuminy*, która zwiększyła wartość eksportu z 43 mln PLN (2021) do 175 mln PLN (2022).

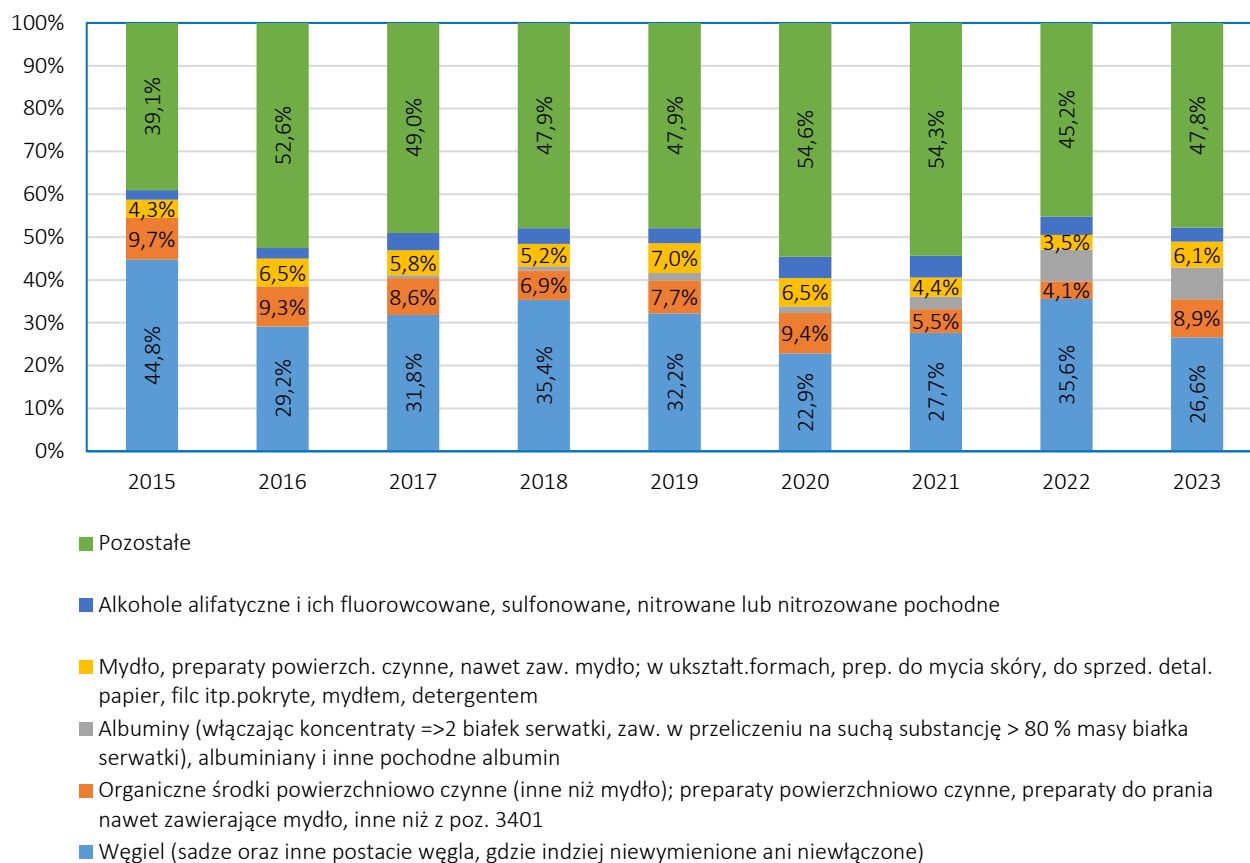

Wykres 35 Wartość eksportu LOM wybranych pięciu grup sekcji Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych w latach 2015-2023, tys. PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Wykres 36 ilustruje zmiany w zakresie struktury rzeczowej eksportu LOM w sekcji *Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych* w analizowanym okresie. Wraz z upływem czasu pięć wyodrębnionych grup zmniejszało łączny udział w eksporcie – w 2015 r. pozostałe grupy odpowiadały za 39,1%, natomiast do 2023 r. udział ten zwiększył się do 47,8%. Świadczy to o zwiększającej się dywersyfikacji eksportu podmiotów LOM. Najważniejszą grupą pozostawał *Węgiel*, ale jego znaczenie w eksporcie LOM spadło z 44,8% (2015) do 26,6% (2023). Warto

podkreślić wzrost znaczenia grupy *Albuminy*, która była zupełnie niewidoczna w 2015 r., a w 2023 r. miała już 7,4% udział w całkowitym eksporcie analizowanej sekcji.

Wykres 36 Najważniejsze sekcje eksportu LOM w sekcji Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.4.2. Struktura geograficzna

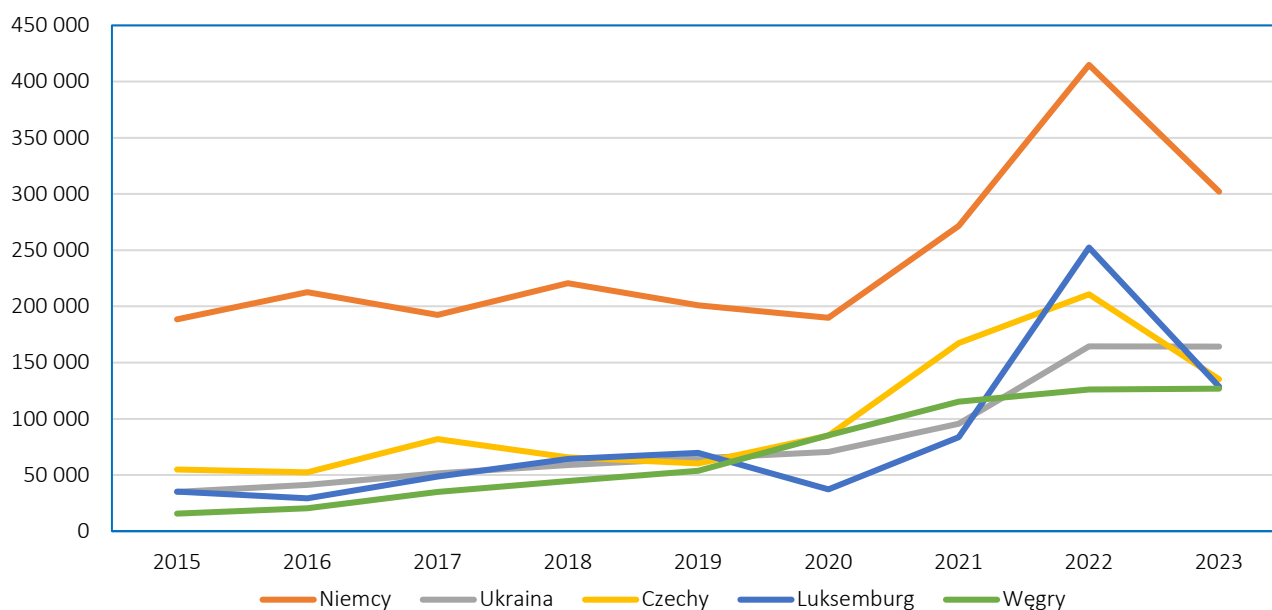
Eksport podmiotów LOM w sekcji *Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych* był geograficznie dość skoncentrowany. Dziesięć najważniejszych rynków eksportowych odpowiadało za ponad 70% wartości eksportu w 2023 r., przy czym największym odbiorcą były Niemcy z wartością eksportu 302,2 mln PLN i udziałem 17,8%. Kolejne miejsca zajmowały odpowiednio Ukraina (164,1 mln PLN i 9,6%), Czechy (135,2 mln PLN i 7,9%) oraz Luksemburg (128,8 mln PLN i 7,5%).

Tabela 20 10 najważniejszych rynków eksportowych LOM w sekcji Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Niemcy	302 145,5	17,8%
Ukraina	164 127,2	9,6%
Czechy	135 237,3	7,9%
Luksemburg	128 659,9	7,6%
Węgry	126 815,5	7,5%
Włochy	107 271,5	6,3%
Białoruś	67 939,0	4,0%
Indie	60 034,4	3,5%
Wielka Brytania	51 956,0	3,1%
Belgia	48 237,2	2,8%
Pozostałe	508 969,4	29,9%
Suma	1 701 392,7	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

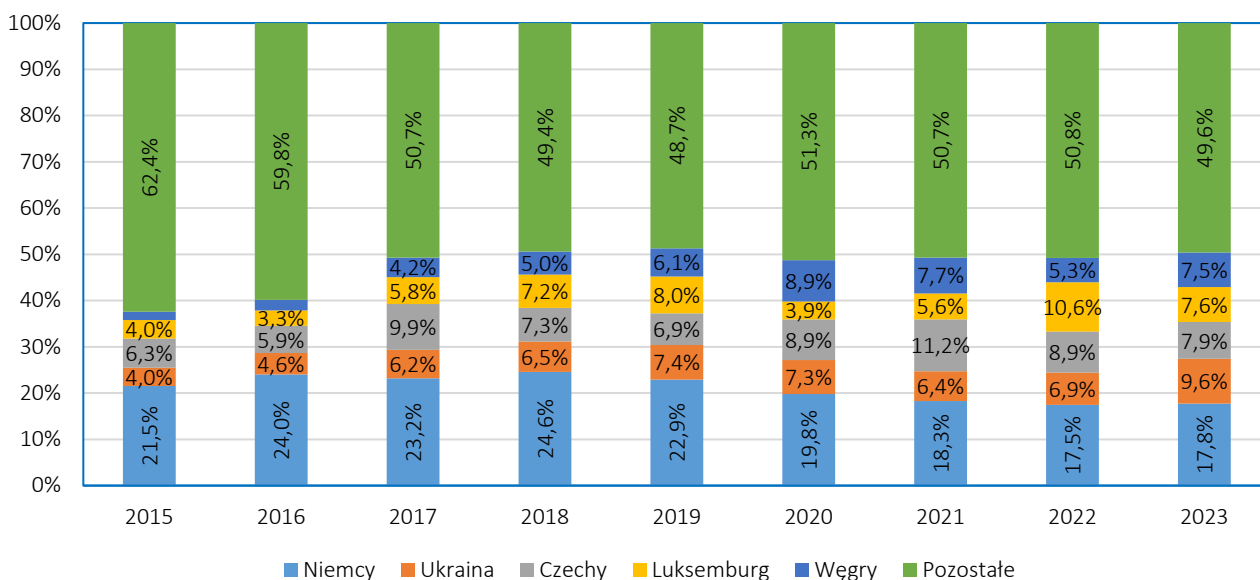
Wykres 37 ilustruje rozwój eksportu przedsiębiorstw LOM w ramach sekcji *Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych* w latach 2015-2023. Największe znaczenie w całym okresie miał niemiecki rynek zbytu, przy czym w 2021 i 2022 r. odnotowano bardzo znaczący wzrost eksportu do tego kraju do odpowiednio 271,5 i 414,9 mln PLN. W 2023 r. eksport zmniejszył się o ponad 100 mln PLN i wykazał wartość 302,2 mln PLN. Pozostałe rynki zbytu wykazywały podobną tendencję, tzn. stabilność w okresie 2015-2020, a następnie dynamiczny wzrost. Warto jednak pamiętać, że wartościowo eksport ten był mniejszy niż eksport do Niemiec.

Wykres 37 Eksport LOM w sekcji Produktów przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych do wybranych partnerów w latach 2015-2023, tys. PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Wykres 38 potwierdza wcześniej wspomnianą dość wysoką koncentrację geograficzną eksportu dokonywanego przez podmioty LOM w ramach sekcji *Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych*. Pięć przedstawionych na wykresie krajów odpowiadało w 2023 r. za ponad 50% eksportu, podczas gdy w 2015 r. było to 37,6%. Niemcy były zasadniczo największym rynkiem zbytu, ale nastąpił tutaj spadek z 21,5% do 17,8%. Z kolei wzrosty odnotowały wszystkie pozostałe kraje: Czechy, Luksemburg, Ukraina i Węgry.

Wykres 38 Struktura geograficzna eksportu LOM w sekcji *Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych* w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.4.3. Analiza grup towarowych

Poniższa analiza obejmuje pięć grup w ramach sekcji *Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych*. Zostały one wyselekcjonowane na podstawie wartości i udziału w całkowitym eksporcie podmiotów LOM w ramach tej sekcji w 2023 r.

4.4.3.1. Węgiel (sadze oraz inne postacie węgla, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone) (2803)

Węgiel jest kluczową grupą eksportowaną przez przedsiębiorstwa LOM. Warto jednak podkreślić, iż w odróżnieniu od niektórych innych grup, liczba odbiorców tego produktu jest dość ograniczona. W 2023 r. podmioty LOM sprzedawały *Węgiel* na 18 rynków zagranicznych (por. tabela 21). W tym roku największym odbiorcą był Luksemburg, do którego wysłano produkty tej grupy o wartości 128,6 mln PLN, co stanowiło 28,4% całkowitej wartości eksportu węgla. Na

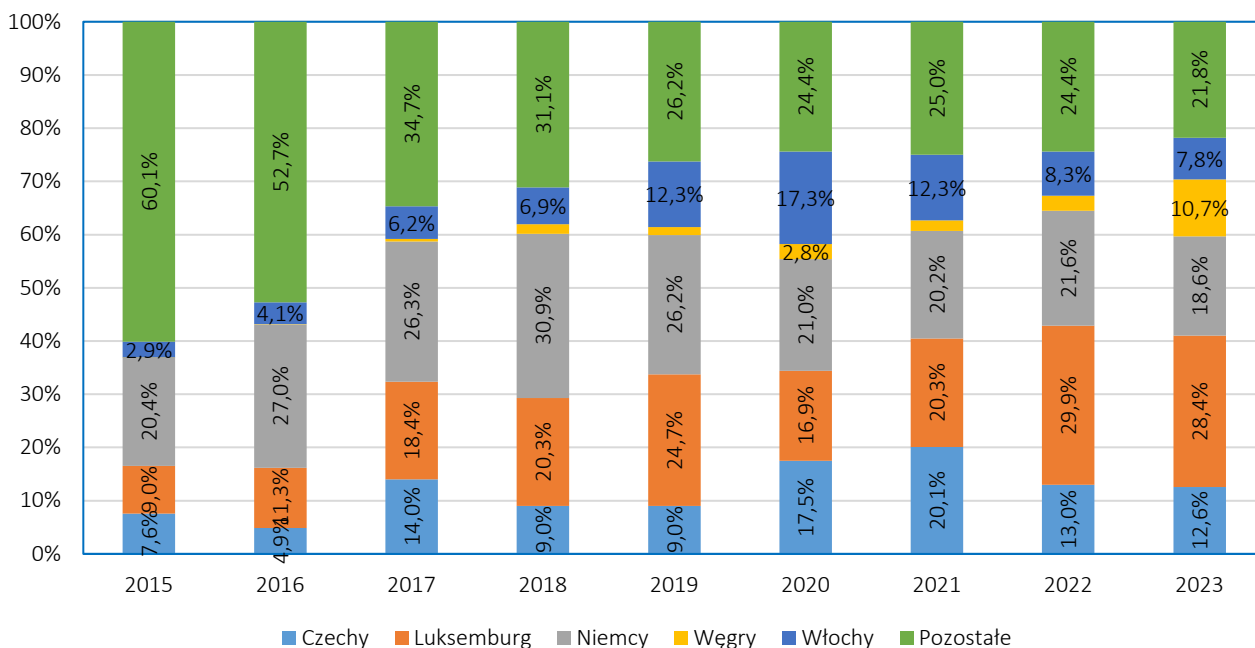
kolejnych miejscach uplasowały się Niemcy (84,4 mln PLN i 18,6%), Czechy (56,9 mln PLN i 12,5%) oraz Węgry (48,4 mln PLN i 10,7%). Pozostałe kraje miały udziały niższe niż 10%.

Tabela 21 Eksport LOM w grupie Węgiel (sadze oraz inne postacie węgla, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone) – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Luksemburg	128 613,5	28,4%
Niemcy	84 301,1	18,6%
Czechy	56 857,0	12,6%
Węgry	48 403,8	10,7%
Włochy	35 444,2	7,8%
Słowenia	29 164,5	6,4%
Niderlandy	19 441,0	4,3%
Turcja	17 532,5	3,9%
Serbia	17 518,9	3,9%
Francja	5 558,8	1,2%
Sri Lanka	4 935,6	1,1%
Szwecja	2 337,2	0,5%
Rumunia	946,0	0,2%
Republika Południowej Afryki	595,4	0,1%
Austria	285,5	0,1%
Finlandia	129,1	0,0%
Estonia	107,6	0,0%
Ukraina	64,8	0,0%
Suma	452 236,4	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Na wykresie 39 uwidacznia się bardzo wyraźny wzrost koncentracji geograficznej eksportu węgla przez podmioty LOM. W 2023 r. sięgała ona 80%, przy czym wraz z upływem czasu rosło znaczenie Luksemburga, a mało Niemiec. Dość ważnym odbiorcą były Czechy, a ich udział wahał się od 4,9% (2016) do 20,1% (2021). W ostatnim roku (2023) spory udział wykazały również Węgry (10,7%).

Wykres 39 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Węgiel (sadze oraz inne postacie węgla, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone) w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.4.3.2. Organiczne środki powierzchniowo czynne (inne niż mydło); preparaty powierzchniowo czynne, preparaty do prania nawet zawierające mydło, inne niż z poz. 3401 (3402)

Eksport przedsiębiorstw LOM w grupie *Organiczne środki powierzchniowo czynne* kierowany był na niemal 50 rynków zagranicznych (por. tabela 22). Wartość tego eksportu wyniosła 151,8 mln PLN. Przeszło połowę zaimportowały Niemcy (50,6%). Kolejnymi według ważności importerami były Belgia (22,9 mln PLN i udział 15,1%) oraz Ukraina (21 mln PLN i 13,9%). Łącznie te trzy kraje odpowiadały za 79,5% eksportu przez podmioty LOM. Pozostała część przypadła na 46 innych rynków, wśród których były tak nieoczywiste jak Korea Północna czy Burkina Faso.

Tabela 22 Eksport LOM w grupie *Organiczne środki powierzchniowo czynne (inne niż mydło); preparaty powierzchniowo czynne, preparaty do prania nawet zawierające mydło, inne niż z poz. 3401 – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %*

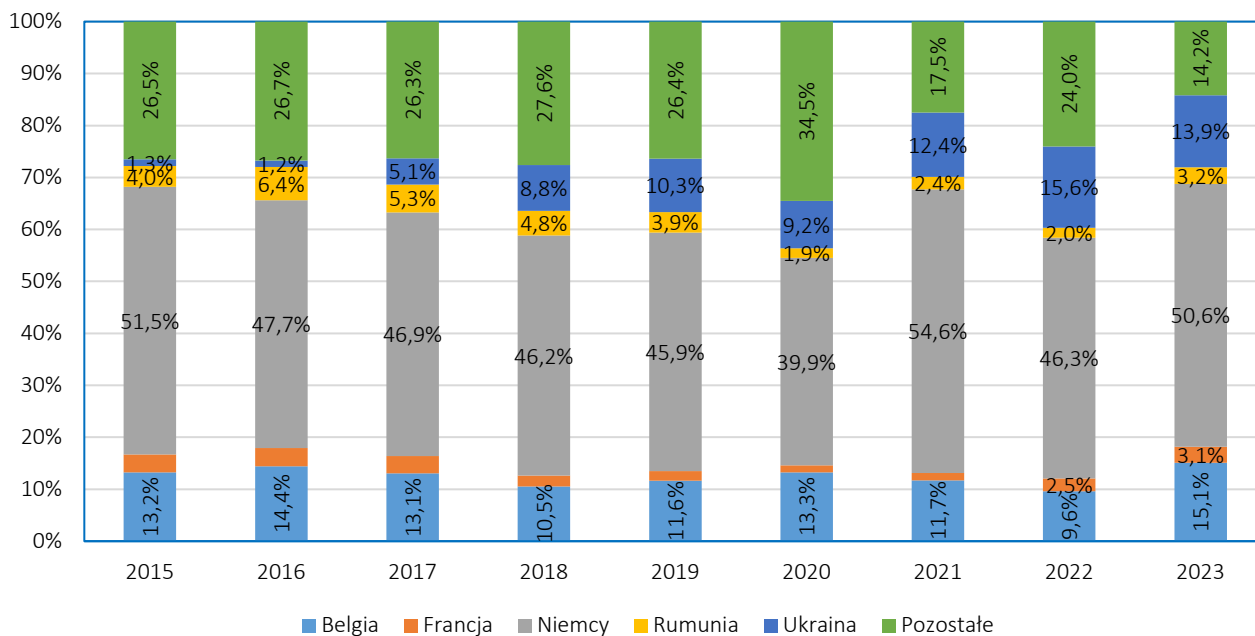
Kraj	Wartość eksportu	Udział
Niemcy	76 750,0	50,6%
Belgia	22 890,7	15,1%
Ukraina	21 040,9	13,9%
Rumunia	4 877,3	3,2%
Francja	4 703,5	3,1%
Białoruś	3 522,1	2,3%
Republika Mołdawii	3 140,6	2,1%
Czechy	2 635,0	1,7%

Hiszpania	2 629,6	1,7%
Federacja Rosyjska	1 392,9	0,9%
Słowacja	1 338,1	0,9%
Niderlandy	1 055,7	0,7%
Litwa	739,8	0,5%
Wielka Brytania	640,4	0,4%
Norwegia	634,9	0,4%
Łotwa	626,6	0,4%
Węgry	553,3	0,4%
Macedonia Północna	351,9	0,2%
Bułgaria	330,3	0,2%
Bośnia i Hercegowina	324,8	0,2%
Irlandia	252,3	0,2%
Estonia	244,6	0,2%
Szwecja	171,0	0,1%
Izrael	152,0	0,1%
Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna	139,9	0,1%
Chorwacja	135,9	0,1%
Wietnam	124,0	0,1%
Grecja	103,8	0,1%
Kazachstan	81,4	0,1%
Austria	43,4	0,0%
Chiny	40,1	0,0%
Dania	24,7	0,0%
Słowenia	17,5	0,0%
Zjednoczone Emiraty Arabskie	17,4	0,0%
Kanada	11,1	0,0%
Cypr	7,4	0,0%
Stany Zjednoczone	5,1	0,0%
Kosowo	4,4	0,0%
Jordania	2,7	0,0%
Kirgistan	1,7	0,0%
Finlandia	0,9	0,0%
Luksemburg	0,8	0,0%
Nigeria	0,6	0,0%
Burkina Faso	0,3	0,0%
Włochy	0,2	0,0%
Szwajcaria	0,2	0,0%
Armenia	0,0	0,0%
Tajwan	0,0	0,0%
Turcja	0,0	0,0%
Suma	151 761,5	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Niemcy utrzymywały pozycję lidera w zakresie odbiorców eksportu grupy *Organiczne środki powierzchniowo czynne* przez cały okres 2015-2023. Ich udział wynosił ok. 50%, za wyjątkiem roku 2020, gdy wyniósł 39%. Na wykresie 40 widać, że Ukraina regularnie zwiększała znaczenie dla

eksporterów LOM w tej grupie: odnotowała wzrost z 1,3% (2015) do 13,9% (2023). W przypadku eksportu do Belgii występowała większa stabilność – przez cały okres udział tego kraju przekraczał 10% (poza 2022 r.).

Wykres 40 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Organiczne środki powierzchniowo czynne (inne niż mydło); preparaty powierzchniowo czynne, preparaty do prania nawet zawierające mydło, inne niż poz. 3401 w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.4.3.3. Albuminy (włączając koncentraty dwu lub więcej białek serwatki, zawierające w przeliczeniu na suchą substancję więcej niż 80 % masy białka serwatki), albuminiany i pozostałe pochodne albumin (3502)

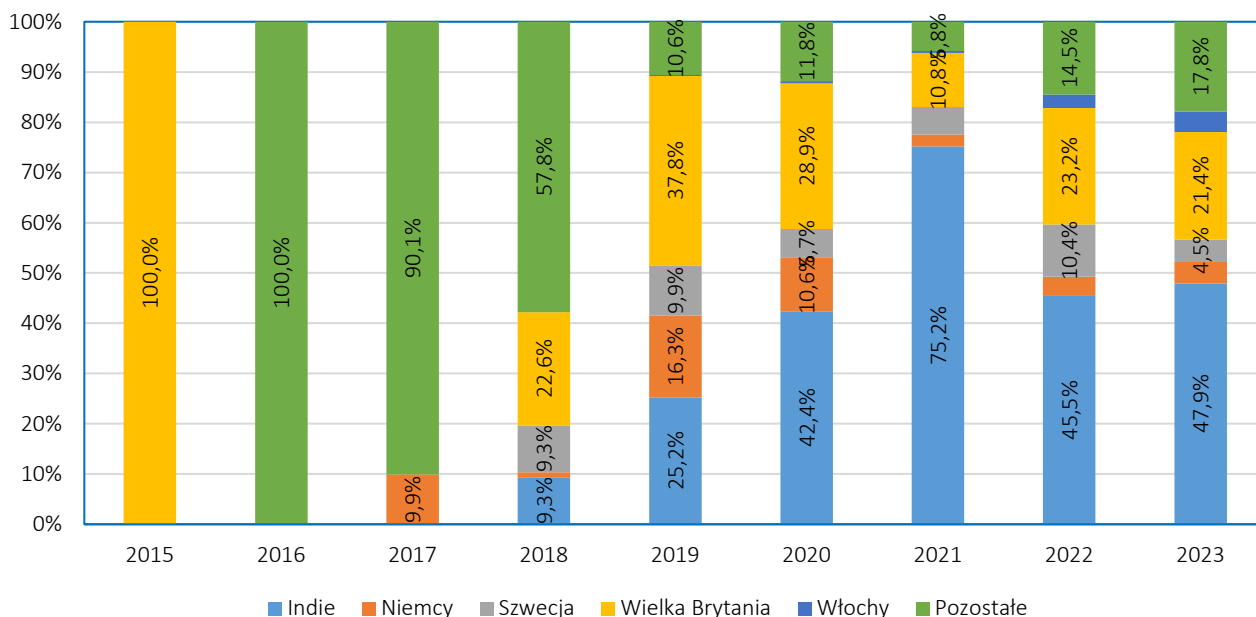
Albuminy, albuminiany i inne pochodne albumin to grupa, której znaczenie w eksporcie podmiotów LOM zwiększało się stopniowo od 2017, a szczególnie po 2021 r. W 2023 r. wartość eksportu sięgnęła 125,2 mln PLN, co dało tej grupie udział w całości eksportu *Produktów przemysłu chemicznego i przemysłów pokrewnych* na poziomie 7,4%. Największym odbiorcą były Indie, które zaimportowały 47,9% całkowitego eksportu tej grupy. Wartościowo eksport wyniósł niemal 60 mln PLN. Drugim co do ważności importerem była Wielka Brytania, której import wyniósł 26,8 mln PLN, co oznaczało udział tego rynku na poziomie 21,4%. Te dwa kraje dominowały jako odbiorcy, stanowiąc niemal 70% rynków zbytu dla lubelskich eksporterów w tej grupie.

Tabela 23 Eksport LOM w grupie Albuminy (włączając koncentraty dwu lub więcej białek serwatki, zawierające w przeliczeniu na suchą substancję więcej niż 80 % masy białka serwatki), albuminiany i pozostałe pochodne albumin – struktura geograficzna w 2023 r., tys.

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Indie	59 985,1	47,9%
Wielka Brytania	26 772,4	21,4%
Szwecja	55 72,2	4,5%
Niemcy	5 373,7	4,3%
Włochy	5 132,1	4,1%
Hiszpania	4 863,8	3,9%
Turcja	4 396,5	3,5%
Węgry	4 121,2	3,3%
Szwajcaria	3 419,3	2,7%
Słowenia	2 767,1	2,2%
Rumunia	762,9	0,6%
Irlandia	479,4	0,4%
Urugwaj	284,7	0,2%
Słowacja	277,6	0,2%
Finlandia	256,5	0,2%
Chiny	196,0	0,2%
Niderlandy	103,5	0,1%
Serbia	92,9	0,1%
Litwa	65,2	0,1%
Łotwa	56,6	0,0%
Grecja	48,1	0,0%
Malezja	32,8	0,0%
Czechy	30,4	0,0%
Gruzja	28,7	0,0%
Francja	13,6	0,0%
Tajlandia	9,6	0,0%
Belgia	8,3	0,0%
Dania	2,9	0,0%
Suma	125 153,2	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Wykres 41 ilustruje strukturę geograficzną w analizowanych latach. Pierwsze dwa lata analizy nie mogą być reprezentatywne, ze względu na bardzo niską wartość eksportu. Dopiero w kolejnych latach, wraz ze wzrostem wartości eksportu, ujawniły się kolejne rynki zbytu, w tym wspomniane wcześniej Indie i Wielka Brytania. Na wykresie widać również pewne znaczenie Szwecji, Niemiec i Włoch, ale nie jest ono wysokie (około 4-5%).

Wykres 41 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Albuminy (włączając koncentraty =>2 białek serwatki, zaw. w przeliczeniu na suchą substancję > 80 % masy białka serwatki), albuminiany i inne pochodne albumin w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.4.3.4. Mydło; organiczne produkty i preparaty powierzchniowo czynne, stosowane jako mydło, w postaci kostek lub ukształtowanych kawałków, nawet zawierające mydło; organiczne produkty i preparaty powierzchniowo czynne do mycia skóry, w płynie lub w postaci kremów i pakowane do sprzedaży detalicznej, nawet niezawierające mydła; papier, watolina, filc i włóknina, impregnowane, powleczone lub pokryte mydłem lub detergentem (3401)

Grupa *Mydło* eksportowana była na 40 rynków zagranicznych. Kluczowym odbiorcą były w 2023 r. Niemcy, które przyjmowały połowę z całkowitej wartości eksportu tej grupy wynoszącej 103 mln PLN. Kolejne dwa kraje o największym znaczeniu jako rynki zbytu dla eksporterów LOM to Belgia (udział 11,5%; wartość eksportu 11,9 mln PLN) oraz Węgry (udział 10%; wartość eksportu 10,3 mln). Pozostałe ok. 30% rynku zbytu przypadało na kilkadziesiąt krajów, a wartość tego eksportu była już znacznie mniejsza niż liderów.

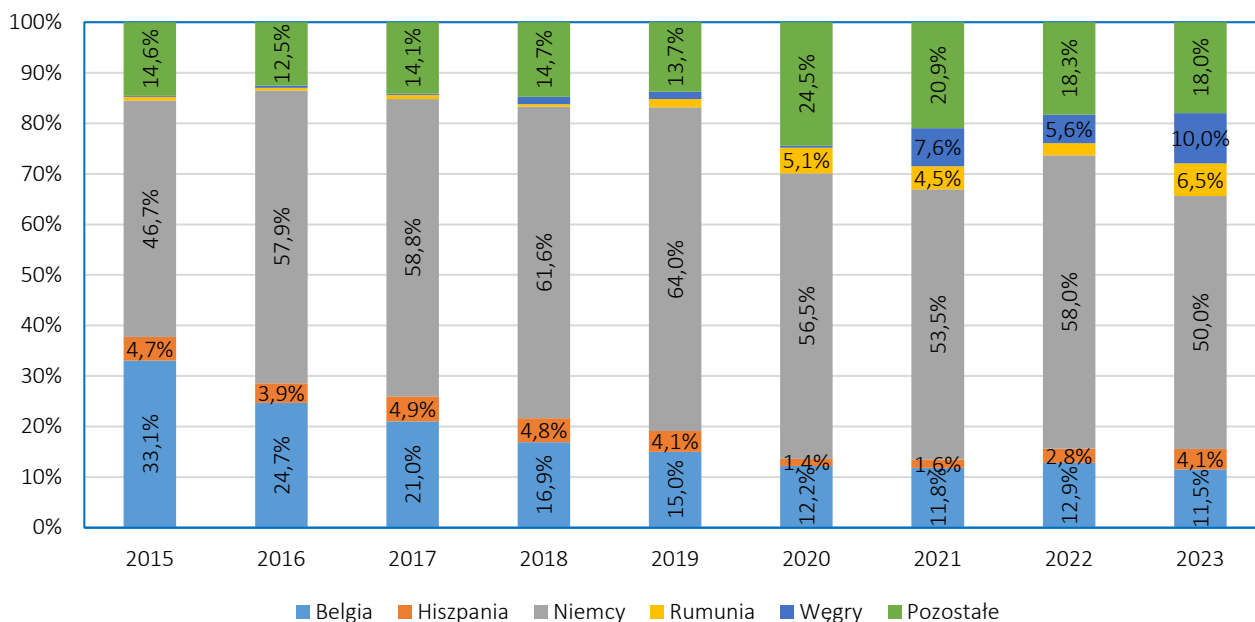
Tabela 24 Eksport LOM w grupie Mydło, preparaty powierzchni. czynne, nawet zaw. mydło; w ukształt. formach, prep. do mycia skóry, do sprzed. detal. papier, filc itp. pokryte, mydłem, detergentem – struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Niemcy	51 544,0	50,0%
Belgia	11 847,9	11,5%
Węgry	10 255,2	10,0%
Rumunia	6 683,0	6,5%
Hiszpania	4 186,2	4,1%
Włochy	3 209,1	3,1%
Czechy	2 774,4	2,7%
Francja	2 278,5	2,2%
Republika Mołdawii	1 954,5	1,9%
Ukraina	1 825,2	1,8%
Norwegia	1 366,0	1,3%
Litwa	932,2	0,9%
Szwecja	670,7	0,7%
Słowacja	555,8	0,5%
Niderlandy	465,1	0,5%
Cypr	407,6	0,4%
Macedonia Północna	322,7	0,3%
Chorwacja	321,2	0,3%
Wielka Brytania	308,9	0,3%
Białoruś	239,3	0,2%
Łotwa	224,6	0,2%
Irlandia	162,1	0,2%
Portugalia	97,9	0,1%
Kosowo	84,4	0,1%
Bułgaria	82,5	0,1%
Grecja	57,5	0,1%
Finlandia	56,0	0,1%
Austria	37,9	0,0%
Federacja Rosyjska	32,1	0,0%
Dania	27,2	0,0%
Armenia	6,8	0,0%
Kazachstan	5,8	0,0%
Stany Zjednoczone	4,5	0,0%
Kanada	1,7	0,0%
Serbia	1,3	0,0%
Estonia	1,2	0,0%
Albania	0,8	0,0%
Luksemburg	0,6	0,0%
Szwajcaria	0,3	0,0%
Słowenia	0,1	0,0%
Suma	103 032,6	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Niemcy przez cały okres zajmowały wiodącą pozycję wśród odbiorców produktów z grupy *Mydło* (por. wykres 42). Ich udział wynosił 50-60%. Udział Belgii zmniejszał się wraz z upływem czasu

– z 33,1% w 2015 r. do 11,5% w 2023 r. Od 2021 r. wzrosła rola Węgier jako odbiorcy eksportu tej grupy (udział 10% w 2023 r.), a Rumunia zaczęła być bardziej widoczna od 2020 r., gdy jej udział wyniósł 5,1%.

Wykres 42 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Mydło, preparaty powierzchni. czynne, nawet zaw. mydło; w ukształt.formach, prep. do mycia skóry, do sprzed. detal. papier, filc itp.pokryte, mydłem, detergentem w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.4.3.5. Alkohole alifatyczne i ich fluorowcowane, sulfonowane, nitrowane lub nitrozowane pochodne (2905)

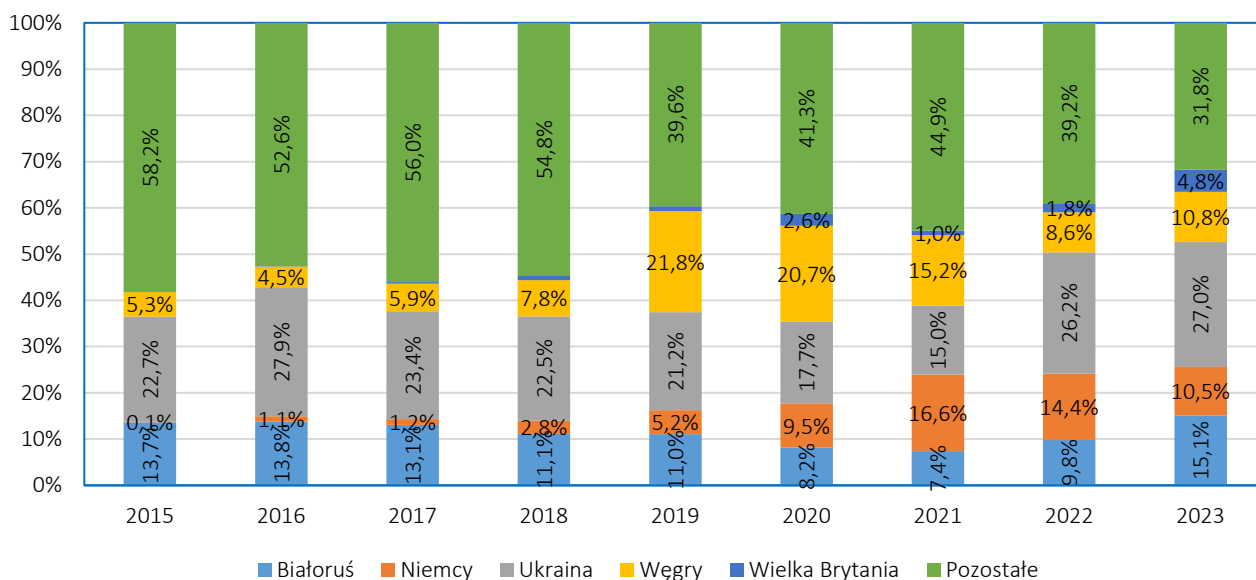
Alkohole alifatyczne to grupa, w której wartość eksportu rosła stopniowo od 2015 r., by w 2022 r. osiągnąć poziom 101,1 mln PLN. W 2023 r. wartość eksportu spadła niemal o połowę. Struktura geograficzna eksportu podmiotów LOM w 2023 r. w tej grupie była stosunkowo zdwywersyfikowana - 27% udział wykazała Ukraina, 15,1% Białoruś, 10,8% Węgry i 10,5% Niemcy. Pozostałe kraje miały mniejsze udziały, nie przekraczające 5%, a łączna liczba rynków, na których zbywane tego rodzaju produkty wyniosła w 2023 r. 41. Świadczy to o sporej skuteczności eksporterów LOM w docieraniu do odbiorców na różnego rodzaju rynkach, nie tylko najbliższych sąsiadów.

Tabela 25 Eksport LOM w grupie Alkohole alifatyczne i ich fluorowcowane, sulfonowane, nitrowane lub nitrozowane pochodne – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Ukraina	15 198,5	27,0%
Białoruś	8 509,2	15,1%
Węgry	6 102,9	10,8%
Niemcy	5 899,8	10,5%
Wielka Brytania	2 683,6	4,8%
Czechy	1 996,9	3,5%
Chorwacja	1 962,6	3,5%
Włochy	1 521,7	2,7%
Słowacja	1 310,7	2,3%
Niderlandy	1 269,3	2,3%
Belgia	1 257,7	2,2%
Słowenia	1 255,8	2,2%
Republika Mołdawii	861,7	1,5%
Kazachstan	756,7	1,3%
Francja	729,8	1,3%
Dania	692,8	1,2%
Rumunia	675,1	1,2%
Szwecja	602,5	1,1%
Litwa	456,9	0,8%
Łotwa	401,8	0,7%
Uzbekistan	354,9	0,6%
Gruzja	294,2	0,5%
Bułgaria	208,7	0,4%
Austria	189,4	0,3%
Grecja	175,5	0,3%
Norwegia	171,5	0,3%
Estonia	133,3	0,2%
Szwajcaria	120,4	0,2%
Hiszpania	100,7	0,2%
Armenia	94,1	0,2%
Finlandia	85,2	0,2%
Cypr	68,5	0,1%
Federacja Rosyjska	48,3	0,1%
Portugalia	43,0	0,1%
Irlandia	29,3	0,1%
Luksemburg	18,9	0,0%
Arabia Saudyjska	5,1	0,0%
Australia	1,2	0,0%
Izrael	0,1	0,0%
Republika Południowej Afryki	0,0	0,0%
Singapur	0,0	0,0%
Ukraina	15 198,5	27,0%
Suma	56 288,4	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Patrząc na dane zawarte na wykresie 43, można odnotować coraz większą koncentrację geograficzną, bo pięć prezentowanych krajów odpowiadało początkowo za niewiele ponad 40% (2015), natomiast pod koniec analizowanego okresu już za niemal 70% wszystkich rynków zbytu. Główną rolę pełniła tutaj Ukraina, przy słabnącej pozycji rynku węgierskiego, wzmacniającej się roli rynku niemieckiego i stabilizacji rynku białoruskiego.

Wykres 43 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Alkohole alifatyczne i ich fluorowcowane, sulfonowane, nitrowane lub nitrozowane pochodne w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.5. Sekcja IV. Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu

Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu były czwartą sekcją pod względem udziału w eksporcie przedsiębiorstw Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego w 2023 r. Wartość eksportu wyniosła 1,686 mld PLN, co stanowiło 12,67% całkowitej wartości eksportu LOM.

4.5.1. Struktura rzeczowa

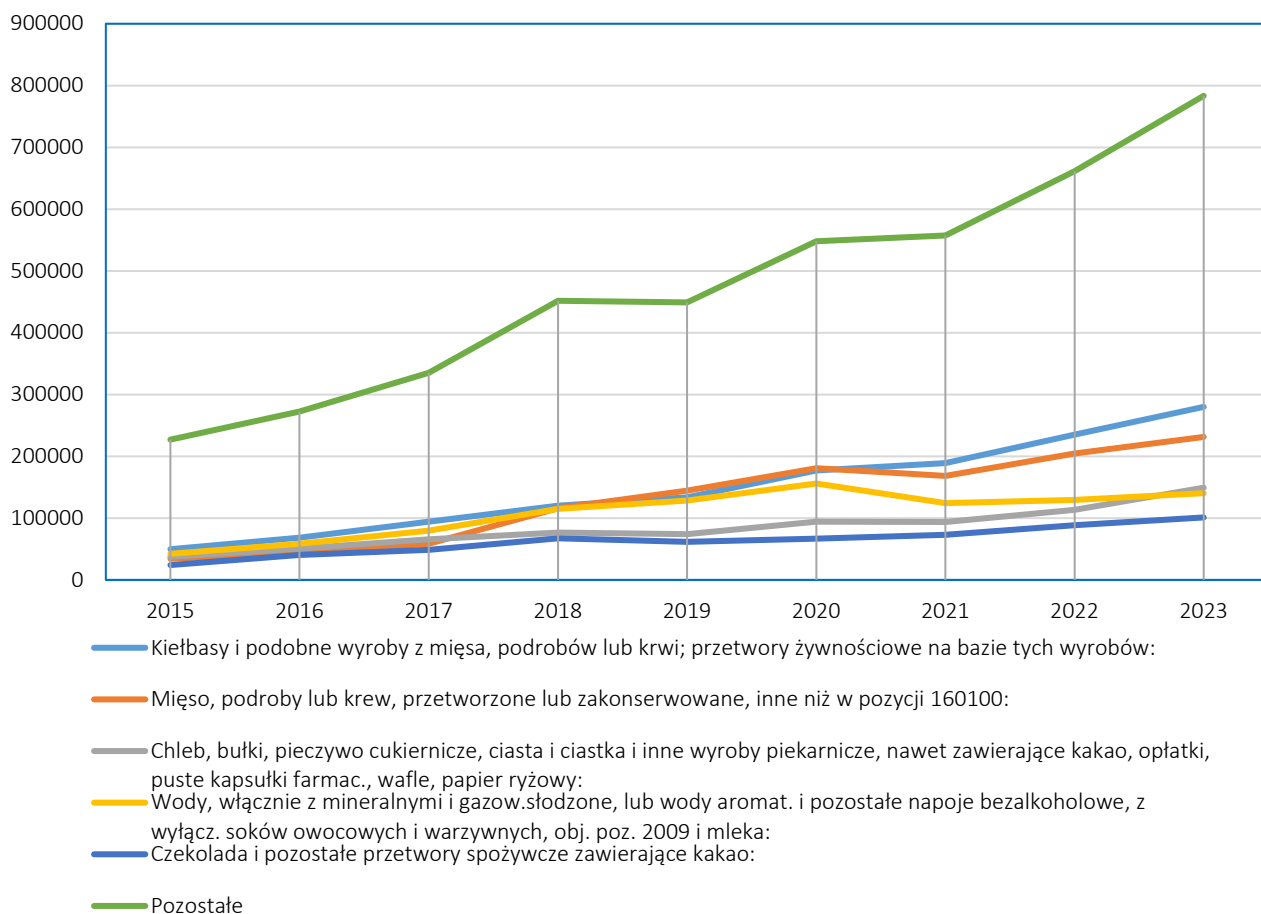
W strukturze rzeczowej eksportu w sekcji *Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu* dziesięć najważniejszych grup odpowiadało w 2023 r. za 75,9% całkowitego eksportu (tabela 26). Najważniejsza z nich miała udział 16,6% (*Kiełbasy i podobne wyroby z mięsa*). Kolejne pozycje zajmowały *Mięso podroby lub krew, przetworzone* – 13,8%, *Chleb, bułki, pieczywo i ciastka* – 8,9%, *Wody i napoje słodzone* 8,3%, *Czekolada i przetwory z kakao* – 6,0%.

Tabela 26 Struktura rzeczowa eksportu LOM w sekcji Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu w 2023 r., tys. PLN i %

Grupa	Wartość (tys. PLN)	Udział
Kiełbasy i podobne wyroby z mięsa, podrobów lub krwi; przetwory żywnościowe na bazie tych wyrobów	280004,09	16,6%
Mięso, podroby lub krew, przetworzone lub zakonserwowane, inne niż w pozycji 160100	231383,69	13,7%
Chleb, bułki, pieczywo cukiernicze, ciasta i ciastka i inne wyroby piekarnicze, nawet zawierające kakao, opłatki, puste kapsułki stosowane do celów farmaceutycznych, wafle, papier ryżowy	149266,66	8,9%
Wody, włącznie z mineralnymi i gazowanymi słodzone, lub wody aromatyzowane i pozostałe napoje bezalkoholowe, z wyłączeniem soków owocowych i warzywnych, objętych pozycją 2009 i mleka	140593,65	8,3%
Czekolada i pozostałe przetwory spożywcze zawierające kakao	101086,54	6,0%
Sosy i przetwory z nich; zmieszane przyprawy i zmieszane przyprawy korzenne; mąka i mączka, z gorczycy oraz gotowa musztarda	87895,02	5,2%
Przetwory spożywcze, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone	87112,75	5,2%
Warzywa przetworzone lub zakonserwowane inaczej niż octem lub kwasem octowym, niezamrożone, inne niż produkty objęte pozycją 2006	84013,75	5,0%
Wyroby cukiernicze (włącznie z białą czekoladą), niezawierające kakao	62880,60	3,7%
Makarony, nawet gotowane, nadziewane lub przygotowane inaczej np. spaghetti, rurki, nitki, lasagne, gnocchi, ravioli, cannelloni; kuskus, nawet przygotowany	55151,38	3,3%
Pozostałe	406341,60	24,1%
Suma	1685729,701	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

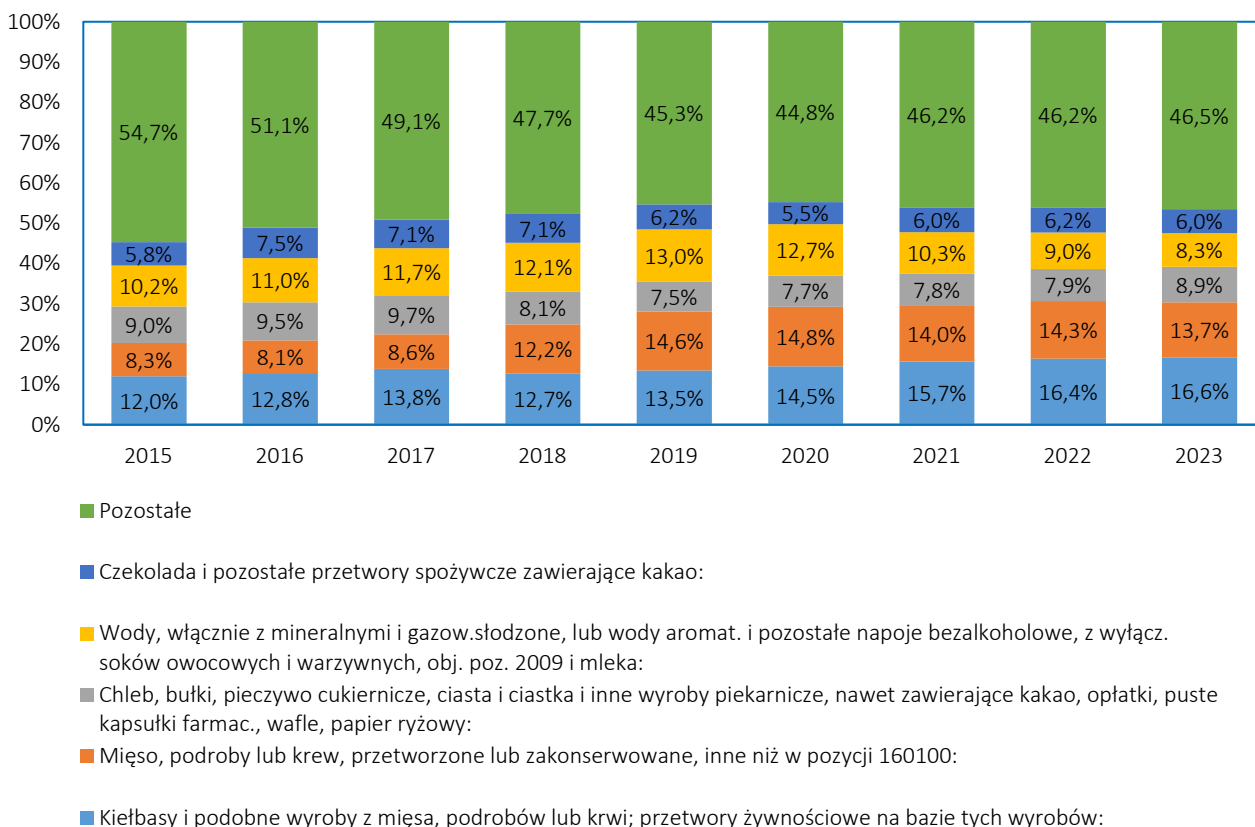
Wykres 44 przedstawia rozwój eksportu najważniejszych grup w 2023 r. W przypadku wszystkich analizowanych grup trend w okresie 2015-2023 był rosnący. Szczególnie wyraźnie widać szybki wzrost wartości eksportu w pozostałych grupach w ramach sekcji, co może świadczyć o dywersyfikacji struktury rzeczowej. Spośród zidentyfikowanych grup, które miały największe znaczenie w 2023 r. wartości eksportu w roku 2015 były dość zbliżone, dopiero w drugiej połowie analizowanego okresu widać większe zróżnicowanie, kiedy wyłoniły się dwie wiodące grupy produktów. Obie obejmują przetworzone wyroby pochodzenia zwierzęcego.

Wykres 44 Wartość eksportu LOM wybranych pięciu grup sekcji Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu w latach 2015-2023, tys. PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Wykres 45 ilustruje zmiany w zakresie struktury rzeczowej eksportu LOM w sekcji *Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu* w analizowanym okresie. Nie były one bardzo dynamiczne. Nastąpił wzrost w przypadku pierwszych dwóch grup (*Kiełbasy* oraz *Mięso przetworzone*). Spadł udział grupy *Woda i napoje* (z 10,2% w 2015 do 8,3% w 2023), a w przypadku dwóch kolejnych grup udziały w roku 2015 oraz 2023 znajdowały się na zbliżonym poziomie. Warto tu także zaznaczyć, że chociaż w całym okresie udział pozostałych grup był wysoki to nastąpił jego spadek z 54,7% do 46,5% co może świadczyć o stopniowym zwiększaniu koncentracji eksportu na najważniejszych grupach towarowych.

Wykres 45 Najważniejsze sekcje eksportu LOM w sekcji Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.5.2. Struktura geograficzna

Eksport podmiotów LOM w sekcji *Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu* był geograficznie dość skoncentrowany. Dziesięć najważniejszych rynków eksportowych odpowiadało za 91% wartości eksportu w 2023 r., przy czym głównym kierunkiem była Wielka Brytania z wartością eksportu 831 mln PLN i udziałem 49,3%. Kolejne miejsca zajmowały Niderlandy (udział poniżej 20%), Niemcy, Irlandia oraz Belgia.

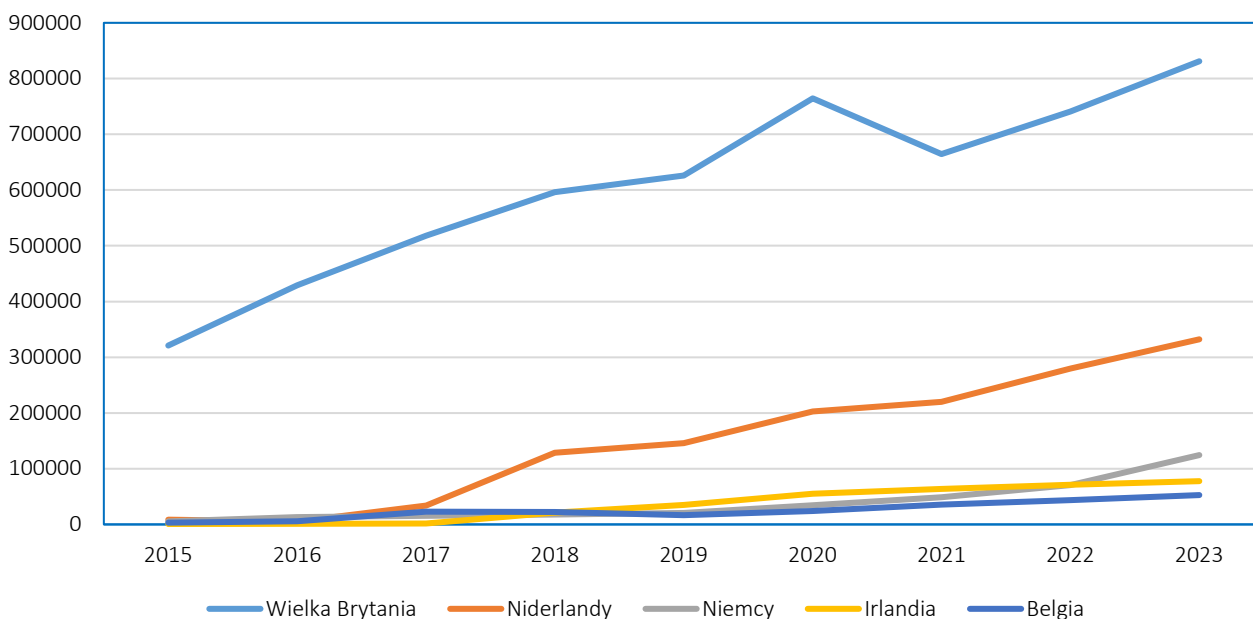
Tabela 27 10 najważniejszych rynków eksportowych LOM w sekcji Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Wielka Brytania	831016,774	49,3%
Niderlandy	332141,545	19,7%
Niemcy	124423,474	7,4%
Irlandia	77641,609	4,6%
Belgia	52666,784	3,1%

Czechy	37574,027	2,2%
Włochy	37431,194	2,2%
Cypr	16088,474	1,0%
Izrael	12951,701	0,8%
Szwecja	12361,108	0,7%
Pozostałe	152223,575	9,0%
Suma	1686520,27	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Wykres 46 ilustruje rozwój eksportu przedsiębiorstw LOM w ramach sekcji *Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu* w latach 2015-2023. Największe znaczenie w całym okresie miała Wielka Brytania. Wartość eksportu do tego kraju systematycznie rosła z wyjątkiem roku 2021. Spośród krajów Unii Europejskiej liderem były Niderlandy, które od 2018 zdecydowanie przeważały nad pozostałymi trzema krajami. Wyraźny wzrost w 2023 r. zanotowały Niemcy.

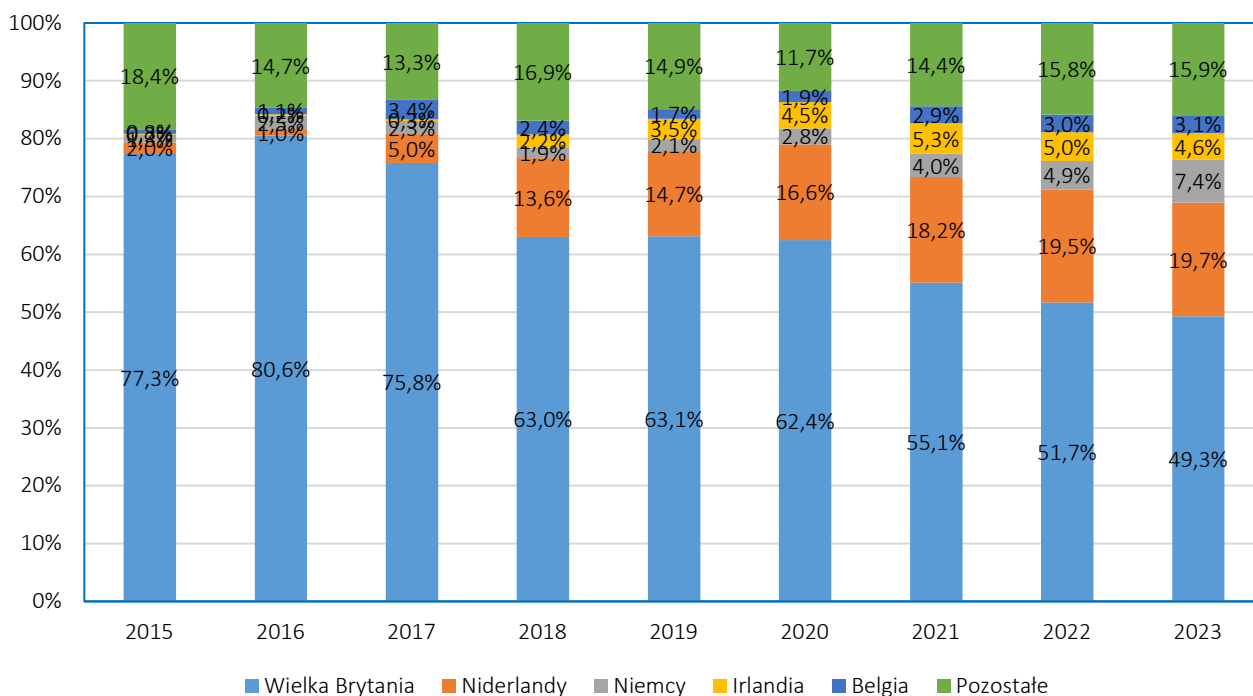

Wykres 46 Eksport LOM w sekcji *Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu* do wybranych partnerów w latach 2015-2023, tys. PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Wykres 47 pokazuje, że mimo rosnącej wartości eksportu do Wielkiej Brytanii w ramach sekcji *Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu* udział tego rynku w całkowitym eksporcie się zmniejszył. W roku 2015 do Wielkiej Brytanii trafiło ponad 77% wartości eksportowanych towarów, a w roku 2023 "jedynie" 49,3%.

Przyczyną był rosnący udział Niderlandów (w 2015 r. odpowiadających za zaledwie 2% wartości), ale także Irlandii oraz Niemiec.

Wykres 47 Struktura geograficzna eksportu LOM w sekcji Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.5.3. Analiza grup towarowych

Poniższa analiza obejmuje pięć grup w ramach sekcji *Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu*. Zostały one wyselekcjonowane na podstawie wartości i udziału w całkowitym eksporcie podmiotów LOM w ramach tej sekcji w 2023 r.

4.5.3.1. Kiełbasy i podobne wyroby z mięsa, podrobów lub krwi; przetwory żywnościowe na bazie tych wyrobów (1601)

Towary z grupy *Kiełbasy i podobne wyroby z mięsa* były w 2023 r. największą grupą w sekcji IV pod względem wartości eksportu. Trafiły one na rynki 15 krajów w Europie, ale wiodące znaczenie miało pierwsze pięć. Głównym rynkiem, podobnie jak w przypadku wielu innych produktów spożywczych była Wielka Brytania z udziałem ponad 60%. Około ¼ wartości eksportu została przeznaczona do Niderlandów. Udziały powyżej 1% miały jeszcze Niemcy, Belgia oraz

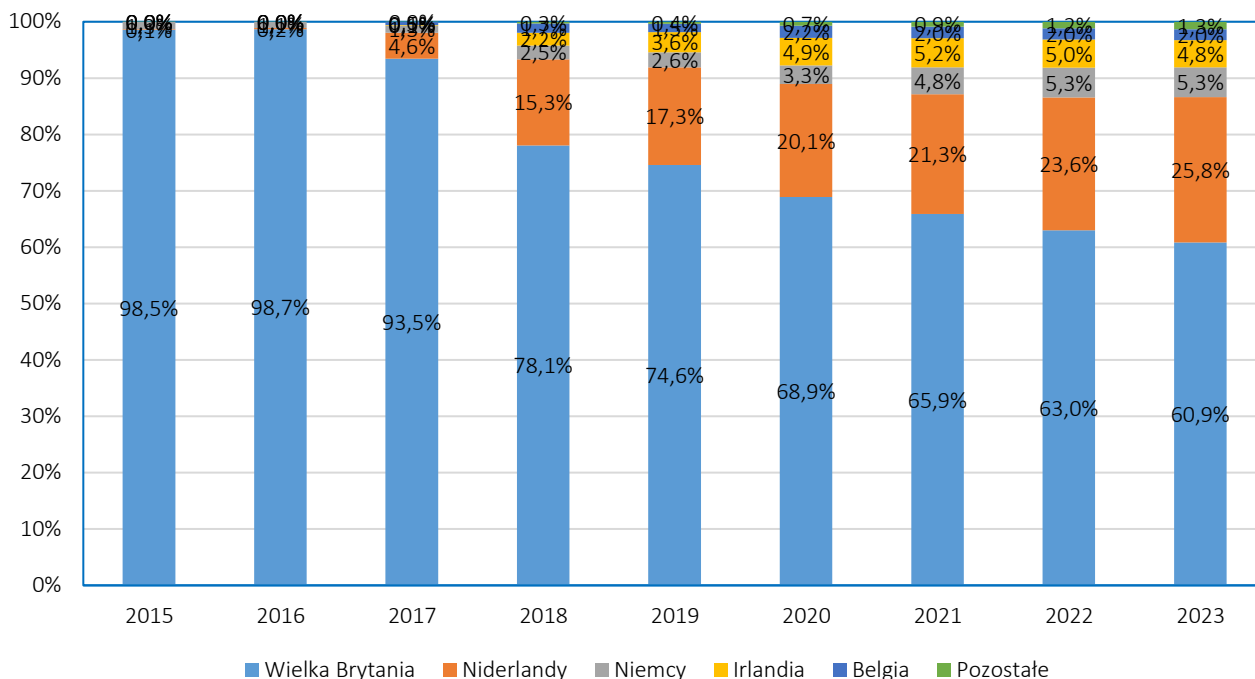
Irlandia. W sumie do tych 5 krajów skierowane zostało 98.7% wartości eksportu, a więc była to grupa o dużej koncentracji geograficznej.

Tabela 28 Eksport LOM w grupie Kielbasy i podobne wyroby z mięsa, podrobów lub krwi; przetwory żywnościowe na bazie tych wyrobów – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Wielka Brytania	170441,7	60,9%
Niderlandy	72186,71	25,8%
Niemcy	14788,91	5,3%
Irlandia	13397,11	4,8%
Belgia	5520,695	2,0%
Austria	1400,306	0,5%
Szwecja	1057,965	0,4%
Norwegia	501,073	0,2%
Grecja	400,715	0,1%
Hiszpania	162,378	0,1%
Francja	63,491	0,0%
Włochy	61,08	0,0%
Luksemburg	18,314	0,0%
Dania	3,174	0,0%
Cypr	0,477	0,0%
Suma	280004,1	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

W przypadku wieloletniego trendu pokazanego na wykresie 48 uwidacznia się charakterystyczna cecha eksportu produktów żywnościowych, czyli początkowa dominacja Wielkiej Brytanii (98,5% eksportu tej grupy w roku 2015), a następnie stopniowy spadek udziału tego rynku na korzyść przede wszystkim Niderlandów, a w mniejszym stopniu Niemiec i Irlandii.

Wykres 48 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Kiełbasy i podobne wyroby z mięsa, podrobów lub krwi; przetwory żywnościowe na bazie tych wyrobów w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.5.3.2. Mięso, podroby lub krew, przetworzone lub zakonserwowane, inne niż w pozycji 160100 (1602)

Eksport przedsiębiorstw LOM w grupie *Mięso, podroby lub krew, przetworzone lub zakonserwowane, inne niż w pozycji 160100* w 2023 r. kierowany był na 15 rynków zagranicznych podobnie jak w przypadku poprzedniej grupy (por. tabela 29). Także tutaj pięć pierwszych rynków odpowiadało praktycznie za całość obrotów (98,6%). Głównym kierunkiem eksportowym ponownie była Wielka Brytania z udziałem 64,9%, a kolejnym Niderlandy (23,1%). Pierwszą piątkę uzupełniali Irlandia, Niemcy i Belgia.

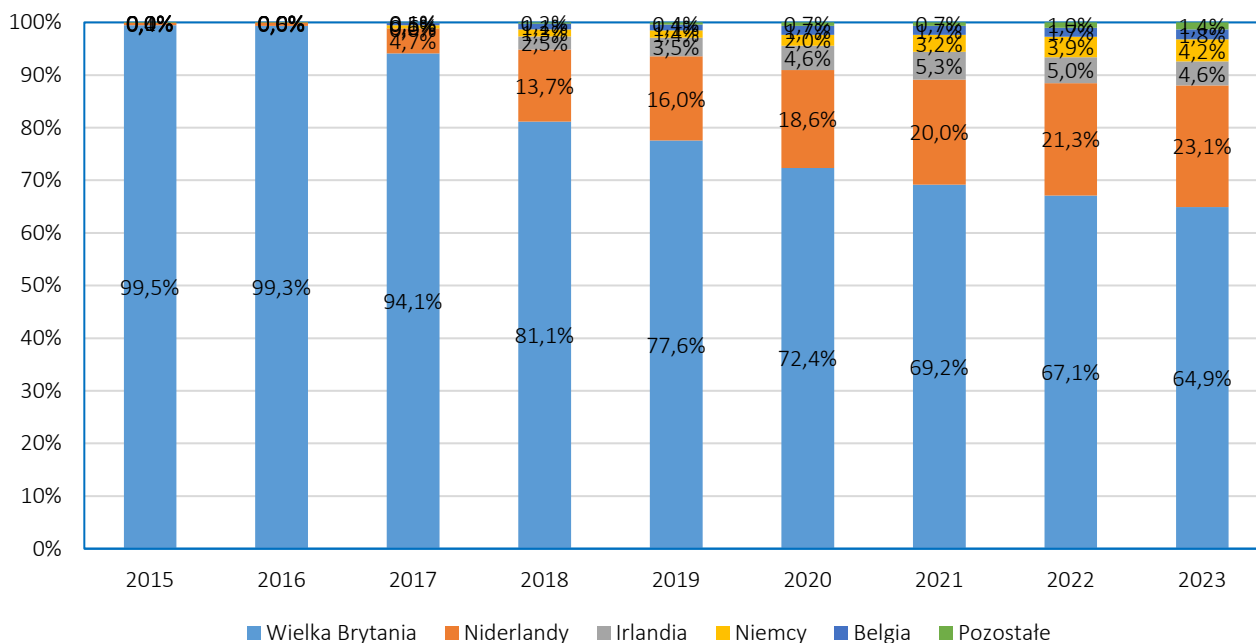
Tabela 29 Eksport LOM w grupie *Mięso, podroby lub krew, przetworzone lub zakonserwowane, inne niż w pozycji 160100* – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Wielka Brytania	150132,9	64,9%
Niderlandy	53512,76	23,1%
Irlandia	10564,49	4,6%
Niemcy	9778,155	4,2%
Belgia	4260,767	1,8%
Austria	1272,897	0,6%
Szwecja	1206,32	0,5%
Norwegia	334,427	0,1%

Grecja	210,836	0,1%
Francja	40,342	0,0%
Luksemburg	36,561	0,0%
Włochy	14,374	0,0%
Dania	10,586	0,0%
Hiszpania	6,998	0,0%
Cypr	1,311	0,0%
Suma	231383,7	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

W całym analizowanym okresie wiodącym kierunkiem eksportu pozostawała Wielka Brytania. Także w przypadku tej grupy jej udział znacząco spadł – z 99,5% w 2015 r. do 64,9% w 2023. Rosnące znaczenie zanotowano w przypadku pozostałych kluczowych rynków, zwłaszcza Niderlandów, które zajmowały drugą pozycję.

Wykres 49 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Mięso, podroby lub krew, przetworzone lub zakonserwowane, inne niż w pozycji 160100 w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.5.3.3. Chleb, bułki, pieczywo cukiernicze, ciasta i ciastka i inne wyroby piekarnicze, nawet zawierające kakao, opłatki, puste kapsułki stosowane do celów farmaceutycznych, wafle, papier ryżowy (1905)

Dokładnie ta sama grupa pięciu rynków miała największe znaczenie w eksporcie przedsiębiorstw LOM w 2023 roku w trzeciej pod względem wartości eksportu grupie *Chleb, bułki,*

pieczywo cukiernicze, ciasta i ciastka i inne wyroby piekarnicze, nawet zawierające kakao, opłatki, puste kapsułki farmac., wafle, papier ryżowy. Na te rynki trafiło 95,9% wartości eksportu. Dodatkowo Norwegia osiągnęła udział 1%. Pozostałe rynki nie przekroczyły tego poziomu. Łącznie produkty z tej grupy w 2023 r. zostały wyeksportowane do 27 krajów. Najważniejszym odbiorcą była ponownie Wielka Brytania, do której trafiła ponad połowa eksportu, a na drugim Niderlandy (20,1%). W przypadku tej grupy uwagę zwraca stosunkowo bardziej znacząca pozycja Niemiec (18,9%) niż w przypadku wcześniejszych grup w analizowanej sekcji IV.

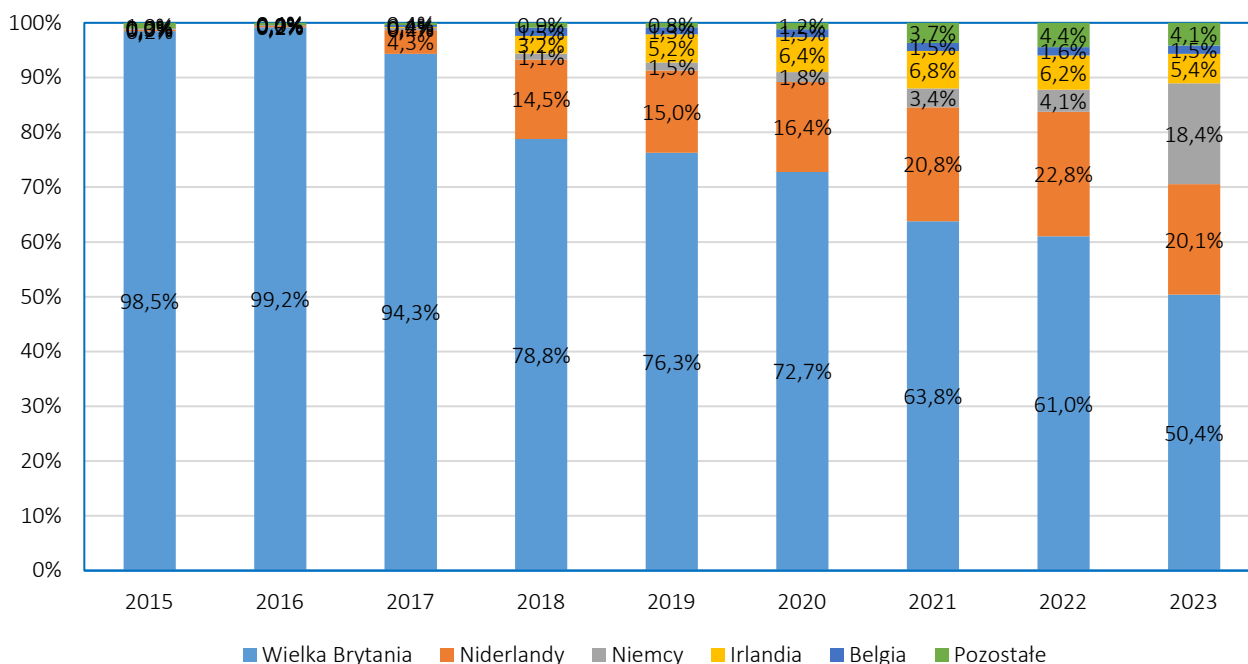
Tabela 30 Eksport LOM w grupie Chleb, bułki, pieczywo cukiernicze, ciasta i ciastka i inne wyroby piekarnicze, nawet zawierające kakao, opłatki, puste kapsułki farmac., wafle, papier ryżowy – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Wielka Brytania	75212,05	50,4%
Niderlandy	30056,84	20,1%
Niemcy	27483,74	18,4%
Irlandia	8069,791	5,4%
Belgia	2273,46	1,5%
Norwegia	1495,019	1,0%
Szwecja	1228,676	0,8%
Austria	804,618	0,5%
Włochy	724,637	0,5%
Francja	511,293	0,3%
Węgry	348,605	0,2%
Bułgaria	199,47	0,1%
Ukraina	174,799	0,1%
Cypr	141,722	0,1%
Grecja	119,129	0,1%
Arabia Saudyjska	102,901	0,1%
Hiszpania	81,615	0,1%
Luksemburg	78,43	0,1%
Stany Zjednoczone	37,268	0,0%
Czechy	33,22	0,0%
Armenia	23,902	0,0%
Estonia	22,295	0,0%
Litwa	15,422	0,0%
Słowacja	14,101	0,0%
Kanada	8,809	0,0%
Dania	4,84	0,0%
Szwajcaria	0,001	0,0%
Suma	149266,7	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Wykres 50 ilustruje zmiany struktury geograficznej w okresie 2015-2023. Konkluzje są niemal identyczne jak w przypadku wcześniejszej grupy. W pierwszych latach eksportu trafiał niemal

wyłącznie na rynek Wielkiej Brytanii (98,5%), a następnie jego znaczenie spadało wraz ze wzrostem udziału kolejnych krajów, głównie Niderlandów. W 2023 r. nastąpił skokowy wzrost udziału Niemiec – o 14,1 p. p. w porównaniu do roku poprzedniego. Zaś pozycję trzeciego najważniejszego rynku zajmowała Irlandia.

Wykres 50 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Chleb, bułki, pieczywo cukiernicze, ciasta i ciastka i inne wyroby piekarnicze, nawet zawierające kakao, opłatki, puste kapsułki farmaceutyczne, wafle, papier ryżowy w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.5.3.4. Wody, włącznie z mineralnymi i gazowanymi słodzone, lub wody aromatyzowane i pozostałe napoje bezalkoholowe, z wyłączeniem soków owocowych i warzywnych, objętych pozycją 2009 i mleka (2202)

Grupa *Wody i napoje* eksportowana była na 36 rynków zagranicznych. Wiodące kierunki eksportu w 2023 r. były podobne jak w przedstawionych wcześniej trzech grupach z wyjątkiem Włoch, które tym razem znalazły się wśród najważniejszych rynków. Poziom koncentracji na tych wiodących rynkach był nieco mniejszy i wynosił 84,9%. Także w tym przypadku kluczowym rynkiem była Wielka Brytania z udziałem 39,6%, a drugie miejsce zajmowały Niderlandy (26,4%). Włochy znalazły się na trzeciej pozycji przed Irlandią i Niemcami.

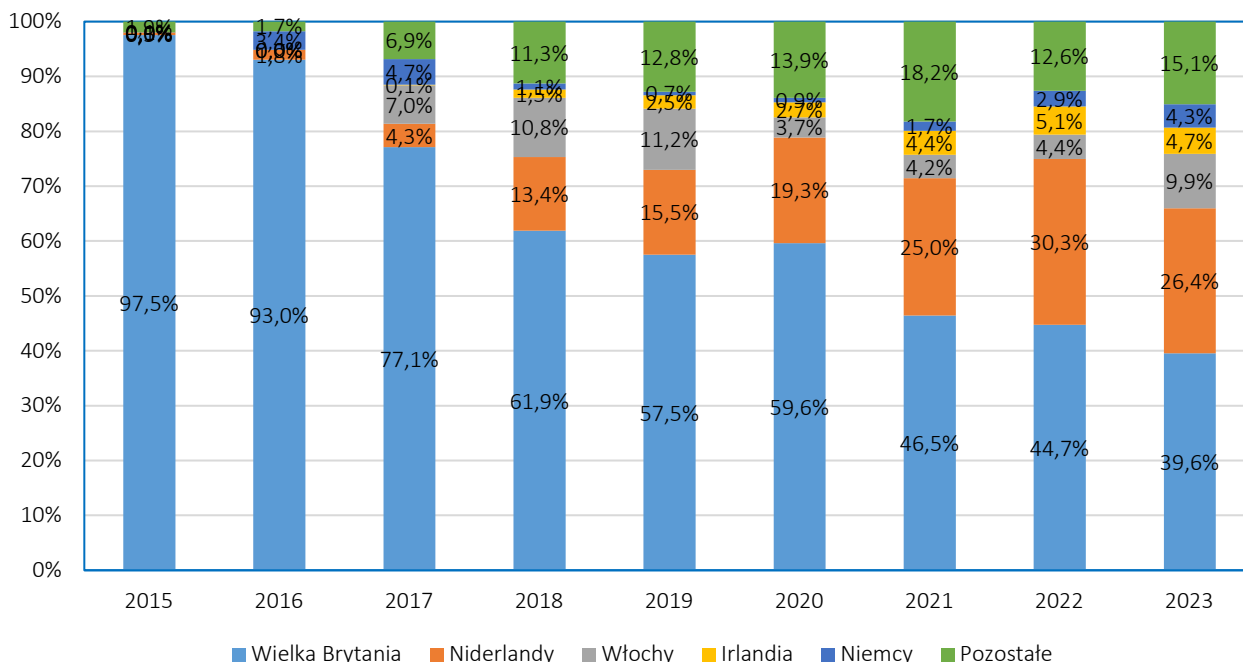
Tabela 31 Eksport LOM w grupie Wody, włącznie z mineralnymi i gazow. słodzone, lub wody aromat. i pozostałe napoje bezalkoholowe, z wyłąc. soków owocowych i warzywnych, obj. poz. 2009 i mleka – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Wielka Brytania	55644,07	39,6%
Niderlandy	37114,49	26,4%
Włochy	13968,71	9,9%
Irlandia	6672,39	4,7%
Niemcy	6034,599	4,3%
Hiszpania	3290,29	2,3%
Bułgaria	3068,858	2,2%
Francja	2671,895	1,9%
Belgia	2152,324	1,5%
Słowacja	1913,582	1,4%
Chorwacja	1831,558	1,3%
Rumunia	1390,461	1,0%
Białoruś	859,523	0,6%
Austria	558,324	0,4%
Norwegia	541,506	0,4%
Czechy	434,922	0,3%
Litwa	320,297	0,2%
Węgry	293,091	0,2%
Bośnia i Hercegowina	270,399	0,2%
Szwecja	243,204	0,2%
Ukraina	233,335	0,2%
Grecja	218,43	0,2%
Finlandia	200,807	0,1%
Łotwa	144,757	0,1%
Gujana	120,397	0,1%
Kanada	110,143	0,1%
Estonia	95,309	0,1%
Stany Zjednoczone	60,029	0,0%
Słowenia	31,49	0,0%
Armenia	31,035	0,0%
Luksemburg	26,121	0,0%
Portugalia	26,003	0,0%
Federacja Rosyjska	15,735	0,0%
Dania	2,691	0,0%
Australia	2,024	0,0%
Cypr	0,856	0,0%
Suma	140593,6	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Kierunki zmian w strukturze geograficznej grupy *Wody, włącznie z mineralnymi i gazow. słodzone, lub wody aromat. i pozostałe napoje bezalkoholowe* nie odbiegały od tych zidentyfikowanych wyżej (por. wykres 51). Udział Wielkiej Brytanii także spadł z 97,5% w 2015 r. do poniżej 40% w 2023. Najszybszy wzrost udziału zanotowano w przypadku Niderlandów. Większą

zmiennością charakteryzowało się znaczenie rynku włoskiego. W tej grupie zauważyć należy także stosunkowo większy niż w przedstawionych wcześniej grupach wzrost udziału innych rynków spoza kluczowej piątki.

Wykres 51 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Wody, włącznie z mineralnymi i gazow. słodzone, lub wody aromat. i pozostałe napoje bezalkoholowe, z wyłąc. soków owocowych i warzywnych, obj. poz. 2009 i mleka w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.5.3.5. Czekolada i pozostałe przetwory spożywcze zawierające kakao (1806)

Ostatnią z najważniejszych grup towarowych w sekcji IV była grupa *Czekolada i pozostałe przetwory spożywcze zawierające kakao*. Te produkty w 2023 roku były eksportowane przez przedsiębiorstwa z LOM do największej liczby krajów, bo aż 46. Były to też bardziej zróżnicowane kierunki niż tylko Europa, chociaż udział powyżej 1% na rynkach pozaeuropejskich dotyczył jedynie Arabii Saudyjskiej. Główne kierunki były podobne jak w pozostałych grupach z wyjątkiem Węgier, które w tej grupie zajęły trzecią pozycję z udziałem 6,8%. Największym odbiorcą był ponownie rynek Wielkiej Brytanii (47,6%), a drugim Niderlandy (17,1%). Wysoką pozycję zajmowały także Niemcy oraz Irlandia. Łącznie pięć głównych kierunków eksportowych koncentrowało 81,7% całkowitej wartości eksportu. W tej kategorii zauważalnie większe znaczenie miały także inne kraje z Europy Środkowo-Wschodniej takie jak Słowacja, Ukraina, Litwa, Rumunia czy Czechy z udziałami powyżej 1%.

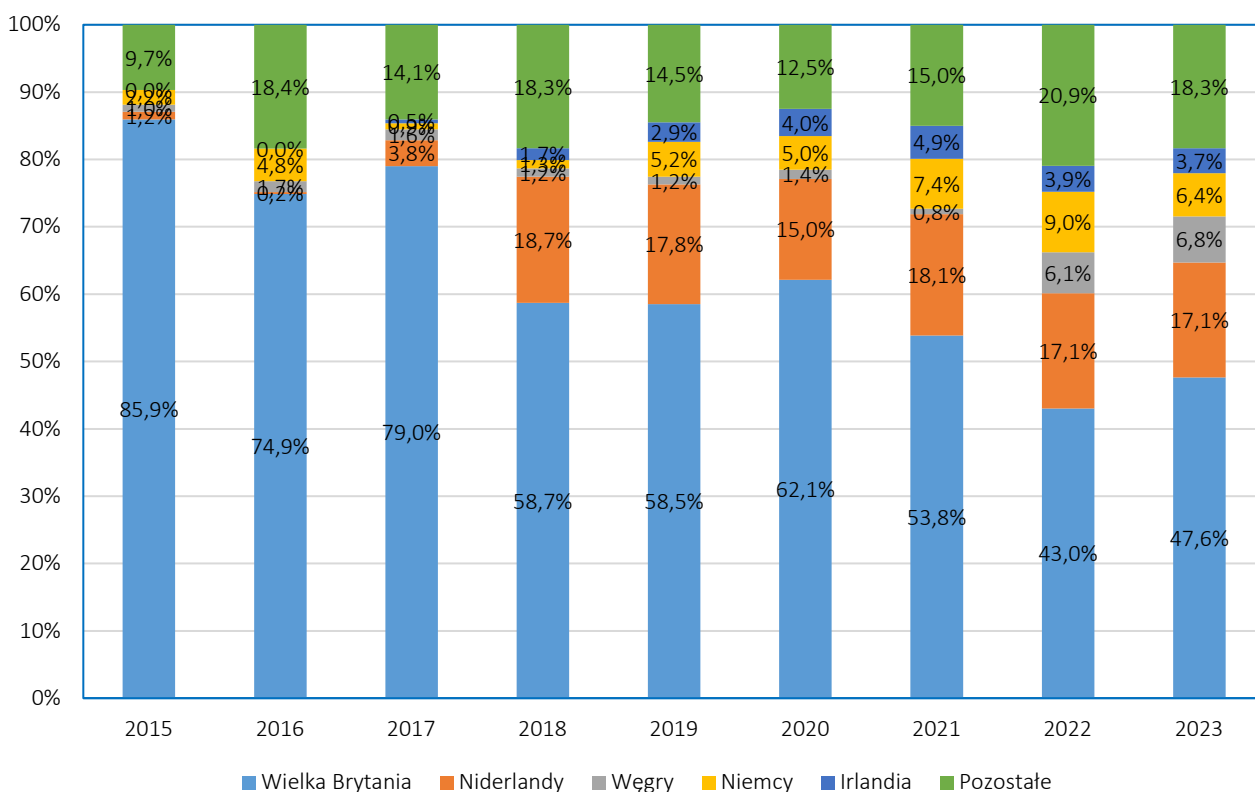
Tabela 32 Eksport LOM w grupie Czekolada i pozostałe przetwory spożywcze zawierające kakao - struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Wielka Brytania	48124,71	47,6%
Niderlandy	17293,58	17,1%
Węgry	6900,412	6,8%
Niemcy	6477,024	6,4%
Irlandia	3763,384	3,7%
Słowacja	1873,826	1,9%
Ukraina	1842,363	1,8%
Litwa	1478,811	1,5%
Rumunia	1474,799	1,5%
Szwecja	1378,907	1,4%
Arabia Saudyjska	1221,851	1,2%
Czechy	1081,386	1,1%
Belgia	1013,509	1,0%
Norwegia	764,164	0,8%
Gruzja	712,739	0,7%
Turcja	655,938	0,6%
Austria	608,59	0,6%
Libia	508,621	0,5%
Mongolia	438,036	0,4%
Łotwa	414,813	0,4%
Japonia	408,819	0,4%
Irak	287,193	0,3%
Hiszpania	260,878	0,3%
Estonia	232,249	0,2%
Jordania	224,341	0,2%
Stany Zjednoczone	223,523	0,2%
Grecja	182,685	0,2%
Azerbejdżan	181,14	0,2%
Maroko	173,771	0,2%
Francja	157,972	0,2%
Zjednoczone Emiraty Arabskie	138,323	0,1%
Chorwacja	123,366	0,1%
Słowenia	86,633	0,1%
Luksemburg	75,58	0,1%
Katar	71,808	0,1%
Federacja Rosyjska	52,343	0,1%
Czarnogóra	47,802	0,0%
Bułgaria	29,799	0,0%
Macedonia Północna	29,309	0,0%
Włochy	29,091	0,0%
Portugalia	18,478	0,0%
Armenia	12,022	0,0%
Białoruś	3,92	0,0%
Cypr	3,839	0,0%
Dania	2,329	0,0%
Barbados	1,876	0,0%

Suma	101086,5	17,7%
------	----------	-------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Patrząc na dane zawarte na wykresie 52, można zauważyć większe zróżnicowanie rynków eksportowych w przypadku tej grupy w całym analizowanym okresie oraz tendencję to rozszerzania zasięgu geograficznego eksportu. Najważniejszym rynkiem w całym okresie była ponownie Wielka Brytania, ale jej udział już w 2015 r. wynosił poniżej 90%. Podobnie jak w pozostałych grupach najbardziej spektakularny wzrost dotyczył Niemiec. Węgry zaczęły odgrywać bardziej znaczącą rolę dopiero w latach 2022-2023 co doprowadziło do wyprzedzenia Niemiec jako trzeciego najważniejszego rynku. W tej grupie był także największy udział pozostałych rynków w porównaniu do wyżej przedstawionych najważniejszych grup towarowych w sekcji IV.

Wykres 52 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Czekolada i pozostałe przetwory spożywcze zawierające kakao w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024)

4.6. Sekcja XV. Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych

Produkty zaliczane do sekcji XV stanowiły piątą co do ważności grupę w eksporcie przedsiębiorstw Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego w 2023 r. W analizowanym okresie nastąpił

niewielki wzrost (o 0,8 p. p.) jej udziału w strukturze rzeczowej do 12,49% w 2023 r. Wartość eksportu tej sekcji wyniosła 1,662 mld PLN.

4.6.1. Struktura rzeczowa

Analiza danych za 2023 rok wskazuje na wysoką koncentrację eksportu sekcji na trzech grupach towarowych: *Sztaby, pręty i kształtowniki z aluminium* (26,66%), *Sztaby i pręty pozostałe, z żeliwa lub stali niestopowej* (18,92%), *Sprężyny i pióra do resorów, z żeliwa lub stali* (12,68%). Łącznie na produkty tych trzech grup przypadała ponad połowa sprzedaży za granicę wyrobów sekcji (58,26%). Biorąc pod uwagę 10 najważniejszych grup, ich udział w całkowitym eksporcie sekcji sięgał prawie 87,5%.

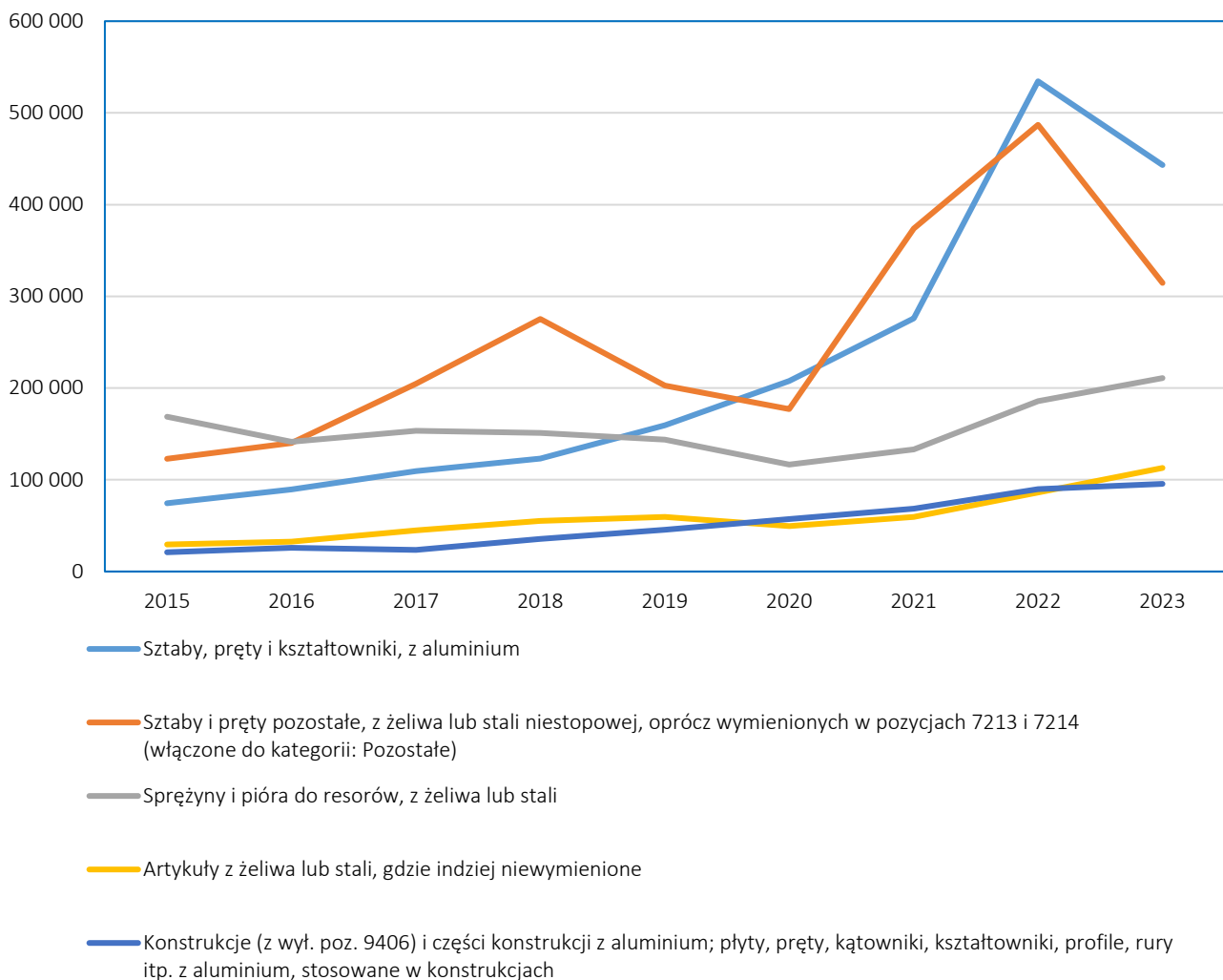
Tabela 33 Struktura rzeczowa eksportu LOM w sekcji Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych w 2023 r., tys. PLN i %

Grupy towarowe	Wartość (tys. PLN)	Udział
Sztaby, pręty i kształtowniki z aluminium	443 284,40	26,66%
Sztaby i pręty pozostałe, z żeliwa lub stali niestopowej, oprócz wymienionych w pozycjach 7213 i 7214 (włączone do kategorii: Pozostałe)	314 603,52	18,92%
Sprężyny i pióra do resorów, z żeliwa lub stali	210 894,54	12,68%
Artykuły z żeliwa lub stali, gdzie indziej niewymienione	112 906,50	6,79%
Konstrukcje (z wyłączeniem pozycji 9406) i części konstrukcji z aluminium; płyty, pręty, kątowniki, kształtowniki, profile, rury itp. z aluminium, stosowane w konstrukcjach	95 551,38	5,75%
Oprawy, okucia itp. z metali nieszlachetnych, do mebli, waliz itp.; uchwyty, kółka samonastawne z zamocowaniem, automatyczne urządzenia do zamykania drzwi z metali nieszlachetnych	66 791,43	4,02%
Sztaby i pręty, kątowniki i kształtowniki z pozostałej stali stopowej; sztaby i pręty drażnione ze stali stopowej i niestopowej, nadające się do celów wiertniczych	62 504,95	3,76%
Odpady aluminium i złom	52 869,39	3,18%
Wyroby walcowane płaskie z żeliwa lub stali niestopowej, o szerokości 600 mm lub większej, platerowane, powleczone lub pokryte	49 832,40	3,00%
Nikiel nieobrobiony plastycznie	44 498,34	2,68%
Pozostałe	208 813,85	12,56%
Suma	1 662 550,72	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Wykres 53 przedstawia zmiany wartości eksportu pięciu najważniejszych grup towarowych sekcji *Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych* w latach 2015-2023. Zauważyć należy wyraźną dominację dwóch grup towarowych. Grupa *Sztaby, pręty i kształtowniki z aluminium* wykazywała dynamiczny wzrost wartości wywozu aż do 2022 r., kiedy osiągnęła ona najwyższą wartość 534,5 mln PLN. Natomiast wartość sprzedaży grupy *Sztaby i pręty pozostałe, z żeliwa lub stali niestopowej* charakteryzowała większa zmienność. Okresy dynamicznego wzrostu w latach 2015-2018 i 2021-2022 przedzielone były spadkiem wartości w latach 2019-2020. Najwyższą

wartość eksportu produktów grupy osiągnięto w 2022 r., kiedy wynosiła ona 487 mln PLN. Obie grupy zanotowały wyraźny spadek wartości wywozu w 2023 r. Pozostałe grupy wykazywały wyraźnie niższe wartości eksportu, ale niemal przez cały badany okres występował ich systematyczny wzrost. Warto zauważyć, że dotyczy to szczególnie okresu po 2020 r. W efekcie najwyższą wartość wszystkie grupy osiągnęły w 2023 r.: *Sprężyny i pióra do resorów, z żeliwa lub stali* – 210,9 mln PLN, *Artykuły z żeliwa lub stali, gdzie indziej niewymienione* – 112,9 mln PLN, *Konstrukcje (z wyłączeniem pozycji 9406) i części konstrukcji z aluminium; płyty, pręty, kątowniki, kształtowniki, profile, rury itp. z aluminium, stosowane w konstrukcjach* – 95,5 mln PLN.

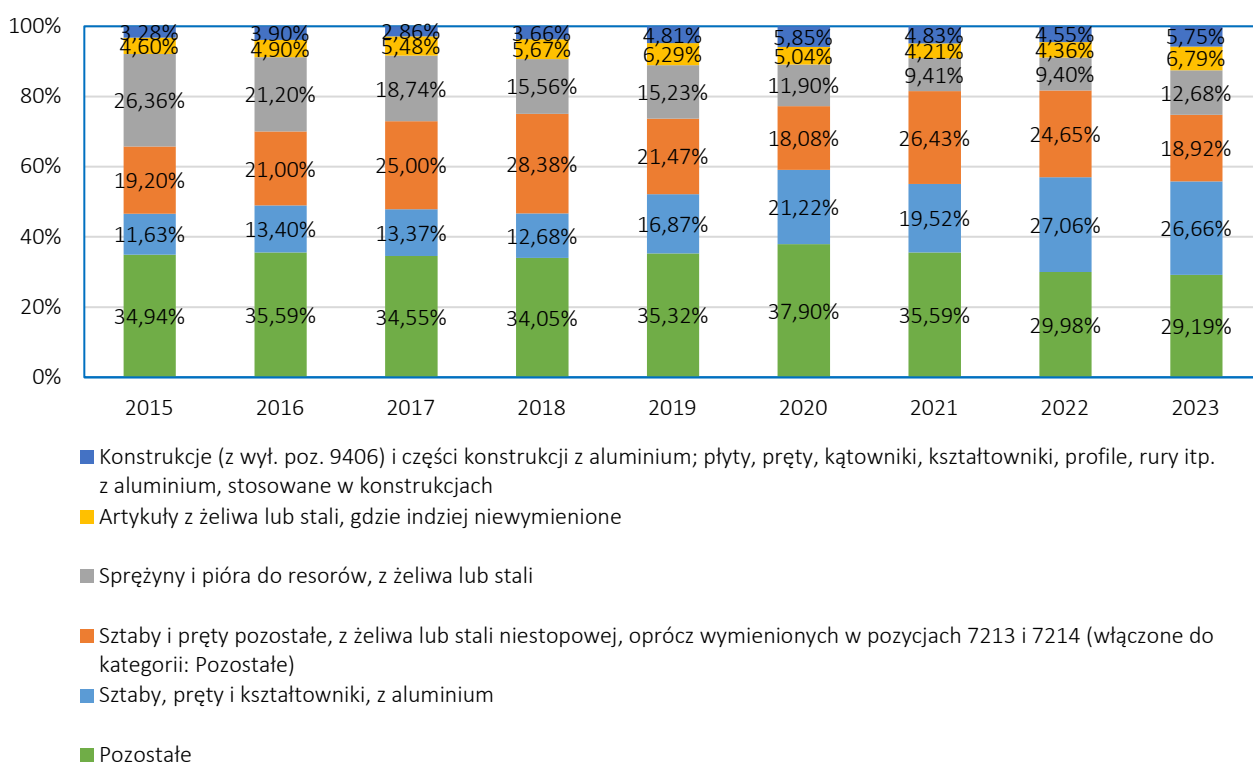

Wykres 53 Wartość eksportu LOM wybranych pięciu grup w sekcji Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych w latach 2015-2023, tys. PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Nieco inaczej prezentują się zmiany zachodzące w latach 2015-2023 w zakresie struktury rzeczowej eksportu LOM w sekcji *Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych*, co

prezentuje wykres 54. Łącznie, pięć przedstawionych grup miało najwyższy udział w latach 2022-2023 r., wynoszący ponad 70%. Natomiast najniższy udział wymienionych grup występował w 2020 r. i wynosił 62,1%. Grupa *Sztaby, pręty i kształtowniki z aluminium* największe znaczenie posiadała w 2022 r. – 27,06%. Natomiast w 2015 r. jej udział wynosił jedynie 11,63%. Druga pod względem znaczenia w strukturze eksportu grupa *Sztaby i pręty pozostałe, z żeliwa lub stali niestopowej* relatywnie największe znaczenie miała w 2018 r. Jej udział wynosił 28,38%, co dawało jej wówczas pierwszą pozycję w strukturze. Zauważyć należy relatywny spadek znaczenia grupy *Sprężyny i pióra do resorów*. W 2015 r. miała ona największe znaczenie w eksporcie sekcji, z udziałem 26,36%. W kolejnych latach udział grupy systematycznie spadał i w 2022 r. wynosił jedynie 9,4%.

Wykres 54 Najważniejsze działy eksportu LOM w sekcji Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.6.2. Struktura geograficzna

Struktura geograficzna eksportu LOM produktów sekcji *Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych* charakteryzowała się w 2023 r. wysokim poziomem koncentracji. Na 10 najważniejszych rynków eksportowych przypadało ponad 80% ogółu sprzedaży za granicę. Największym rynkiem zbytu dla eksportu przedsiębiorstw LOM w sekcji były Niemcy. Wartość eksportu na ten rynek przekroczyła 366 mln PLN, a udział wyniósł ponad 22%. Drugie miejsce

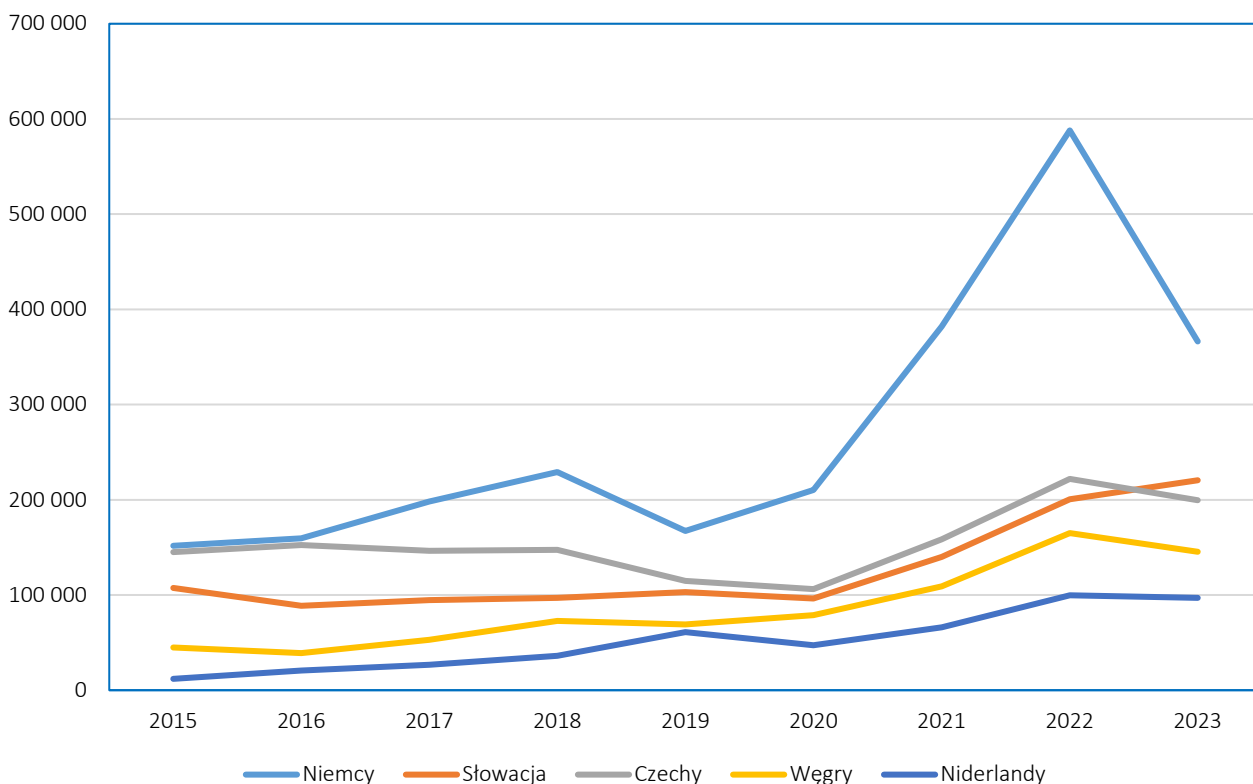
zajmowała Słowacja z udziałem 13,26% (220,5 mln PLN), trzecie Czechy z udziałem 12% (199,5 mln PLN) a czwarte Węgry z udziałem 8,75% (140,5 mln PLN). Na te cztery rynki trafiało ponad 56% eksportu sekcji.

Tabela 34 10 najważniejszych rynków eksportowych LOM w sekcji Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Niemcy	366 150,25	22,02%
Słowacja	220 515,75	13,26%
Czechy	199 457,45	12,00%
Węgry	145 513,05	8,75%
Niderlandy	97 069,27	5,84%
Belgia	84 911,17	5,11%
Ukraina	73 718,20	4,43%
Francja	56 762,61	3,41%
Szwecja	48 193,44	2,90%
Rumunia	45 790,24	2,75%
Pozostałe	324 469,30	19,52%
Suma końcowa	1 662 550,72	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

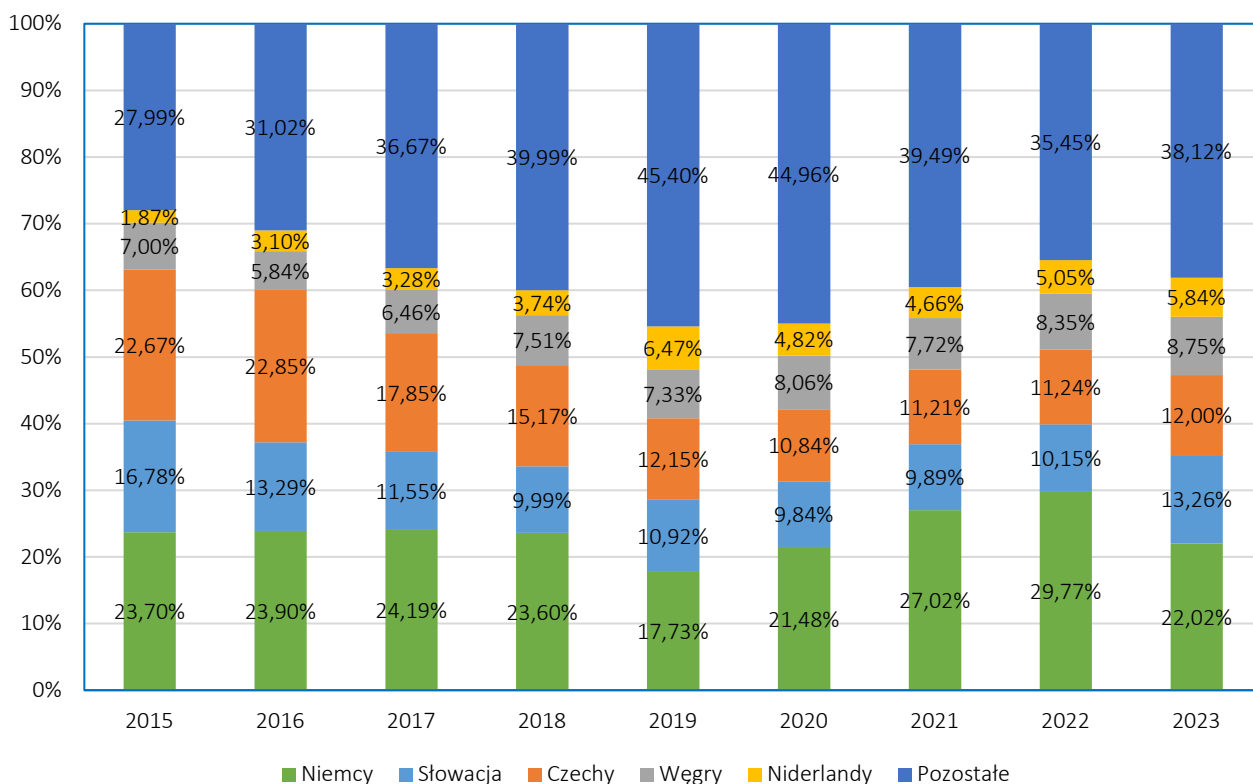
Analiza zmian wartości eksportu na poszczególne rynki w sekcji *Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych* pokazuje przewagę Niemiec jako rynku zbytu w całym okresie. Niemniej, przy występującym wzroście wartości, odnotowano lata wyraźnego spadku (2019 i 2023 r.). Najwyższą wartość sprzedaż na rynek niemiecki miała w 2022 r., kiedy wynosiła prawie 588 mln PLN. W kolejnym roku wartość eksportu na ten rynek zmniejszyła się o 221,7 mln PLN. W analizowanym okresie drugim rynkiem eksportowym były Czechy. Dopiero w 2023 r. rolę tę przejęła Słowacja, gdzie trafiły produkty sekcji o wartości 220,5 mln PLN. Dane na ten temat zawarte są na wykresie 55.

Wykres 55 Eksport LOM w sekcji Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych do wybranych partnerów w latach 2015-2023, tys. PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Zmiany w zakresie struktury geograficznej eksportu sekcji były w analizowanym okresie ograniczone. Utrzymywał się wysoki poziom koncentracji na wybranych rynkach. Udział pięciu najważniejszych odbiorców nie zmienił się istotnie, jeżeli porównać dane z 2015 r. (udział 76,3%) i z 2023 r. (udział 77,98%). Następowaly natomiast zmiany znaczenia poszczególnych rynków w grupie największych odbiorców. Utrzymująca się przez cały okres dominacja niemieckiego rynku zbytu dla eksportu sekcji *Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych* osiągnęła najwyższy poziom w 2019 r., kiedy jego udział wyniósł 45,4%. W kolejnych latach znaczenie tego rynku zbytu relatywnie spadało, by w 2022 r. osiągnąć poziom o prawie 10 punktów procentowych (p.p.) niższy – 35,45%. W całym okresie również o ok. 10 p. p. zmniejszyło się znaczenie rynku węgierskiego – z 22,67% w 2015 r., do 12% w 2023 r. Ciekawe, że choć pod względem wartości eksport do Słowacji był najwyższy w 2023 r. (udział 13,26%), to znaczenie tego rynku było większe na początku okresu, gdyż w 2015 r. jego udział wynosił 16,78%.

Wykres 56 Struktura geograficzna eksportu LOM w sekcji Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.6.3. Analiza grup towarowych

Poniższa analiza obejmuje pięć grup towarowych w ramach sekcji *Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych*. Zostały one wyselekcjonowane na podstawie wartości i udziału w całkowitym eksporcie podmiotów LOM w ramach tej sekcji w 2023 r.

4.6.3.1. Sztaby, pręty i kształtowniki z aluminium (7604)

Eksport firm z Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego specjalizujących się w produktach tej grupy miał odbiorców na rynkach 29 państw. Aż 99,74% sprzedaży realizowanych było w Europie (wliczając Turcję), a 96,6% przypadało na państwa Unii Europejskiej. W przypadku produktów grupy: *Sztaby, pręty i kształtowniki z aluminium*, można mówić o dużej koncentracji rynków zbytu. Trzech największych odbiorców, tj. Niemcy, Słowacja i Belgia nabywało prawie 54% eksportu LOM. Liderem były Niemcy z udziałem 28,81%, następnie Słowacja (14,3%) i Belgia (10,79%). Znaczącymi odbiorcami produktów grupy były również firmy z: Czech (9,28%), Niderlandów (8,66%), Węgier (6,87%), Francji (5,79%) i Rumunii (4,40%). Wartości wywozu do pozostałych krajów nie

przekraczały 11 mln PLN, a ich łączny udział w eksporcie wynosił 11,1%. Zsumowana wartość sprzedaży na rynkach tych 21 państw wynosiła 49,2 mln PLN.

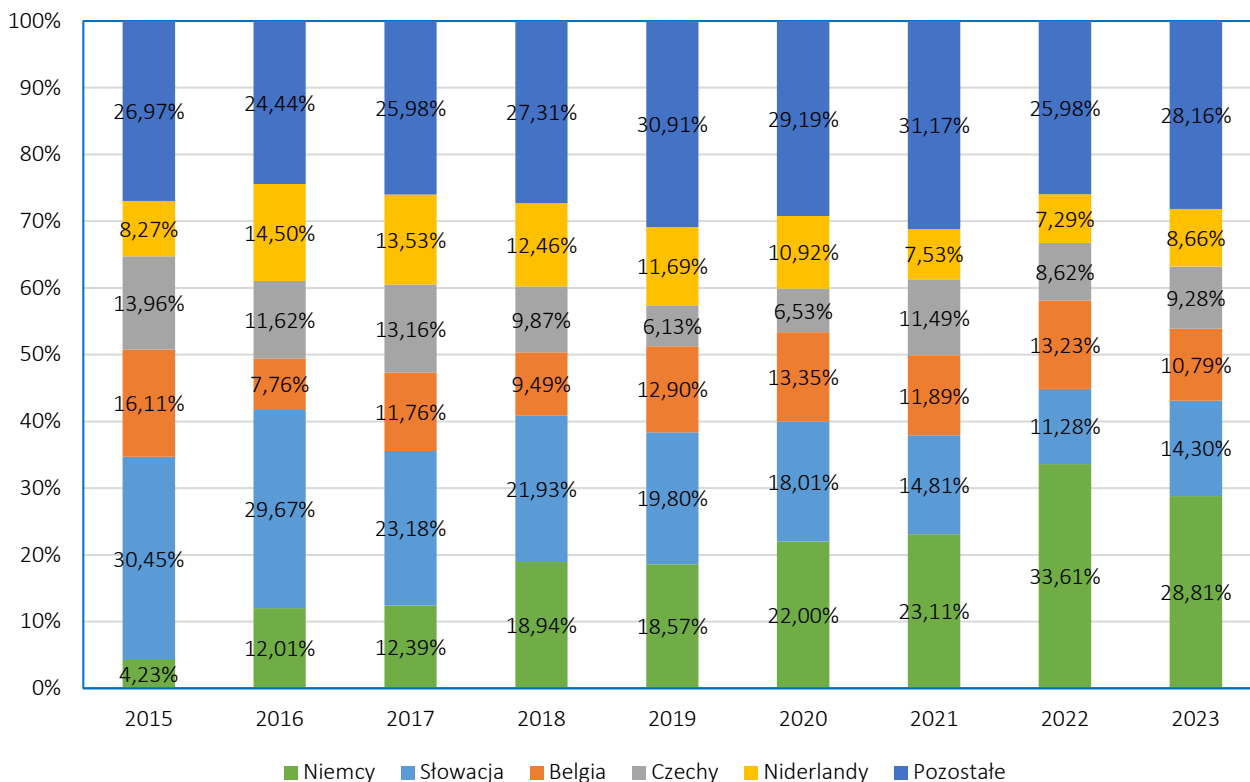
Tabela 35 Eksport LOM w grupie Sztaby, pręty i kształtowniki z aluminium - struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Niemcy	127 719,82	28,81%
Słowacja	63 383,00	14,30%
Belgia	47 832,15	10,79%
Czechy	41 143,82	9,28%
Niderlandy	38 370,23	8,66%
Węgry	30 454,80	6,87%
Francja	25 665,49	5,79%
Rumunia	19 496,95	4,40%
Litwa	10 953,07	2,47%
Austria	9 481,48	2,14%
Bośnia i Hercegowina	8 454,40	1,91%
Serbia	7 444,44	1,68%
Chorwacja	4 536,71	1,02%
Bułgaria	2 861,94	0,65%
Łotwa	1 684,75	0,38%
Stany Zjednoczone	1 163,46	0,26%
Słowenia	1 019,81	0,23%
Wielka Brytania	736,31	0,17%
Estonia	346,77	0,08%
Szwecja	274,85	0,06%
Turcja	99,90	0,02%
Hiszpania	38,04	0,01%
Włochy	27,42	0,01%
Republika Mołdawii	23,56	0,01%
Białoruś	22,29	0,01%
Szwajcaria	21,07	0,00%
Ukraina	19,09	0,00%
Norwegia	6,55	0,00%
Grecja	2,24	0,00%
Suma końcowa	443 284,40	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Koncentracja geograficzna rynków zbytu dla eksportu w grupie: *Sztaby, pręty i kształtowniki z aluminium*, występowała w całym analizowanym okresie. Na pięciu największych odbiorców przypadało od 68,83% eksportu w 2021 r., do 75,56% w 2016 r. Zauważalna jest natomiast zdecydowana zmiana udziałów dwóch najważniejszych rynków eksportowych. Słowacja dominowała na początku okresu (udział 30,45% w 2015 r.). W kolejnych latach wartość eksportu do

tego państwa rosta, ale wolniej niż do pozostałych odbiorców. W konsekwencji udział systematycznie się zmniejszał, aż do poziomu 11,28% w 2022 r. W tym samym okresie zwiększał się udział Niemiec z 4,23% do 33,61%. W wartości sprzedaży był to wzrost z 3,15 mln PLN, do 179,64 mln PLN. Zmiany udziałów pozostałych państw w latach 2015-2023 nie były większe niż 7 p. p.

Wykres 57 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Sztaby, pręty i kształtowniki z aluminium w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.6.3.2. Sztaby i pręty pozostałe, z żeliwa lub stali niestopowej, oprócz wymienionych w pozycjach 7213 i 7214 (7215)

W 2023 r. eksport tej grupy miał odbiorców na rynkach 24 państw, w tym 23 z Europy (99,98% udziału), a 19 z UE (98,87% udziału). Podobnie jak w przypadku poprzedniej grupy, także w tym przypadku można mówić o dużej koncentracji rynków zbytu. Do pięciu największych trafiło ponad 72% eksportu LOM. Liderem były Niemcy z udziałem 34,34%, następnie Niderlandy (11,14%), Czechy (9,79%), Szwecja (9,69%) i Finlandia (7,32%). Znaczącymi odbiorcami produktów grupy (powyżej 3% udziału) były również firmy z: Węgier, Danii, Austrii, Słowacji i Estonii. Wartości wywozu do pozostałych krajów nie przekraczały 7 mln PLN, a ich łączny udział w eksporcie wynosił 7,1%. Zsumowana wartość sprzedaży na rynkach tych 14 państw wynosiła jedynie 22,2 mln PLN.

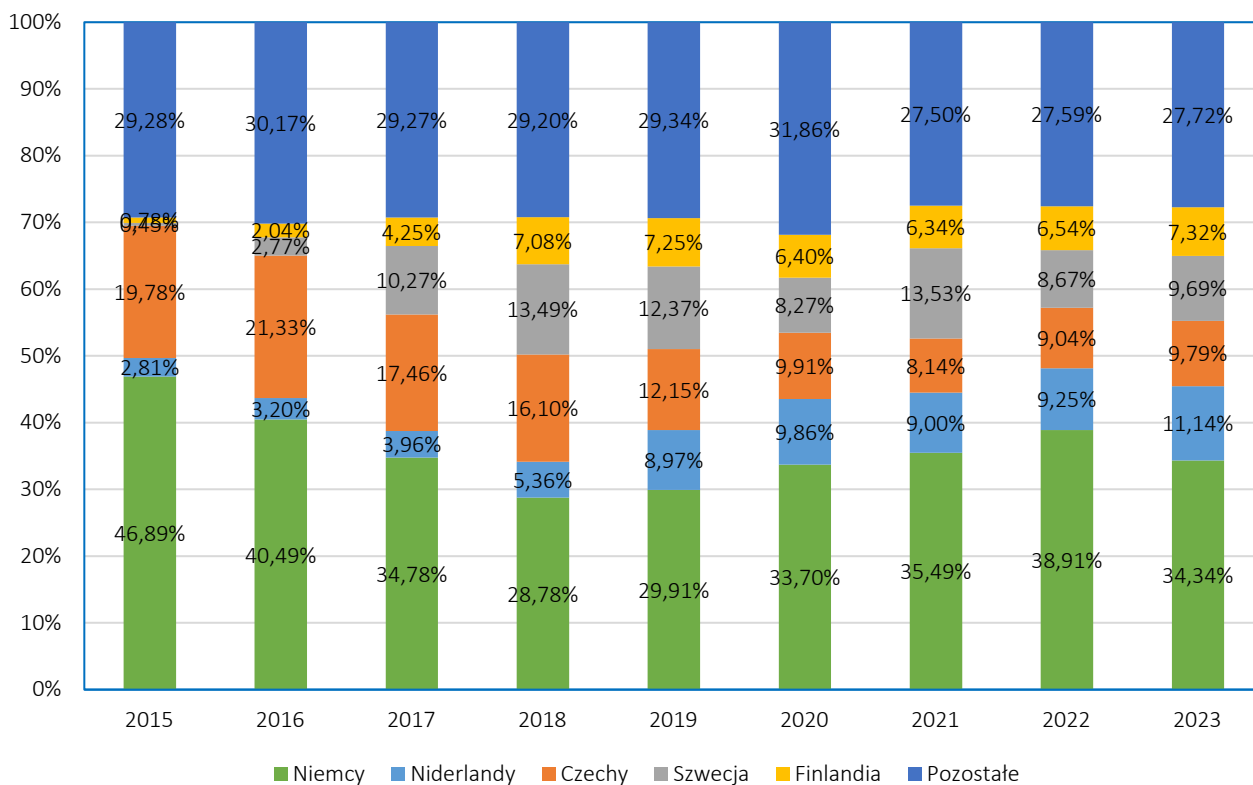
Tabela 36 Eksport LOM w grupie Sztaby i pręty pozostałe, z żeliwa lub stali niestopowej, oprócz wymienionych w pozycjach 7213 i 7214 - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Niemcy	108 024,56	34,34%
Niderlandy	35 042,55	11,14%
Czechy	30 808,54	9,79%
Szwecja	30 497,56	9,69%
Finlandia	23 015,71	7,32%
Węgry	18 290,38	5,81%
Dania	15 244,20	4,85%
Austria	12 112,10	3,85%
Słowacja	9 704,82	3,08%
Estonia	9 638,24	3,06%
Litwa	6 799,12	2,16%
Belgia	4 476,06	1,42%
Rumunia	2 641,83	0,84%
Norwegia	1 872,16	0,60%
Słowenia	1 540,40	0,49%
Łotwa	1 334,48	0,42%
Bułgaria	1 269,85	0,40%
Ukraina	1 164,72	0,37%
Francja	278,27	0,09%
Szwajcaria	271,44	0,09%
Włochy	234,83	0,07%
Serbia	164,86	0,05%
Chorwacja	107,11	0,03%
Brazylia	69,74	0,02%
Suma	314 603,52	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Udział pięciu największych odbiorców eksportu LOM w grupie: *Sztaby i pręty pozostałe, z żeliwa lub stali niestopowej, oprócz wymienionych w pozycjach 7213 i 7214*, był cały czas wysoki (i stabilny) w analizowanym okresie i wahał się od 68,14% w 2020 r., do 72,5% w 2021 r. W latach 2015-2022 odnotować należy systematyczny wzrost wartości eksportu grupy do niemal wszystkich odbiorców. Jednak zróżnicowane tempo wzrostu powodowało, że następowały zmiany udziałów najważniejszych rynków eksportowych. Udział Niemiec, czyli największego odbiorcy podlegał wahaniom. Najwyższy był w 2015 r. – 46,89% (wartość 57,6 mln PLN), a najniższy w 2018 - 28,78% (79,3 mln PLN). Udział Czech zmniejszył się znacząco z 21,33% w 2016 r., do 8,14% w 2021 r. (choć wartość wywozu wzrosła w tym okresie z 29,9 mln PLN do 30,4 mln PLN). Utrzymujące się przez cały okres wysokie tempo wzrostu wartości eksportu produktów grupy do Niderlandów, skutkowało

systematycznym wzrostem udziału tego kraju z 2,81% w 2015 r., do 11,14% w 2023 r. Udział Szwecji i Finlandii początkowo szybko rósł, by po 2020 r. ustabilizować się na poziomie odpowiednio: 8-9% i 6-7%.

Wykres 58 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Sztaby i pręty pozostałe, z żeliwa lub stali niestopowej, oprócz wymienionych w pozycjach 7213 i 7214 w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.6.3.3. Sprężyny i pióra do resorów, z żeliwa lub stali (7320)

W strukturze geograficznej grupy: *Sprężyny i pióra do resorów, z żeliwa lub stali* zauważyć można dwa zjawiska. Po pierwsze, występowała wysoka koncentracja wywozu do odbiorców w dwóch państwach. W 2023 r. na Słowację i Czechy przypadało aż 73,06% sprzedaży za granicę. Natomiast na pięć najważniejszych rynków eksportowych trafiało 97,53% produktów grupy. Po drugie natomiast, eksport był realizowany aż do 36 państw, często bardzo egzotycznych dla firm z LOM, takich jak: Kirgistan, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Algieria, Armenia, Arabia Saudyjska, czy Iran. Niewielka wartość eksportu na te rynki wskazuje, że były to prawdopodobnie jednostkowe transakcje na zlecenie indywidualnych odbiorców. Można więc to traktować w kategoriach ciekawostki, a nie określenia potencjalnych kierunków ekspansji eksportowej.

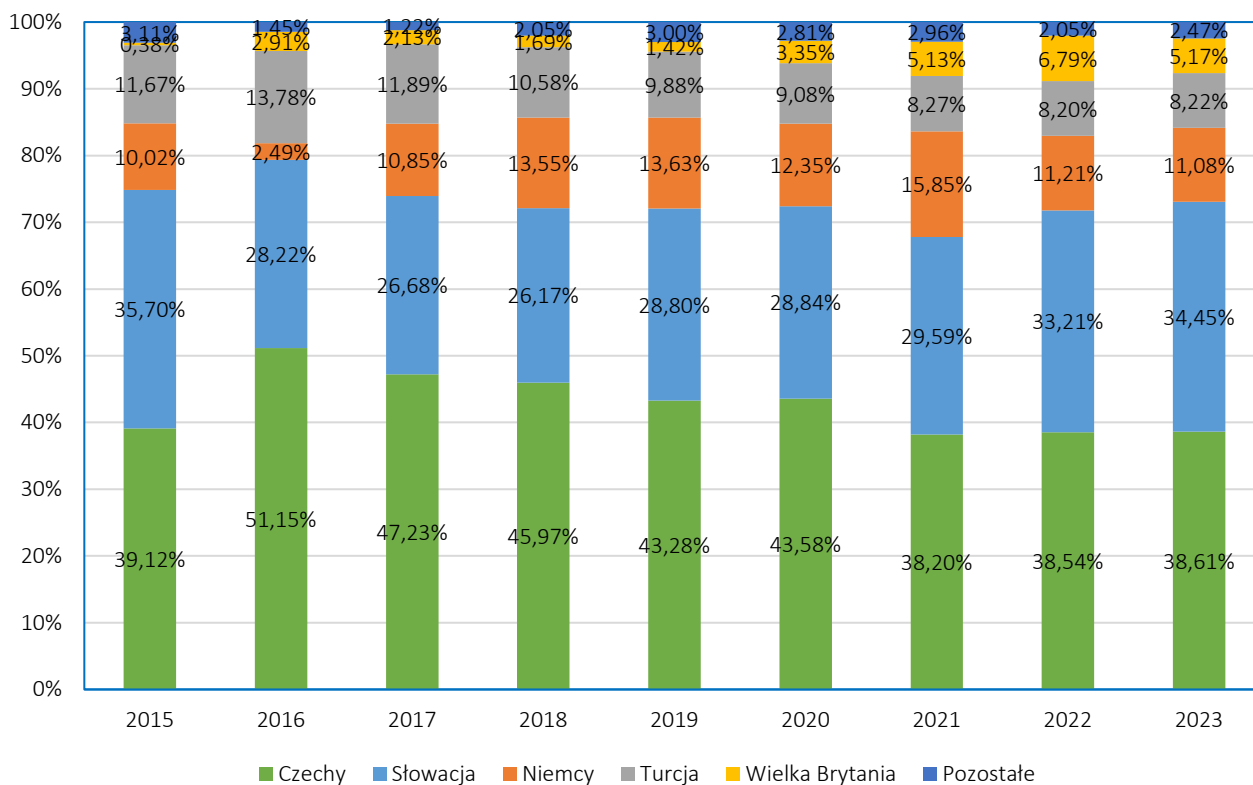
Tabela 37 Eksport LOM w grupie Sprężyny i pióra do resorów, z żeliwa lub stali

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Czechy	81 426,68	38,61%
Słowacja	72 644,10	34,45%
Niemcy	23 374,31	11,08%
Turcja	17 328,10	8,22%
Wielka Brytania	10 912,25	5,17%
Niderlandy	2 580,72	1,22%
Hiszpania	1 010,86	0,48%
Austria	612,59	0,29%
Ukraina	364,43	0,17%
Belgia	267,15	0,13%
Litwa	83,05	0,04%
Kirgistan	76,60	0,04%
Włochy	51,87	0,02%
Republika Korei	41,99	0,02%
Zjednoczone Emiraty Arabskie	37,99	0,02%
Białoruś	33,15	0,02%
Szwajcaria	11,69	0,01%
Algieria	8,58	0,00%
Rumunia	6,31	0,00%
Armenia	5,14	0,00%
Francja	4,33	0,00%
Węgry	4,28	0,00%
Norwegia	1,69	0,00%
Arabia Saudyjska	1,45	0,00%
Maroko	1,12	0,00%
Estonia	1,02	0,00%
Szwecja	0,74	0,00%
Islamska Republika Iranu	0,67	0,00%
Bułgaria	0,62	0,00%
Grecja	0,57	0,00%
Finlandia	0,12	0,00%
Republika Mołdawii	0,11	0,00%
Łotwa	0,10	0,00%
Słowenia	0,09	0,00%
Portugalia	0,06	0,00%
Bośnia i Hercegowina	0,04	0,00%
Suma	210 894,54	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

W analizowanym okresie występowały wahania udziału państw dominujących jako odbiorcy eksportu produktów grupy. Zmiany te miały miejsce w wybranych latach i były znaczące porównując rok do roku. Niemniej, jeżeli zestawić dane dla roku 2015 i 2023, to znaczenie trzech

najważniejszych rynków eksportowych zmieniło się w niewielkim stopniu. Udział Czech zmniejszył się o 0,51 p. p., Słowacji o 1,25 p. p., a Niemiec zwiększył się o 1,06 p. p. Udział Turcji jako czwartego partnera handlowego firm z LOM, wykazywał tendencję spadkową w latach 2016-2021 i ustabilizował się na poziomie ok. 8,2%. Zwiększył się natomiast udział Wielkiej Brytanii, do poziomu 6,79% w 2022 r.

Wykres 59 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Sprężyny i pióra do resorów, z żeliwa lub stali w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.6.3.4. Artykuły z żeliwa lub stali, gdzie indziej niewymienione (7326)

W strukturze geograficznej eksportu grupy: *Artykuły z żeliwa lub stali, gdzie indziej niewymienione* (tabela 38) można zaobserwować ciekawą sytuację. W 2023 r. ponad 63% eksportu podmiotów LOM o wartości 71,9 mln PLN skierowano tylko do jednego kraju – Węgier. Na drugi rynek zbytu – Szwecję przypadało 10,65% eksportu o wartości 12 mln PLN. Wartość sprzedaży powyżej 3 mln PLN występowała także przy wywozie do takich krajów jak: Francja, Niemcy, Niderlandy i Belgia. Łączna liczba rynków zbytu na produkty tej grupy wyniosła aż 53. Niemniej odnotowana wartość eksportu na poszczególne rynki (często odległe geograficznie) świadczy o ich marginalnym znaczeniu dla wywozu produktów grupy ogółem.

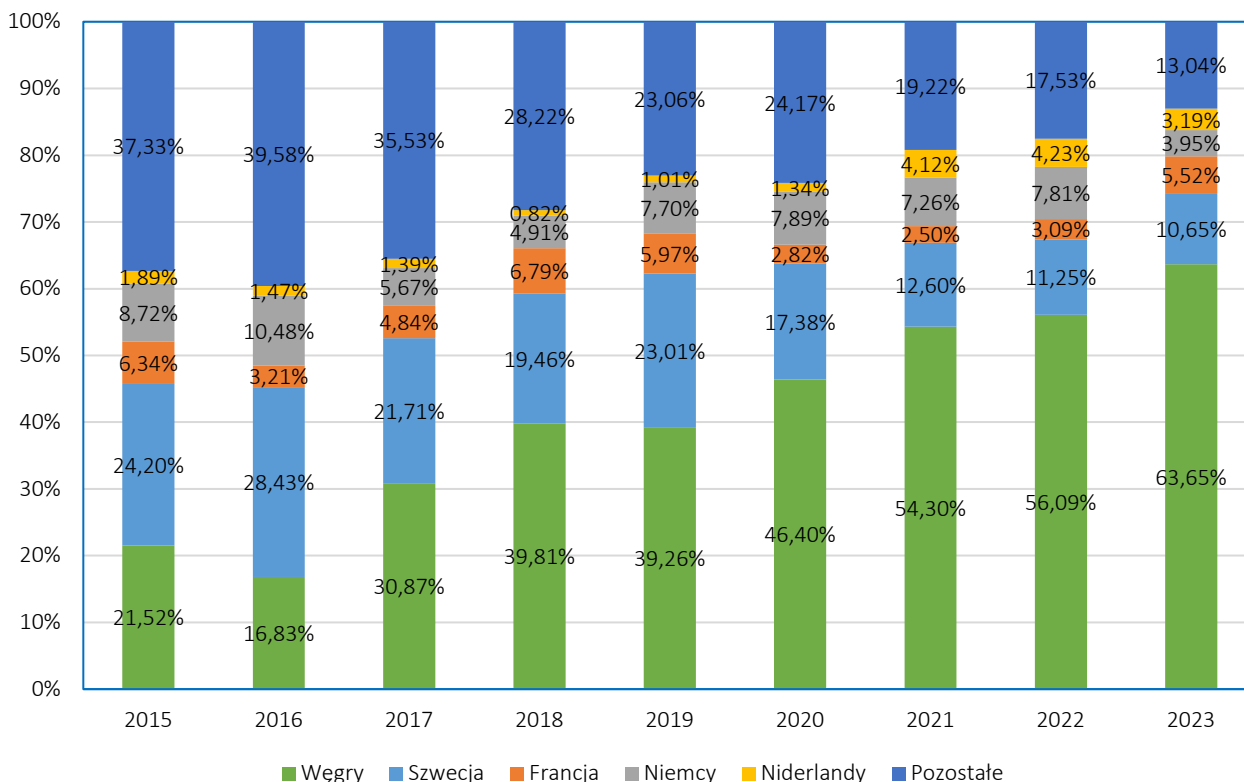
Tabela 38 Eksport LOM w grupie Artykuły z żeliwa lub stali, gdzie indziej niewymienione - struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Węgry	71 867,16	63,65%
Szwecja	12 023,25	10,65%
Francja	6 231,75	5,52%
Niemcy	4 462,49	3,95%
Niderlandy	3 601,44	3,19%
Belgia	3 116,81	2,76%
Włochy	2 973,89	2,63%
Czechy	2 461,88	2,18%
Norwegia	1 518,49	1,34%
Dania	914,00	0,81%
Rumunia	822,97	0,73%
Ukraina	763,75	0,68%
Wielka Brytania	556,23	0,49%
Szwajcaria	252,03	0,22%
Honduras	240,79	0,21%
Serbia	224,01	0,20%
Słowacja	150,22	0,13%
Austria	87,24	0,08%
Białoruś	79,29	0,07%
Grecja	77,03	0,07%
Kazachstan	72,86	0,06%
Zjednoczone Emiraty Arabskie	66,60	0,06%
Chorwacja	57,02	0,05%
Hiszpania	47,55	0,04%
Irlandia	42,53	0,04%
Litwa	34,46	0,03%
Armenia	33,52	0,03%
Stany Zjednoczone	24,37	0,02%
Słowenia	18,95	0,02%
Łotwa	16,54	0,01%
Czarnogóra	15,66	0,01%
Estonia	11,25	0,01%
Bośnia i Hercegowina	9,16	0,01%
Arabia Saudyjska	5,26	0,00%
Bułgaria	3,82	0,00%
Angola	3,06	0,00%
Republika Południowej Afryki	2,92	0,00%
Japonia	2,34	0,00%
Malta	2,22	0,00%
Federacja Rosyjska	2,04	0,00%
Republika Mołdawii	1,70	0,00%

Katar	1,57	0,00%
Portugalia	1,27	0,00%
Finlandia	1,19	0,00%
Cypr	1,09	0,00%
Turcja	0,62	0,00%
Kanada	0,59	0,00%
Islandia	0,55	0,00%
Filipiny	0,52	0,00%
Republika Korei	0,25	0,00%
Zimbabwe	0,17	0,00%
Macedonia Północna	0,13	0,00%
Luksemburg	0,01	0,00%
Suma	112 906,50	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Wskazana powyżej dominacja Węgier w strukturze geograficznej eksportu grupy: *Artykuły z żeliwa lub stali*, gdzie indziej niewymienione jest zmianą, która wystąpiła w analizowanym okresie. Jeszcze w 2016 r. sprzedaż do odbiorców z tego kraju stanowiła jedynie 16,83% i miała wartość 5,5 mln PLN. W kolejnych latach następował szybki wzrost wartości i udziału rynku węgierskiego, do rekordowego poziomu w 2023 r. Równocześnie następował systematyczny spadek udziału Szwecji. Jeszcze w 2016 r. był to główny rynek eksportowy z udziałem 28,43% i wartością sprzedaży 9,3 mln PLN. W 2023 r. udział zmniejszył się o 17,78 p. p. przy niewielkim wzroście wartości do 12 mln PLN. Udział rynków takich krajów jak: Francja, Niemcy i Niderlandy podlegał wahaniom na poziomie kilku punktów procentowych. Zauważalna jest natomiast marginalizacja znaczenia licznej grupy pozostałych krajów jako rynków zbytu. Łączny udział 48 krajów w eksporcie grupy zmniejszył się z 39,58% w roku 2016, do 13,04% w 2023 r. Wartość sprzedaży do tych krajów wzrosła jedynie o 2,2 mln PLN, do 14,7 mln PLN.

Wykres 60 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Artykuły z żeliwa lub stali, gdzie indziej niewymienione w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.6.3.5. Konstrukcje (z wyłączeniem pozycji 9406) i części konstrukcji z aluminium; płyty, pręty, kątowniki, kształtowniki, profile, rury itp. z aluminium, stosowane w konstrukcjach (7610)

Struktura geograficzna eksportu LOM produktów tej grupy charakteryzowała się w 2023 r. większą dywersyfikacją. Największymi odbiorcami były firmy z rynku niemieckiego, którego udział wynosił 23,83%, co odpowiadało wartości 22,8 mln PLN. Na kolejnych miejscach była liczna grupa krajów z udziałami od 3,23%, do 9,62%. Łącznie, pięć najważniejszych rynków eksportowych odbierało ok. 58% sprzedaży produktów grupy za granicę. Natomiast na dziesięć krajów przypadało 80,4% eksportu grupy. Jak więc można zauważyć poziom koncentracji struktury geograficznej był w tej grupie niższy niż we wcześniej omawianych w ramach sekcji XV. Łącznie produkty zaliczane do tej grupy były eksportowane do 44 krajów.

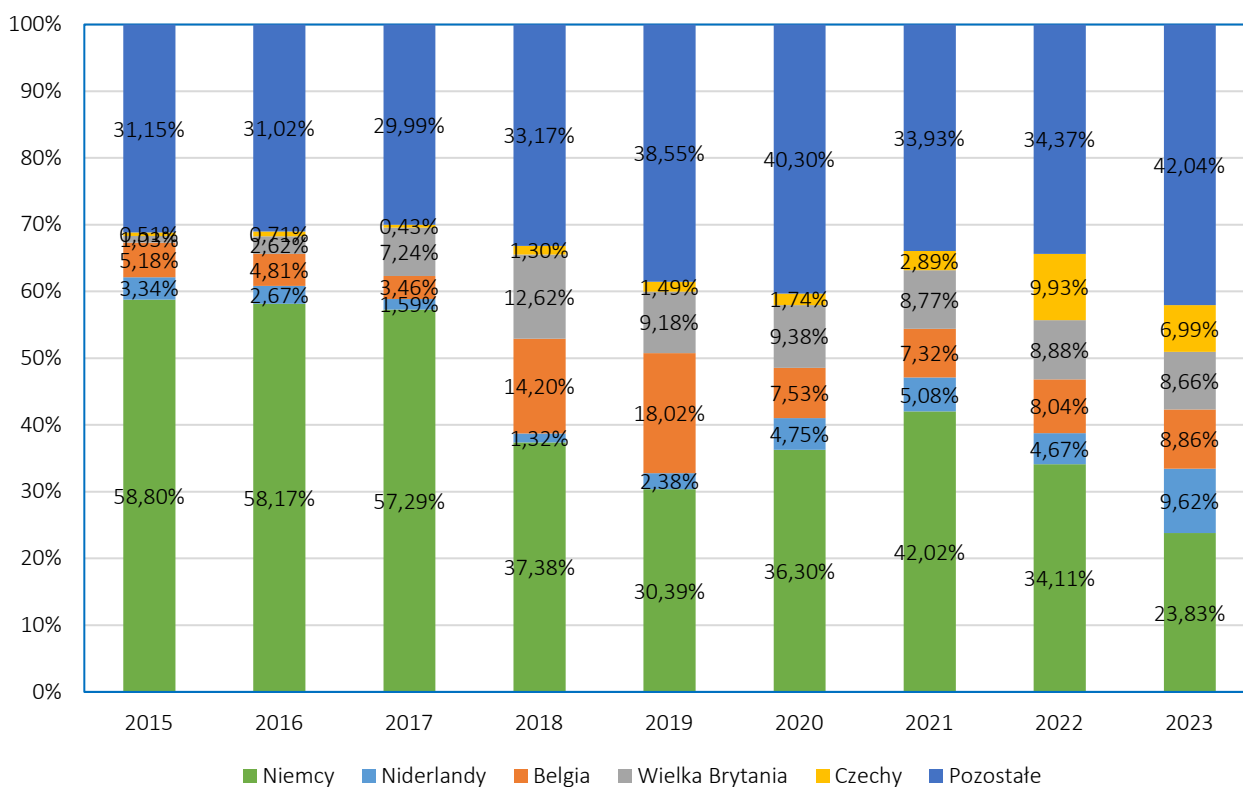
Tabela 39 Eksport LOM w grupie Konstrukcje (z wyłączeniem pozycji 9406) i części konstrukcji z aluminium; płyty, pręty, kątowniki, kształtowniki, profile, rury itp. z aluminium, stosowane w konstrukcjach - struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Niemcy	22 765,74	23,83%
Niderlandy	9 193,01	9,62%
Belgia	8 464,11	8,86%
Wielka Brytania	8 276,35	8,66%
Czechy	6 682,20	6,99%
Włochy	6 257,79	6,55%
Francja	4 676,52	4,89%
Stany Zjednoczone	4 247,74	4,45%
Słowacja	3 179,98	3,33%
Węgry	3 085,64	3,23%
Kongo	2 700,32	2,83%
Demokratyczna Republika Konga	2 568,52	2,69%
Rumunia	1 971,62	2,06%
Austria	1 509,66	1,58%
Hiszpania	1 498,03	1,57%
Łotwa	1 098,66	1,15%
Izrael	1 086,99	1,14%
Norwegia	1 016,10	1,06%
Dania	951,91	1,00%
Szwajcaria	495,69	0,52%
Litwa	431,22	0,45%
Estonia	402,47	0,42%
Irlandia	360,48	0,38%
Słowenia	344,60	0,36%
Bułgaria	314,77	0,33%
Kanada	299,24	0,31%
Szwecja	297,75	0,31%
Białoruś	291,95	0,31%
Ukraina	244,20	0,26%
Portugalia	197,16	0,21%
Luksemburg	185,16	0,19%
Japonia	105,81	0,11%
Bośnia i Hercegowina	84,64	0,09%
Wyspy Owcze	73,73	0,08%
Chorwacja	58,78	0,06%
Finlandia	50,68	0,05%
Serbia	30,83	0,03%
Federacja Rosyjska	29,63	0,03%
Turcja	14,86	0,02%
Grecja	3,34	0,00%
Republika Mołdawii	2,65	0,00%
Barbados	0,77	0,00%
Zjednoczone Emiraty Arabskie	0,08	0,00%

Arabia Saudyjska	0,00	0,00%
Suma	95 551,38	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Duże zmiany zaszły w strukturze geograficznej eksportu grupy w analizowanym okresie lat 2015-2023. Przede wszystkim nastąpił znaczący spadek udziału Niemiec jako głównego rynku eksportowego. W 2015 r. na ten rynek przypadało aż 58,8% eksportu (12,3 mln PLN). W 2023 r. udział zmniejszył się o 35 p. p., przy wartości 23,8 mln PLN. Także znaczenie pozostałych krajów uległo znacznym zmianom. Udział Belgii, po osiągnięciu najwyższego poziomu w 2019 r. – 18%, w kolejnych latach się zmniejszył i ustabilizował na poziomie 7,5%-9%. Podobne zmiany wystąpiły w udziale Wielkiej Brytanii. Po szybkim wzroście w początkowych latach do poziomu 12,62% w 2018 r., nastąpiła stabilizacja na poziomie 8,6%-9,4%. Jednocześnie w okresie 2015-2023 o 10,9 p. p. wzrósł udział pozostałych 39 rynków zbytu, do poziomu 42,04%. Zmiany te potwierdzają postępującą dywersyfikację struktury geograficznej eksportu produktów grupy.

Wykres 61 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w Konstrukcje (z wyłączeniem pozycji 9406) i części konstrukcji z aluminium; płyty, pręty, kątowniki, kształtowniki, profile, rury itp. z aluminium, stosowane w konstrukcjach w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.7. Sekcja II. Produkty pochodzenia roślinnego

Produkty pochodzenia roślinnego stanowiły siódmą co do ważności sekcję w eksporcie przedsiębiorstw Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego w 2023 r. Wartość eksportu wyniosła 847,8 mln PLN, co stanowiło 6,37% całkowitej wartości eksportu LOM.

4.7.1. Struktura rzeczowa

Struktura rzeczowa eksportu LOM w sekcji *Produkty pochodzenia roślinnego* była mocno skoncentrowana – w 2023 r. aż za 62,8% całkowitego eksportu odpowiadały trzy najważniejsze grupy produktowe. Sama grupa *Owoce i orzechy* przy wartości eksportu 372,2 mln PLN miała udział na poziomie 44%. Na kolejnych miejscach znalazły się *Warzywa zamrożone* (10,4%) oraz *Jabłka, gruszki i pigwy, świeże* (8,5%). Gdyby wziąć pod uwagę 10 najważniejszych grup, to ich udział w całkowitym eksporcie sięgnąłby niemal 80%.

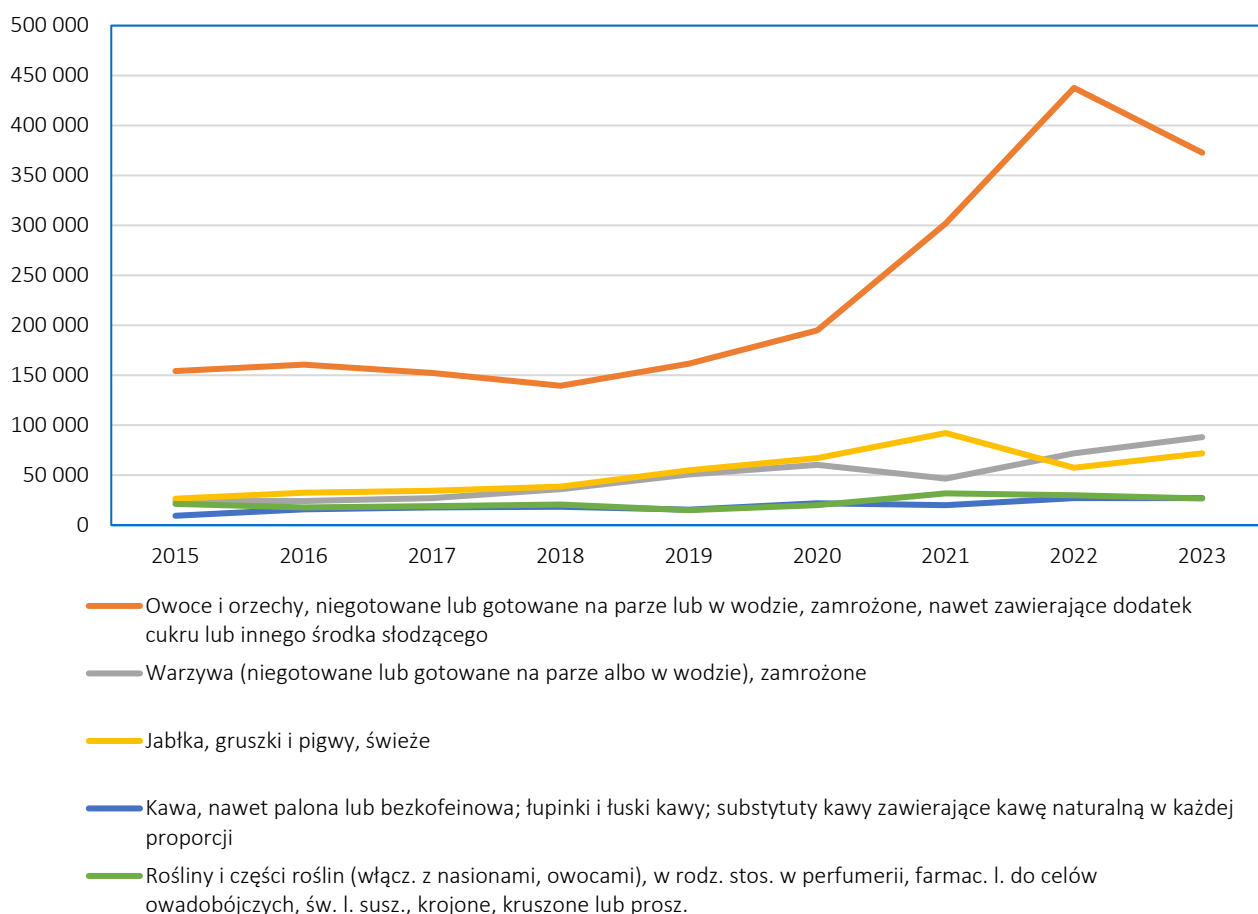
Tabela 40 Struktura rzeczowa eksportu LOM w sekcji *Produkty pochodzenia roślinnego* w 2023 r., tys. PLN i %

Grupa	Wartość (tys. PLN)	Udział
Owoce i orzechy, niegotowane lub gotowane na parze lub w wodzie, zamrożone, nawet zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego	372 740,4	44,0%
Warzywa (niegotowane lub gotowane na parze albo w wodzie), zamrożone	88 137,7	10,4%
Jabłka, gruszki i pigwy, świeże	71 823,9	8,5%
Kawa, nawet palona lub bezkofeinowa; łupinki i łuski kawy; substytuty kawy zawierające kawę naturalną w każdej proporcji	27 146,2	3,2%
Rośliny i części roślin (włącznie z nasionami i owocami), w rodzaju stosowanych głównie w perfumerii, farmacji lub do celów owadobójczych, grzybobójczych lub podobnych, świeże, schłodzone, zamrożone lub suszone, nawet krojone, kruszone lub proszkowane	26 913,4	3,2%
Pomidory, świeże lub schłodzone	20 180,8	2,4%
Warzywa, oprócz ziemniaków, pomidorów, warzyw cebulowych, kapustnych, strączkowych, ogórków, sałaty, korzeni jadalnych, świeże lub schłodzone	17 841,4	2,1%
Owoce cytrusowe, świeże lub suszone	16 781,2	2,0%
Daktyle, figi, ananasy, awokado, guawa, mango i smaczelina, świeże lub suszone	16 003,0	1,9%
Warzywa suszone, całe, cięte w kawałki, w plasterkach, łamane lub w proszku, ale dalej nieprzetworzone	15 739,7	1,9%
Pozostałe	174 482,9	20,6%
Suma	847 790,4	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Wykres 63 przedstawia rozwój eksportu tych sekcji produktowych sekcji *Produktów pochodzenia roślinnego*, które były najważniejsze w 2023 r. Można zauważyć wyraźną dominację grupy *Owoce i orzechy*, której wartość zwiększyła się z 154,4 mln PLN w 2015 r. do 372,7 mln PLN w 2023 r. Szczególnie dynamicznie eksport wzrastał po 2020 r. Pozostałe grupy wykazywały niższe wartości eksportu, niemniej zarówno grupa *Jabłka, gruszki i pigwy, świeże*, jak i *Warzywa, zamrożone* wykazywały wyraźną tendencję wzrostową. W przypadku tej pierwszej, załamanie przyszło w 2022 r. (wartość eksportu spadła o niemal 35 mln PLN), natomiast w przypadku drugiej

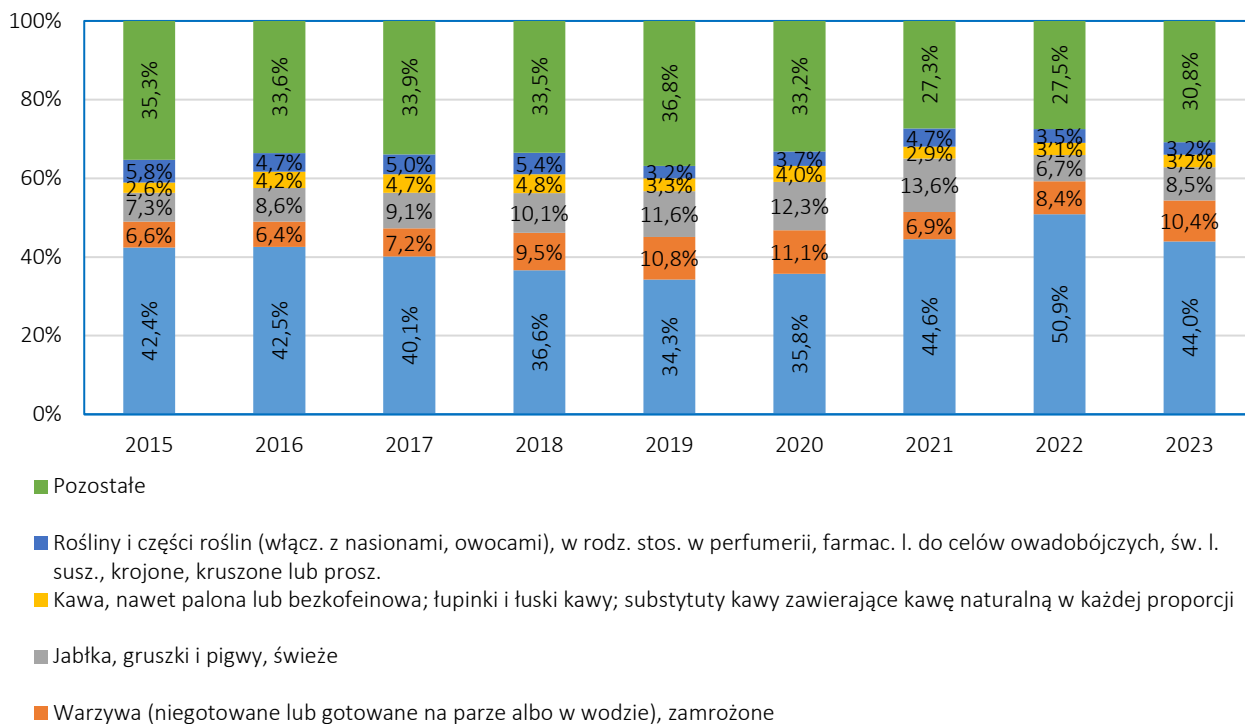
grupy stało się to nieco wcześniej, bo w 2021 r. (eksport spadł o 13,6 mln PLN). Pozostałe wskazane na wykresie 63 grupy cechowały się względną stabilnością.

Wykres 62 Wartość eksportu LOM wybranych pięciu grup w sekcji Produkty pochodzenia roślinnego w latach 2015-2023, tys. PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Na wykresie 64 zilustrowano zmiany zachodzące w zakresie struktury rzeczowej eksportu LOM w sekcji *Produkty pochodzenia roślinnego*. Pięć przedstawionych grup utrzymywało wysoki udział w eksporcie tej sekcji na poziomie 60-70%, przy czym największe znaczenie posiadała grupa *Owoce i orzechy*. W niemal całym okresie udział tej grupy przekraczał 35%, a w 2022 r. sięgnął niemal 51%. Dość wysoką pozycję utrzymywała grupa *Warzywa, zamrożone*, a jej udział wynosił od 6,4% do 11,1%. Podobnie, grupa *Jabłka, gruszki i pigwy, świeże* miała dość wysoki udział wahający się w przedziale od 6,7% do 13,6%.

Wykres 63 Najważniejsze grupy eksportu LOM w sekcji Produkty pochodzenia roślinnego w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.7.2. Struktura geograficzna

W 2023 r. największym rynkiem zbytu dla eksportu przedsiębiorstw LOM w sekcji *Produkty pochodzenia roślinnego* były Niemcy. Wartość eksportu na ten rynek przekroczyła 205 mln PLN, a udział wyniósł niemal 25%. Drugie miejsce zajmowała Belgia z udziałem 18,2% (154,3 mln PLN), a trzecie Wielka Brytania z udziałem 10,3% (87,1 mln PLN). Te trzy kraje przyjmowały ponad 50% eksportu z Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego w tej sekcji produktów. Biorąc pod uwagę 10 najważniejszych rynków zbytu, ich udział sięgał aż 85% w 2023 r., co należy uznać za wysoki poziom koncentracji geograficznej.

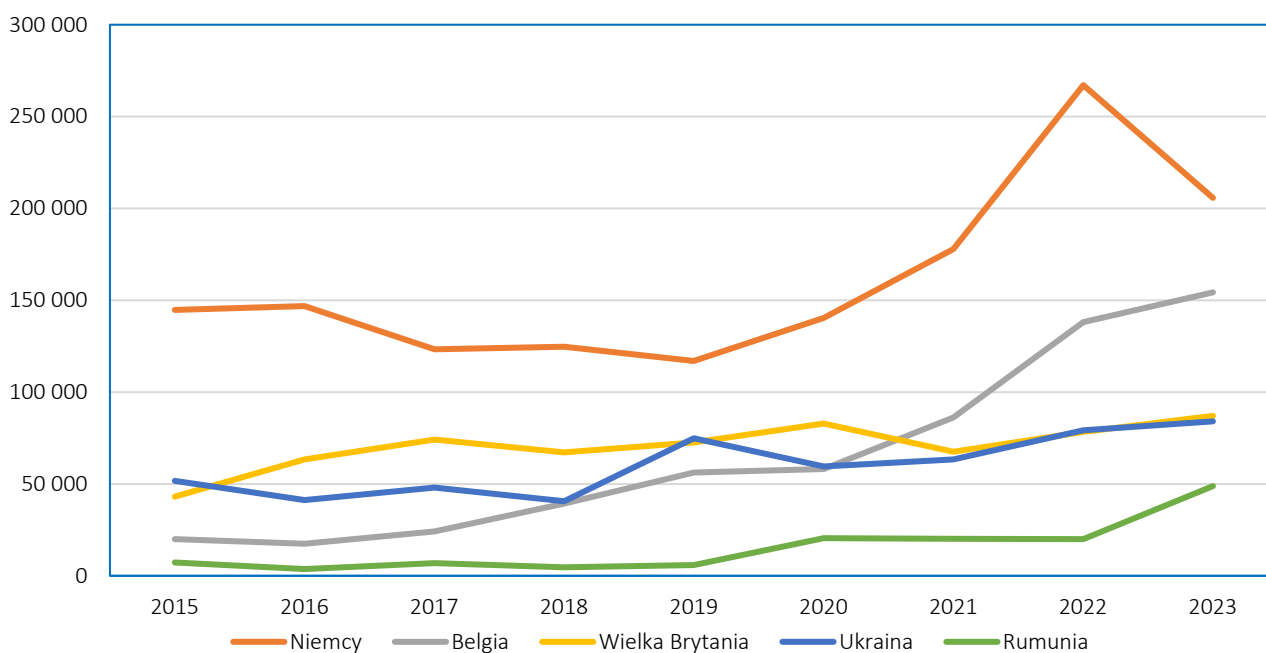
Tabela 41 10 najważniejszych rynków eksportowych LOM w sekcji Produkty pochodzenia roślinnego w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Niemcy	205 665,4	24,3%
Belgia	154 294,1	18,2%
Wielka Brytania	87 073,8	10,3%
Ukraina	84 072,1	9,9%
Rumunia	48 823,1	5,8%
Francja	41 998,4	5,0%

Niderlandy	40 110,4	4,7%
Włochy	25 398,6	3,0%
Serbia	15 927,3	1,9%
Hiszpania	15 511,2	1,8%
Pozostałe	128 916,1	15,2%
Suma	847 790,4	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

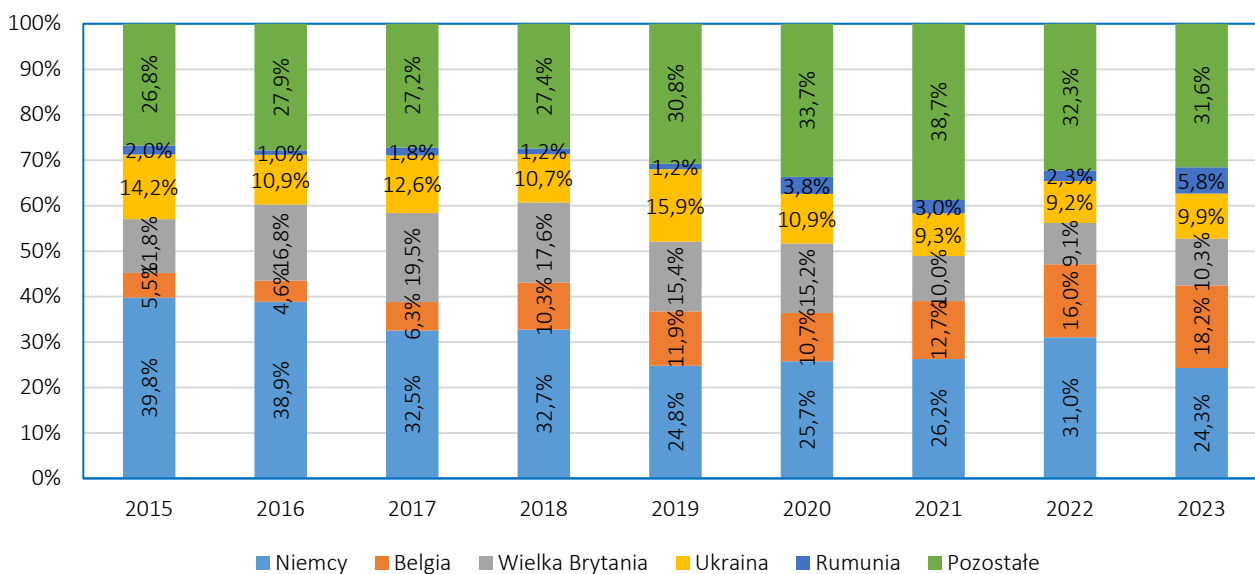
Analiza struktury geograficznej eksportu LOM w sekcji *Produkty pochodzenia roślinnego* pokazuje przewagę Niemiec jako rynku zbytu w całym okresie. Niemniej, również bardzo wyraźnie uwidoczniła się rola Belgii, która zwiększyła odbiór produktów z tej sekcji z 19,9 mln PLN (2015) do 154,3 mln PLN (2023). Był to drugi po Niemczech rynek zbytu dla eksporterów LOM. Warto również podkreślić, że znaczna i rosnąca wartość eksportu trafiała do Ukrainy oraz Wielkiej Brytanii i w ostatnich latach do Rumunii. Potwierdzają to dane z wykresu 65.

Wykres 64 Eksport LOM w sekcji Produkty pochodzenia roślinnego do wybranych partnerów w latach 2015-2023, tys. PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Początkowa dominacja niemieckiego rynku zbytu dla *Produktów pochodzenia roślinnego* (39,8% w 2015 r.) malała wraz z upływem czasu. W 2023 r. udział wyniósł 24,3%, ale i tak był najwyższy spośród pięciu najważniejszych odbiorców. Na drugim miejscu znalazła się Belgia (18,2%), której udział od 2015 r. wzrósł o niemal 13 p. p. Wielka Brytania pozostawała trzecim rynkiem zbytu z udziałami przekraczającymi zazwyczaj 10% (poza 2022 r.).

Wykres 65 Struktura geograficzna eksportu LOM w sekcji Produkty pochodzenia roślinnego w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.7.3. Analiza grup towarowych

Poniższa analiza obejmuje pięć grup w ramach sekcji *Produkty pochodzenia roślinnego*. Zostały one wyselekcjonowane na podstawie wartości i udziału w całkowitym eksporcie podmiotów LOM w ramach tej sekcji w 2023 r.

4.7.3.1. Owoce i orzechy, niegotowane lub gotowane na parze lub w wodzie, zamrożone, nawet zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego (0811)

Firmy Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego specjalizujące się w eksporcie *Owoców i orzechów*, zbywały swoje produkty na 33 rynkach zagranicznych. Nie wszystkie one były jednakowo ważne, jednak warto podkreślić dość duże zróżnicowanie geograficzne odbiorców (przynajmniej w porównaniu do innych grup tej sekcji towarów). Wśród odbiorców znalazły się tak egzotyczne, jak na lubelskie warunki, rynki, jak: Australia, Nowa Zelandia, Argentyna, Chile, Korea Południowa. Może to stanowić punkt wyjścia do rozwoju współpracy handlowej w przyszłości. Niemniej w przypadku tej grupy można mówić o dużej koncentracji rynków zbytu. Trzech największych odbiorców, tj. Niemcy, Belgia i Francja odbierały 72,7% eksportu LOM. Liderem były Niemcy z udziałem 37,5%, następnie Belgia (25,9%) oraz Francja (9,3%).

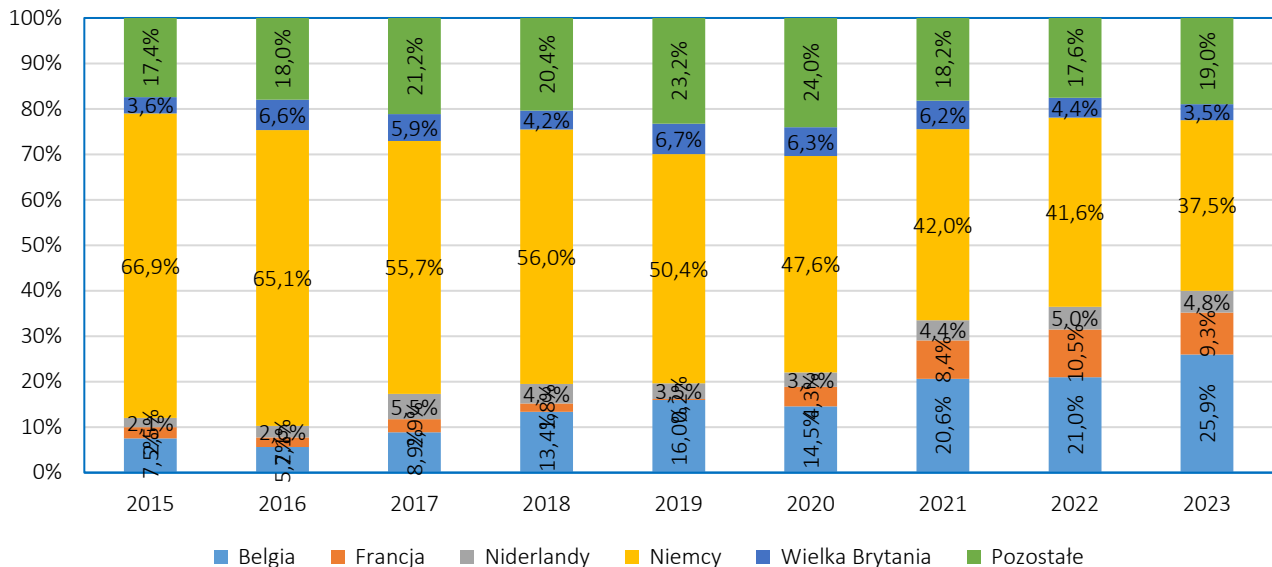
Tabela 42 Eksport LOM w grupie Owoce i orzechy, niegotowane lub gotowane na parze lub w wodzie, zamrożone, nawet zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Niemcy	139 868,1	37,5%
Belgia	96 725,8	25,9%
Francja	34 513,1	9,3%
Niderlandy	17 922,5	4,8%
Wielka Brytania	12 966,1	3,5%
Serbia	12 318,0	3,3%
Włochy	9 846,8	2,6%
Szwecja	9 281,0	2,5%
Austria	5 031,6	1,3%
Dania	3 849,3	1,0%
Finlandia	3 648,7	1,0%
Czechy	3 485,2	0,9%
Norwegia	3 314,3	0,9%
Hiszpania	3 117,0	0,8%
Węgry	3 066,9	0,8%
Szwajcaria	1 711,0	0,5%
Litwa	1 655,6	0,4%
Białoruś	1 337,0	0,4%
Rumunia	1 235,4	0,3%
Izrael	1 228,5	0,3%
Ukraina	1 146,1	0,3%
Argentyna	1 058,0	0,3%
Chile	778,0	0,2%
Nowa Zelandia	777,0	0,2%
Australia	639,1	0,2%
Republika Korei	622,0	0,2%
Irlandia	618,5	0,2%
Słowenia	289,6	0,1%
Bułgaria	184,9	0,0%
Liechtenstein	168,9	0,0%
Algieria	168,4	0,0%
Azerbejdżan	152,5	0,0%
Łotwa	15,4	0,0%
Suma	372 740,4	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Wysoka koncentracja geograficzna rynków zbytu dla eksportu w grupie *Owoce i orzechy*, występowała w całym analizowanym okresie. W pięciu latach (2015-2016 oraz 2021-2023) przekraczała 80%, a w pozostałych była nieco niższa, ale nie spadła poniżej 76%. Zmieniła się jednak struktura krajów: Niemcy, które w 2015 r. przyjmowały 66,9% eksportu, w 2023 r. miały udział „zaledwie” 37,5%. W tym samym okresie zwiększył się udział Belgii z 7,5% do 25,9% oraz Francji

z 2,5 do 9,3%. Udział pozostały dwóch krajów – Niderlandów i Wielkiej Brytanii był względnie stabilny.

Wykres 66 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Owoce i orzechy, niegotowane lub gotowane na parze lub w wodzie, zamrożone, nawet zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.7.3.2. Warzywa (niegotowane lub gotowane na parze albo w wodzie), zamrożone (0710)

Ciekawą sytuację można zaobserwować w przypadku grupy *Warzywa, zamrożone* (tabela 43). W 2023 r. ponad 60% eksportu podmiotów LOM o wartości 53,8 mln PLN skierowano do jednego tylko kraju – Belgii. Drugi rynek zbytu – Wielka Brytania przyjęła 10,6% eksportu o wartości 9,3 mln PLN. Kolejne kraje przyjmowały odpowiednio mniej. Łączna liczba rynków zbytu na *Warzywa, zamrożone* sięgnęła 21.

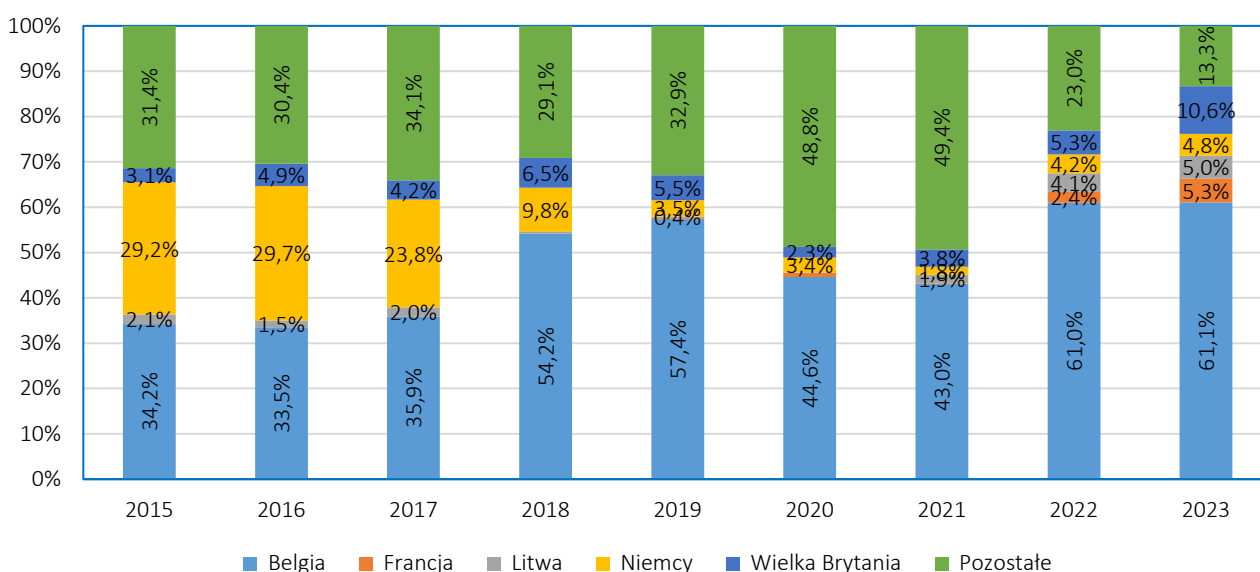
Tabela 43 Eksport LOM w grupie *Warzywa (niegotowane lub gotowane na parze albo w wodzie), zamrożone – struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %*

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Belgia	53 811,7	61,1%
Wielka Brytania	9 299,1	10,6%
Francja	4 666,6	5,3%
Litwa	4 421,0	5,0%
Niemcy	4 236,2	4,8%
Szwecja	3 659,7	4,2%
Włochy	2 352,0	2,7%
Białoruś	1 383,0	1,6%
Rumunia	1 079,1	1,2%

Czechy	1 056,4	1,2%
Stany Zjednoczone	453,7	0,5%
Norwegia	346,1	0,4%
Izrael	257,2	0,3%
Węgry	252,8	0,3%
Dania	246,6	0,3%
Hiszpania	229,6	0,3%
Ukraina	132,8	0,2%
Niderlandy	130,7	0,1%
Słowacja	122,8	0,1%
Irlandia	0,7	0,0%
Grecja	0,1	0,0%
Suma	88 137,7	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Jeszcze na początku analizowanego okresu Belgia nie dominowała jako rynek zbytu. Owszem, miała najwyższy udział w 2015 r. (34,2%), niemniej podobny udział wykazywały Niemcy (29,2%). W kolejnych latach jednak Belgia zaczęła zwiększać swoje znaczenie, kosztem nie tylko Niemiec, ale również pozostałych krajów prezentowanych na wykresie 68.

Wykres 67 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Warzywa (niegotowane lub gotowane na parze albo w wodzie), zamrożone w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.7.3.3. Jabłka, gruszki i pigwy, świeże (0808)

W przypadku grupy *Jabłka, gruszki i pigwy, świeże* struktura eksportu przedsiębiorstw LOM wygląda inaczej niż pozostałe. W 2023 r. najważniejszym rynkiem nie były Niemcy, ale Rumunia

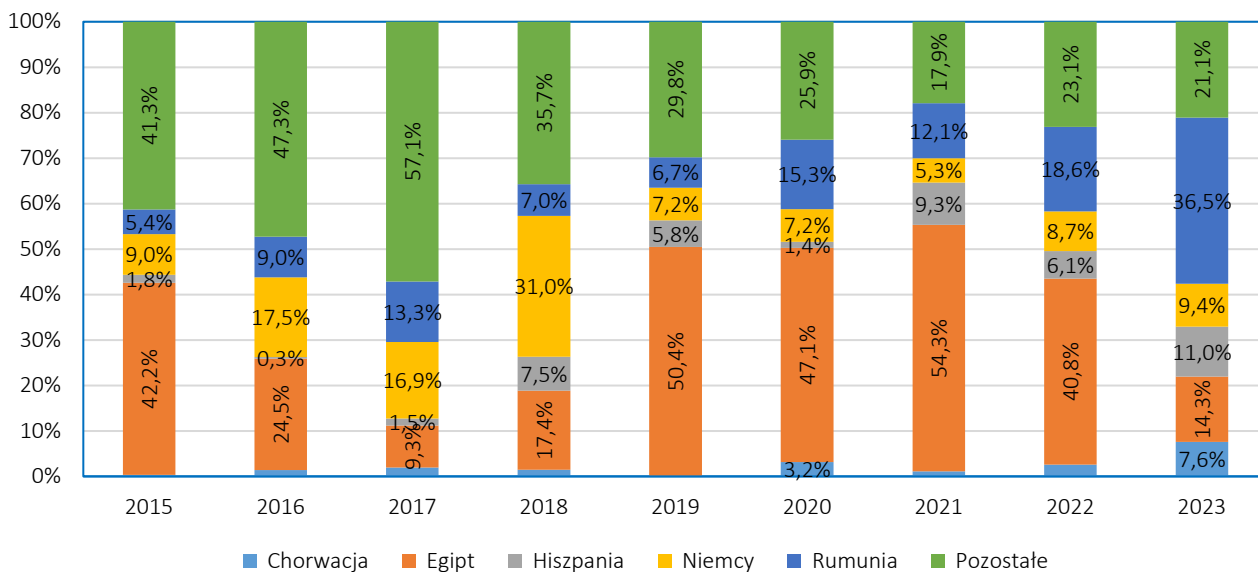
(36,5%), Egipt (14,3%) oraz Hiszpania (11%). Niemcy znalazły się dopiero na czwartym miejscu z udziałem poniżej 10%.

Tabela 44 Eksport LOM w grupie Jabłka, gruszki i pigwy, świeże – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Rumunia	26 241,7	36,5%
Egipt	10 294,6	14,3%
Hiszpania	7 881,2	11,0%
Niemcy	6 779,8	9,4%
Chorwacja	5 463,8	7,6%
Ukraina	2 506,2	3,5%
Austria	2 114,9	2,9%
Bośnia i Hercegowina	1 820,4	2,5%
Niderlandy	1 735,0	2,4%
Słowenia	1 089,7	1,5%
Serbia	1 072,1	1,5%
Wielka Brytania	1 071,1	1,5%
Mongolia	896,7	1,2%
Kazachstan	463,5	0,6%
Belgia	440,2	0,6%
Szwecja	411,0	0,6%
Irlandia	390,9	0,5%
Francja	307,0	0,4%
Bułgaria	255,4	0,4%
Zjednoczone Emiraty Arabskie	195,3	0,3%
Libia	125,5	0,2%
Islandia	108,0	0,2%
Włochy	103,3	0,1%
Indie	39,4	0,1%
Dania	11,0	0,0%
Słowacja	4,5	0,0%
Luksemburg	1,1	0,0%
Grecja	0,6	0,0%
Suma	71 823,9	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Warto podkreślić, iż rynek rumuński rozwijał się dość szybko, zwłaszcza od 2020 r. Co do rynku egipskiego, to był on bardzo ważny niemal w całym okresie. W latach 2019-2021 wykazywał udziały około 50%. W związku z tym należy stwierdzić, że jest to rynek o utrwalonej pozycji i obecność na nim świadczy także o możliwościach, które się pojawiają i są wykorzystywane przez lubelskich eksporterów.

Wykres 68 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Jabłka, gruszek i pigwy, świeże w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.7.3.4. Kawa, nawet palona lub bezkofeinowa; łupinki i łuski kawy; substytuty kawy zawierające kawę naturalną w każdej proporcji (0901)

Podmioty z LOM eksportują również, choć w stosunkowo niedużym stopniu, produkty z grupy *Kawa*. W 2023 r. wartość eksportu wyniosła 27,2 mln PLN, co oznaczało trzykrotny wzrost w stosunku do 2015 r. (9,5 mln PLN). W 2023 r. niemal 70% eksportu kierowano do Wielkiej Brytanii (18,7 mln PLN). Następne w kolejności Niderlandy przyjmowały 13,1%, a Czechy 5,8%. Łącznie w 2023 r. eksporterzy LOM kierowali swoje produkty na 23 rynki zbytu.

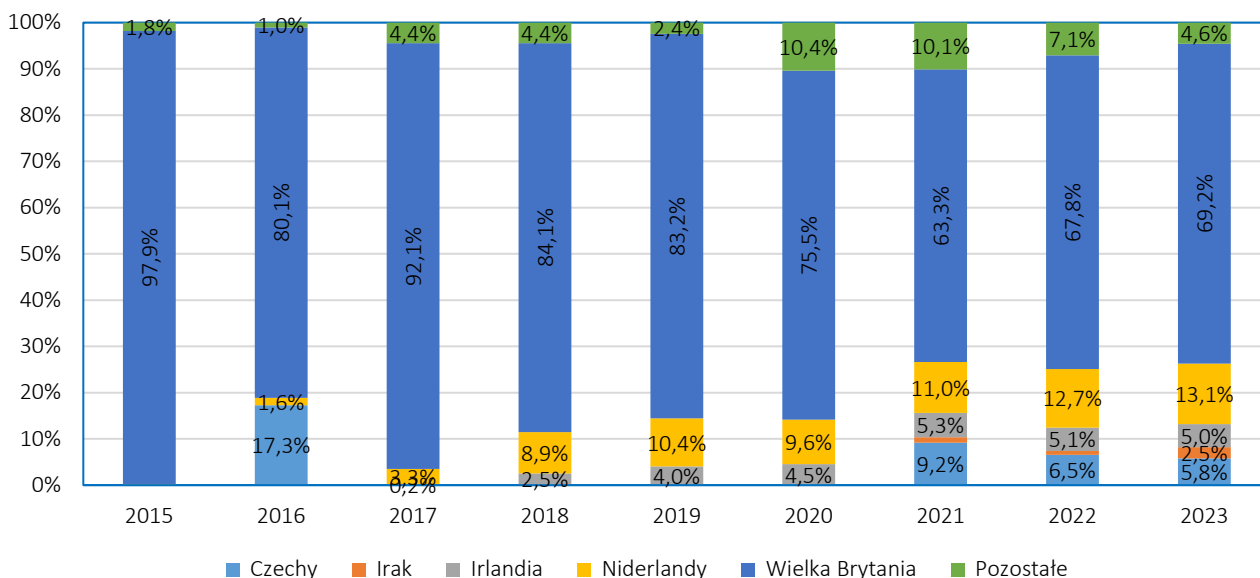
Tabela 45 Eksport LOM w grupie Kawa, nawet palona lub bezkofeinowa; łupinki i łuski kawy; substytuty kawy zawierające kawę naturalną w każdej proporcji – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Wielka Brytania	18 773,4	69,2%
Niderlandy	3 547,2	13,1%
Czechy	1 562,6	5,8%
Irlandia	1 348,8	5,0%
Irak	676,2	2,5%
Norwegia	342,4	1,3%
Belgia	236,7	0,9%
Niemcy	220,2	0,8%
Federacja Rosyjska	98,2	0,4%
Ukraina	80,6	0,3%
Szwecja	73,2	0,3%
Zjednoczone Emiraty Arabskie	60,2	0,2%
Włochy	40,0	0,1%

Cypr	29,1	0,1%
Austria	20,1	0,1%
Grecja	14,3	0,1%
Stany Zjednoczone	12,4	0,0%
Francja	5,3	0,0%
Estonia	3,4	0,0%
Barbados	0,7	0,0%
Luksemburg	0,6	0,0%
Hiszpania	0,3	0,0%
Dania	0,2	0,0%
Suma	27 146,2	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Dane z wykresu 70 potwierdzają dominację Wielkiej Brytanii nie tylko w 2023 r. Praktycznie w całym okresie kraj ten stanowił najważniejszy rynek zbytu dla eksporterów LOM. Niderlandy pojawiły się w większym stopniu w 2018 r., a Czechy w 2021 r.

Wykres 69 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Kawa, nawet palona lub bezkofeinowa; tępinki i tuskki kawy; substytuty kawy zawierające kawę naturalną w każdej proporcji w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.7.3.5. Rośliny i części roślin (włącznie z nasionami i owocami), w rodzaju stosowanych głównie w perfumerii, farmacji lub do celów owadobójczych, grzybobójczych lub podobnych, świeże, schłodzone, zamrożone lub suszone, nawet krojone, kruszone lub proszkowane (1211)

Eksport produktów z sekcji *Rośliny i części roślin* wyniósł w 2023 r. 26,9 mln PLN, co stanowiło 3,2% całkowitego eksportu w sekcji *Produkty pochodzenia roślinnego*. Głównym miejscem przeznaczenia eksportu były Niemcy (45,5%), a w dalszej kolejności Hiszpania (15,3%) oraz Wielka

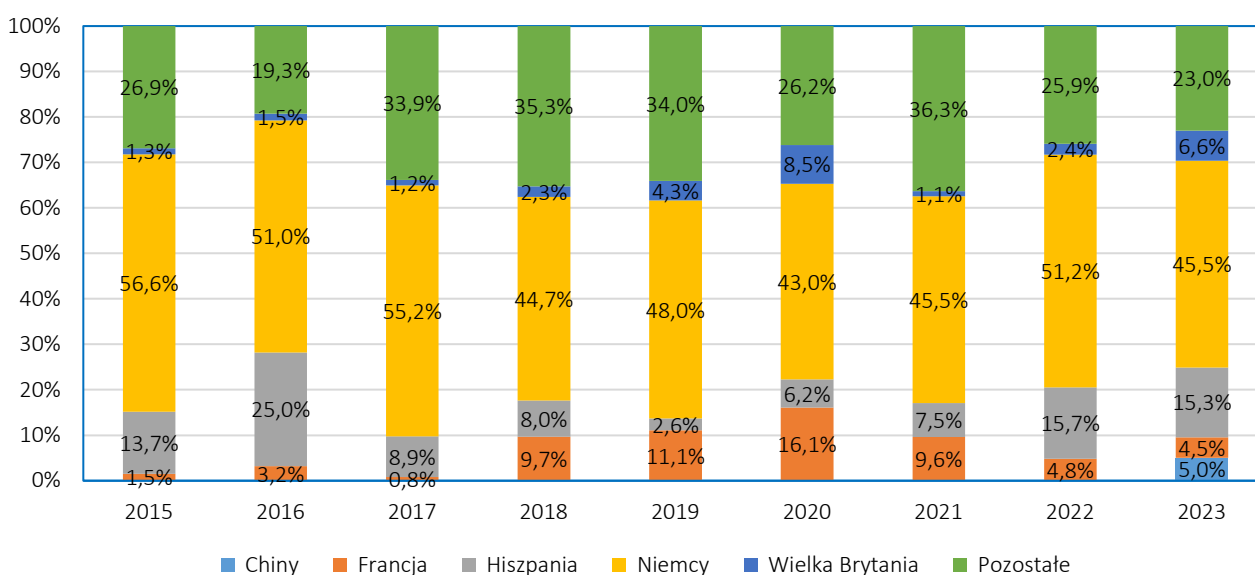
Brytania (6,6%). Produkty tej sekcji trafiały na ponad 30 różnych rynków świata, w tym tak dalekich jak Kuwejt, Izrael, Stany Zjednoczone czy Chiny. Podobnie jak w większości pozostałych przypadków, również w tej grupie można zaobserwować dość wyraźną koncentrację geograficzną – pierwsze pięć najważniejszych rynków zbytu odpowiadało za 77% całkowitego eksportu przedsiębiorstw LOM w tej grupie.

Tabela 46 Eksport LOM w grupie Rośliny i części roślin (włącznie z nasionami, owocami), w rodzaju stos. w perfumerii, farmacji i do celów owdobóczych, św. l. susz., krojone, kruszone lub prosz. – struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Niemcy	12 237,2	45,5%
Hiszpania	4 121,6	15,3%
Wielka Brytania	1 783,5	6,6%
Chiny	1 355,0	5,0%
Francja	1 222,9	4,5%
Belgia	1 009,0	3,7%
Czechy	999,3	3,7%
Szwajcaria	642,4	2,4%
Włochy	496,9	1,8%
Niderlandy	459,7	1,7%
Stany Zjednoczone	370,4	1,4%
Serbia	345,7	1,3%
Brazylia	272,5	1,0%
Irlandia	261,5	1,0%
Chorwacja	247,9	0,9%
Węgry	215,9	0,8%
Macedonia Północna	203,0	0,8%
Rumunia	164,0	0,6%
Ukraina	159,7	0,6%
Izrael	86,4	0,3%
Grecja	81,5	0,3%
Portugalia	46,3	0,2%
Kanada	40,5	0,2%
Austria	27,0	0,1%
Szwecja	19,8	0,1%
Norwegia	14,9	0,1%
Estonia	10,5	0,0%
Australia	9,1	0,0%
Luksemburg	3,5	0,0%
Kuwejt	2,0	0,0%
Bułgaria	1,8	0,0%
Kosowo	1,6	0,0%
Cypr	0,4	0,0%
Łotwa	0,0	0,0%
Suma	26 913,36	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KAS.

Według danych na wykresie 71 przewagę jako rynek zbytu miały Niemcy, z udziałem 56,6% w 2015 r. i 45,5% w 2023 r. Pozostałe rynki wykazywały dość znaczące wahania. Dla przykładu do Hiszpanii wysłano 25% całej wartości eksportu w 2016 r., podczas gdy w 2019 r. zaledwie 2,6%. Podobnie do Francji w 2015 r. wysłano 1,5% całej wartości eksportu, a w 2020 r. było to 16,1%. Od 2019 r. uwidoczniła się bardziej Wielka Brytania, do której wysłano 4,3% eksportu, w roku kolejnym 8,5%. Po spadku w dwóch kolejnych latach (1,1%; 2,4%, odpowiednio), w 2023 r. Francja przyjęła 6,6% całkowitego eksportu przedsiębiorstw LOM w grupie *Rośliny i części roślin*.

Wykres 70 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie *Rośliny i części roślin (włącz. z nasionami, owocami)*, w rodz. stos. w perfumerii, farmac. i do celów owadobójczych, św. i. susz., krojone, kruszone lub prosz. w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.8. Sekcja I. Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego

Sekcja I. Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego zajmowała w 2023 r. szóstą pozycję pod względem udziału w eksporcie przedsiębiorstw Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego. Wartość eksportu wyniosła 863,2 mln PLN, co stanowiło 6,48% całkowitej wartości eksportu LOM.

4.8.1. Struktura rzeczowa

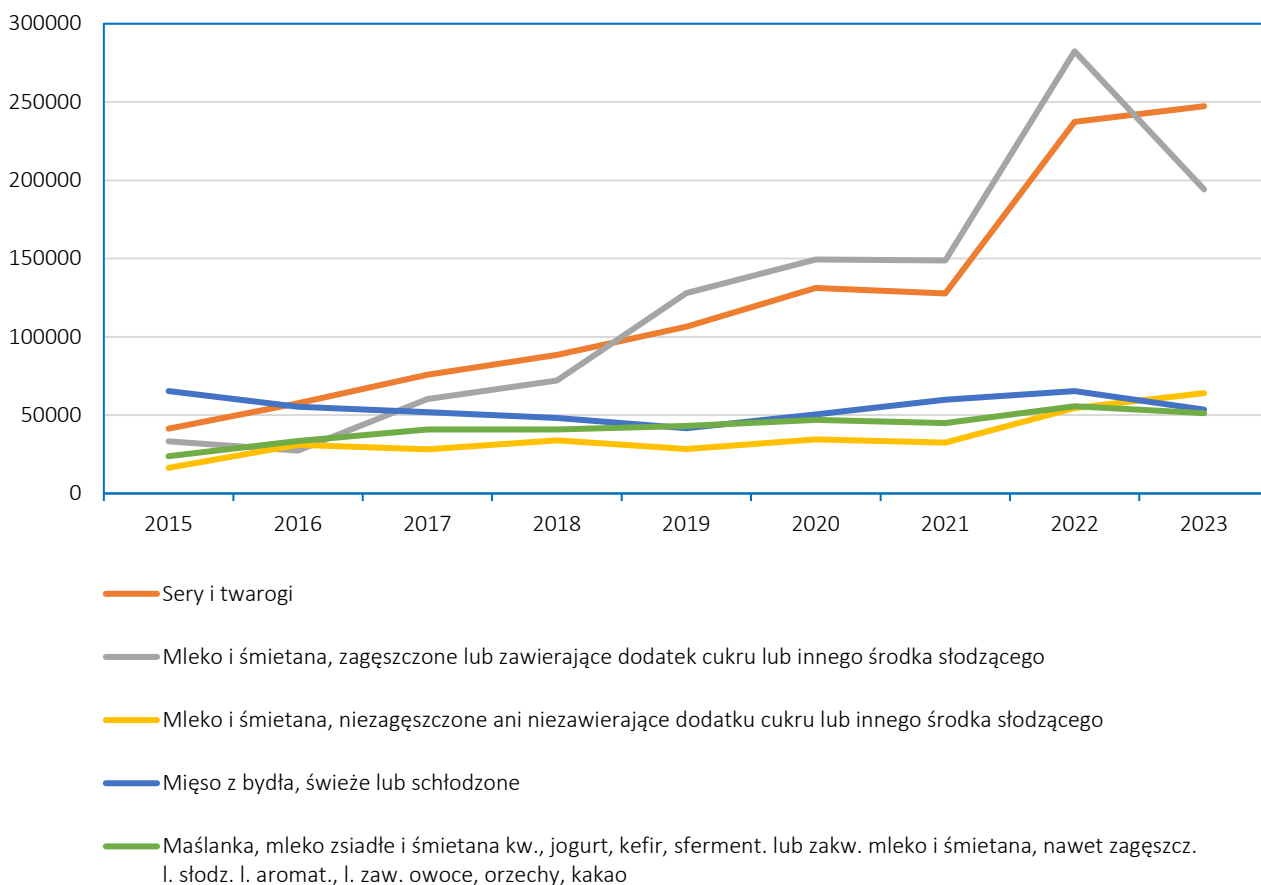
W strukturze rzeczowej eksportu LOM w sekcji *Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego* dominował nabiał. Tylko pierwsze trzy grupy produktów odpowiadały za 58,6% całkowitego eksportu. Największy udział miała grupa *Sery i twarogi* (28,7%). Na kolejnych miejscach znalazły się *Mleko i śmietana* (łącznie 29,9%), przede wszystkim *Mleko i śmietana, zagęszczone lub zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego* (22,5%). Gdy wziąć pod uwagę 10 najważniejszych grup, to ich udział w całkowitym eksporcie wynosił 82,3%.

Tabela 47 Struktura rzeczowa eksportu LOM w sekcji Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego w 2023 r., tys. PLN i %

Grupa	Wartość (tys. PLN)	Udział
Sery i twarogi	247 327,88	28,7%
Mleko i śmietana, zagęszczane lub zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego	194 158,44	22,5%
Mleko i śmietana, niezagęszczane ani niezawierające dodatku cukru lub innego środka słodzącego	64 078,54	7,4%
Mięso z bydła, świeże lub schłodzone	53 550,33	6,2%
Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana ukwaszona, jogurt, kefir, sfermentowane lub zakwaszone mleko i śmietana, nawet zagęszczane lub słodzone lub aromatyzowane, lub zawierające owoce, orzechy, kakao	51 376,74	6,0%
Serwatka, nawet zagęszczona lub słodzona; produkty składające się ze składników naturalnego mleka, nawet zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego, gdzie indziej niewymienione ani niewłózione	43 332,96	5,0%
Bydło żywe	41 789,79	4,8%
Mięso ze świń świeże, schłodzone lub zamrożone	40 391,73	4,7%
Masło i pozostałe tłuszcze oraz oleje otrzymane z mleka; produkty mleczarskie do smarowania	31 968,84	3,7%
Mięso i podroby jadalne, z drobiu objętego pozycją 0105, świeże, schłodzone lub zamrożone	28 910,72	3,3%
Pozostałe	66 346,65	7,7%
Suma	863 232,62	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

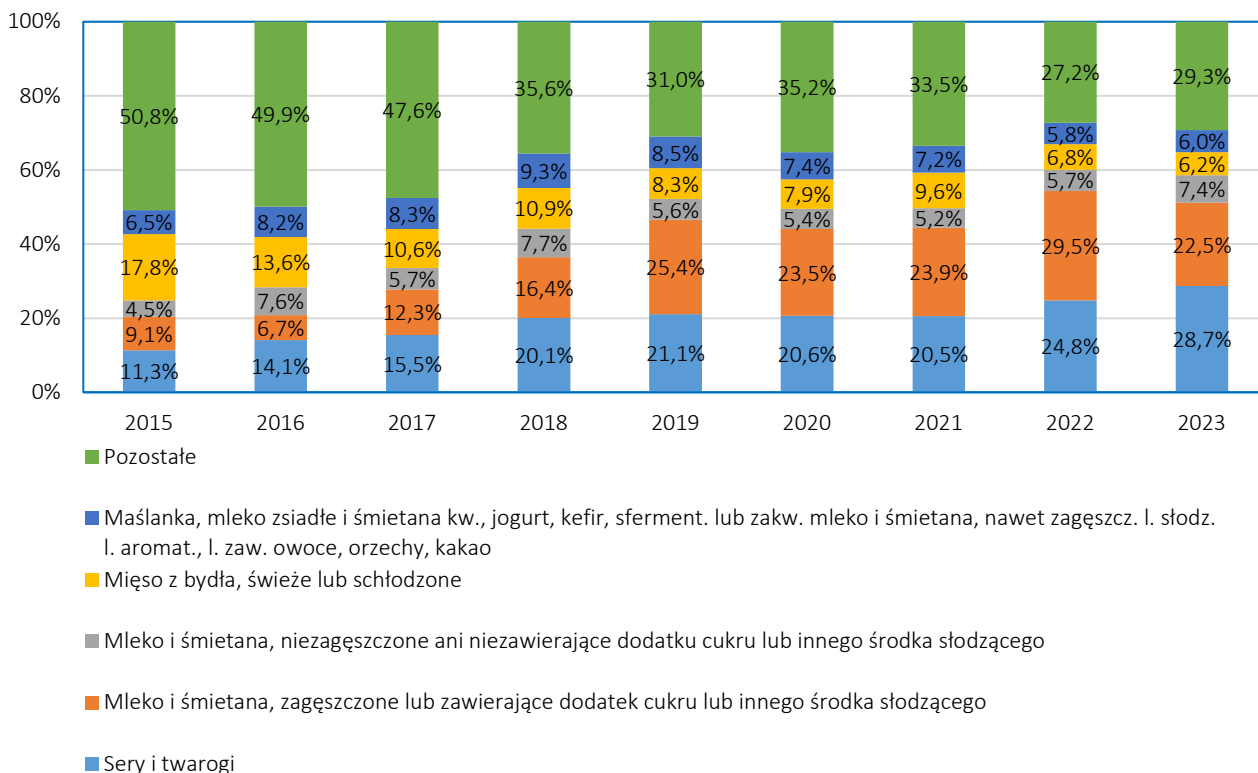
Wykres 1 przedstawia rozwój eksportu grup produktów dominujących w roku 2023 w ramach sekcji *Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego*. Można zauważyć wyraźną dominację dwóch grup: *Sery i twarogi* oraz *Mleko i śmietana, zagęszczane lub zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego*, które w analizowanym okresie wymieniennie zajmowały pierwszą pozycję w sekcji. Charakteryzowały się także wyraźnie największą dynamiką wzrostu. Wartość eksportu w grupie *Sery i twarogi* zwiększyła się z 41,4 mln PLN w 2015 r. do 247,3 mln PLN w 2023 r. W drugiej z wskazanych grup wartość wzrosła z 33,3 mln PLN w 2015 r. do 194,2 mln PLN w 2023 r. Szczególna sytuacja w tym przypadku nastąpiła w ostatnim analizowanym roku, kiedy w ramach tej grupy nastąpił znaczący spadek eksportu o 31,3%. Pozostałe trzy grupy charakteryzowały się zdecydowanie mniejszą zmiennością. Jedynie w przypadku grupy *Mięso z bydła, świeże lub schłodzone* wartość eksportu w 2023 r. w relacji do 2015 spadła z 65,4 mln PLN do 53,6 mln PLN.

Wykres 71 Wartość eksportu LOM wybranych pięciu grup w sekcji Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego w latach 2015-2023, tys. PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Na wykresie 73 zilustrowano zmiany zachodzące w zakresie struktury rzeczowej eksportu LOM w sekcji *Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego*. W analizowanym okresie wyraźnie wzrosła koncentracja eksportu na wskazanych pięciu najważniejszych grupach. Udział pozostałych grup towarowych w eksporcie sekcji I w 2015 r. wynosił 50,8% podczas gdy w 2023 r. wskaźnik ten spadł do 29,3%.

Wykres 72 Najważniejsze grupy eksportu LOM w sekcji Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.8.2. Struktura geograficzna

W 2023 r. największym rynkiem zbytu dla eksportu przedsiębiorstw LOM w sekcji Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego była Wielka Brytania. Wartość eksportu na ten rynek wyniosła 287,4 mln PLN, co stanowiło 33,3%. Drugie miejsce zajmowały Włochy z udziałem 18,5% (159,9 mln PLN), a trzecie Niemcy z udziałem 16,9% (145,7 mln PLN). Te trzy kraje odpowiadały za 68,7% eksportu z Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego analizowanej sekcji. Łącznie 10 najważniejszych rynków zbytu przyjmowało większość eksportu – 91,2% w 2023 r., co należy uznać za bardzo wysoki poziom koncentracji geograficznej.

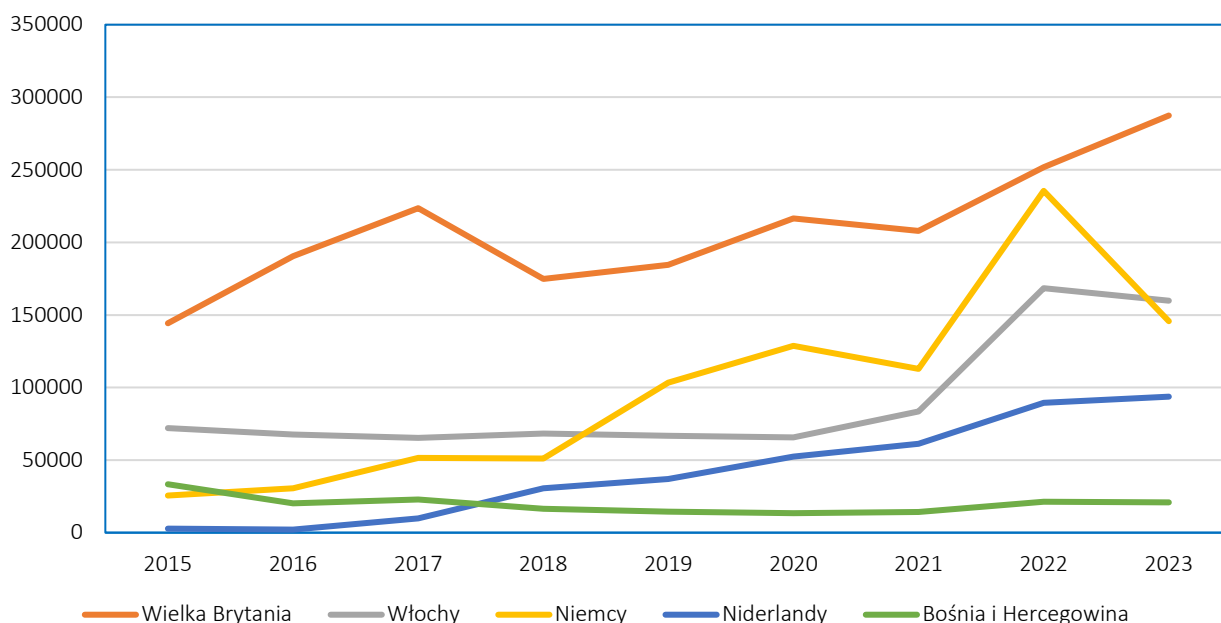
Tabela 48 10 najważniejszych rynków eksportowych LOM w sekcji Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość (tys. PLN)	Udział
Wielka Brytania	287408,23	33,3%
Włochy	159911,79	18,5%
Niemcy	145652,44	16,9%
Niderlandy	93701,79	10,9%
Bośnia i Hercegowina	20874,54	2,4%

Irlandia	19915,94	2,3%
Chiny	17646,69	2,0%
Indie	16565,27	1,9%
Paragwaj	14354,92	1,7%
Grecja	10935,04	1,3%
Pozostałe	76265,979	8,8%
Suma	863232,62	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Analiza struktury geograficznej eksportu LOM w sekcji *Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego* pokazuje dominację Wielkiej Brytanii jako rynku zbytu w całym okresie. Mimo spadku wartości eksportu w latach 2017-2018 ogólny trend miał charakter wzrostowy. O drugą pozycję w analizowanym okresie rywalizowały Włochy i Niemcy. Pierwszy z rynków miał przewagę w latach 2015-2018 oraz 2023. W pozostałych latach eksport o większej wartości był kierowany do Niemiec. Zasadniczo wszystkie kraje z wyjątkiem Bośni i Hercegowiny (oraz Niemiec w roku 2023) doświadczyły tendencji wzrostowych. Potwierdzają to dane z wykresu 74.

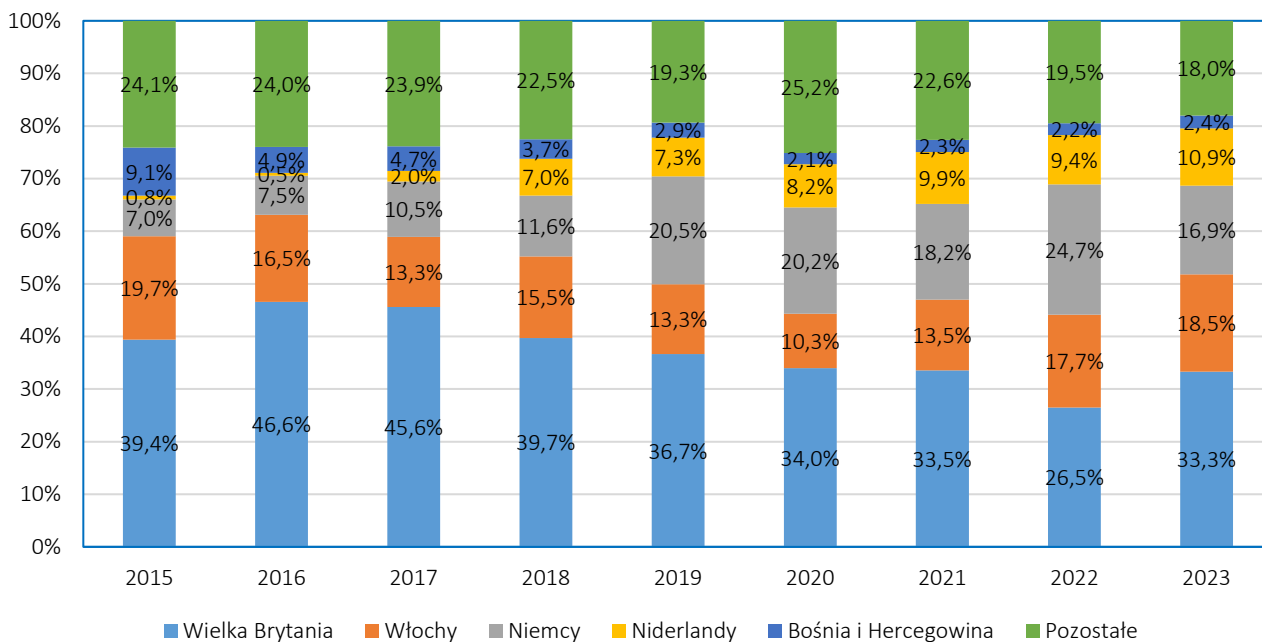

Wykres 73 Eksport LOM w sekcji *Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego* do wybranych partnerów w latach 2015-2023, tys. PLN

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Najważniejszym rynkiem zbytu dla eksportu LOM w latach 2015-2023 w analizowanej sekcji była Wielka Brytania. Jej udział w całkowitym eksporcie był zmienny. Największy był w latach 2016-2017 (ponad 45%). Ostatecznie udział w 2023 r. był niższy o 6,1 p. p. w porównaniu z rokiem 2015. Udział Włoch w całym okresie nie przekraczał 20%. Za wzrost koncentracji eksportu odpowiadał

przede wszystkim wzrost sprzedaży na rynku niemieckim oraz holenderskim. Udział Niemiec wzrósł z 7% do blisko 17%, a w przypadku Niderlandów – z 0,8% do 10,9%. Tendencja spadkowa charakteryzująca wartość eksportu do Bośni i Hercegowiny (w 2015 r. trzeci największy rynek zbytu w ramach sekcji I) spowodowała spadek udziału tego rynku z 9,1% w 2015 r. do 2,4% w 2023.

Wykres 74 Struktura geograficzna eksportu LOM w sekcji Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.8.3. Analiza grup towarowych

Poniższa analiza obejmuje pięć grup w ramach sekcji *Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego*. Zostały one wyselekcjonowane na podstawie wartości i udziału w całkowitym eksporcie podmiotów LOM w ramach tej sekcji w 2023 r.

4.8.3.1. Sery i twarogi (0406)

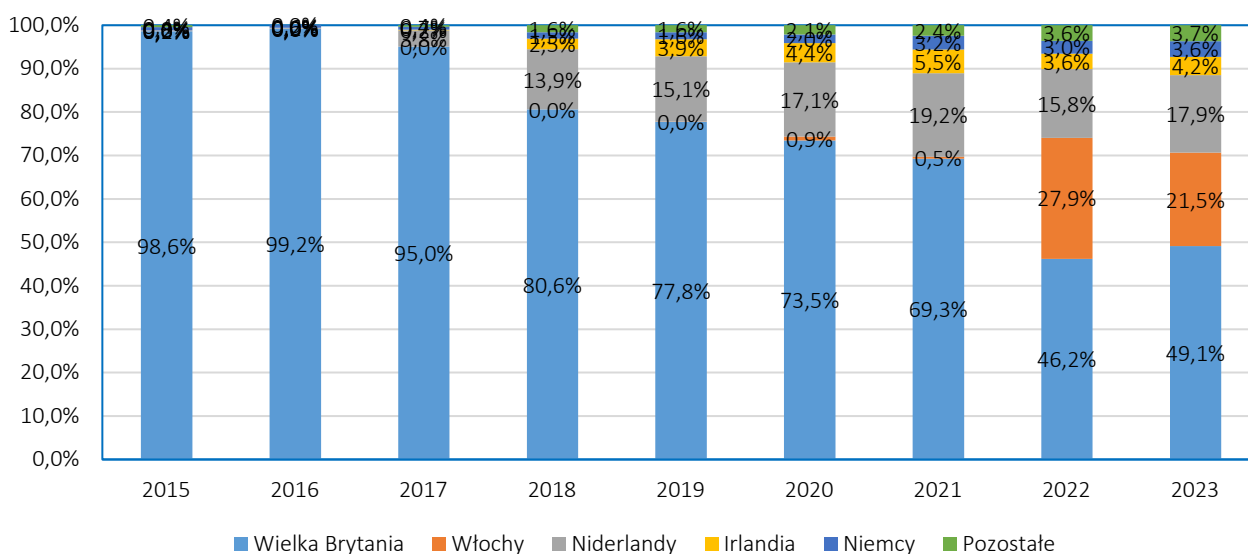
Firmy Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego specjalizujące się w eksporcie *Serów i twarogów*, sprzedawały swoje produkty na 16 rynkach, które były położone w Europie. Niemniej jednak wiodącą rolę odgrywały trzy kierunki: Wielka Brytania, Włochy i Niderlandy, do których łącznie trafiło 88,5% wartości eksportu w tej grupie w 2023 r.

Tabela 49 Eksport LOM w grupie Sery i twarogi – struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Wielka Brytania	121477,3	49,1%
Włochy	53257,06	21,5%
Niderlandy	44154,46	17,9%
Irlandia	10359,08	4,2%
Niemcy	8987,567	3,6%
Belgia	4289,032	1,7%
Rumunia	2018,012	0,8%
Austria	1081,684	0,4%
Szwecja	1002,294	0,4%
Norwegia	484,226	0,2%
Grecja	96,872	0,0%
Luksemburg	90,674	0,0%
Francja	15,935	0,0%
Hiszpania	9,78	0,0%
Dania	2,322	0,0%
Cypr	1,623	0,0%
Suma	247327,9	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

W analizowanym okresie nastąpiła dywersyfikacja głównych rynków zbytu w grupie Sery i twarogi. W roku 2015 znaczenie miał tak naprawdę tylko jeden rynek – Wielka Brytania, gdzie trafiało 98,6% eksportu. Zmiana w tym zakresie jest widoczna od roku 2018, kiedy udział Niderlandów sięgnął niemalże 14%. Stopniowo wzrastał także udział Irlandii (największy odnotowano w roku 2021), Niemiec, ale także pozostałych rynków. Spektakularny wzrost znaczenia rynku włoskiego nastąpił w roku 2022 - o 27,4 p. p.

Wykres 75 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Sery i twarogi w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.8.3.2. Mleko i śmietana, zagęszczone lub zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego (0402)

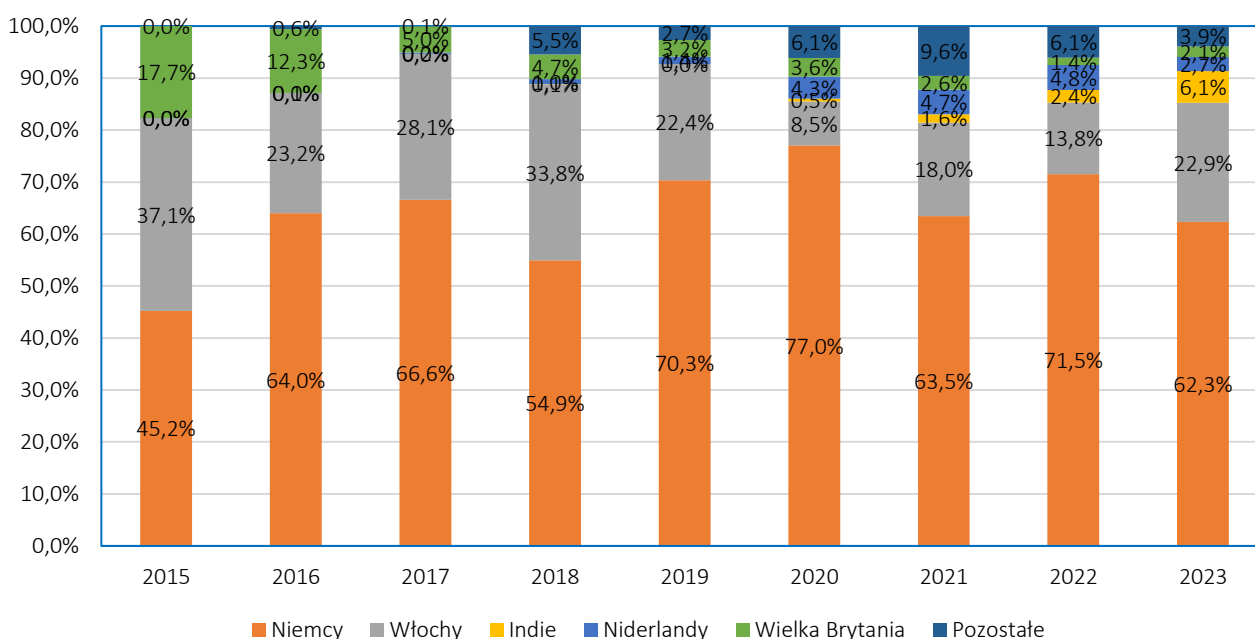
Odmienne przedstawiała się w 2023 r. struktura geograficzna w przypadku kolejnej grupy *Mleko i śmietana, zagęszczone lub zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego*. Po pierwsze wśród rynków zbytu w tej grupie występują kraje pozaeuropejskie, w szczególności warto wskazać tu Indie, które były w 2023 r. trzecim największym rynkiem zbytu z udziałem 6,1%. Za największą wartość eksportowanych towarów w roku 2023 odpowiadały Niemcy (62,3%), a drugą pozycję zajmowały Włochy (22,9%). Wielka Brytania znalazła się dopiero na miejscu piątym. Łączna liczba rynków zbytu to 24, ale w przypadku kilku ostatnich wskazanych w tabeli 50 rynków wartość eksportu była znikoma.

Tabela 50 Eksport LOM w grupie Mleko i śmietana, zagęszczone lub zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Niemcy	121001,5	62,32%
Włochy	44444,24	22,89%
Indie	11910,33	6,13%
Niderlandy	5228,7	2,69%
Wielka Brytania	4006,742	2,06%
Grecja	3475,916	1,79%
Nigeria	824,172	0,42%
Hiszpania	648,136	0,33%
Irlandia	570,603	0,29%
Dania	410,308	0,21%
Litwa	407,635	0,21%
Algieria	284,419	0,15%
Serbia	206,871	0,11%
Izrael	195,262	0,10%
Rumunia	168,322	0,09%
Węgry	110,433	0,06%
Belgia	105,214	0,05%
Szwecja	50,691	0,03%
Bośnia i Hercegowina	49,069	0,03%
Austria	44,343	0,02%
Norwegia	12,34	0,01%
Luksemburg	2,249	0,00%
Francja	0,879	0,00%
Cypr	0,095	0,00%
Suma	194158,4	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

W całym analizowanym okresie najważniejszym rynkiem zbytu były Niemcy (wykres 77). Ich udział wzrósł z 45,2% w 2015 r. do 62,3% w 2023, ale były także lata, gdzie przekraczał 70% (2019, 2020 i 2022). Z kolei rola rynku włoskiego się zmniejszyła. W roku 2015 odpowiadał on za 37,1% eksportu, a w 2023 jedynie za 22,9%. Wyraźniejszy wzrost znaczenia Indii nastąpił w ostatnich trzech analizowanych latach, wcześniej nie przekraczał 0,5%. Wyraźnie z kolei spadło znaczenie Wielkiej Brytanii, do której w 2015 r. trafiło 17,7% eksportu tej grupy, a w 2023 niewiele ponad 2%.

Wykres 76 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Mleko i śmietana, zagęszczone lub zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.8.3.3. Mleko i śmietana, niezagęszczone ani niezawierające dodatku cukru lub innego środka słodzącego (0401)

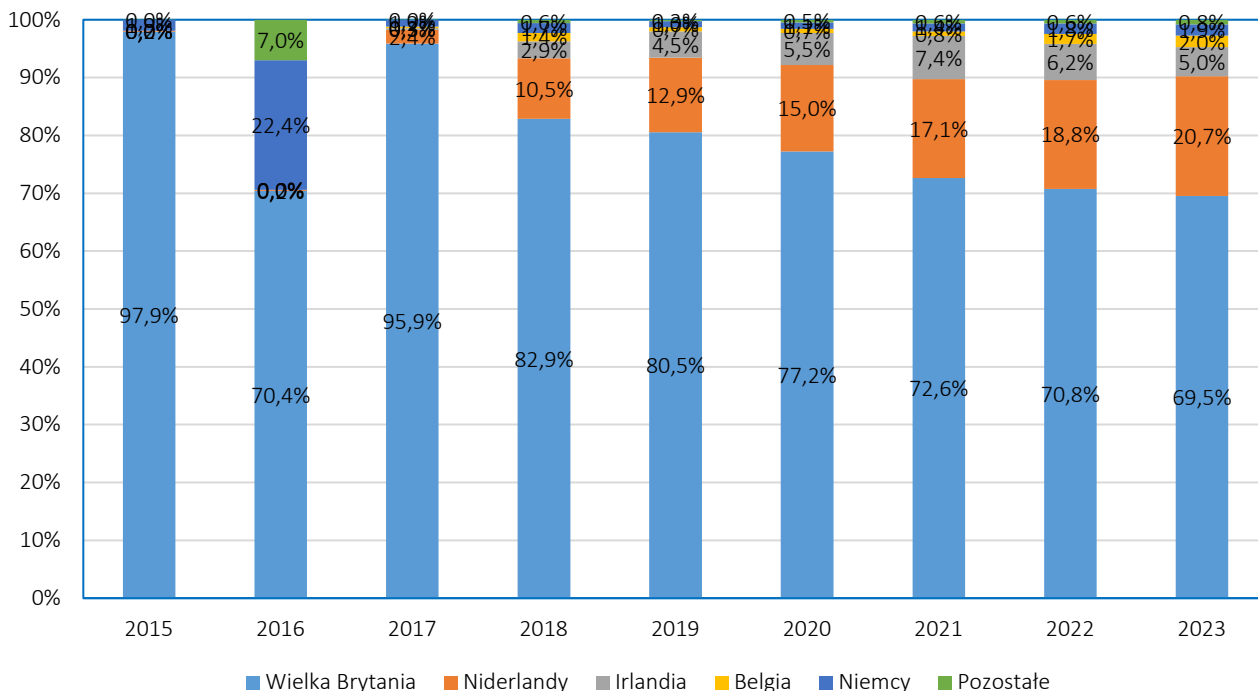
W grupie Mleko i śmietana, niezagęszczone ani niezawierające dodatku cukru lub innego środka słodzącego ponownie w eksporcie w 2023 r. dominowała Wielka Brytania z udziałem 69,5%, a wszystkie rynki zbytu (16 krajów) były położone w Europie, głównie w Unii Europejskiej. Drugą pozycję zajmowały Niderlandy (20,7%), a łącznie te dwa kraje odpowiadały za ponad 90% eksportu w tej grupie. Do krajów, które osiągnęły udział powyżej 1% należały jeszcze Irlandia, Belgia oraz Niemcy.

Tabela 51 Eksport LOM w grupie Mleko i śmietana, niezagęszczone ani niezawierające dodatku cukru lub innego środka słodzącego – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Wielka Brytania	44562,83	69,5%
Niderlandy	13268,51	20,7%
Irlandia	3218,637	5,0%
Belgia	1266,556	2,0%
Niemcy	1233,769	1,9%
Austria	203,62	0,3%
Szwecja	124,126	0,2%
Rumunia	83,036	0,1%
Norwegia	75,114	0,1%
Grecja	32,328	0,1%
Luksemburg	3,313	0,0%
Włochy	2,857	0,0%
Francja	2,169	0,0%
Hiszpania	1,357	0,0%
Cypr	0,161	0,0%
Dania	0,16	0,0%
Suma	64078,54	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Analiza zmian w strukturze geograficznej najważniejszych rynków eksportowych w tej grupie pozwala na wskazanie podobnej tendencji jak w przypadku grupy *Sery i twarogi*, a mianowicie wzrostu dywersyfikacji zbytu. W roku 2015 dominowała Wielka Brytania z udziałem 97,9%. Udział ten stopniowo spadał na korzyść przede wszystkim Niderlandów oraz Irlandii. Niemcy odgrywały istotną rolę w eksporcie analizowanej grupy jedynie w roku 2017 (22.4%).

Wykres 77 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Mleko i śmietana, niezagęszczone ani niezawierające dodatku cukru lub innego środka słodzącego w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.8.3.4. Mięso z bydła, świeże lub schłodzone (0201)

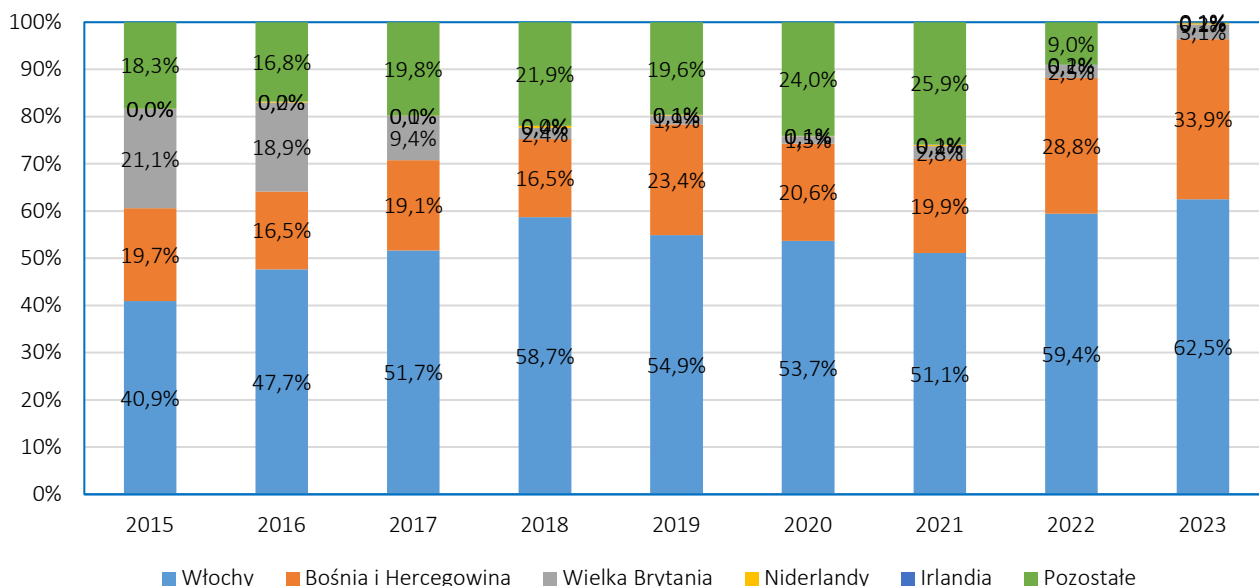
Kolejną pozycją towarową pod względem wartości eksportu w sekcji I było *Mięso z bydła, świeże lub schłodzone*. Znaczenie tej grupy w analizowanym okresie malało, a jeśli chodzi o eksport w roku 2023 to produkty te wyeksportowano na 10 rynków, z których liczące się były jedynie trzy. Należą do nich Włochy z udziałem 62,5%, Bośnia i Hercegowina (33,9%) oraz Wielka Brytania (3,15%). Eksport do tych trzech krajów łącznie stanowił ponad 99% całkowitej wartości w tej grupie.

Tabela 52 Eksport LOM w grupie Mięso z bydła, świeże lub schłodzone – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Włochy	33470,92	62,50%
Bośnia i Hercegowina	18153,35	33,90%
Wielka Brytania	1684,86	3,15%
Niderlandy	115,009	0,21%
Irlandia	80,183	0,15%
Niemcy	37,485	0,07%
Belgia	5,732	0,01%
Szwecja	2,228	0,00%
Norwegia	0,389	0,00%
Austria	0,166	0,00%
Suma	53550,33	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Dane z wykresu 79 potwierdzają rosnącą koncentrację geograficzną w przypadku tej grupy towarowej, która przejawiała się wzrostem udziału Włoch (z 41% w roku 2015 do ponad 60% w 2023) oraz Bośni i Hercegowiny (z 19,7% do 33,9%). Wzrost udziału tych dwóch krajów odbywał się kosztem Wielkiej Brytanii (udział ponad 21% w roku 2015) oraz grupy pozostałych rynków.

Wykres 78 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Mięso z bydła, świeże lub schłodzone w latach 2015-2023, %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

4.8.3.5. Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana ukwaszona, jogurt, kefir, sfermentowane lub zakwaszone mleko i śmietana, nawet zagęszczone lub słodzone lub aromatyzowane, lub zawierające owoce, orzechy, kakao (040)

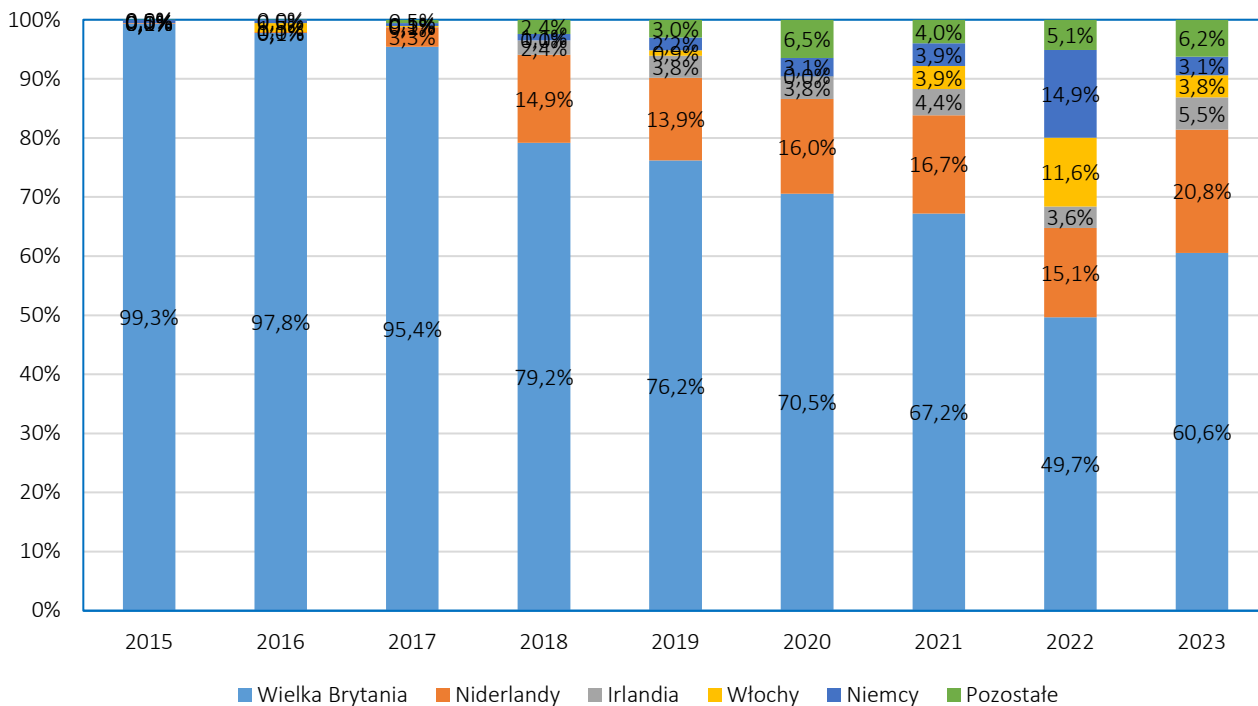
Eksport produktów z grupy *Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kw., jogurt, kefir, sferment. lub zakw. mleko i śmietana, nawet zagęszcz. l. słodz. l. aromat., l. zaw. owoce, orzechy, kakao* znalazł się na piątej pozycji pod względem wartości eksportu w roku 2023. Struktura geograficzna w tej grupie była nieco bardziej zróżnicowana i obejmowała nie tylko Europę. Wśród 20 rynków eksportowych pojawiły się kraje azjatyckie (Chiny, Malezja, Republika Korei), ale ich znaczenie nie było duże. W pierwszej piątce najważniejszych rynków znalazły się Wielka Brytania (ponad 60%) oraz kraje Unii Europejskiej: Niderlandy (ponad 20%), Irlandia, Włochy oraz Niemcy. Widoczna jest również w tej grupie silna koncentracja geograficzna – pierwsze pięć najważniejszych rynków zbytu odpowiadało za 93,8% całkowitego eksportu przedsiębiorstw LOM w tej grupie.

Tabela 53 Eksport LOM w grupie Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kw., jogurt, kefir, sferment. lub zakw. mleko i śmietana, nawet zagęszcz. l. słodz. l. aromat., l. zaw. owoce, orzechy, kakao – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %

Kraj	Wartość eksportu	Udział
Wielka Brytania	31114,12	60,6%
Niderlandy	10693,84	20,8%
Irlandia	2823,256	5,5%
Włochy	1929,354	3,8%
Niemcy	1610,875	3,1%
Belgia	1082,788	2,1%
Chiny	809,159	1,6%
Portugalia	435,115	0,8%
Hiszpania	249,441	0,5%
Austria	204,225	0,4%
Szwecja	177,554	0,3%
Norwegia	63,907	0,1%
Grecja	62,711	0,1%
Węgry	44,824	0,1%
Malezja	43,698	0,1%
Republika Korei	17,862	0,0%
Luksemburg	7,292	0,0%
Francja	6,076	0,0%
Cypr	0,497	0,0%
Dania	0,145	0,0%
Suma	51376,74	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

Najważniejsze zmiany jakie zaszły w tej grupie w okresie 2015-2023 to przede wszystkim ograniczenie dominacji Wielkiej Brytanii jako głównego rynku zbytu. W roku 2015 odpowiadała za 99,3% całkowitej wartości eksportu w tej grupie, a w 2023 za jedynie niewiele ponad 60%, a więc pozostaje rynkiem wiodącym. Część udziału Wielkiej Brytanii przejmowały zwłaszcza Niderlandy (ponad 10% udział od roku 2018), ale także w mniejszym stopniu Niemcy, Włochy, Irlandia i pozostałe rynki.

Wykres 79 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kw., jogurt, kefir, sferment. lub zakw. mleko i śmietana, nawet zagęszcz. l. słodz. l. aromat., l. zaw. owoce, orzechy, kakao w latach 2015-2023, %

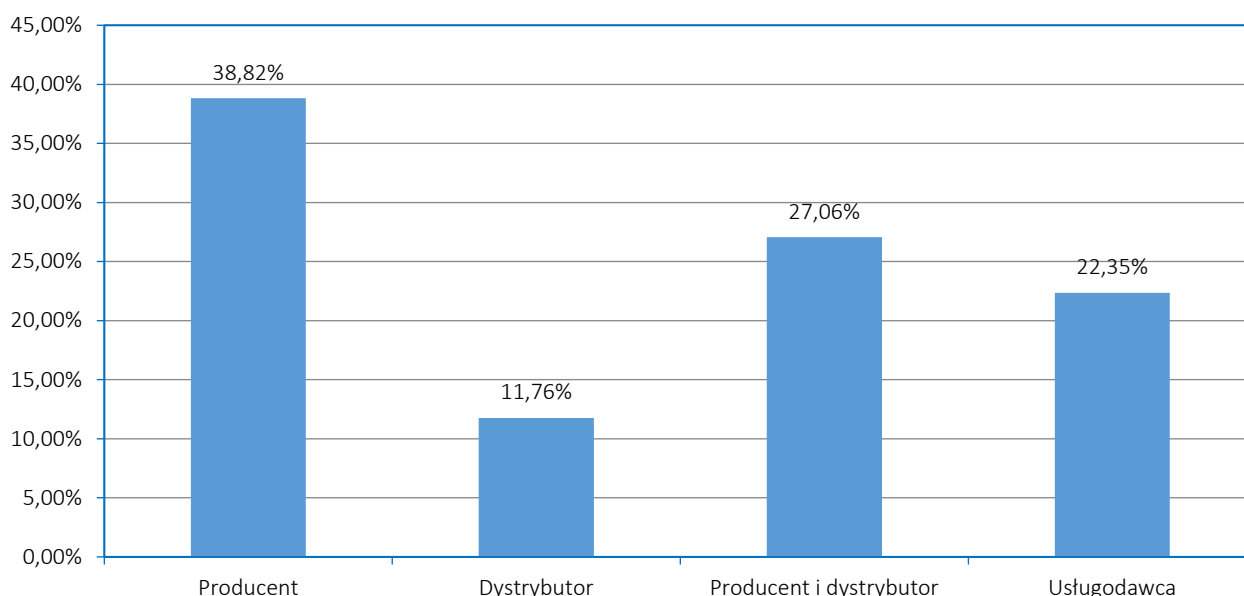
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych (KAS, 2024).

5. Wyniki ankiety

Pytanie 1. Jakiego charakteru działalność prowadzi Państwa firma?

Ankietowane firmy prowadziły wszystkie wskazane rodzaje działalności. Prawie 2/3 badanych zajmowało się produkcją. Dominowali producenci z udziałem 38,8%. Natomiast produkcję i dystrybucję jako swoją działalność wskazywało 27,1% badanych. 22,3% zajmowało się działalnością usługową, a 11,8% dystrybucją. Taki rozkład grupy badawczej na wszystkie rodzaje działalności daje możliwość reprezentatywnego badania grupy eksporterów z LOM.

Jakiego charakteru działalność prowadzi Państwa firma?

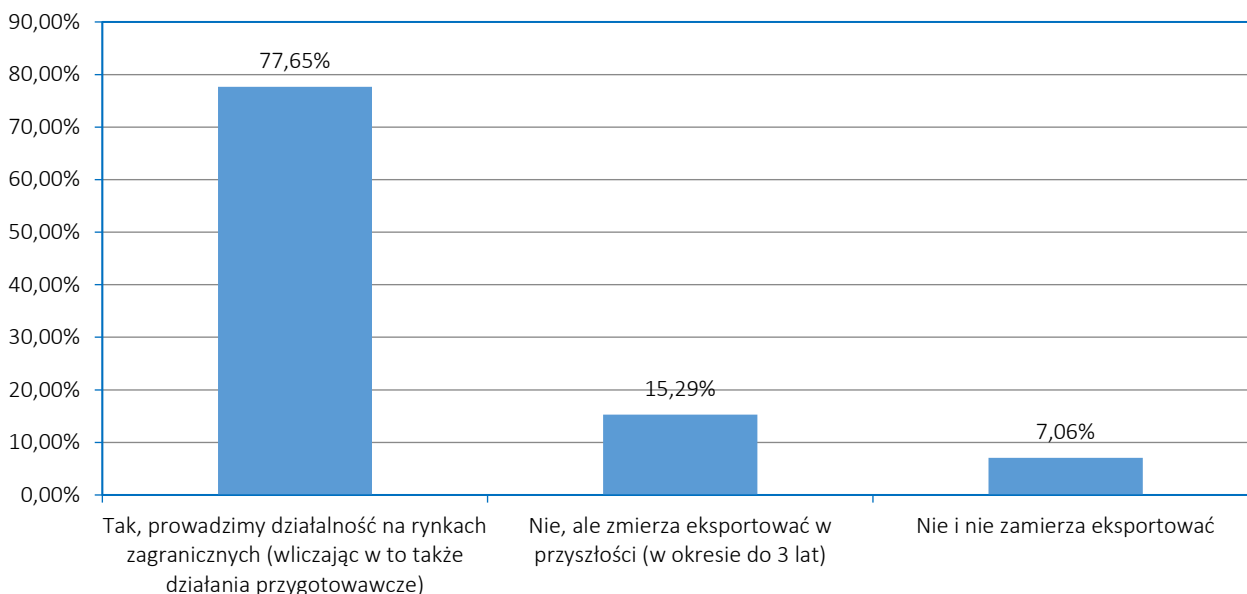

N=85

Pytanie 2. Czy Państwa firma jest obecna na rynkach zagranicznych?

W całej grupie ankietowanych firm ponad 77,5% deklaroowało prowadzenie działalności na rynkach zagranicznych. Brak takiej działalności wskazało 22,5% badanych, przy czym 15,5% deklaroowało podjęcie próby takiej działalności w najbliższych trzech latach. Jedynie 7% wykluczało podjęcie w przyszłości eksportu.

Czy Państwa firma jest obecna na rynkach zagranicznych?

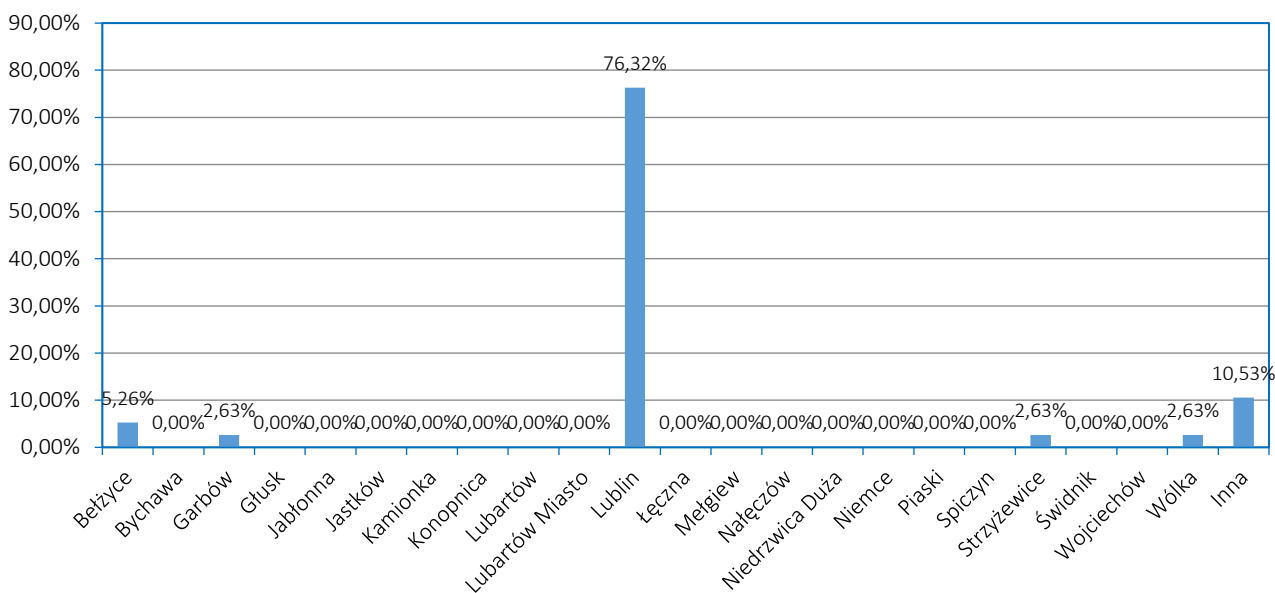

N=85

Pytanie 32. Gmina, w której ma siedzibę Państwa firma

Gmina Lublin dominowała wśród gmin, w których siedzibę ma badane przedsiębiorstwo.

Gmina, w której ma siedzibę Państwa firma

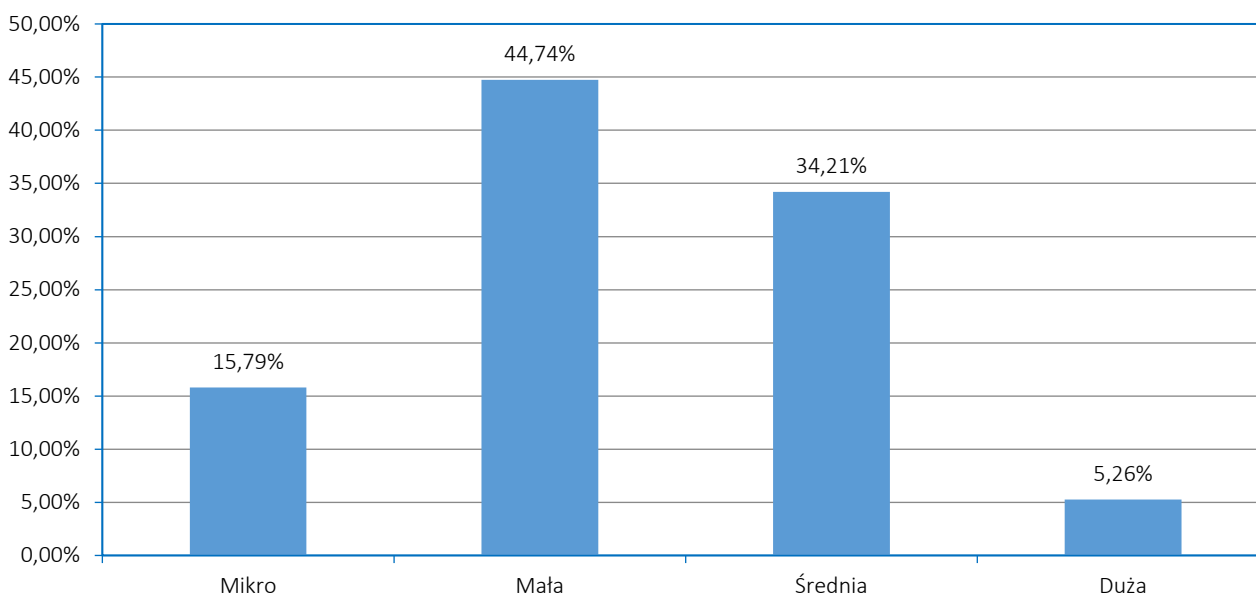

N=38

Pytanie 33. Wielkość Państwa firmy

Odpowiedzi na pytanie o wielkość firmy udzieliło 38 respondentów. Największa liczba odpowiedzi wskazywała małą wielkość przedsiębiorstwa (44,74% - 17 wskazań), następnie średnią (34,21% - 13 wskazań), mikro (15,79% - 6 wskazań), a na końcu dużą (5,26% - 2 wskazania).

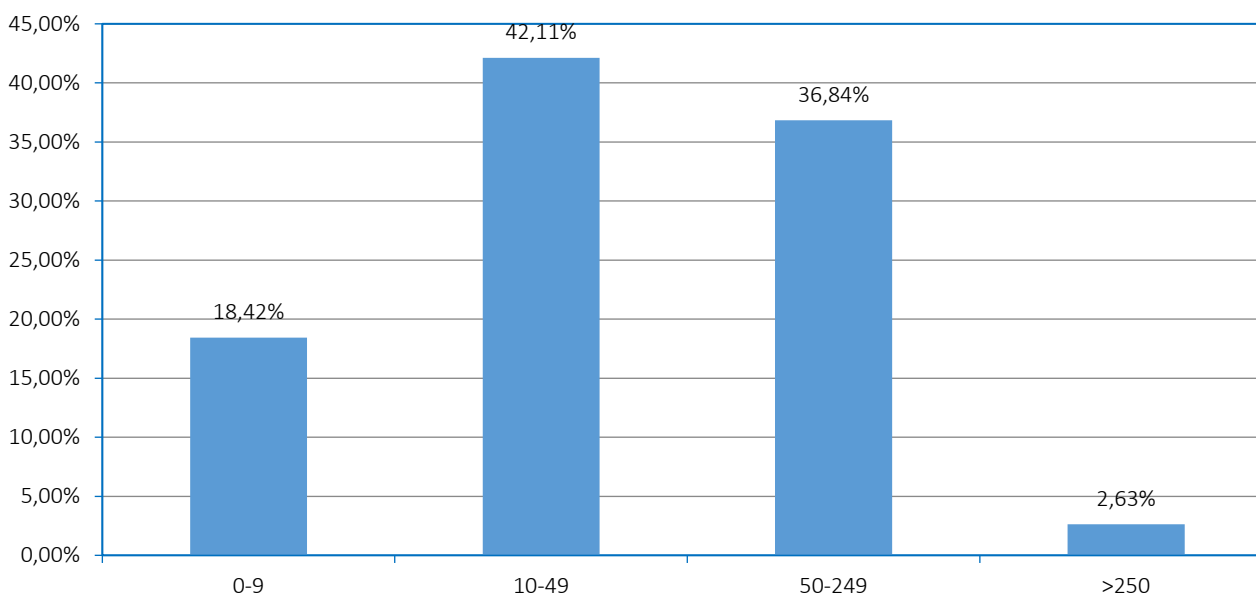
Wielkość Państwa firmy

N=38

Pytanie 34. Liczba pracowników Państwa firmy

Liczba pracowników Państwa firmy

N=38

Pytanie 35. Liczba pracowników zajmujących się eksportem

N=38

Firmy wskazały od 0 do 187 osób. Najczęściej było to kilka osób, poniżej 10.

Pytanie 36. Firma działa na rynku od roku

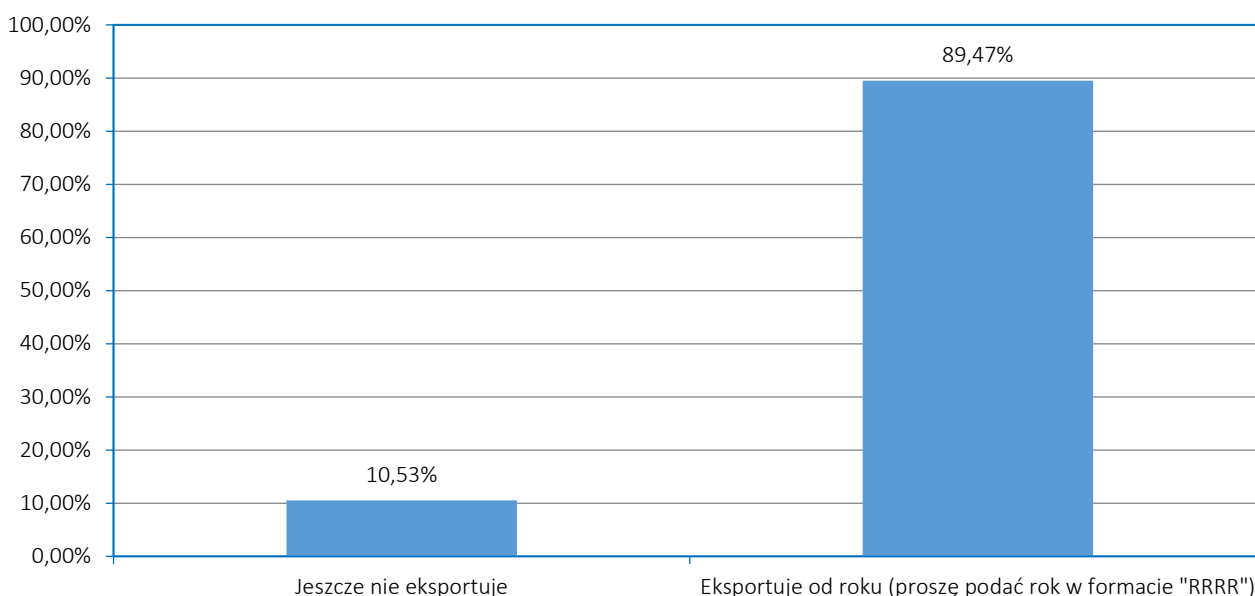
N=38

Najdłużej działająca firma zaczęła działalność w 1971 r., najkrócej działająca w 2024 r. Większość firm powstała jeszcze w XX w.

Pytanie 37. Firma prowadzi działalność eksportową od roku

Niemal 90% firm biorących udział w badaniu już eksportuje na rynki zagraniczne, a tylko 10% tego jeszcze nie robi. W pierwszej grupie znalazły się przedsiębiorstwa bardziej doświadczone, które zaczęły działalność eksportową w latach 90. XX w. (pięć firm). Pozostałe firmy miały kilku- lub kilkunastoletnie doświadczenie w eksporcie.

Firma prowadzi działalność eksportową od roku

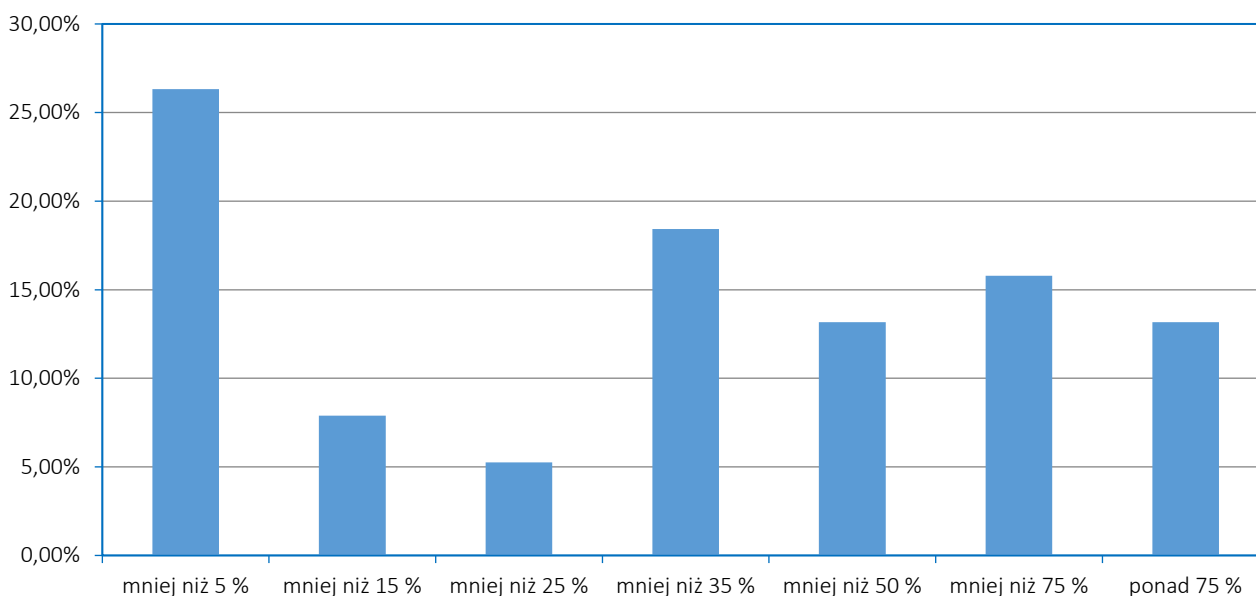

N=38

Pytanie 38. Szacunkowy udział eksportu w całkowitych przychodach firmy w ostatnich 3 latach

Respondenci zapytani zostali o udział eksportu w całkowitych przychodach firmy w ostatnich latach. Największa liczba odpowiedzi dotyczyła udziału mniejszego niż 5% (26,32% firm), ale udzielone odpowiedzi wskazywały również na istnienie takich firm, dla których udział stanowił ponad 75% przychodów. Dość duża grupa respondentów wskazywała na udziały od 35% do 75% (po kilkanaście % ankietowanych przedsiębiorstw).

Szacunkowy udział eksportu w całkowitych przychodach firmy w ostatnich 3 latach

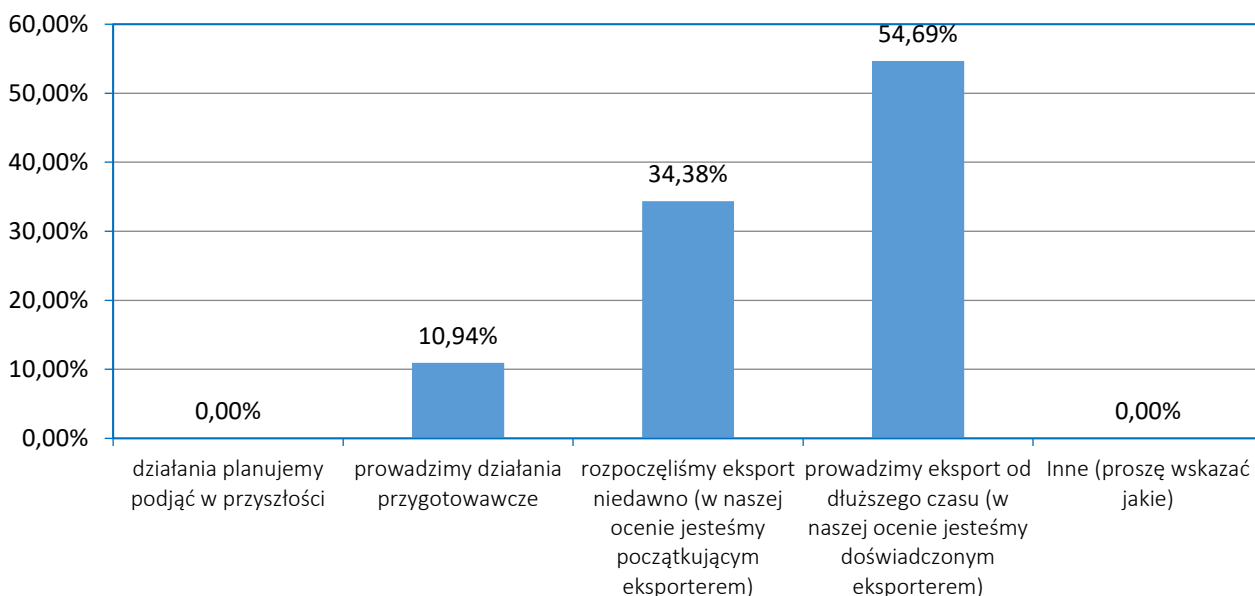
N=38

Pytanie 5. Na jakim etapie działalności eksportowej jest Państwa firma?

Wśród ogółu ankietowanych firm aż 75% potwierdziło prowadzenie działań eksportowych. Różny był natomiast stopień zaawansowania działań i nagromadzone doświadczenie. Prawie 55% firm z tej grupy wskazało na duże doświadczenie w działalności eksportowej. 34% deklaruje, że rozpoczęło eksport, ale ma jeszcze niewielkie doświadczenie w tym zakresie. Pozostałe 11% prowadzi obecnie działania przygotowawcze do sprzedaży zagranicznej.

W grupie firm, które prowadzą działania przygotowawcze, w zdecydowanej większości polegały one na badaniu własnych możliwości eksportowych. Traktują one eksport jako potencjalny kierunek dalszego rozwoju. Uznają, że osiągnęły taki poziom sprzedaży, nagromadzone doświadczenie i rozwój produktów/usług, które dają im podstawę do zbadania możliwości ekspansji zagranicznej. Dla 16,7% działania przygotowawcze polegają na poszukiwaniu nowych rynków zbytu za granicą.

Na jakim etapie działalności eksportowej jest Państwa firma?

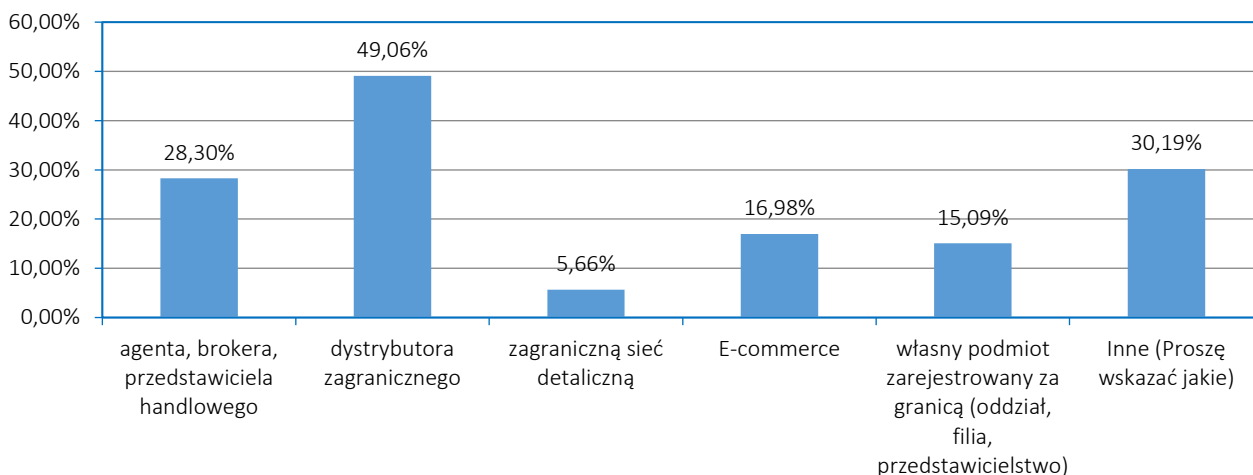

N=64

Pytanie 7. Jakie sposoby działalności międzynarodowej są wykorzystywane w Państwa firmie?

Jako najczęściej stosowaną formę prowadzenia eksportu, prawie połowa (49%) ankietowanych firm wskazało współpracę z dystrybutorem zagranicznym. Z usług agenta, brokera lub przedstawiciela handlowego korzystało ponad 28% badanych. Na kolejnych miejscach znalazły się: e-commerce (17%), własny podmiot zarejestrowany za granicą (15%) i współpracę z zagraniczną siecią detaliczną (6%). W licznej grupie firm, które wskazały na wykorzystywanie innych form (ponad 30%), w podanym przez ankietowanych opisie wskazano w większości na bezpośrednią współpracę z zagranicznym odbiorcą (B2B). Kilka ankietowanych podmiotów funkcjonuje jako członkowie międzynarodowych grup kapitałowych i realizuje eksport za pośrednictwem zagranicznej centrali. Część ankietowanych firm wykorzystuje więcej niż jedną formę sprzedaży zagranicznej.

Jakie sposoby działalności międzynarodowej są wykorzystywane w Państwa firmie? Wykorzystujemy:

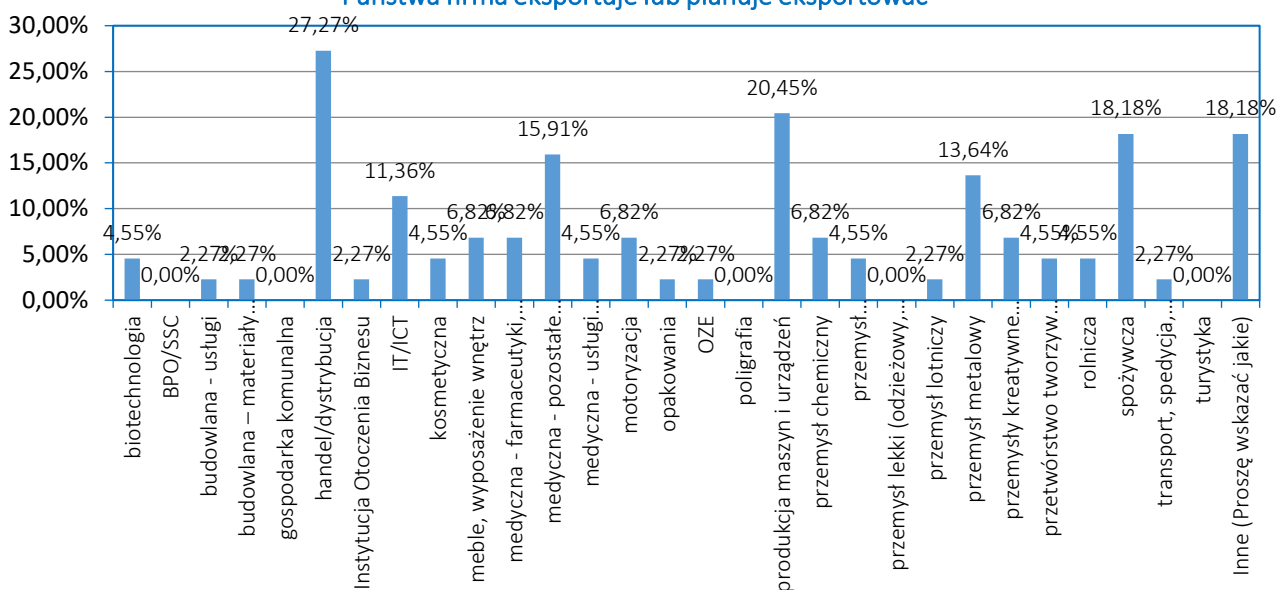

N=53

Pytanie 25. Proszę o wskazanie branż, do których można zakwalifikować produkty (usługi), które Państwa firma eksportuje lub planuje eksportować

Ankietowane firmy zaliczyły eksportowane przez siebie produkty do kilku branż. Wśród najczęściej wymienianych wskazywano: handel i dystrybucję (27,7%), produkcję maszyn i urządzeń (20,45%), branżę spożywczą (18,18%), branżę wytwarzającą pozostałe wyroby medyczne, jak inne wyroby medyczne, IT i in. (15,91%), przemysł metalowy (13,64%) oraz IT/ICT (11,36%). Udziały pozostałych branż nie przekraczały 10% liczby udzielonych odpowiedzi.

Proszę o wskazanie branż, do których można zakwalifikować produkty (usługi), które Państwa firma eksportuje lub planuje eksportować

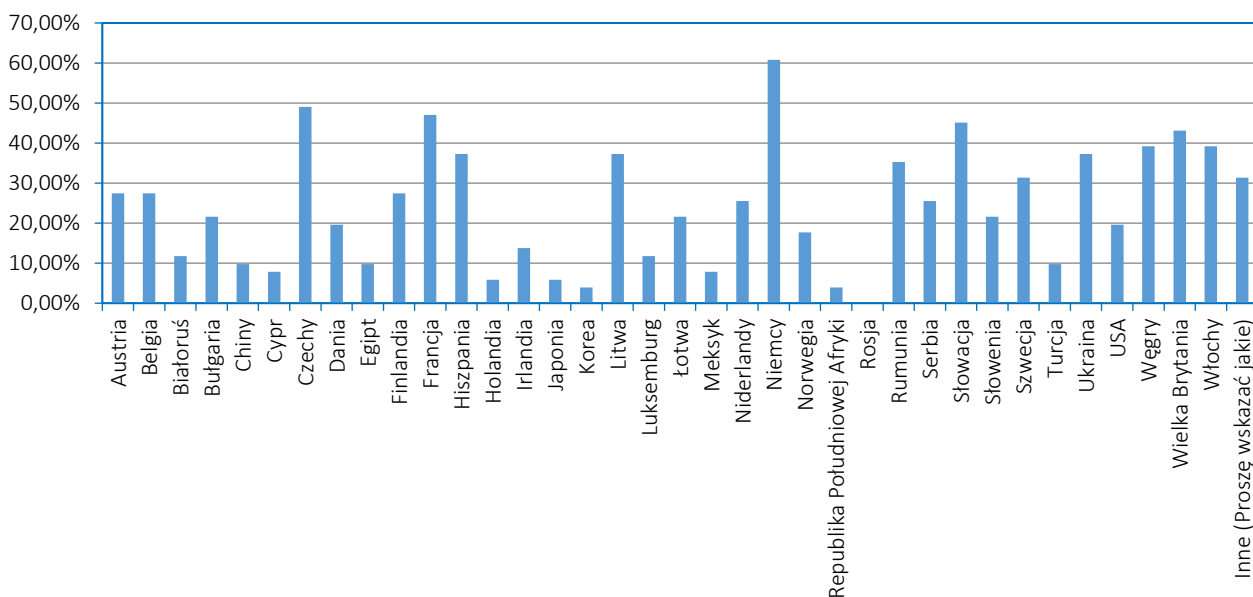

N=44

Pytanie 8. Proszę wskazać kraje, do których Państwa firma eksportuje

Struktura geograficzna eksportu firm uczestniczących w ankiecie charakteryzuje się wysokim poziomem dywersyfikacji. Wśród rynków, które wymienione zostały w ankiecie najwięcej firm realizowało eksport na rynki: niemiecki (60%), czeski (49%) i francuski (47%). Niewiele niższy odsetek badanych wskazał na: Słowację (45%) i Wielką Brytanię (43%). Powyżej 30% firm eksportowało do: Włoch (39%), na Węgry (39%), Litwę (37%), Hiszpanii (37%), Ukrainy (37%), Rumunii (35%), Niderlandów (31%) i Szwecji (31%). Dalsze miejsca zajmuje liczna grupa krajów europejskich ze wskazaniem powyżej 20%. Pierwszym rynkiem pozaeuropejskim, na który firmy z LOM kierowały swój eksport były Stany Zjednoczone z udziałem 19,6% wskazań. Łącznie respondenci deklarowali sprzedaż na rynkach kilkudziesięciu państw, często odległych geograficznie. Także z Azji, Afryki, Ameryki Północnej i Południowej. W większości przypadków były to pojedyncze wskazania, choć relatywnie często wskazywano na rynki krajów Zatoki Perskiej (Kuwejt, Zjednoczone Emiraty Arabskie).

Proszę wskazać kraje, do których Państwa firma eksportuje

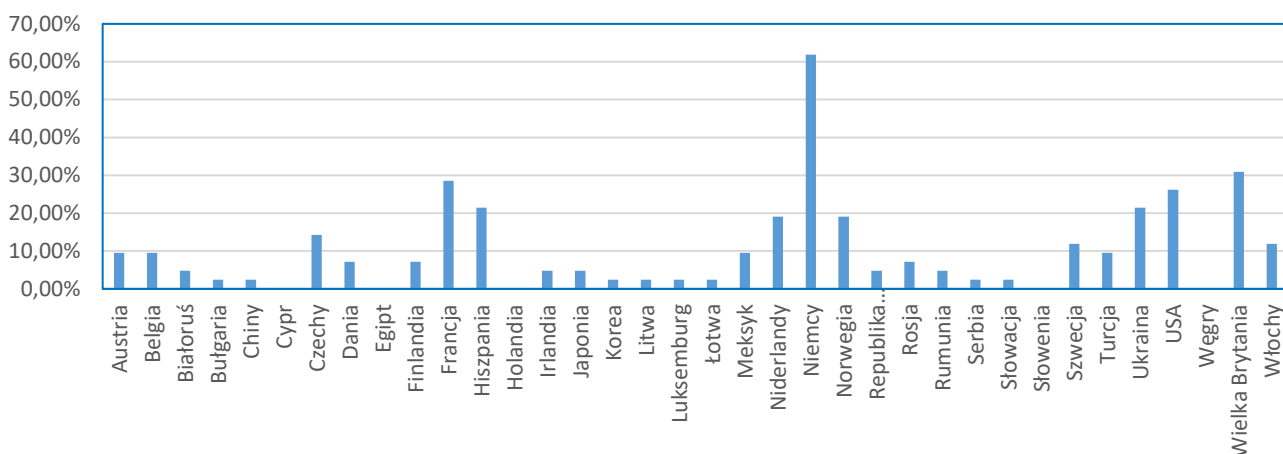
N=51

Pytanie 23. Które zagraniczne rynki są najbardziej perspektywiczne z punktu widzenia Państwa firmy? (Proszę wskazać maksymalnie 5)

Wśród pięciu najbardziej perspektywicznych rynków eksportowych przedstawiciele firm zdecydowanie wskazali Niemcy, które zostały wymienione przez 61,90% ankietowanych, Wielką Brytanię (30,95%), Francję (28,57%), Stany Zjednoczone (26,19%) oraz Hiszpanię i Ukrainę (po 21,43% ankietowanych). Powyżej 10% wskazań uzyskały również Niderlandy (19,05%), Norwegia

(19,05%), Czechy (14,29%), Włochy (11,30%) i Szwecja (11,30%). Relatywnie małym zainteresowaniem ankietowanych cieszyły się kraje azjatyckie, afrykańskie oraz gospodarki Ameryki Południowej. Niski potencjał eksportowy zgłaszano również w przypadku niektórych krajów europejskich, jak kraje bałtyckie i Bałkany.

**Które zagraniczne rynki są najbardziej perspektywiczne z punktu widzenia Państwa firmy?
(Proszę wskazać maksymalnie 5)**

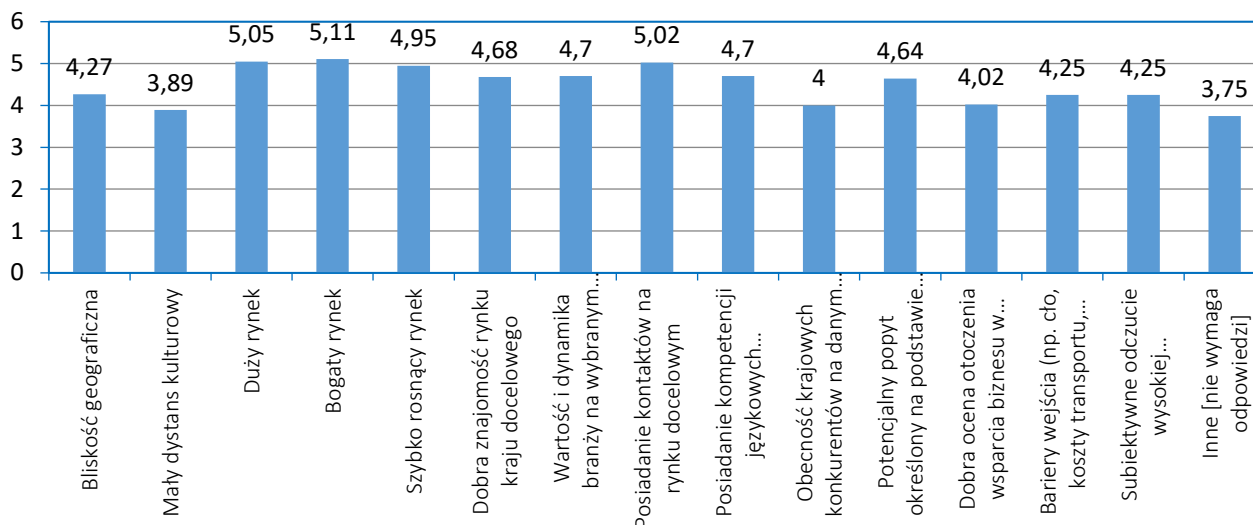

N=42

Pytanie 24. Proszę ocenić wymienione czynniki pod kątem wpływu na wybór zagranicznych rynków docelowych w Państwa firmie.

Ankietowani pytani o najważniejsze czynniki mające wpływ na wybór rynków zagranicznych udzielali bardzo zróżnicowanych odpowiedzi. Średnia ważona z udzielonych odpowiedzi pozwala na wskazanie najważniejszych czynników. Były one przede wszystkim związane z cechami rynku docelowego: bogaty rynek (5,11), duży rynek (5,05), posiadanie kontaktów na rynku (5,02), szybko rosnący rynek (4,95), wartość i dynamika branży na wybranym rynku (4,70), posiadanie kompetencji językowych potrzebnych do działania na danym rynku (4,70) oraz dobra znajomość rynku docelowego (4,68). Najmniejsze znaczenie wśród wymienianych czynników miały niewielki dystans kulturowy (3,89), obecność krajowych konkurentów na danym rynku (4,00), dobra ocena otoczenia biznesu (4,02).

Proszę ocenić wymienione czynniki pod kątem wpływu na wybór zagranicznych rynków docelowych w Państwa firmie.

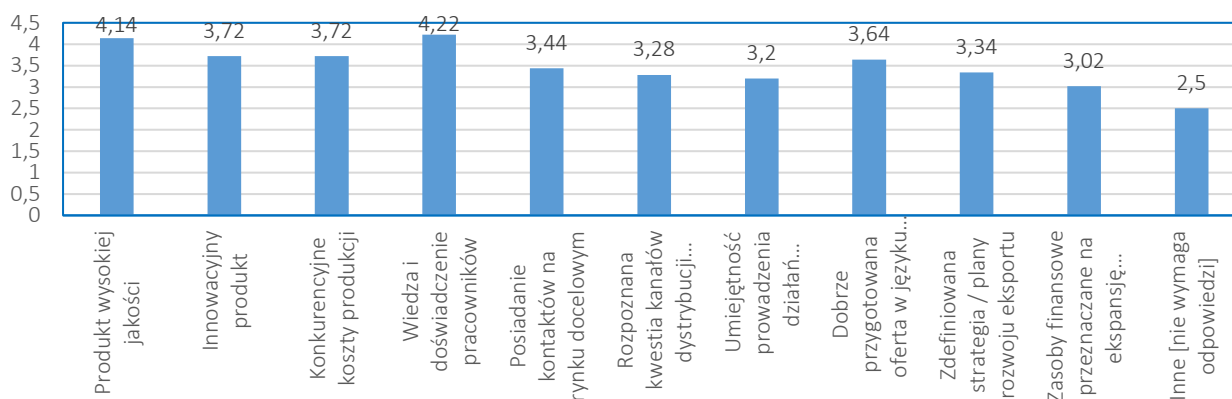

N=44

Pytanie 18. Proszę wskazać i ocenić mocne strony Państwa firmy przemawiające za podjęciem/rozwojem ekspansji zagranicznej

Jeśli chodzi o wskazanie mocnych stron, które mogłyby skłaniać przedsiębiorstwa do podejmowania i rozwijania działalności eksportowej ankietowani w większości kategorii oceniali się dość wysoko. Najlepiej ocenione zostały Wiedza i doświadczenie pracowników (średnia ocena 4,22) oraz wysoka jakość produktów (4,11). W przypadku wszystkich wskazywanych cech ocena była powyżej 3. Najniżej ocenione zostały posiadane zasoby finansowe przeznaczone na ekspansję eksportową (3,02) oraz umiejętności prowadzenia działań promocyjnych na rynkach zagranicznych (3,2).

Proszę wskazać i ocenić mocne strony Państwa firmy przemawiające za podjęciem/rozwojem ekspansji zagranicznej

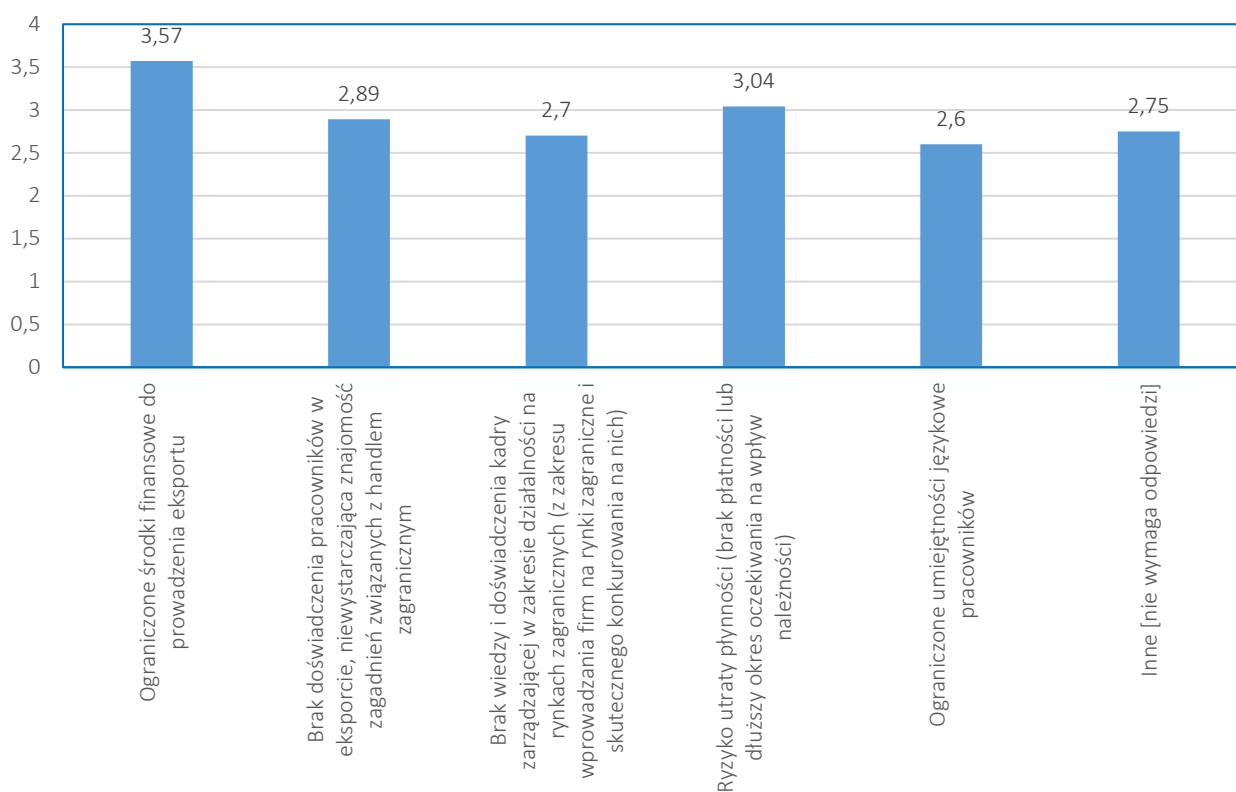

N=50

Pytanie 19. A) Proszę ocenić przeszkody/bariery w rozpoczęciu i prowadzeniu działalności eksportowej Państwa firmy (Wewnętrzne)

Jako najważniejszą barierę dla rozpoczęcia i rozwijania działalności eksportowej respondenci wskazali ograniczone środki finansowe do prowadzenia eksportu (3,57) oraz ryzyko utraty płynności (brak płatności lub dłuższy okres oczekiwania na wpływ należności) (3,04), a zatem kwestie związane z finansowaniem handlu i płatnościami. Najmniej ankietowanych uznało kwestie kompetencji i umiejętności zarządzających i pracowników, przede wszystkim: ograniczone umiejętności językowe pracowników (2,6) oraz brak wiedzy i doświadczenia kadry zarządzającej w zakresie działalności na rynkach zagranicznych (z zakresu wprowadzania firm na rynki zagraniczne i skutecznego konkurowania na nich) (2,7). Przeszkodą w rozwoju działalności eksportowej były finanse, a nie kompetencje przedsiębiorców. Wskazane bariery były uznawane za mniej ważne i średnie oceny i znaczenia były niższe niż w przypadku identyfikowania mocnych stron.

Proszę ocenić przeszkody/bariery w rozpoczęciu i prowadzeniu działalności eksportowej Państwa firmy (Wewnętrzne)

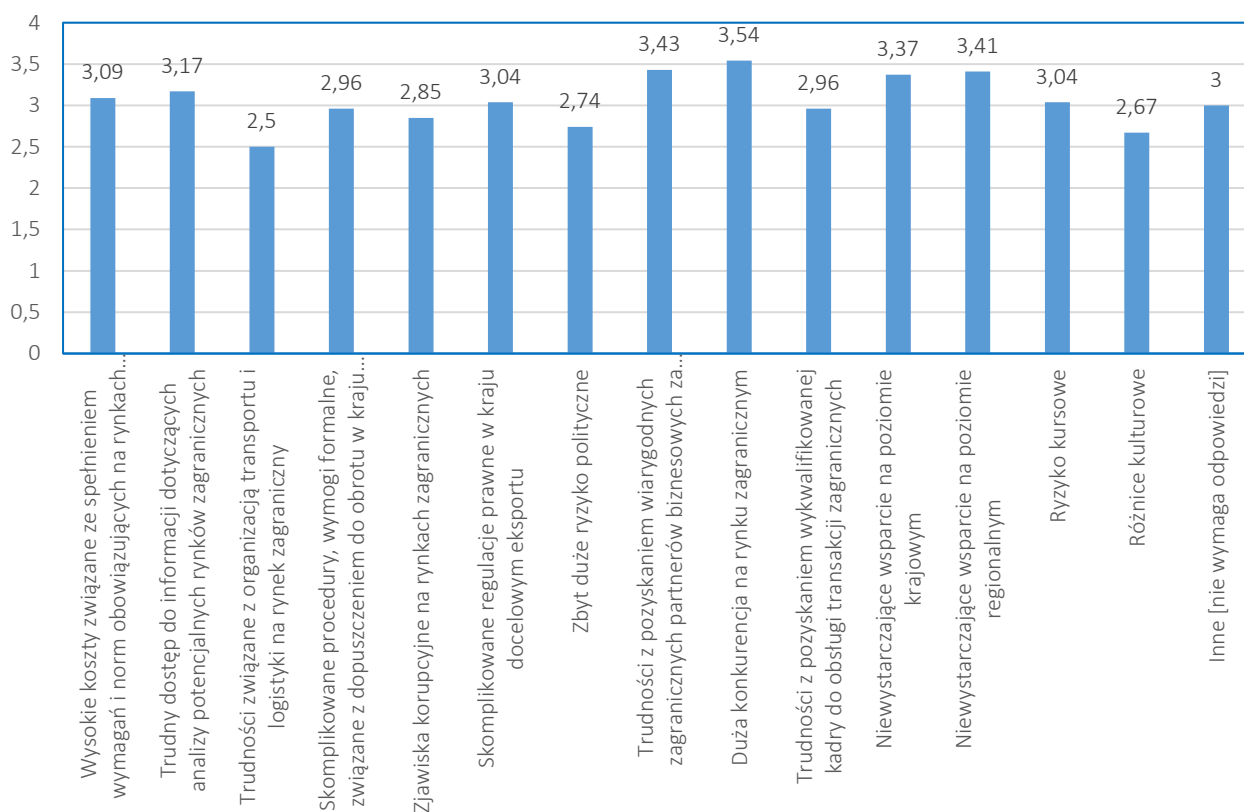

N=47

Pytanie 20. B) Proszę ocenić przeszkody/bariery w rozpoczęciu i prowadzeniu działalności eksportowej Państwa firmy [Zewnętrzne]

Podobnie jak w przypadku barier wewnętrznych oceny znaczenia przeszkód o charakterze zewnętrznym były niższe niż dla mocnych stron, co świadczy o tym, że przedsiębiorcy dobrze oceniają swoje przygotowanie do eksportu i nie uważają wskazanych barier za bardzo znaczące. Wśród najważniejszych barier respondenci wskazali dużą konkurencję na rynku zagranicznym (ocena 3,54) oraz trudności z pozyskaniem wiarygodnych zagranicznych partnerów biznesowych za granicą (3,43). Warto także zaznaczyć wysoką pozycję wsparcia dla eksporterów. Respondenci wysoko na liście barier wskazali niewystarczające wsparcie na poziomie regionalnym (3,41) i na poziomie krajowym (3,37). Widoczna zatem jest potrzeba rozwijania programów wsparcia i skutecznego komunikowania ich zainteresowanym przedsiębiorcom. Najmniej problematyczne w rozwoju działalności eksportowej według ankietowanych były trudności związane z organizacją transportu i logistyki na rynek zagraniczny (ocena 2,5) oraz różnice kulturowe (2,67) czy zbyt duże ryzyko polityczne (2,74).

Proszę ocenić przeszkody/bariery w rozpoczęciu i prowadzeniu działalności eksportowej Państwa firmy [Zewnętrzne]

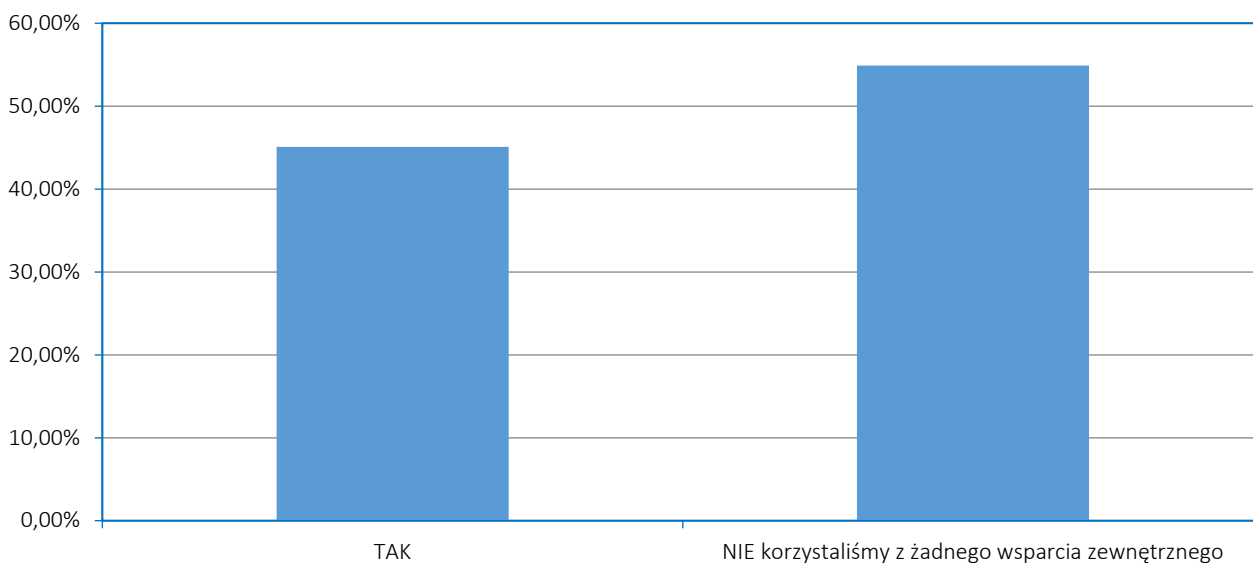

N=46

Pytanie 9. Czy Państwa firma korzystała ze wsparcia przy rozwijaniu działalności eksportowej przedsiębiorstwa/ekspansji na rynki zagraniczne?

Większość ankietowanych podmiotów (55%) wskazało, że w ekspansji na rynki zagraniczne nie korzystało z żadnej formy wsparcia ze strony podmiotów zewnętrznych. Pozostałych 45% deklarowało, że z takiego wsparcia korzystało.

Czy Państwa firma korzystała ze wsparcia przy rozwijaniu działalności eksportowej przedsiębiorstwa /ekspansji na rynki zagraniczne?

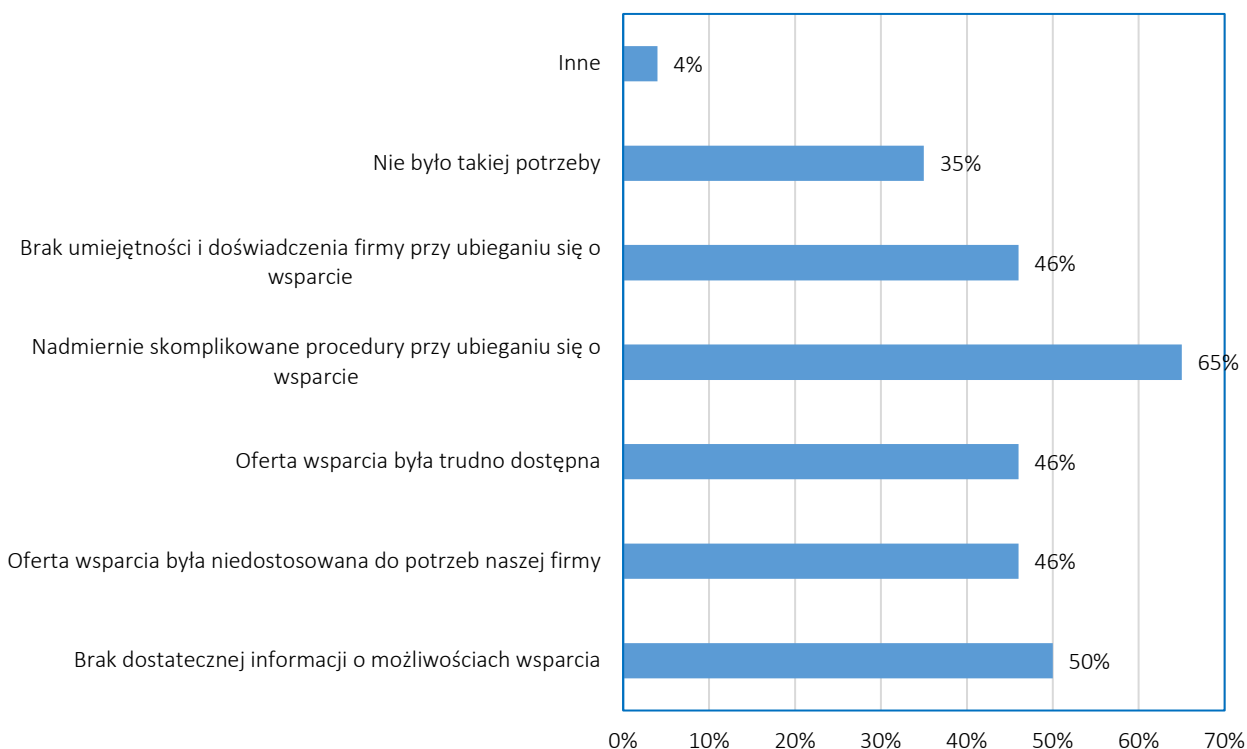

N=51

Pytanie 10. Proszę wskazać i ocenić istotność powodów, dla których Państwa firma nie korzystała z żadnego wsparcia zewnętrznego

Ponieważ większość ankietowanych firm nie korzystało ze wsparcia, to istotne jest zbadanie jakie były tego przyczyny. W badaniu najwięcej podmiotów wskazało jako istotny powód, nadmiernie skomplikowane procedury przy ubieganiu się o wsparcie (65%). Wysoki odsetek wskazań miał również brak dostatecznej informacji o możliwościach wsparcia (50%). Innymi uznanymi za istotne powodami były: brak umiejętności i doświadczenia firmy przy ubieganiu się o wsparcie (46%); trudny dostęp do oferty wsparcia (46%) i niedostosowanie oferty wsparcia do potrzeb firmy (46%). Co ciekawe, ponad 1/3 badanych wskazała, że nie potrzebowała wsparcia dla swoich działań eksportowych. Z badania wynika potrzeba intensyfikacji działań informacyjnych ze strony instytucji wsparcia oraz konieczność dążenia przez nie do uproszczenia procedur korzystania z pomocy.

Istotność powodów, dla których firma nie korzystała ze wsparcia zewnętrznego

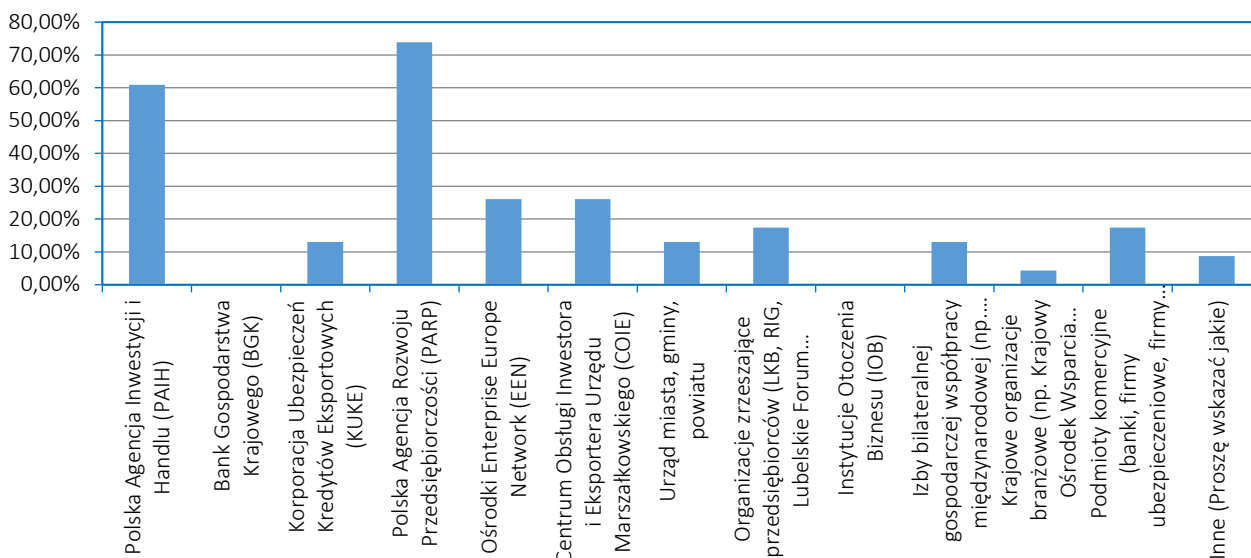

N=26

Pytanie 11. Ze wsparcia jakich podmiotów korzystała Państwa firma na etapie rozwoju działalności eksportowej?

W grupie firm, które korzystały ze wsparcia przy rozwoju eksportu, najczęściej podmiotów współpracowało z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości (74%) i z Polską Agencją Inwestycji i Handlu (60%). Zdecydowanie mniej eksporterów (26%) wskazało na współpracę z Ośrodkami Enterprise Europe Network i Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera Urzędu Marszałkowskiego. Zastanawiać może niski odsetek wskazań specjalistycznych instytucji finansowych powołanych do udzielania wsparcia eksporterom, takich jak: Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych (13%) i Bank Gospodarstwa Krajowego (0%). Nieliczne firmy współpracowały w tym zakresie z organami Jednostek Samorządu Terytorialnego (13%) i bilateralnymi izbami gospodarczymi (13%). W niewielkim stopniu (17%) partnerami dla eksporterów w tym zakresie były również podmioty komercyjne (banki, towarzystwa ubezpieczeniowe i firmy doradcze).

Ze wsparcia jakich podmiotów korzystała Państwa firma na etapie podczas rozwoju działalności eksportowej?

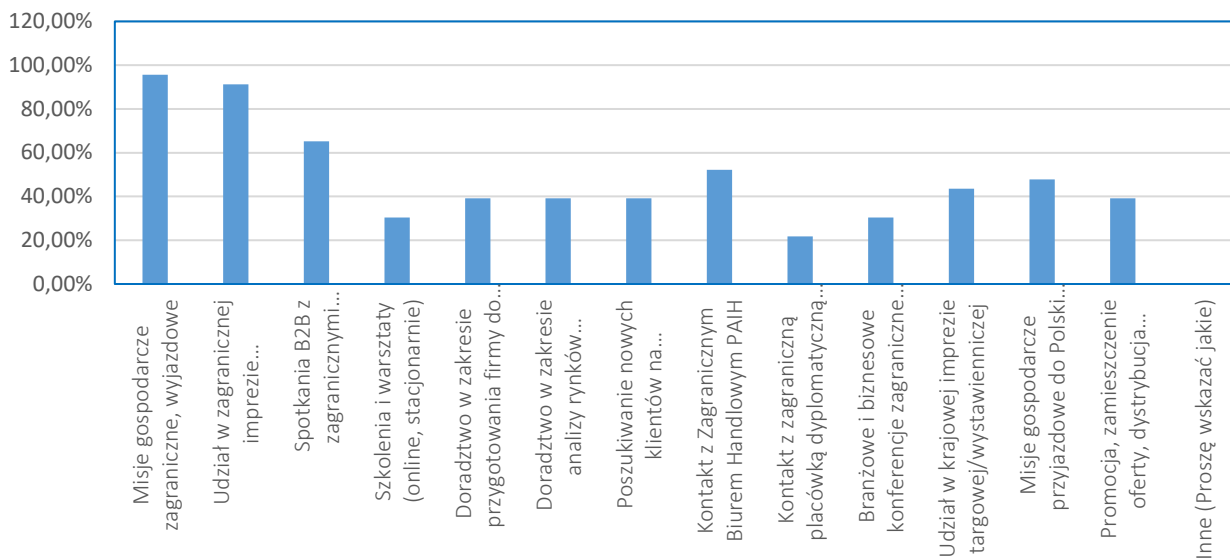

N=23

Pytanie 12. Z jakiego rodzaju wsparcia korzystała Państwa firma przy rozwijaniu działalności eksportowej?

Na pytanie dotyczące dotychczasowych form wsparcia, z których korzystała firma w celu intensyfikacji działalności eksportowej odpowiedzi udzieliło 23 ankietowanych. Praktycznie wszyscy z nich korzystali z wyjazdowych misji gospodarczych za granicę (22 przedsiębiorców) lub brali udział w zagranicznych imprezach targowych/wystawienniczych (21 przedsiębiorców). Stosunkowo chętnie wykorzystywane wsparcie obejmowało także Spotkania B2B z zagranicznymi kontrahentami (65% ankietowanych), Kontakt z Zagranicznym Biurem Handlowym PAIH (52%) oraz Misje gospodarcze przyjazdowe do Polski zagranicznych potencjalnych kontrahentów (47%). Stosunkowo najrzadziej z przedstawionych form wsparcia wykorzystywane były kontakty z zagranicznymi placówkami dyplomatycznymi (21%).

Z jakiego rodzaju wsparcia korzystała Państwa firma przy rozwijaniu działalności eksportowej?

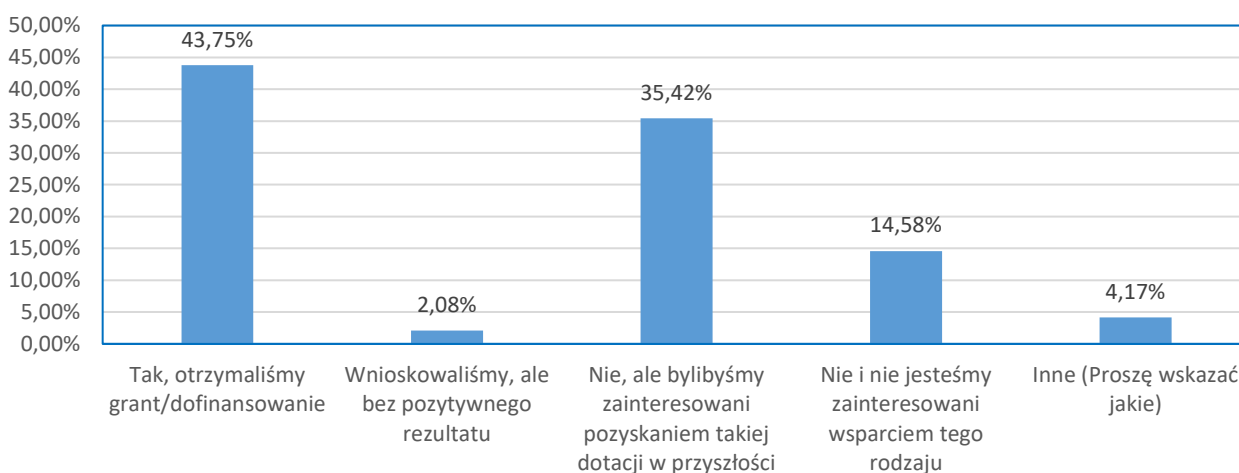

N=23

Pytanie 13. Czy Państwa firma korzystała z dotacji z funduszy Unii Europejskiej na rozwój działalności eksportowej?

Na pytanie o dotacje UE zdecydowało się odpowiedzieć 48 ankietowanych przedsiębiorców. Z tej grupy znacząca część korzystała z funduszy UE (43,75%). Jedynie w jednym przypadku aplikowanie o środki było nieskuteczne. Spośród pozostałych ankietowanych większość była zainteresowana potencjalnym ubieganiem się o wsparcie finansowe z funduszy UE w przyszłości (35,42%).

Czy Państwa firma korzystała z dotacji z funduszy Unii Europejskiej na rozwój działalności eksportowej?

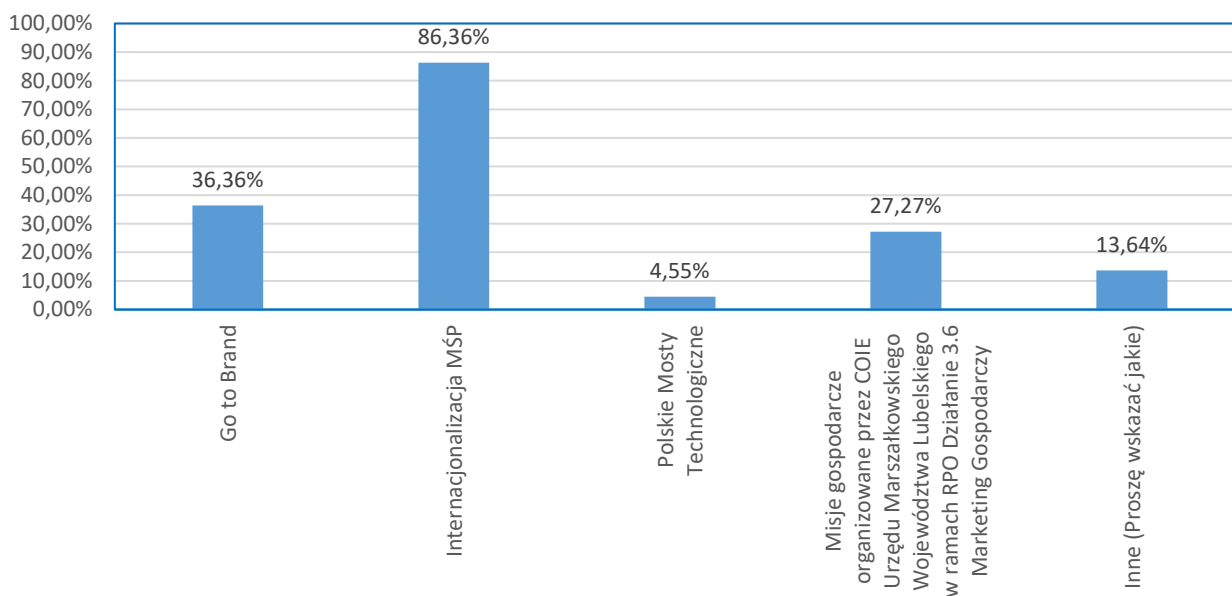

N=48

Pytanie 14. Proszę wskazać do jakiego programu/projektu aplikowała Państwa firma

Spśród ankietowanych, którzy mieli doświadczenia z korzystaniem z dotacji UE na rozwój działalności eksportowej zdecydowana większość (86,36%) aplikowała do projektu *Internacjonalizacja MŚP*. Spora grupa ankietowanych wniosowała o środki z projektu *Go to Brand* (36,36%) oraz projektu *Misje gospodarcze* organizowane przez COIE Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w ramach RPO Działanie 3.6 Marketing Gospodarczy (27,27%).

Proszę wskazać do jakiego programu/projektu aplikowała Państwa firma

N=22

Pytanie 15. Czy Państwa firma korzystała z usług firm komercyjnych na etapie rozwoju działalności eksportowej?

Jedynie 19,15% ankietowanych korzystało z wsparcia firm komercyjnych w związku z rozwijaniem działalności eksportowej. Znacząca część (prawie 49%) nie wyklucza tego w przyszłości, a blisko 32% respondentów wskazało brak zainteresowania usługami komercyjnymi w zakresie rozwijania działalności eksportowej.

Czy Państwa firma korzystała z usług firm komercyjnych na etapie rozwoju działalności eksportowej?

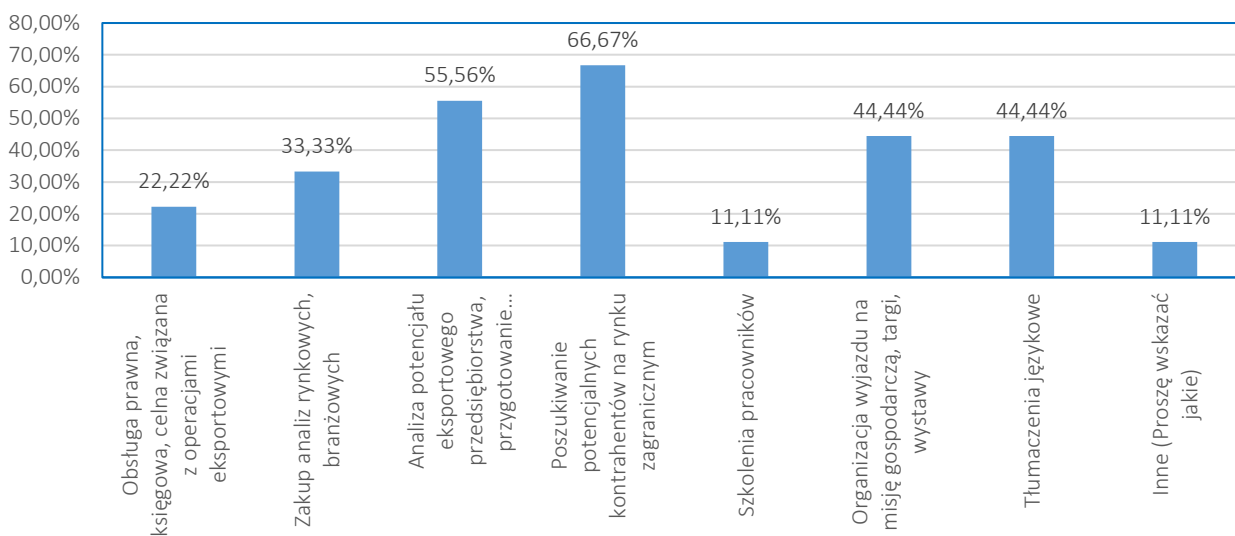

N=47

Pytanie 16. Proszę wskazać z jakich usług komercyjnych korzystała Państwa firma.

Spośród respondentów, którzy mieli doświadczenie w korzystaniu z komercyjnych usług wsparcia rozwoju eksportu najczęściej wybieraną formą była pomoc w poszukiwaniu kontrahentów zagranicznych – z tego typu wsparcia korzystało 2/3 ankietowanych. Drugą chętnie wykorzystywaną kategorią usług komercyjnych była analiza potencjału eksportowego przedsiębiorstwa, przygotowanie strategii/planu eksportu (55% przedsiębiorców wskazało tą formę). Zdecydowanie najmniejsze zainteresowanie dotyczyło korzystania z obsługi prawnej, księgowej i celnej związanej z operacjami eksportowymi (22%) oraz szkolenia pracowników (11%).

Proszę wskazać z jakich usług komercyjnych korzystała Państwa firma

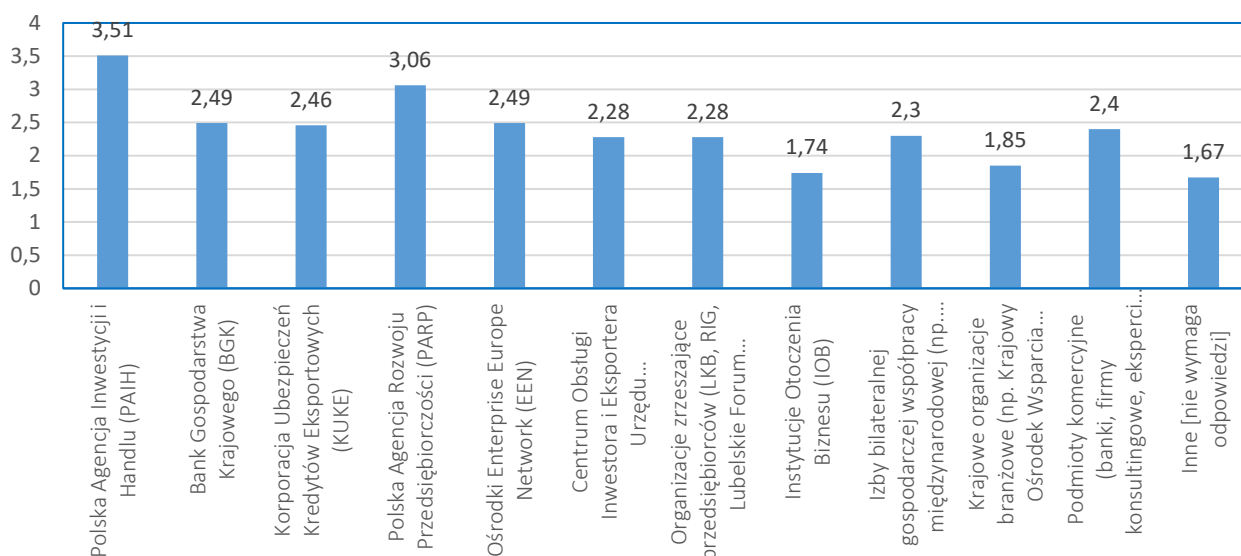

N=9

Pytanie 17. Proszę ocenić znane Państwa firmie formy ogólnodostępnego systemu wsparcia eksportu

Jeśli chodzi o ogólnodostępny w Polsce system wsparcia eksporterów ankietowani najlepiej ocenili działania realizowane przez Polską Agencję Inwestycji i Handlu (PAIH) oraz Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP), a naj słabiej Instytucje Otoczenia Biznesu (IOB) oraz Krajowe organizacje branżowe (np. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, Izba Gospodarki Elektronicznej). Ogólnie oceny dla wszystkich wskazanych ośrodków oferujących wsparcie były relatywnie niskie, a w komentarzach respondenci wskazywali na trudności w uzyskaniu wsparcia i brak informacji o tym, jaką konkretną pomoc można uzyskać.

Proszę ocenić znane Państwa firmie formy ogólnodostępnego systemu wsparcia eksportu oferowane przez:

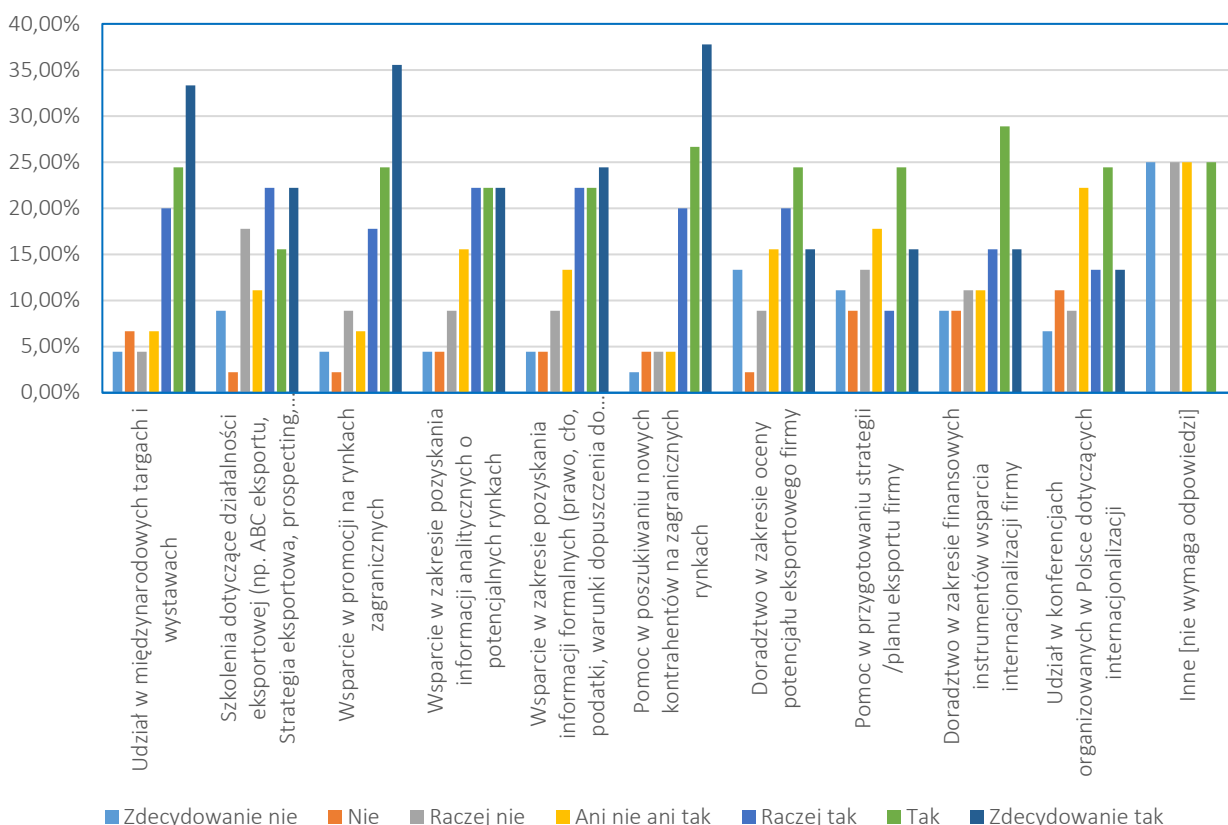
N=56

Pytanie 21. Z jakiego rodzaju wsparcia skorzystałaby Państwa firma w celu rozpoczęcia lub rozwoju działalności eksportowej?

Przedstawiciele firm pytani o rodzaj wsparcia, z którego chętnie skorzystaliby w celu rozpoczęcia lub rozwoju działalności eksportowej najczęściej (odpowiedzi "tak" i "zdecydowanie tak") wskazywali na pomoc w poszukiwaniu nowych kontrahentów zagranicznych (łącznie 64,45% udzielonych odpowiedzi), wsparcie w promocji na rynkach zagranicznych (60,00%) oraz udział w międzynarodowych targach i wystawach (57,77%). Warto również podkreślić relatywnie wysokie zainteresowanie przedstawicieli firm różnego rodzaju formami wsparcia. Świadczy o tym niska liczba odpowiedzi "zdecydowanie nie" i "nie". Wśród najmniej oczekiwanych form wsparcia znalazły się pomoc w przygotowaniu strategii eksportu (20,00% odpowiedzi "zdecydowanie nie" i "nie" oraz

40,00% odpowiedzi “tak” i “zdecydowanie tak”), udział w konferencjach organizowanych w Polsce dotyczących internacjonalizacji (odpowiednio 17,78% odpowiedzi “nie” i 37,77% odpowiedzi “tak”), doradztwo w zakresie finansowych instrumentów wsparcia internacjonalizacji (17,78% i 44,45%) oraz doradztwo w zakresie oceny potencjału eksportowego firmy (15,55% i 40,00%).

Z jakiego rodzaju wsparcia skorzystałaby Państwa firma w celu rozpoczęcia lub rozwoju działalności eksportowej?

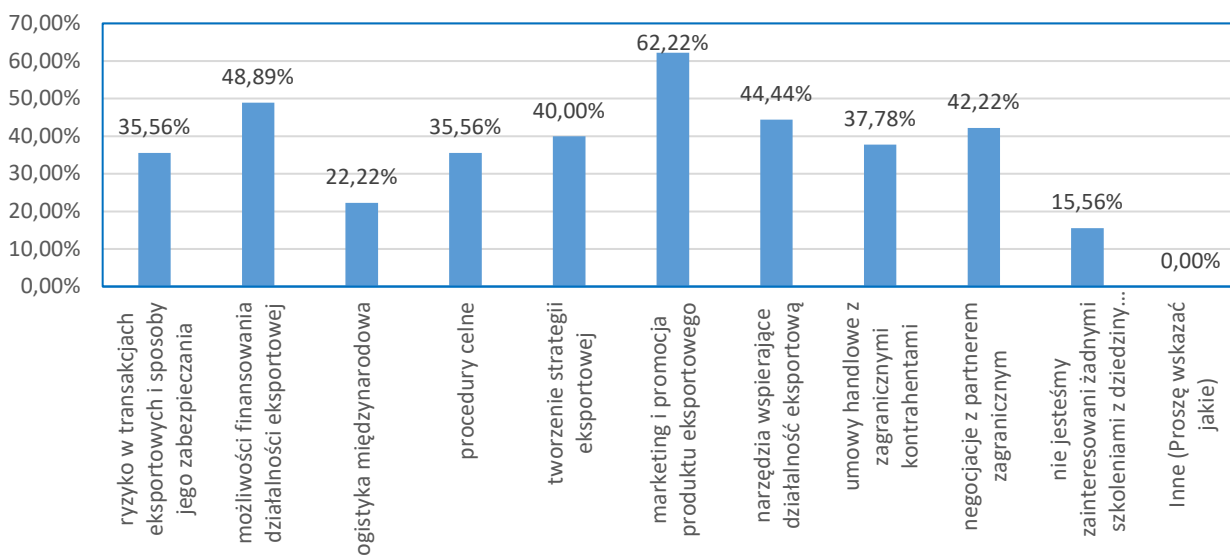

N=45

Pytanie 22. Jakimi szkoleniami z obszaru działalności eksportowej byłaby Państwa firma zainteresowana?

Oceniając potrzeby szkoleniowe ankietowane firmy wśród szkoleń z działalności eksportowej są w największym stopniu potencjalnie zainteresowane szkoleniami z obszaru marketingu i promocji eksportowanego produktu (62,22% udzielonych odpowiedzi), możliwości finansowania działalności eksportowej (48,89%), narzędzi wsparcia eksportu (44,44%), negocjacji (42,22%) oraz tworzenia strategii eksportowej (40,00%). Mniejszym zainteresowaniem cieszyły się szkolenia z zakresu umów handlowych (37,78%), ryzyka w transakcjach handlowych (35,56%), procedur celnych (35,56%) i logistyki międzynarodowej (22,22%). Ponad 15% ankietowanych firm nie wyraziło zainteresowania żadnymi szkoleniami z dziedziny eksportu.

Jakimi szkoleniami z obszaru działalności eksportowej byłaby Państwa firma zainteresowana?

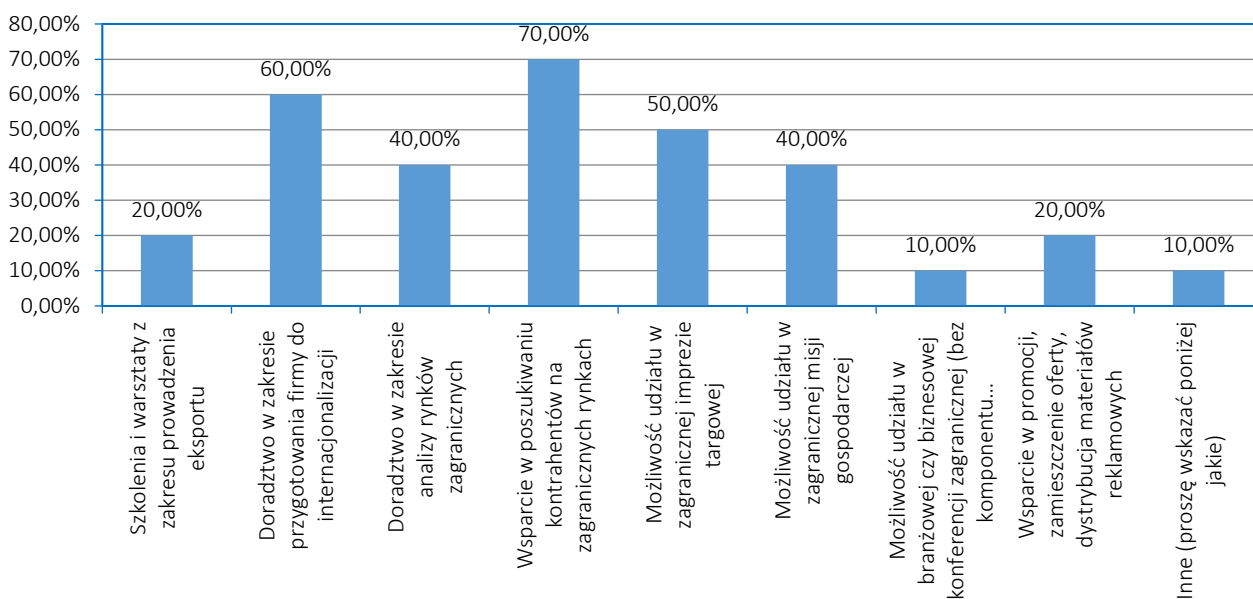

N=45

Pytanie 3. Co może przyspieszyć Państwa decyzję o podjęciu działalności eksportowej?

Grupę firm nieprowadzących obecnie działalności eksportowej zapytano o działania, które przyspieszyłyby ich decyzję o rozpoczęciu eksportu. Ankietowani mogli wskazywać więcej niż jedno działanie. Najczęściej wskazywano na uzyskanie wsparcia w poszukiwaniu kontrahentów na rynkach zagranicznych (70%). Duże zapotrzebowanie zgłaszano także na doradztwo w przygotowaniu firmy do umiędzynarodowienia (60%). Połowa ankietowanych wskazała na możliwość uczestnictwa w zagranicznej imprezie targowej. Możliwość udziału w zagranicznej misji gospodarczej i doradztwo w zakresie analizy rynków zagranicznych wybrało 40% badanych. Pozostałe działania miały pojedyncze wskazania, co odpowiadało po 20% dla wsparcia w promocji, zamieszczenia oferty, dystrybucja materiałów reklamowych, a także szkoleń i warsztatów z zakresu prowadzenia eksportu. Możliwość udziału w branżowej czy biznesowej konferencji zagranicznej (bez komponentu wystawienniczego), to wsparcie, które go oczekiwało 10% badanych. Widoczne jest więc, że firmy dla rozpoczęcia działań eksportowych zgłaszają potrzebę wsparcia w nawiązywaniu bezpośrednich kontaktów biznesowych za granicą, oraz uzyskania doradztwa w dostosowaniu firmy do działalności eksportowej. Mniejszym zainteresowaniem cieszy się pomoc szkoleniowa.

Co może przyspieszyć Państwa decyzję o podjęciu działalności eksportowej:

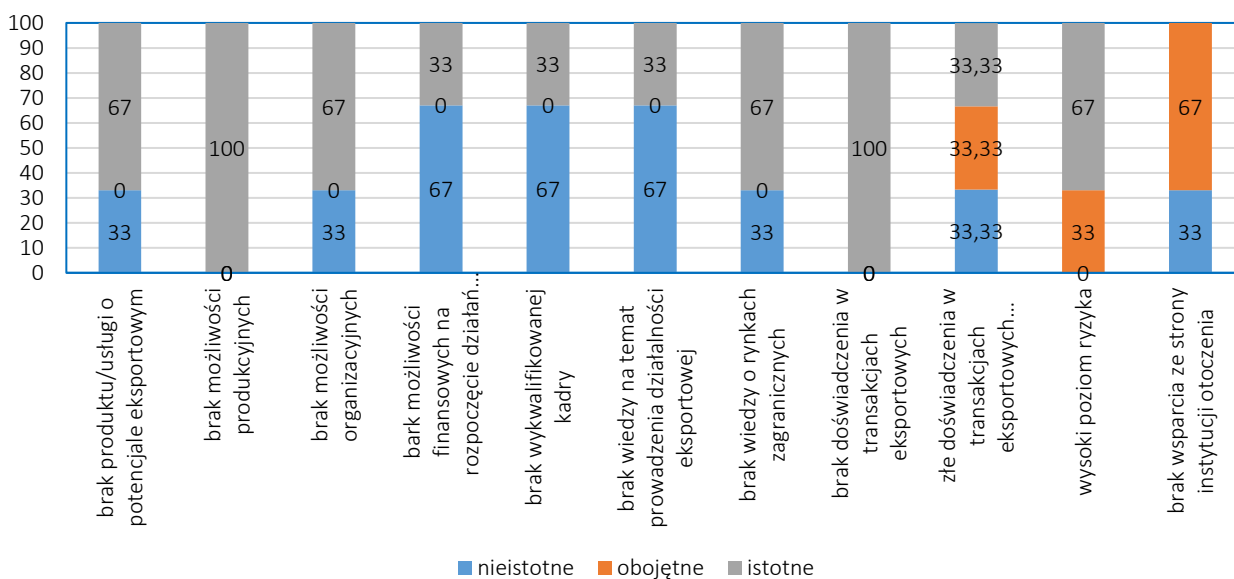

N=10

Pytanie 4. Proszę wskazać i ocenić istotność powodów, dla których Państwa firma nie zamierza eksportować

Także grupę firm, które nie eksportują zapytano o istotność powodów braku decyzji o sprzedaży za granicę. Odpowiedzi zawierały siedem możliwych stopni wartościujących ocenę. Na potrzeby interpretacji graficznej zagregowano je do trzech, wyrażających ogólną ocenę (nieistotny, obojętny, istotny). Za najbardziej istotne powody wszystkie badane firmy wskazały: brak możliwości produkcyjnych (100% respondentów uznało je za zdecydowanie istotny); brak doświadczenia w transakcjach eksportowych (raczej istotne dla 33%, zdecydowanie istotne dla 67%). 2/3 badanych za istotne uznało również: brak produktu/usługi o potencjale eksportowym; brak możliwości organizacyjnych; brak wiedzy o rynkach zagranicznych; wysoki poziom ryzyka. Przewaga ocen o nieistotności (67% wskazań) dotyczyła: braku możliwości finansowych na rozpoczęcie działań eksportowych; braku wykwalifikowanej kadry; braku wiedzy na temat prowadzenia działalności eksportowej. Natomiast ocena czynnika dotyczącego złych doświadczeń w transakcjach eksportowych podejmowanych w przeszłości była niejednoznaczna, gdyż wskazania były równo podzielone na trzy możliwe do wyboru warianty. Brak uznania za istotne dotyczył też czynnika dotyczącego braku wsparcia ze strony instytucji otoczenia. 67% oceniało go obojętnie a 33% uznało za nieistotny.

Ocena istotności powodów, dla których Państwa firma nie zamierza eksportować

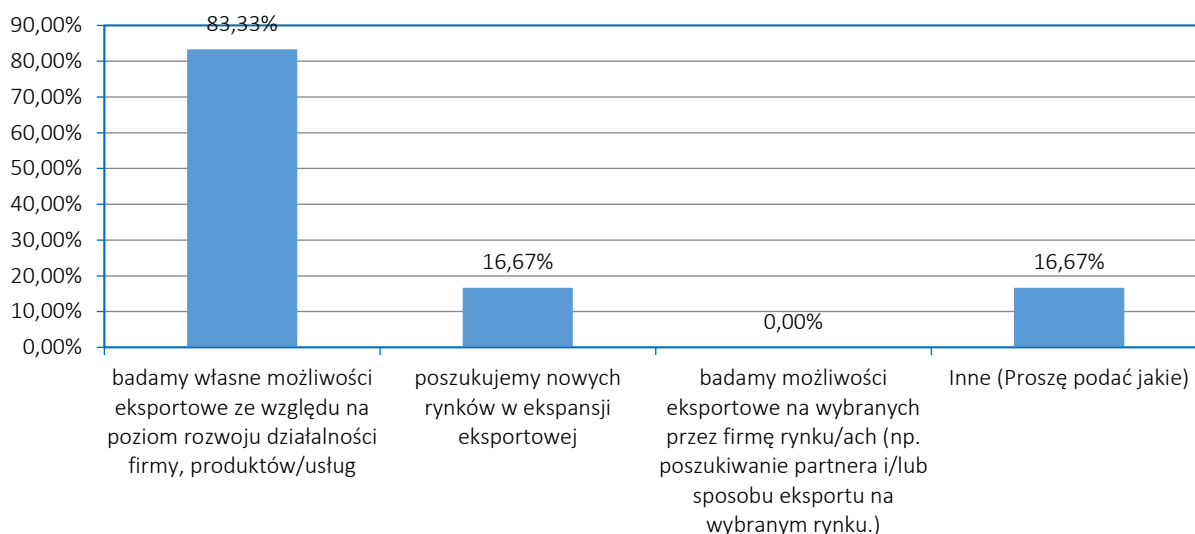

N=3

Pytanie 6. Proszę wskazać jakie działania przygotowawcze Państwo podejmują.

Ponad 83% firm prowadzących działania przygotowawcze do eksportu wskazało, że polegają one na badaniu możliwości eksportowych ze względu na poziom rozwoju firmy i jej produktów/usług. Można to interpretować w ten sposób, że firmy uznają osiągnięty poziom sprzedaży, nagromadzonego doświadczenia i rozwoju produktu za zaawansowany. Eksport jest traktowany przez nie jako kolejny etap rozwoju firmy. Prorozwojowy charakter ma także drugie ze wskazanych działań. Eksport jest traktowany jako dający możliwości rozwojowe nowy rynek zbytu. Takie podejście wskazało prawie 17% respondentów.

Proszę wskazać jakie działania przygotowawcze Państwo podejmują

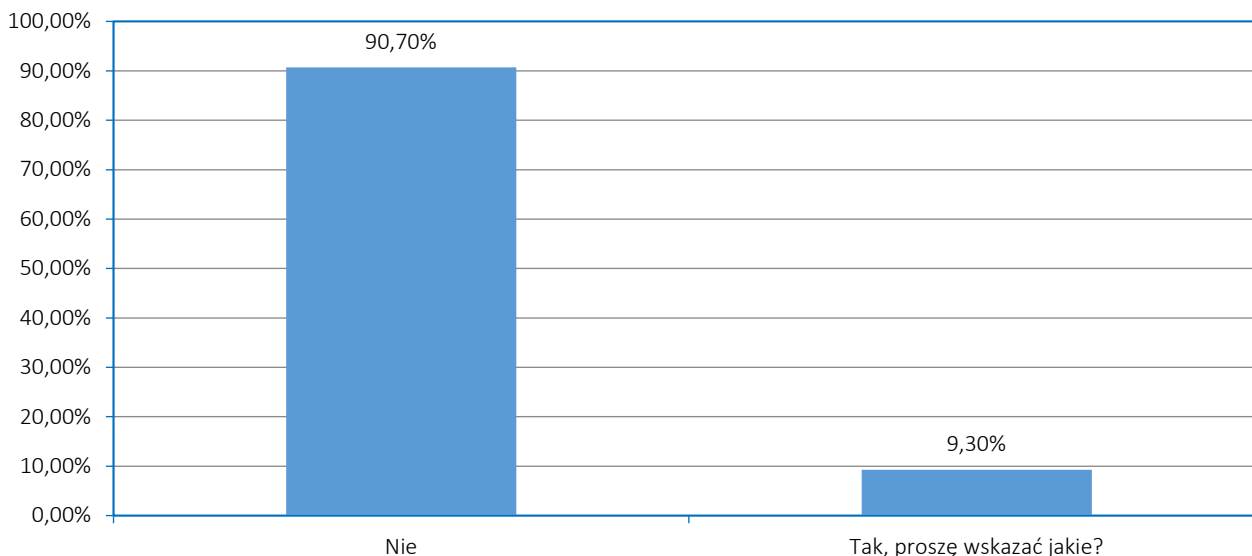

N=7

Pytanie 26. Czy znają Państwo kierunki studiów/specjalności oferowane na lubelskich uczelniach wyższych kształcące specjalistów z zakresu handlu zagranicznego?

Dużym problemem w pozyskiwaniu absolwentów kierunków związanych z umiędzynarodowieniem przedsiębiorstwa przez firmy z Lublina i Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego jest bardzo mała wiedza na temat kierunków studiów prowadzonych przez lubelskie uczelnie. Ponad 90% (90,70%) firm nie posiada wiedzy na temat kierunków studiów oferowanych na lubelskich uczelniach z zakresu handlu zagranicznego. Wśród wymienianych kierunków, ankietowani wskazywali prowadzoną na UMCS na kierunku Ekonomia specjalność Biznes międzynarodowy oraz kierunki Międzynarodowe stosunki gospodarcze oraz Logistyka. Na KUL wskazywano Międzynarodowe stosunki gospodarcze i Ekonomię międzynarodową, na Politechnice Lubelskiej kierunek Zarządzanie z możliwością specjalizacji w handlu międzynarodowym, na WSEI kierunek Ekonomia kładący nacisk na handel zagraniczny. Na WSPA dobrze wspomniano nieistniejący obecnie kierunek Handel Zagraniczny. Uzyskane wyniki wskazują na potrzebę lepszej komunikacji między uczelniami a sektorem biznesu w zakresie oferty dydaktycznej.

Czy znają Państwo kierunki studiów/specjalności oferowane na lubelskich uczelniach wyższych kształcące specjalistów z zakresu handlu zagranicznego?

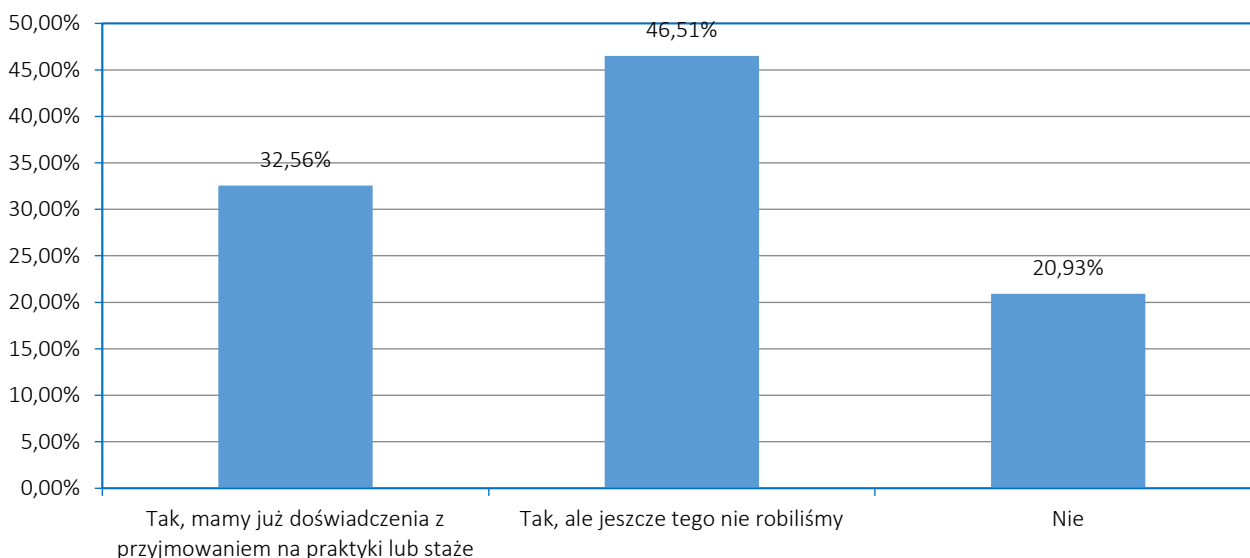

N=43

Pytanie 27. Czy Firma jest gotowa przyjąć na praktyki lub staże studentów ze specjalności związanych z umiędzynarodowieniem działalności przedsiębiorstwa?

Zdecydowana większość firm jest zainteresowana przyjęciem na staż lub praktyki zawodowe studentów specjalności związanych z umiędzynarodowieniem działalności przedsiębiorstwa. 32,56% firm miało już takie doświadczenia i ponownie zadeklarowała chęć współpracy, 46,51% firm jeszcze nie przyjmowało wspomnianych studentów na staże i praktyki, ale jest zainteresowana nawiązaniem współpracy. Negatywnie do przyjmowania na staże i praktyki studentów specjalności związanych z internacjonalizacją ustosunkowało się 20,93% ankietowanych firm.

Czy Firma jest gotowa przyjąć na praktyki lub staże studentów ze specjalności związanych z umiędzynarodowieniem działalności przedsiębiorstwa?

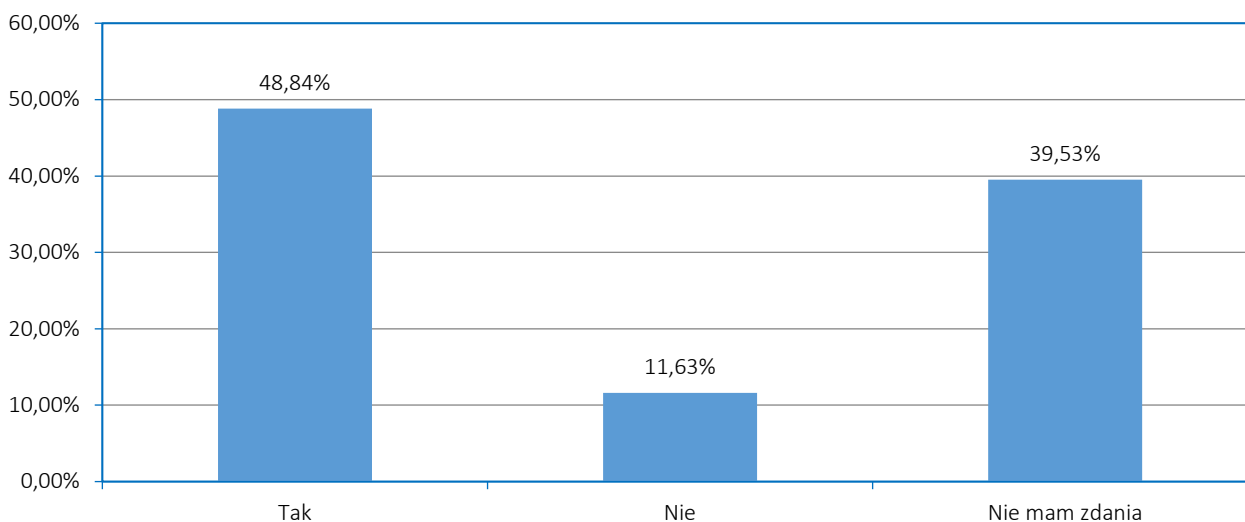

N=43

Pytanie 28. Czy byliby Państwo zainteresowani zatrudnieniem absolwentów kierunków studiów związanych z międzynarodowymi stosunkami gospodarczymi (np. specjalistów handlu zagranicznego, finansów międzynarodowych czy analityków rynków zagranicznych)?

Blisko połowa ankietowanych (48,84%) zadeklarowała chęć zatrudnienia absolwentów kierunków studiów związanych z tematyką międzynarodowych stosunków gospodarczych (handel zagraniczny, finanse międzynarodowe itp.). Brak zainteresowania zatrudnieniem absolwentów kierunków o wskazanym w ankiecie profilu zadeklarowało 11,63%. Relatywnie duży odsetek respondentów nie miało zdania: 39,53%.

Czy byliby Państwo zainteresowani zatrudnieniem absolwentów kierunków studiów związanych z międzynarodowymi stosunkami gospodarczymi (np. specjalistów handlu zagranicznego, finansów międzynarodowych czy analityków rynków zagranicznych)?

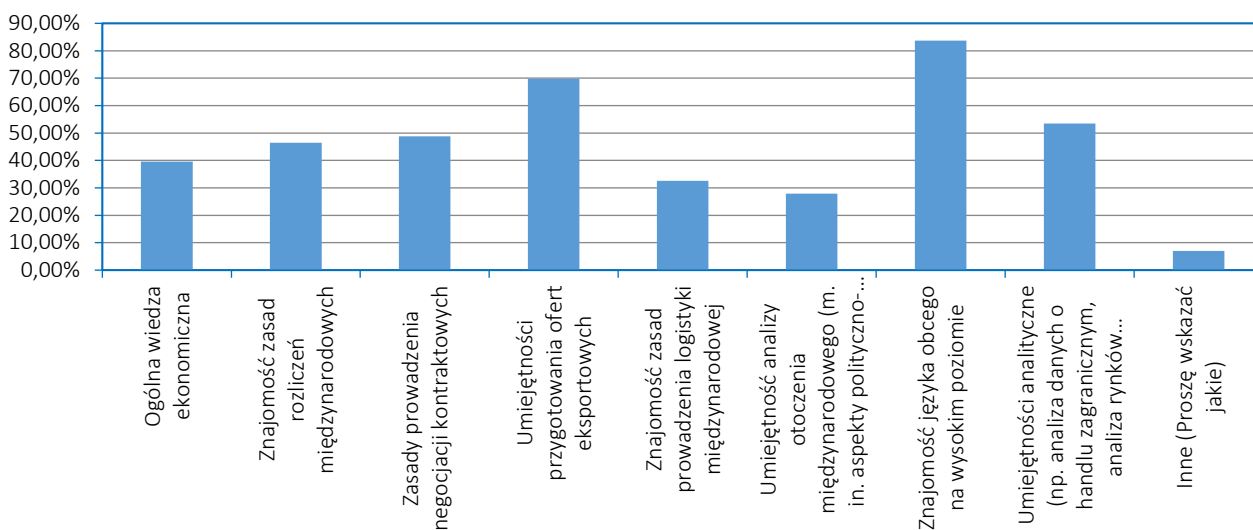

N=43

Pytanie 29. Jakiej wiedzy, umiejętności, kompetencji związanych z działalnością eksportowo-importową oczekivalibyście Państwo od absolwentów studiów zatrudnianych w Państwa przedsiębiorstwie?

Wśród głównych rodzajów wiedzy, umiejętności związanych z działalnością eksportowo-importową ankietowani oczekują przede wszystkim wysokich kompetencji językowych (83,72% odpowiedzi), umiejętności przygotowania ofert eksportowych (69,77%), umiejętności analizy danych o handlu zagranicznym i rynkach docelowych (53,49%). Do innych istotnych kompetencji wskazanych przez ankietowanych możemy zaliczyć znajomość zasad prowadzenia negocjacji kontraktowych (48,84%) i znajomość zasad rozliczeń międzynarodowych (46,51%). Za najmniej istotne umiejętności (poniżej 40% wybranych odpowiedzi) ankietowani uznali znajomość ogólnej wiedzy teoretycznej, zasad prowadzenia logistyki międzynarodowej oraz analizy otoczenia międzynarodowego. Wśród innych kompetencji, nie wymienionych w ankiecie, respondenci wskazali na znajomość kilku (2-3) języków obcych, podkreślając, że nie musi być ona na wysokim poziomie. Podkreślali znaczenie umiejętności interpersonalnych, otwartość na inne kultury i doświadczenie w pracy zawodowej.

Jakiej wiedzy, umiejętności, kompetencji związanych z działalnością eksportowo-importową oczekivalibyście Państwo od absolwentów studiów zatrudnianych w Państwa przedsiębiorstwie?

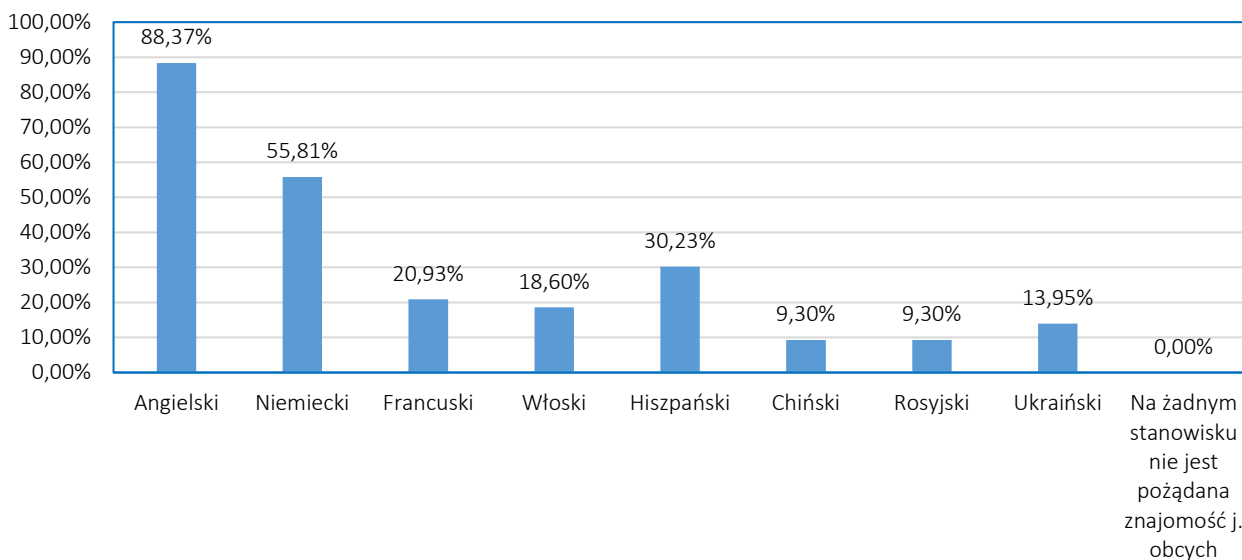

N=43

Pytanie 30. Znajomość których języków obcych jest pożądana wśród kandydatów do pracy w Państwa firmie?

Przedstawiciele firm zostali zapytani o pożądaną znajomość języków obcych wśród kandydatów do pracy. Najczęściej wskazywanym językiem był j. angielski (88,37% respondentów wskazało ten język), ale ponad połowa wskazała również j. niemiecki (55,81%). Na trzecim miejscu był język hiszpański (wskazało go 30,23% respondentów). Na kolejnych pozycjach wskazano takie języki jak francuski (20,93%), włoski (18,6%) oraz ukraiński (13,95%). Wśród mniej popularnych języków (kategoria „Inne”) znalazły się takie języki jak: arabski, perski czy hindi.

Znajomość których języków obcych jest pożądana wśród kandydatów do pracy w Państwa firmie?

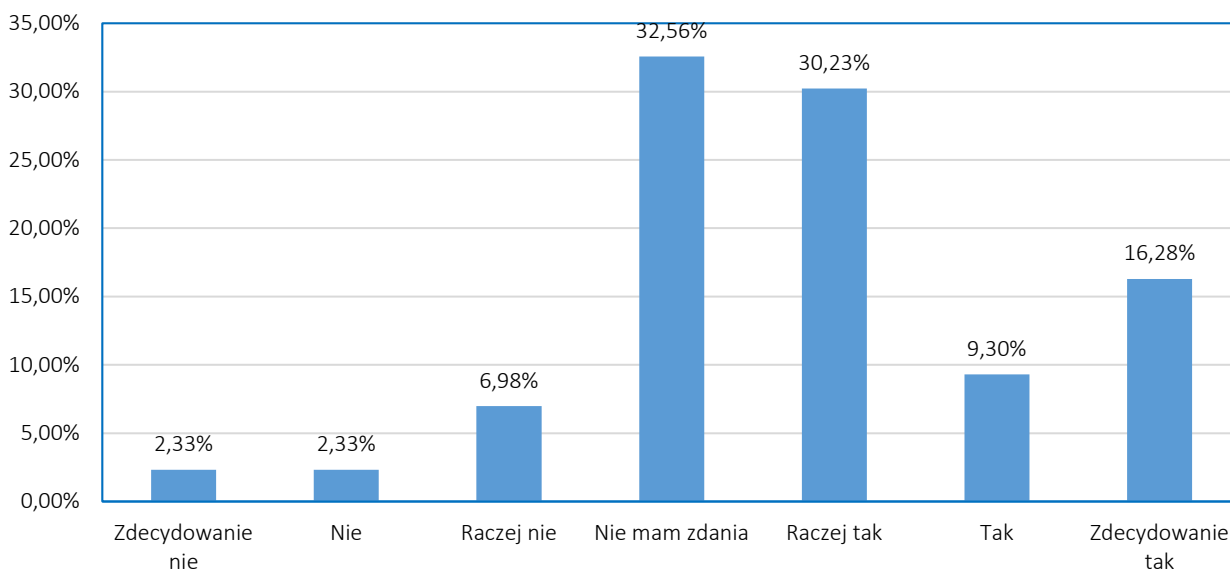

N=43

Pytanie 31. Czy Państwa firma gotowa jest dzielić się doświadczeniem lub współpracować w ramach lokalnej inicjatywy wspierania eksportu o charakterze non-profit, koordynowanym przez Wydział Strategii i Obsługi Inwestorów Urzędu Miasta Lublin?

Spośród respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie dotyczące gotowości dzielenia się doświadczeniem lub współpracy w ramach lokalnej inicjatywy wspierania eksportu, najwięcej odpowiedzi wskazywało brak zdania (32,56%). Warto podkreślić, że zaledwie 4,66% zupełnie nie jest zainteresowanych taką współpracą (odpowiedzi „zdecydowanie nie” i „nie”). Natomiast ponad połowa (55,81%) wyraża zainteresowanie podjęciem takiej współpracy.

Czy Państwa firma gotowa jest dzielić się doświadczeniem lub współpracować w ramach lokalnej inicjatywy wspierania eksportu o charakterze non-profit, koordynowanym przez Wydział Strategii i Obsługi Inwestorów Urzędu Miasta Lublin?

N=43

6. Wnioski i rekomendacje

W celu przyspieszenia decyzji o podjęciu działalności eksportowej należy przede wszystkim zapewnić wsparcie w poszukiwaniu kontrahentów na rynkach zagranicznych wsparcie w zakresie strategii umiędzynarodowienia oraz możliwość uczestnictwa w zagranicznych imprezach targowo-wystawienniczych.

Warto upowszechniać wiedzę na temat różnorodnych sposobów działalności międzynarodowej (dystrybutor zagraniczny, agent, broker, przedstawiciel handlowy, e-commerce etc.).

Wskazane jest upowszechnienie wiedzy na temat instytucji, które zajmują się wsparciem eksportu (PARP, PAIH, KUKI etc.) oraz ich oferty produktowej.

Celowe jest działanie ze strony instytucji wsparcia, polegające na upowszechnianiu informacji dotyczących instrumentów wsparcia działalności eksportowej dostępnych dla podmiotów oraz uproszczenie procedur przy ubieganiu się o wsparcie.

Warto upowszechniać informacje o wysokiej skuteczności aplikowania o środki Unii Europejskiej nakierowane na wsparcie eksporterów. Bardzo nieliczne są przypadki nieskutecznego ubiegania się o tego rodzaju środki.

Wskazane jest upowszechnianie wiedzy dotyczącej możliwości świadczenia przez firmy komercyjne usług wspierające działalność eksportową. Rosnąca świadomość istnienia tych podmiotów oraz usług, które oferują (np. poszukiwanie kontrahentów, analiza potencjału eksportowego

przedsiębiorstw czy pomoc w przygotowaniu strategii eksportowej) może być pomocna w dynamizacji eksportu.

Szkolenia dotyczące działalności eksportowej powinny obejmować przede wszystkim zagadnienia z zakresu: marketingu na rynkach zagranicznych, finansowego wsparcia działalności eksportowej, narzędzi wsparcia eksportu, negocjacji z kontrahentami oraz tworzenia strategii eksportowej.

Wskazane jest nawiązanie i rozwój współpracy między lubelskimi eksporterami i uczelniami oferującymi kierunki studiów powiązane z działalnością ponadnarodową podmiotów. W szczególności mogłoby to polegać na zapraszaniu przedstawicieli pracodawców do sugerowania zmian w programach studiów, prowadzeniu przez nich zajęć praktycznych czy organizacji praktyk studenckich.

Bibliografia

- ADB. (2024). *Asian Development Outlook. April 2024*.
- Ambroziak, Ł. (2020). Wpływ pandemii COVID-19 na handel rolno-spożywczy Polski: pierwsze doświadczenia. *Problemy Rolnictwa Światowego*, 20(4).
- Bartlett-Imadegawa, R., & de Beaurepaire, C. (2024). *EU slaps additional duties of up to 38% on Chinese EVs*. Nikkei Asia. <https://asia.nikkei.com/Economy/Trade-war/EU-slaps-additional-duties-of-up-to-38-on-Chinese-EVs>
- Bown, C. P. (2021). The US–China trade war and phase one agreement. In *Peterson Institute for International Economics Working Paper (21–2; Peterson Institute for International Economics Working Paper, Issue February)*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3810026>
- Dunin-Wąsowicz, M. (2022). Brexit, suwerenność i strategia handlowa Zjednoczonego Królestwa. In E. Kwiatkowski, B. Majecka, & E. Mińska-Struzik (Eds.), *Gospodarka a megatrendy rozwoju współczesnego świata* (pp. 147–160). Polskie Towarzystwo Ekonomiczne.
- GUS. (2024). *Wskaźniki makroekonomiczne*. <https://stat.gov.pl/wskaźniki-makroekonomiczne/>
- IMF. (2020). *World Economic Outlook. The Great Lockdown* (Issue April). International Monetary Fund.
- KAS. (2024). *Baza danych Krajowej Administracji Skarbowej*.
- Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej. (2023). *Od 1 stycznia 2023 r. płaca minimalna w górę*. <https://www.gov.pl/web/rodzina/od-1-stycznia-2023-r-placa-minimalna-w-gore>
- Pangsy-Kania, S., Wierzbicka, K., & Czarnomska, A. (2023). Aktywność eksportowa i importowa województw w Polsce w kontekście zakresu koncentracji przestrzennej mierzonej wskaźnikiem dywersyfikacji. *Optimum. Economic Studies*, 111(1).
- Posen, A. S. (2022). *The UK and the global economy after Brexit*. <https://www.piie.com/research/piie-charts/uk-and-global-economy-after-brexit>
- Rockwell, K. (2024). Supply chain changes need a globally coherent policy response. *East Asia Forum Quarterly* 2, 16(2), 3–5.
- Szmytkie R. (2013). W kwestii metropolii i obszarów metropolitalnych. *Przegląd Administracji Publicznej*, (2).
- UN Trade & Development. (2024a). *Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual*. <https://unctadstat.unctad.org/datacentre/dataviewer/US.FdiFlowsStock>
- UN Trade & Development. (2024b). *Merchandise: Total trade growth rates, annual*. <https://unctadstat.unctad.org/datacentre/dataviewer/US.TradeMerchGR>
- UN Trade & Development. (2024c). *Merchandise trade matrix, annual*. <https://unctadstat.unctad.org/datacentre/dataviewer/US.TradeMatrix>
- UN Trade & Development. (2024d). *Real gross domestic product: Total and per capita, growth rates, annual*. <https://unctadstat.unctad.org/datacentre/dataviewer/US.GDPGR>
- WTO. (2016). *World Trade Statistical Review 2016*.
- WTO. (2020). *Trade set to plunge as COVID-19 pandemic upends global*.
- WTO. (2023a). *One year of war in Ukraine: Assessing the impact on global trade and development*. https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/oneyukr_e.htm
- WTO. (2023b). *World Trade Statistical Review 2023*. In *World Trade Statistical Review*. https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2015_e/its2015_e.pdf
- Wu, J., Wood, J., Oh, K., & Jang, H. (2021). Evaluating the cumulative impact of the US–China trade war along global value chains. *World Economy*, 44(12), 3516–3533. <https://doi.org/10.1111/twec.13125>

Spis tabel

Tabela 1 Przedmiotowa struktura eksportu LOM i Lublina w roku 2015 i 2023 w %	31
Tabela 2 Struktura geograficzna eksportu LOM w latach 2015 i 2023 w %.....	36
Tabela 3 Struktura geograficzna eksportu Lublina w latach 2015 i 2023 w %.....	37
Tabela 4 Przedmiotowa struktura eksportu LOM – 15 najważniejszych grup towarowych z sekcji dominujących w eksporcie w 2023 r., w tys. PLN i %	41
Tabela 5 Struktura rzeczowa eksportu LOM w sekcji Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe w 2023 r., tys. PLN i %.....	43
Tabela 6 10 najważniejszych rynków eksportowych LOM w sekcji Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe w 2023 r., tys. PLN i %	46
Tabela 7 Eksport LOM w grupie Części i akcesoria do pojazdów samochodowych objętych pozycjami od 8701 do 8705 - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %	49
Tabela 8 Eksport LOM w grupie Części statków powietrznych i statków kosmicznych, objętych pozycją 8801, 8802 lub 8806, gdzie indziej niesklasyfikowane - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %	51
Tabela 9 Eksport LOM w grupie Przyczepy i naczepy; pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %.....	53
Tabela 10 Eksport LOM w grupie Samochody i pozostałe pojazdy silnikowe przeznaczone do przewozu osób (inne niż obj. poz. 8702), włącznie z samochodami osobowo-towarowymi i wyścigowymi i - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %	56
Tabela 11 Eksport LOM w grupie Ciągniki (inne niż ciągniki objęte pozycją 8709) - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %	58
Tabela 12 Struktura rzeczowa eksportu LOM w sekcji Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny w 2023 r., tys. PLN i %	60
Tabela 13 10 najważniejszych rynków eksportowych LOM w sekcji Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny w 2023 r., tys. PLN i %	62
Tabela 14 Eksport LOM w grupie Pompy do cieczy, nawet wyposażone w urządzenia pomiarowe; podnośniki do cieczy - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %	65
Tabela 15 Eksport LOM w grupie Silniki elektryczne i prądnice (z wyłączeniem zespołów prądotwórczych) - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %	68

Tabela 16 Eksport LOM w grupie Maszyny żniwne i omłotowe, prasy do belowania słomy i paszy; kosiarki do trawników; sortowniki jaj, owoców l. pozost. prod. rolnych (inne niż objęte poz. 8437)- struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %.....	69
Tabela 17 Eksport LOM w grupie Drut izolowany, kable oraz pozostałe izolowane przewody elektr.; przewody z włókien opt., nawet połączone z przewodnikami prądu elektr. lub wyposaż. w złączki - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %.....	72
Tabela 18 Eksport LOM w grupie Wały napęd. i korby; obudowy łożysk i łożyska ślizg.; mech. i przekł. zębate; skrzynie przekł. i pozost. ukł. zmieniające prędkość; koła zamach.; sprzęgła itp.- struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %	74
Tabela 19 Struktura rzeczowa eksportu LOM w sekcji Produktów przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych w 2023 r., tys. PLN i %.....	76
Tabela 20 10 najważniejszych rynków eksportowych LOM w sekcji Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych w 2023 r., tys. PLN i %.....	79
Tabela 21 Eksport LOM w grupie Węgiel (sadze oraz inne postacie węgla, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone) – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %	81
Tabela 22 Eksport LOM w grupie Organiczne środki powierzchniowo czynne (inne niż mydło); preparaty powierzchniowo czynne, preparaty do prania nawet zawierające mydło, inne niż z poz. 3401 – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %.....	82
Tabela 23 Eksport LOM w grupie Albuminy (włączając koncentraty dwu lub więcej białek serwatki, zawierające w przeliczeniu na suchą substancję więcej niż 80 % masy białka serwatki), albuminiany i pozostałe pochodne albumin – struktura geograficzna w 2023 r., tys.....	85
Tabela 24 Eksport LOM w grupie Mydło, preparaty powierzch. czynne, nawet zaw. mydło; w ukształt. formach, prep. do mycia skóry, do sprzed. detal. papier, filc itp. pokryte, mydłem, detergentem – struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %.....	87
Tabela 25 Eksport LOM w grupie Alkohole alifatyczne i ich fluorowcowane, sulfonowane, nitrowane lub nitrozowane pochodne – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %.....	89
Tabela 26 Struktura rzeczowa eksportu LOM w sekcji Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu w 2023 r., tys. PLN i %..	91
Tabela 27 10 najważniejszych rynków eksportowych LOM w sekcji Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu w 2023 r., tys. PLN i %	93

Tabela 28 Eksport LOM w grupie Kiełbasy i podobne wyroby z mięsa, podrobów lub krwi; przetwory żywnościowe na bazie tych wyrobów – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %.....	96
Tabela 29 Eksport LOM w grupie Mięso, podroby lub krew, przetworzone lub zakonserwowane, inne niż w pozycji 160100 – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %.....	97
Tabela 30 Eksport LOM w grupie Chleb, bułki, pieczywo cukiernicze, ciasta i ciastka i inne wyroby piekarnicze, nawet zawierające kakao, opłatki, puste kapsułki farmac., wafle, papier ryżowy – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %	99
Tabela 31 Eksport LOM w grupie Wody, włącznie z mineralnymi i gazow. słodzone, lub wody aromat. i pozostałe napoje bezalkoholowe, z wyłąc. soków owocowych i warzywnych, obj. poz. 2009 i mleka – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %	101
Tabela 32 Eksport LOM w grupie Czekolada i pozostałe przetwory spożywcze zawierające kakao - struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %	103
Tabela 33 Struktura rzeczowa eksportu LOM w sekcji Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych w 2023 r., tys. PLN i %.....	105
Tabela 34 10 najważniejszych rynków eksportowych LOM w sekcji Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych w 2023 r., tys. PLN i %.....	108
Tabela 35 Eksport LOM w grupie Sztaby, pręty i kształtowniki z aluminium - struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %.....	111
Tabela 36 Eksport LOM w grupie Sztaby i pręty pozostałe, z żeliwa lub stali niestopowej, oprócz wymienionych w pozycjach 7213 i 7214 - struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %.....	113
Tabela 37 Eksport LOM w grupie Sprężyny i pióra do resorów, z żeliwa lub stali	115
Tabela 38 Eksport LOM w grupie Artykuły z żeliwa lub stali, gdzie indziej niewymienione - struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %	117
Tabela 39 Eksport LOM w grupie Konstrukcje (z wyłączeniem pozycji 9406) i części konstrukcji z aluminium; płyty, pręty, kątowniki, kształtowniki, profile, rury itp. z aluminium, stosowane w konstrukcjach - struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %	120
Tabela 40 Struktura rzeczowa eksportu LOM w sekcji Produkty pochodzenia roślinnego w 2023 r., tys. PLN i %	122
Tabela 41 10 najważniejszych rynków eksportowych LOM w sekcji Produkty pochodzenia roślinnego w 2023 r., tys. PLN i %	124

Tabela 42 Eksport LOM w grupie Owoce i orzechy, niegotowane lub gotowane na parze lub w wodzie, zamrożone, nawet zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %	127
Tabela 43 Eksport LOM w grupie Warzywa (niegotowane lub gotowane na parze albo w wodzie), zamrożone – struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %	128
Tabela 44 Eksport LOM w grupie Jabłka, gruszki i pigwy, świeże – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %	130
Tabela 45 Eksport LOM w grupie Kawa, nawet palona lub bezkofeinowa; łupinki i łuski kawy; substytuty kawy zawierające kawę naturalną w każdej proporcji – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %	131
Tabela 46 Eksport LOM w grupie Rośliny i części roślin (włącz. z nasionami, owocami), w rodz. stos. w perfumerii, farmac. l. do celów owadobójczych, św. l. susz., krojone, kruszone lub prosz. – struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %	133
Tabela 47 Struktura rzeczowa eksportu LOM w sekcji Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego w 2023 r., tys. PLN i %	135
Tabela 48 10 najważniejszych rynków eksportowych LOM w sekcji Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego w 2023 r., tys. PLN i %	137
Tabela 49 Eksport LOM w grupie Sery i twarogi – struktura geograficzna w roku 2023, tys. PLN i %	140
Tabela 50 Eksport LOM w grupie Mleko i śmietana, zagęszczane lub zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %	141
Tabela 51 Eksport LOM w grupie Mleko i śmietana, niezagęszczane ani niezawierające dodatku cukru lub innego środka słodzącego – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %	143
Tabela 52 Eksport LOM w grupie Mięso z bydła, świeże lub schłodzone – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %	144
Tabela 53 Eksport LOM w grupie Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kw., jogurt, kefir, sferment. lub zakw. mleko i śmietana, nawet zagęszcz. l. słodz. l. aromat., l. zaw. owoce, orzechy, kakao – struktura geograficzna w 2023 r., tys. PLN i %	146

Spis wykresów

Wykres 1 Dynamika realnego PKB: świata, USA, UE, Japonii i Chin w latach 2015-2023, %	13
Wykres 2 Dynamika wzrostu eksportu w wybranych gospodarkach w latach 2015-2023, %	14
Wykres 3 Odpływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich dla wybranych gospodarek w latach 2015-2023, mld USD.....	15
Wykres 4 Dynamika PKB i eksportu towarów i usług Polski w latach 2015 – 2023 (ceny stałe, rok poprzedni = 100, w %).....	22
Wykres 5 Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w Polsce w latach 2015-2023	23
Wykres 6 Kurs PLN do USD i EUR w latach 2015 – 2023 (Kurs średni roczny NBP).....	24
Wykres 7 Stopa rejestrowanego bezrobocia w Polsce w latach 2015-2023 (w %).....	26
Wykres 8 Wartość eksportu Lublina i Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego w latach 2015-2023 w mld PLN	28
Wykres 9 Tempo wzrostu wartości eksportu Lublina, LOM i Polski w latach 2016-2023 w %	29
Wykres 10 Udział Lublina i Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego w eksporcie Polski w latach 2015-2023 w %.....	30
Wykres 11 Zmiany przedmiotowej struktury eksportu LOM i Lublina w latach 2015-2023 w p. p.	33
Wykres 12 Porównanie przedmiotowej struktury eksportu Polski, LOM i Lublina w roku 2023.....	35
Wykres 13 Zmiany geograficznej struktury eksportu LOM w latach 2015-2023 w p. p.	38
Wykres 14 Zmiany geograficznej struktury eksportu Lublina w latach 2015-2023 w p. p.	39
Wykres 15 Porównanie geograficznej struktury eksportu Polski, LOM i Lublina w 2023 r.....	40
Wykres 16 Zmiany udziały najważniejszych grup towarowych w eksporcie LOM w latach 2015-2023 w p. p.....	42
Wykres 17 Wartość eksportu LOM wybranych pięciu grup sekcji Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe w latach 2015-2023, tys. PLN	44
Wykres 18 Najważniejsze sekcje eksportu LOM w sekcji Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe w latach 2015-2023, %	45
Wykres 19 Eksport LOM w sekcji Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe do wybranych partnerów w latach 2015-2023, tys. PLN.....	47
Wykres 20 Struktura geograficzna eksportu LOM w sekcji Pojazdy, statki powietrzne i urządzenia transportowe w latach 2015-2023, %	48
Wykres 21 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Części i akcesoria do pojazdów samochodowych objętych pozycjami od 8701 do 8705 w latach 2015-2023, %.....	51

Wykres 22 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Części statków powietrznych i statków kosmicznych, objętych pozycją 8801, 8802 lub 8806, gdzie indziej niesklasyfikowane w latach 2015-2023, %	53
Wykres 23 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Przyczepy i naczepy; pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części w latach 2015-2023, %.....	55
Wykres 24 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Samochody i pozostałe pojazdy silnikowe przeznaczone do przewozu osób (inne niż obj. poz. 8702), włącznie z samochodami osobowo-towarowymi i wyścigowymi w latach 2015-2023, %.....	57
Wykres 25 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Ciągniki (inne niż ciągniki objęte pozycją 8709) w latach 2015-2023, %.....	59
Wykres 26 Wartość eksportu LOM wybranych pięciu grup sekcji Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny w latach 2015-2023, tys. PLN	61
Wykres 27 Najważniejsze sekcje eksportu LOM w sekcji Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny w latach 2015-2023, %.....	62
Wykres 28 Eksport LOM w sekcji Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny do wybranych partnerów w latach 2015-2023, tys. PLN	63
Wykres 29 Struktura geograficzna eksportu LOM w sekcji Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny i elektroniczny w latach 2015-2023, %.....	64
Wykres 30 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Pompy do cieczy, nawet wyposażone w urządzenia pomiarowe; podnośniki do cieczy w latach 2015-2023, %.....	67
Wykres 31 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Silniki elektryczne i prądnice (z wyłączeniem zespołów prądotwórczych) w latach 2015-2023, %.....	69
Wykres 32 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Maszyny żniwne i omłotowe, prasy do belowania słomy i paszy; kosiarki do trawników; sortowniki jaj, owoców l. pozost. prod. rolnych (inne niż objęte poz. 8437) w latach 2015-2023, %.....	71
Wykres 33 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Drut izolowany, kable oraz pozostałe izolowane przewody elektr.; przewody z włókien opt., nawet połączone z przewodnikami prądu elektr. lub wyposaż. w złączki w latach 2015-2023, %.....	73
Wykres 34 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Wały napęd. i korby; obudowy łożysk i łożyska ślizg.; mech. i przekł. zębate; skrzynie przekł. i pozost. ukł. zmieniające prędkość; koła zamach.; sprzęgła itp. w latach 2015-2023, %	75

Wykres 35 Wartość eksportu LOM wybranych pięciu grup sekcji Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych w latach 2015-2023, tys. PLN	77
Wykres 36 Najważniejsze sekcje eksportu LOM w sekcji Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych w latach 2015-2023, %	78
Wykres 37 Eksport LOM w sekcji Produktów przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych do wybranych partnerów w latach 2015-2023, tys. PLN.....	79
Wykres 38 Struktura geograficzna eksportu LOM w sekcji Produkty przemysłu chemicznego lub przemysłów pokrewnych w latach 2015-2023, %	80
Wykres 39 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Węgiel (sadze oraz inne postacie węgla, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone) w latach 2015-2023, %.....	82
Wykres 40 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Organiczne środki powierzchniowo czynne (inne niż mydło); preparaty powierzchniowo czynne, preparaty do prania nawet zawierające mydło, inne niż z poz. 3401 w latach 2015-2023, %.....	84
Wykres 41 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Albuminy (włączając koncentraty =>2 białek serwatki, zaw. w przeliczeniu na suchą substancję > 80 % masy białka serwatki), albuminiany i inne pochodne albumin w latach 2015-2023, %	86
Wykres 42 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Mydło, preparaty powierch. czynne, nawet zaw. mydło; w ukształt.formach, prep. do mycia skóry, do sprzed. detal. papier, filc itp.pokryte, mydłem, detergentem w latach 2015-2023, %.....	88
Wykres 43 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Alkohole alifatyczne i ich fluorowcowane, sulfonowane, nitrowane lub nitrozowane pochodne w latach 2015-2023, %...	90
Wykres 44 Wartość eksportu LOM wybranych pięciu grup sekcji Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu w latach 2015-2023, tys. PLN	92
Wykres 45 Najważniejsze sekcje eksportu LOM w sekcji Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu w latach 2015-2023, %.	93
Wykres 46 Eksport LOM w sekcji Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu do wybranych partnerów w latach 2015-2023, tys. PLN	94
Wykres 47 Struktura geograficzna eksportu LOM w sekcji Gotowe artykuły spożywcze; napoje bezalkoholowe, alkoholowe i ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu w latach 2015-2023, %.	95

Wykres 48 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Kiełbasy i podobne wyroby z mięsa, podrobów lub krwi; przetwory żywnościowe na bazie tych wyrobów w latach 2015-2023, %.....	97
Wykres 49 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Mięso, podroby lub krew, przetworzone lub zakonserwowane, inne niż w pozycji 160100 w latach 2015-2023, %	98
Wykres 50 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Chleb, bułki, pieczywo cukiernicze, ciasta i ciastka i inne wyroby piekarnicze, nawet zawierające kakao, opłatki, puste kapsułki farmac., wafle, papier ryżowy w latach 2015-2023, %	100
Wykres 51 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Wody, włącznie z mineralnymi i gazow. słodzone, lub wody aromat. i pozostałe napoje bezalkoholowe, z wyłąc. soków owocowych i warzywnych, obj. poz. 2009 i mleka w latach 2015-2023, %.....	102
Wykres 52 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Czekolada i pozostałe przetwory spożywcze zawierające kakao w latach 2015-2023, %.....	104
Wykres 53 Wartość eksportu LOM wybranych pięciu grup w sekcji Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych w latach 2015-2023, tys. PLN.....	106
Wykres 54 Najważniejsze działy eksportu LOM w sekcji Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych w latach 2015-2023, %.....	107
Wykres 55 Eksport LOM w sekcji Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych do wybranych partnerów w latach 2015-2023, tys. PLN.....	109
Wykres 57 Struktura geograficzna eksportu LOM w sekcji Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych w latach 2015-2023, %.....	110
Wykres 58 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Sztaby, pręty i kształtowniki z aluminium w latach 2015-2023, %.....	112
Wykres 59 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Sztaby i pręty pozostałe, z żeliwa lub stali niestopowej, oprócz wymienionych w pozycjach 7213 i 7214 w latach 2015-2023, %	114
Wykres 60 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Sprężyny i pióra do resorów, z żeliwa lub stali w latach 2015-2023, %	116
Wykres 61 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Artykuły z żeliwa lub stali, gdzie indziej niewymienione w latach 2015-2023, %.....	119

Wykres 62 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w Konstrukcje (z wyłączeniem pozycji 9406) i części konstrukcji z aluminium; płyty, pręty, kątowniki, kształtowniki, profile, rury itp. z aluminium, stosowane w konstrukcjach w latach 2015-2023, %.....	121
Wykres 63 Wartość eksportu LOM wybranych pięciu grup w sekcji Produkty pochodzenia roślinnego w latach 2015-2023, tys. PLN	123
Wykres 64 Najważniejsze grupy eksportu LOM w sekcji Produkty pochodzenia roślinnego w latach 2015-2023, %	124
Wykres 65 Eksport LOM w sekcji Produkty pochodzenia roślinnego do wybranych partnerów w latach 2015-2023, tys. PLN.....	125
Wykres 66 Struktura geograficzna eksportu LOM w sekcji Produkty pochodzenia roślinnego w latach 2015-2023, %	126
Wykres 67 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Owoce i orzechy, niegotowane lub gotowane na parze lub w wodzie, zamrożone, nawet zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego w latach 2015-2023, %.....	128
Wykres 68 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Warzywa (niegotowane lub gotowane na parze albo w wodzie), zamrożone w latach 2015-2023, %.....	129
Wykres 69 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Jabłka, gruszki i pigwy, świeże w latach 2015-2023, %	131
Wykres 70 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Kawa, nawet palona lub bezkofeinowa; łupinki i łuski kawy; substytuty kawy zawierające kawę naturalną w każdej proporcji w latach 2015-2023, %.....	132
Wykres 71 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Rośliny i części roślin (włącz. z nasionami, owocami), w rodz. stos. w perfumerii, farmac. I. do celów owadobójczych, św. I. susz., krojone, kruszone lub prosz. w latach 2015-2023, %	134
Wykres 72 Wartość eksportu LOM wybranych pięciu grup w sekcji Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego w latach 2015-2023, tys. PLN	136
Wykres 73 Najważniejsze grupy eksportu LOM w sekcji Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego w latach 2015-2023, %	137
Wykres 74 Eksport LOM w sekcji Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego do wybranych partnerów w latach 2015-2023, tys. PLN	138
Wykres 75 Struktura geograficzna eksportu LOM w sekcji Zwierzęta żywe. Produkty pochodzenia zwierzęcego w latach 2015-2023, %	139

Wykres 76 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Sery i twarogi w latach 2015-2023, %	140
Wykres 77 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Mleko i śmietana, zagęszczone lub zawierające dodatek cukru lub innego środka słodzącego w latach 2015-2023, %	142
Wykres 78 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Mleko i śmietana, niezagęszczone ani niezawierające dodatku cukru lub innego środka słodzącego w latach 2015-2023, %.....	144
Wykres 79 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Mięso z bydła, świeże lub schłodzone w latach 2015-2023, %	145
Wykres 80 Udział pięciu najważniejszych rynków w eksporcie LOM w grupie Maślanka, mleko zsiadłe i śmietana kw., jogurt, kefir, sferment. lub zakw. mleko i śmietana, nawet zagęszcz. l. słodz. l. aromat., l. zaw. owoce, orzechy, kakao w latach 2015-2023, %	147